

HAZARBABA HIGH ALTITUDE

"YÜKSEK İRTİFA" TURİZM VE KONAKLAMA BÖLGESİ
FİZİBİLİTE RAPORU

2019

**BELEN&
PARTNERS**

ÖZET

Bu Fizibilite Dokümanı, Belen&Partners Danışmanlık tarafından yapılan araştırmalar ile Fırat Kalkınma Ajansı (FKA) tarafından sağlanan materyal ve bilgiler ışığında, Danışman'ın ilgili danışmanlık sözleşmesinde açıklandığı üzere Elazığ ili Sivrice ilçesi Hazar Baba Bölgesi'nde Hazar Baba Kayak Merkezi'ne komşu olacak şekilde yapılacak yatırımlar için fizibilite çalışmasında mali danışmanlık görevine istinaden hazırlanmıştır. Fizibilite Dokümanı (bu dokümana yapılan referansların, bu doküman ile ilgili olarak yazılı ya da sözlü olarak sağlanmış ya da sağlanabilecek her türlü bilgiyi içereceği düşünülecektir) yalnızca hitap ettiği kişilerin ve bu kişilerin danışmanlarının kullanımına yöneliktir. İşbu yazının kabulüyle her katılımcı (FKA ile imzalanması söz konusu olabilecek Gizlilik Anlaşması çerçevesinde taşıyabileceği diğer yükümlülükler ek olarak), kendisinin ve aracılarının, temsilcilerinin, yönetici ve çalışanlarının işbu Fizibilite Dokümanı'nı FKA'nın önceden yazılı onayı alınmadan hiçbir zaman bütün olarak ya da parçalar halinde diğer kişilere kopyalayacağını, çoğaltmayacağını ya da dağıtamayacağını ve burada sözü geçen henüz halka ulaşmamış tüm bilgileri gizli tutacağını ve işbu Fizibilite Dokümanı yalnızca yatırım fırsatının daha ayrıntılı olarak incelenip incelenmemesine ilişkin karar verme amaçlı kullanacağını kabul eder.

Fizibilite dokümanın hazırlanmasında FKA ve diğer kurumlardan alınan veriler doğru olarak kabul edilmiştir. Bu verilerin doğruluğu ile ilgili olarak Danışman sorumlu tutulamaz. İşbu Fizibilite Dokümanı'nda açıklanan yatırım fırsatını değerlendirecek herhangi bir kişi, yatırım fırsatına yönelik olarak yaptığı tüm tekliflerde, sözleşmelere taraf olurken ya da teklifi yaparken bu dokümanda yer alan herhangi bir beyan ya da ifadeye dayanmadığını ya da bu beyan ve ifadeleri esas alarak söz konusu sözleşmeye taraf olmadığını ya da teklif yapmadığını kabul eder. Aksi ifade edilmedikçe, bu Fizibilite Dokümanı FKA'nın mülkiyetinde olacaktır. FKA ve Danışman bu Fizibilite Dokümanı'nın herhangi bir zamanda iadesini talep etme hakkını (yazının tüm kopyaları ve örnekleriyle birlikte) saklı tutar. Bu Fizibilite Dokümanı burada açıklanan yatırım fırsatının verilmesine yönelik bir teklif ya da davet niteliğinde değildir ve hiçbir sözleşmenin temelini oluşturmayacaklardır. Danışman burada açıklanan yatırım fırsatının verilmesiyle ilgili olarak başka hiç kimse adına değil, yalnızca FKA adına hareket etmektedir; sağlanan danışmanlığa yönelik sağlanan koruma şartları hakkında FKA hariç hiç kimseye karşı sorumlu olmayacaklardır.

İçindekiler

ÖZET	2
ŞEKİLLER	7
TABLolar	8
HARİTALAR	10
GRAFİKLER	11
FOTOĞRAFLAR	12
1. YÖNETİCİ ÖZETİ	14
1.1. Proje	14
HAZAR BABA YÜKSEK İRTİFA TURİZM VE KONAKLAMA BÖLGESİ	14
1.2. Yüksek İrtifa Antrenmanının Faydaları	15
1.2. Dünya Turizmi ve Eğilimler	16
1.3. Türkiye’de Kış, Doğa ve Spor Turizmi Kapasitesi ve Potansiyeli	17
1.4. Elazığ ve Hazar Baba Bölgesi Kış, Doğa ve Spor Turizmi Kapasitesi ve Potansiyeli	20
2. GİRİŞ	24
3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI	27
3.1. Projenin Adı	27
3.2. Amacı	27
3.3. Türü	27
3.4. Teknik İçeriği	28
3.5. Bileşenleri	28
3.6. Büyüklüğü	29
3.7. Uygulama Süresi	29
3.8. Uygulama Yeri ve Alanı	30
3.9. Projenin Çıktıları	31
3.10. Ana Girdileri	32
3.11. Hedef Aldığı Kitle ve/veya Bölge	32
3.12. Proje Sahibi Kuruluş ve Yasal Statüsü	33
3.13. Yürütücü Kuruluş	33
4. PROJENİN ARKA PLANI	34
4.1. Sosyo-Ekonomik Durum	34
4.1.1. Coğrafi Yapı ve İklim	35
4.1.2. İdari Yapı	40

4.1.3. Nüfus ve Demografi.....	43
4.1.4. Bölge Ekonomisi ve Sektörel Yapı	47
4.1.5. Enerji	67
4.1.6. Mevcut Ulaştırma Altyapısı	69
4.1.7. Bölgenin Rekabet Analizi	74
4.2. Projenin Ulusal ve Bölgesel Düzeydeki Planlarla İlgisi	84
4.2.1. On Birinci Kalkınma Planı	85
4.2.2. FKA 2019-2023 Kurumsal Stratejik Planı	88
4.2.3. 1/100.000 Bölge Planı	90
4.2.4. Türkiye Turizm Stratejisi 2023	94
4.3. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat	96
4.4. Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu	97
4.5. Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına Uygunluğu	98
4.6. Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi	100
4.7. Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı	100
4.8. Projeyle İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar	100
5. PROJENİN GEREKÇESİ.....	101
5.1. Genel Bilgiler	101
5.1.1. Turizm Sektörü	102
5.1.2. Dünya Turizmi ve Eğilimler	104
5.1.3. Dünya Turizm Sektöründe Yaratılan İstihdam ve Hacim	105
5.1.4. Turizm Türleri	108
5.1.5. Dünyada Kış ve Doğa Turizmi Sektörü	110
5.1.6. Dünya’da Spor Turizmi Sektörü	111
5.1.7. Dünya’da Kış, Doğa ve Spor Turizminin Önemi	112
5.1.8. Dünya’da Kış, Doğa ve Spor Turizmi Anlamında Öncü Kuruluş ve Merkezler	113
5.1.8.1. St. Moritz, İsviçre.....	113
5.1.8.2. Les Deux Alpes, Fransa	114
5.1.8.3. Alpbach (Tirol), Avusturya	115
5.1.8.4 Courchevel (Savoie), Fransa	115
5.1.8.5. Killington (Vermont), Amerika Birleşik Devletleri	116
5.1.8.6. Zermatt (Valais), İsviçre.....	117
5.1.8.7. Mayrhofen (Tirol), Avusturya	117
5.1.8.8. Les Arcs, Fransa	118

5.1.8.9. Courmayeur (Aosta), İtalya	119
5.1.8.10. Breckenridge (Colorado), Amerika Birleşik Devletleri	119
5.1.9. Como Gölü (İtalya) ve Çevresindeki Alan ile Bu Bölgenin Turizm Özellikleri	120
5.1.10. Bled Gölü (Slovenya) ve Çevresindeki Alan ile Bu Bölgenin Turizm Özellikleri	121
5.1.11. Yabancı Ülkelerdeki Örnek Yüksek İrtifa Spor Kampları	123
5.1.11.1. Sestriere, Avusturya	123
5.1.11.2. Nairobi, Kenya	124
5.1.11.3. Addis Ababa, Etiyopya	124
5.1.11.4. Livigno, Italy	125
5.1.11.5. La Paz, Bolivya	126
5.2. Türkiye’de Turizm Sektörü ile Kış, Doğa ve Spor Turizmi Bağlamında Gelişim Perspektifi	127
5.2.1. Türkiye’de Yüksek İrtifa Sporcu Kampı Örnekleri	130
5.2.1.1 Erzurum Yüksek İrtifa Sporcu Kampı	131
5.2.1.2. Kayseri Yüksek İrtifa Sporcu Kampı	131
5.3.1. Hukuki Yapısı	132
5.3.2. Turizm Destekleri	133
5.3.3. Sektörel Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri	134
5.3.4. Bölgede Yapılan Turizme Dönük Organizasyonlar	137
5.4. Kış, Doğa ve Spor Turizmi	140
5.4.1. Türkiye’de Kış, Doğa ve Spor Turizmi	140
5.4.2. Bölgesel Olarak Kış, Doğa ve Spor Turizmi	143
5.4.3. Elazığ’da Kış, Doğa ve Spor Turizmi	144
5.4.4. Sivrice’de Kış, Doğa ve Spor Turizmi	145
5.4.5. Hazar Baba Bölgesi’nde Kış, Doğa ve Spor Turizmi / Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi	146
5.5. Talep	159
5.5.1. Talep Analizi	159
5.5.2. Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini	162
5.5.3. Bölgenin Ekonomik Büyüme Senaryosu ve Talep Tahminleri İlişkisi	163
5.6. Mal veya Hizmetlerin Satış Üretim Programı	164
5.6.1 Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Potansiyeli (Satış Programı)	164
6. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI	167
6.1. Proje Alanının Niteliği	167
6.2. Hazar Baba Kayak Merkezi’ne Komşu Olan Arazinin Özellikleri	167
6.2.1. Planlama Alanına İlişkin Genel Veriler	168

6.2.2. Proje Altyapısı	173
6.3. “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi” 101/24-25-26	177
7. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM	179
7.2. Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi	182
7.3. Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti.....	182
7.4. Yatırım Maliyetleri.....	182
8. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI	183
8.1. Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri	183
8.2. Proje Organizasyonu ve Yönetim	183
9. “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 101/24-25-26 Parsel”	184
9.1. Yatırım ve İş Modeli.....	184
9.2. Organizasyon ve Yönetim	184
9.3. Proje Uygulama Programı	185
9.4. Finansal ve Ekonomik Analizler	186
9.5. Yatırım Dönemi Bilgileri.....	187
9.5.1. Sabit Sermaye Yatırımı	187
9.5.2. Yatırım Dönemi Faizleri	188
9.5.3. İşletme Sermayesi	188
9.6. Projenin Finansmanı.....	190
9.6.1. Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı	190
9.6.2. Finansman Modeli.....	190
9.7. İşletme Dönemi Bilgileri	192
9.7.1. Üretimin ve/veya Hizmetin Sınıflandırılması	192
9.7.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi	192
9.8. Proje Analizi.....	197
9.8.1. Finansal Tablolar ve Likidite Analizi.....	197
9.8.2. Nakit Akım Tablosu	200
9.8.3. Finansal Fayda-Maliyet Analizi	200
9.8.4. Devlet Bütçesi Üzerindeki Etkisi	202
10. SONUÇ	203
11. KAYNAKÇA	205
12. EKLER	208

ŞEKİLLER

Şekil 1 Çalışmanın Yapısı	26
Şekil 2 Turizmin Küresel Etkileri	113
Şekil 3 Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi.....	148
Şekil 4 Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi'nin Sahip Olduğu Turizm Hazinesini Oluşturan Unsurlar.....	150

TABLolar

Tablo 1 Hazar Baba Kayak Merkezi'ne Ulaşım Mesafeleri.....	23
Tablo 2 Yüksek İrtifa Kamp Merkezi İnşaat Arazisinin Büyüklüğü.....	30
Tablo 3 TRB1 Bölgesi İlleri Gelişmişlik Sıralamaları.....	36
Tablo 4 TRB1 Bölgesi İllerinin Yüzölçümleri	37
Tablo 5 Elazığ'da Yer Alan İlçelerin Gelişmişlik Sıralamaları	43
Tablo 6 TRB1 Bölgesi İllerinin Nüfusu, 1970-2009.....	44
Tablo 7 TRB1 Nüfus Göstergeleri	46
Tablo 8 Alt Bölgede Bulunan Şehirler için SEGE 2011 Sıralaması.....	48
Tablo 9 Kişi Başına İhracat ve İthalat Göstergeleri.....	53
Tablo 10 İhracat Yapılan İlk 5 Ülke ve İhracat Rakamları (1.000 USD), 2010.....	55
Tablo 11 Tarımsal Üretim Değerleri, 1.000 TL, 2017.....	56
Tablo 12 TRB1 Bölgesinde BGSKD içinde Sektörlerin Payları (%), 2004-2016.....	57
Tablo 13 TRB1 Bölgesi ve İllerinin İhracat Sıralaması, 2017.....	61
Tablo 14 Ekonomik Faaliyet Kısımlarına Göre Yerel Birim Sayısı.....	63
Tablo 15 TRB1'de Ekonomik Faaliyet Kısımlarına Göre İstihdam ve İşyeri Oranları, 2017.....	64
Tablo 16 Elazığ ilindeki en çok ve en az yoğun sektörler.....	65
Tablo 17 Elazığ İli İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı	66
Tablo 18 OSB'lerdeki Firmaların Sektörel Ağırlıkları	67
Tablo 19 Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi, 2009.....	68
Tablo 20 İller Bazında Kurulabilecek Rüzgâr Enerjisi Santrali Güç Kapasitesi, 2010.....	69
Tablo 21 Yol/Yüzölçümü, 2015.....	73
Tablo 22 Bölgedeki Havaalanları	75
Tablo 23 Alt Bölgede Bulunan Şehirler İçin SEGE 2011 Sıralaması.....	76
Tablo 24 Elazığ İli Nüfus Kabulleri	93
Tablo 25 Elazığ İli Merkez Odaklar Ekonomik Sektör Öngörülleri	94

Tablo 26 İnsanları Turizme Yönlendiren Faktörler	104
Tablo 27 Turist sayısı bakımından dünyada ilk 10 ülke, 2017.....	107
Tablo 28 Turizmde sağlanan gelir bakımından dünyada ilk 10 ülke, 2017, milyar USD	108
Tablo 29 Uluslararası turizm harcamaları bakımından ilk 10 ülke, 2017, milyar USD	108
Tablo 30 Geleneksel Turizm ve Yeni Turizm Çeşitleri	110
Tablo 31 Kayak Merkezleri Sayısı	136
Tablo 32 Proje Fikrinin Kaynağı ve Bölgenin Bu Fikre Uygunluğu.....	151
Tablo 33 Hazar Baba kayak merkezi ve ülkemizde gelişimini tamamlamış kayak merkezlerindeki konaklama kapasitesi	164
Tablo 34 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Arsa Bilgileri.....	168
Tablo 35 Hazar Baba Kayak Merkezine Ulaşım Mesafeleri	171
Tablo 36 Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Proje Alanı Mülkiyet Bilgileri.....	173
Tablo 37 Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Alanı Arazi Kullanımı Taslak Ölçüler.....	176
Tablo 38 Proje Uygulama Programı.....	187
Tablo 39 Sabit Yatırım Tutarı – Yaklaşık Maliyet İcmali.....	188
Tablo 40 Beşinci İşletme Yılı İçin İşletme Sermayesi Hesabı.....	190
Tablo 41 Yatırımın Finansmanı	192
Tablo 42 Muhtemel Kapasite Kullanımı ve Yıllık Gelirler	194
Tablo 43 Personel Gereksinimi ve Yıllık Ücretleri	196
Tablo 44 İşletme Giderleri Özet Tablosu.....	197
Tablo 45 Nakit Akım Tablosu.....	198
Tablo 46 Kümülatif Nakit Akım Tablosu	200
Tablo 47 Net Nakit Akışlarının Bugünkü Değerinin Hesaplanması	202

HARİTALAR

Harita 1 Hazar Baba Kayak Merkezi'nin Lokasyon Haritası, (Tarım ve Orman Bakanlığı).....	21
Harita 2 TRB1 Bölgesi İdari Planı.....	25
Harita 3 Proje Bölgesinin Google Maps Görünümü.....	31
Harita 4 TRB1 Bölgesi'nde Yer Alan Barajlar ve Göletler.....	38
Harita 5 TRB1 Bölgesi Yağış Durumu	39
Harita 6 İBBS Düzey 2 Bölgeleri	41
Harita 7 TRB1 Bölgesi'nde Yer Alan İlçeler	42
Harita 8 Ulaşım Ağı	71
Harita 9 TRB1 Bölgesi Demiryolu Altyapısı.....	74
Harita 10 İlçeler.....	92
Harita 11 Sivrice İlçesi.....	95
Harita 12 Hazar Baba Kayak Merkezi'nin Konumu.....	169
Harita 13 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Lokasyon Haritası.....	170
Harita 14 Hazar Baba Kayak Merkezi'ne Elazığ Havaalanı'ndan Ulaşım.....	172
Harita 15 Mülkiyet Bilgileri.....	173

GRAFİKLER

Grafik 1 Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Bölgesel Ekonomiye Etkileme Kanalları.....	32
Grafik 2 Elazığ İli İklim Verileri	40
Grafik 3 Nüfus Artış Hızları.....	45
Grafik 4 Şehir-Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı (%).....	46
Grafik 5 TRB1 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre Nüfus Göstergeleri (%).....	47
Grafik 6 Firma Büyüklüğüne Göre İstihdam Payı,(Türkiye Bölgesel İşletme Anketi, 2016).....	50
Grafik 7 Yaşa Göre İstihdam Payı, %.....	50
Grafik 8 Sektöre Göre İstihdam Payı, %.....	51
Grafik 9 Ana Sektörler Ticaret Rakamları, 1000 USD.....	54
Grafik 10 TRB1 Bölgesinde İstihdamın Sektörel Dağılımı.....	62
Grafik 11 Yüz bin kişi başına düşen kooperatif sayısı	65
Grafik 12 TRB1 Bölgesi İlleri Karayolları Uzunlukları, Karayolları Bölge Müdürlüğü	72
Grafik 13 Ceylan Firmaların Bulunması En Olası Olan Beş Sektör.....	78
Grafik 14 Ceylan Firmaların Bulunması En Az Olası Olan Beş Sektör.....	78
Grafik 15 Bölgenin Toplam İş Hacmi ve Toplam İstihdamı İçinde Ceylan Firmaların Payı ...	79
Grafik 16 Bölgesel Gayrisafi Katma Değer ve Bölgenin Ticaret Açıklığında İhracatın Payı...	80
Grafik 17 İhraç Ürünlerinin Teknolojik Sınıflandırması.....	81
Grafik 18 İhracat Artışının Yaygın ve Yoğun Marjlara Dağılımı	82
Grafik 19 TRB1 Ortaklarının Uluslararası İhracattaki Payı, İlk 10 Ülke	83
Grafik 20 İhraç Ürünlerinin ve İthal Ürünlerinin Gümrükten Geçme Süresi (Gün).....	84
Grafik 21 Dünya turizm sektöründe yaratılan istihdam ve hacim	106
Grafik 22 Brüt Kar (bin TL).....	198
Grafik 23 Nakit akışları (TL).....	201
Grafik 24 Düzenlenen Kamp Sayısı ve Gelecekteki Nakit Akışlarının NBD İlişkisi	203

FOTOĞRAFLAR

Fotoğraf 1 Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Bir Görünüm	22
Fotoğraf 2 Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Göl Manzarası.....	22
Fotoğraf 3 Hazar Baba Kayak Merkezi'nde Sunulan Hizmetler.....	24
Fotoğraf 4 St. Moritz, İsviçre.....	115
Fotoğraf 5 Les Deux Alpes.....	115
Fotoğraf 6 Alpbach (Tirol), Avusturya	116
Fotoğraf 7 Courchevel (Savoie), Fransa.....	117
Fotoğraf 8 Killington (Vermont), Amerika Birleşik Devletleri.....	117
Fotoğraf 9 Zermatt (Valais), İsviçre.....	118
Fotoğraf 10 Mayrhofen (Tirol), Avusturya.....	119
Fotoğraf 11 Les Arcs, Fransa.....	119
Fotoğraf 12 Courmayeur (Aosta), İtalya.....	120
Fotoğraf 13 Breckenridge (Colorado), Amerika Birleşik Devletleri	121
Fotoğraf 14 Como Gölü, İtalya.....	122
Fotoğraf 15 Bled Gölü, Slovenya.....	123
Fotoğraf 16 Sestriere, Avusturya.....	124
Fotoğraf 17 Nairobi, Kenya.....	125
Fotoğraf 18 Addis Ababa, Etiyopya.....	126
Fotoğraf 19 Livigno, İtalya.....	127
Fotoğraf 20 La Paz, Bolivya.....	128
Fotoğraf 21 Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Göl Görünümü.....	148
Fotoğraf 22 Hazar Baba Dağı.....	153
Fotoğraf 23 Hazar Vadisi'nde Yamaç Paraşütü.....	154
Fotoğraf 24 Batık Şehir I.....	156
Fotoğraf 25 Batık Şehir II.....	156
Fotoğraf 26 Batık Şehir III.....	157
Fotoğraf 27 Batık Şehir IV.....	157
Fotoğraf 28 Urfalı Mateos'un Vekayi-namesi.....	158

Fotoğraf 29 Hazar Gölü.....	159
Fotoğraf 30 Avan Proje – Genel Görünüm.....	177
Fotoğraf 31 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Avan Vaziyet Planı.....	179
Fotoğraf 32 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Genel Silüet.....	179
Fotoğraf 33 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi.....	180
Fotoğraf 34 Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ve Göl Manzarası	181

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

1.1. Proje

Bu raporda, Fırat Kalkınma Ajansı'nın talebi üzerine Elazığ ili Sivrice ilçesi Hazar Baba Bölgesi'nde kış sporları faaliyetlerinin artırılması ve buna bağlı olarak bölgede geliştirilmesi planlanan Hazar Baba Kayak Merkezi'ne komşu "Hazar Baba Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Turizm ve Konaklama Tesisleri" ile ilgili finansal fizibilite çalışmamız sunulmaktadır. Elazığ Valiliği, Mahalli İdareler Birliği ve Sivrice Belediyesi'nin yürüteceği proje ile birlikte bölgeye ve bölgenin kış turizmine katkı sunulması öngörülmektedir. Bu çalışmanın amacı, Hazar Baba Bölgesi'ndeki kış turizmi potansiyelini göz önünde bulundurarak bölgede gerçekleştirilebilecek örnek bir tesis yatırımının fizibilite sonuçlarını değerlendirebilmektir.

Bölge; Hazar Gölü, Hazar Dağı, Hazar Baba Kayak Merkezi ve Hazar Baba Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'ni de içine alacak şekilde bir “turizm cazibe merkezi” olarak ele alınacaktır. Çalışmamız kapsamında, Hazar Baba Bölgesi'ndeki yatırım potansiyelini değerlendirmek amacıyla aşağıdaki ana başlıklar altında incelemeler yapılmıştır.

- Dünya turizmi ve yeni eğilimler,
- Türkiye'nin kış, doğa ve spor turizmi kapasitesi ve potansiyeli,
- Elazığ ve Hazar Baba Bölgesi turizm potansiyeli.- “Bir Turizm Cazibe Merkezi Olarak Hazar Baba Bölgesi”.

1.2. Yüksek İrtifa Antrenmanının Faydaları

İşbu Proje ile birlikte bir yüksek irtifa kamp merkezi inşa edilmesi planlanmaktadır. Kamp merkezini tüm boyutlarıyla kapsamlı bir şekilde ele almadan ve bölgeyi analiz etmeden önce yüksek irtifada antrenman yapmanın sporcular üzerinde ne gibi etkiler doğurduğuna ilişkin kısa bir değerlendirme yapılmak istenmektedir.

İlgili spor literatüründe de yer aldığı şekliyle; uygun yükseklikte ve sürede yapılan yüksek irtifa antrenmanının ardından sporcuların oksijen kullanma kapasitesinde artış yaşanmaktadır. Bu durum ise kas dokusunu oksijenli ve oksijensiz ortamlarda daha dayanıklı hale getirerek sporcuların daha düşük rakımlarda performansında ve dayanıklılığında yükselişe neden olmaktadır. Diğer bir ifadeyle, yüksek irtifaya vücudu uyumlu hale getirmek alyuvar oranında %30-50 düzeyinde artış anlamına gelmektedir. Bu nedenle uygun yükseklikte yapılan antrenmanlar sonucu sporcuların kan hücresinde, hemoglobin sayısında ve kas dokusundaki enzimlerde artış meydana gelmektedir. Bu artış yüksek ortamda görece daha az oksijenle yapılan antrenmanlara bağlıdır.

Her türden spor branşında antrenörler sporcularından bekledikleri yüksek performans ve dayanıklılığı özellikle sezon başlarında yaptıkları yüksek irtifa hazırlık kamplarından elde etmektedirler.

Yükse irtifa antrenmanının faydalarından yararlanabilmek için ideal yükseklikler 1.800-2.300 metre arasındaki yüksekliklerdir ve işbu Proje bu yükseklikler arasında yer almaktadır. Projemizin bu yükseklik aralığında yer alması büyük önem taşımaktadır. Çünkü; 1800 m.'nin altındaki rakım çok az uyarıcı etki yapmakta, 2300 m. üzerindeki rakım ise oksijen yetersizliğine sebep olmaktadır.

Yükselik antrenmanı için en uygun süre 3-4 haftadır. Antrenmanlar ne kadar sık tekrarlanırsa adaptasyon o derece çabuklaşır. Bu nedenle bu tür yüksek irtifa antrenmanlarının yılda birkaç kez tekrarlanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

1.2. Dünya Turizmi ve Eğilimler

Turizm sektörü, yarattığı istihdam oranı ve ulaştığı hacim ile dünya ekonomisine önemli katkısı olan sektörlerin başında gelmektedir. 2010 yılında dünya gayri safi milli hâsılasının %9'unu oluşturan turizm sektörünün 2023 yılında 11,1 trilyon ABD doları hacme ulaşması beklenmektedir. Son yıllarda dünya turizm sektöründe yatırımcılar geleneksel pazarlardan niş pazarlara doğru kaymakta ve yatırımlarını yeni gelişmeleri göz önüne alarak gerçekleştirmektedir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2019).

Sektörde gözlemlenen bu değişimin temel nedenlerinden biri turizm sektöründe önemli bir pay oluşturan hizmet sektörünün gün geçtikçe gelişmesi ve sunulan imkânların ve seçeneklerin önemli ölçüde çoğalmasdır. Hizmet sektöründe sunulan bu çeşitlilik, turizm sektörünü tetiklemekte ve tatil için karar verme sürecinde var olan birçok farklı imkâna ek olarak, turistlerin tercihlerinde belirli kişisel ihtiyaçlarının karşılanması arayışına girmelerine yol açmaktadır. Bu durum turistik bölgeler arasındaki rekabeti arttırarak, işletmeleri bu ihtiyaçların ve tercihlerin karşılanmasına yönlendirmektedir. Müşterilerin değişen seyahat kıstasları, yenilikçi ve uygun fiyatlı seyahat arayışları, sektörde yeni oluşumlara yol açmakta ve sektörde yıllardan beri süregelen kitle turizmi anlayışına meydan okumaktadır.

Yakın dönemde, müşterilerin değişen seyahat eğilimleri, yenilik ve uygun fiyatlı seyahat arayışları, gelişmekte olan ülkelere ilgiyi arttırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler, kış turizmi pastasından daha büyük bir pay alabilmek için bu değişime hızla adapte olmuş ve müşterilerine sundukları imkânları geliştirmeye odaklanmışlardır.

Sportif faaliyetlerin turizmle ilişkisi son yıllarda büyük gelişmeler göstermiştir. Dünya çapında düzenlenen spor organizasyonlarının milyonlarca kişi tarafından takip edilmesi kitlesel turizm hareketleri oluşturmaktadır. Diğer yandan profesyonel sporcuların antrenman ve eğitim faaliyetleri de önemli bir turizm pazarı oluşturmaktadır.

Spor Turizmi Uluslararası Konseyi'nin (STIC) yaptırdığı ve bu kuruluşun resmi yayın organı Journal of Sport Tourism'de yayınlanan bir araştırmaya göre spor turizminden elde edilen gelir, dünyadaki toplam turizm aktivitelerinden elde edilen gelirin %32'sini oluşturmaktadır. Spor turizminin taşıdığı popüler özelliklerden dolayı tanıtım konusunda kuvvetli bir araç olması nedeniyle dünyada pek çok kent spor kenti olarak markalaşmaktadır (STIC, 2018).

1.3. Türkiye’de Kış, Doğa ve Spor Turizmi Kapasitesi ve Potansiyeli

Son yıllarda ülkemizde de spor turizminin geliştirilmesine ve bu alanda marka kentler oluşturmaya yönelik ciddi yatırımlar yapılmaktadır. Sporcu kamp ve eğitim faaliyetlerine yönelik tesisleşme ve altyapı imkânlarının artmasına ve pek çok uluslararası spor organizasyonunun ülkemizde gerçekleştirilmesine paralel olarak Türkiye’ye spor turizmi amacıyla gelen turist sayısında artış gözlenmektedir.

Turizm sektörünün önemli kollarından biri olan kış turizmi, bahsedilen değişimin etkilerini önemli ölçüde hissetmektedir. Turistlerin kayak merkezi tercihlerindeki önemli faktörler incelediğinde, ziyaretçilerin fiyat unsuruna ek olarak pistlerin imkânları, manzara, tesis görünümü, tesis yaygınlığı, aktarım süresi ve tesisin sunduğu sosyal aktiviteler gibi etkenleri göz önünde bulundurdıkları görülmektedir. Kayak turizmi deyince ilk akla gelen bölgelerden

biri olan Avrupa, sahip olduğu kayak merkezi sayısı, pist uzunluğu ve lift sayısı ile dünyada ilk sırada yer almaktadır (WSO, 2018).

Turizm sektörünün dönüşüm sürecinde kayak turizminde ön plana çıkan ülkeler arasında gelişmekte olan Doğu Avrupa ülkelerinin (Bulgaristan, Sırbistan vb.) yanı sıra Türkiye de yer almaktadır. Hâlihazırda, Türkiye’de Bakanlar Kurulu tarafından, Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak ilan edilmiş 12 adet kış sporlarına elverişli bölge bulunmaktadır. Türkiye’de turizmi çeşitlendirme hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen alt yapı, çevre, tanıtım ve yatırım faaliyetleri özellikle Orta ve Doğu Anadolu’da Palandöken (Erzurum), Erciyes (Kayseri), Sarıkamış (Kars) gibi kış ve dağ turizmi merkezlerinde yoğunluk kazanmaktadır (Gençlik ve Spor Bakanlığı, 2018).

Deniz, kum, güneş denildiğinde ilk akla gelen ülkeler arasına yerleşen Türkiye, turizm sektörünü 12 aya yaymak için son yıllarda kış turizmine de ağırlık vermeye başlamıştır. 10 yıl önce aralık-ocak-şubat aylarında 3.2 milyon ziyaretçi ağırlanırken, bu sayı 2018 itibarıyla 5.4 milyon kişiyi aşmış durumdadır. Kış turizminde Avusturya, İsviçre ve Fransa gibi zorlu rakipleri olan Türkiye, kış sezonunun vazgeçilmezi olan kayak tesislerinde de ilerleme kaydetmektedir. 2019 yılı itibarıyla Kültür ve Turizm Bakanlığı’na kayıtlı kayak merkezlerinin sayısı 28 iken buna Bakanlık belgeli olmayan ancak farklı idareler tarafından kayak merkezi olarak belirlenen ya da hedef gösterilen alanlar da eklenince bu sayı 51’e yükselmektedir. Türkiye Turizm Stratejisi 2023 uyarınca Türkiye’de bulunan yaklaşık 7.500 kış turizmi yatak kapasitesinin artırılarak 25.000 düzeyine çıkarılması ve turizmin bu bölgelere kaydırılması planlanmaktadır (Türkiye Turizm Stratejisi, 2023).

Kış turizmine ek olarak Türkiye, spor turizminin de gelişimi için devlet ölçekli çaba ve girişimlerde bulunmaktadır. Örneğin; uluslararası spor organizasyonlarını düzenleme hususunda yoğun bir şekilde çaba gösterilmektedir. Türkiye’de yapılacak ve yapılması muhtemel uluslararası spor organizasyonlarına dönük olan yatırım ve tesisler de göz önünde bulundurulduğunda tesis sayısının ve kalitesinin artması ve artan talep bu hedefe ulaşmanın, devletin de desteği ile mümkün olabileceği öngörülmektedir. Nitekim 2019-2020 yılı kış

sezonu için Türkiye’ye olan ilgi ve talep edilmesi muhtemel fiyatlar da bu alandaki potansiyeli ortaya koymaktadır.

Buna ek olarak 2002 yılından itibaren bir devlet politikası olmak üzere eğitim, spor, sanat ve diğer sosyal faaliyetlere dönük olarak çok sayıda yatırım yapılmaktadır. 2019 yılı itibariyle farklı branşlarda olmak üzere ülke genelinde 776 adet spor tesisinin inşaatı devam etmektedir. İnşaatı devam eden tesis sayısı ve tesislere harcanan meblağ ele alındığında Türkiye, Avrupa Birliği ülkeleri ile birlikte açık ara önde olmak üzere birinci sırada yer almaktadır. Buna ek olarak devlet bütçesinden eğitime sağlığa, spora ve sosyal desteklere harcanan toplam miktarın 2018 yılı itibariyle 128 milyar TL olduğu düşünüldüğünde bu miktarı bir yılda Türkiye’de toplanan vergilerin yaklaşık olarak yarısı olduğu anlaşılmaktadır. Bu oran yine diğer Avrupa Birliği ülkeleri ile karşılaştırıldığında çok yüksek bir oran olarak ön plana çıkmaktadır.

TÜRSAB’ın 2018 yılı yıllık faaliyet raporuna göre 650 binin üzerinde yabancı turist Türkiye’ye sportif faaliyet amaçlı gelip 1.1. milyar doların üzerinde harcama yapmış durumdadır. Türkiye’de spor turizminden elde edilen gelir, ülkemizin toplam turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin %1,5’u dolaylarındadır. Dolayısıyla Türkiye’nin spor turizminden elde ettiği geliri aktif ve agresif plan ve programlama ile kısa sürede artırması gerekmektedir.

Ayrıca spor turizmi pastasından en çok payı golf ve futbol branşları almaktadır. Futboldan alınan pay ise yaz aylarında yapılan düşük irtifa spor kampları ile ilgilidir. Diğer bir ifadeyle, yüksek irtifa spor kamplarının ülkemiz turizm gelirleri içerisinde herhangi bir kayda değer payı ya da etkisi bulunmamaktadır.

Bir spor turisti ortalama bir turistin 2 katı kadar harcama yapmaktadır. Bir başka deyişle, Türkiye’ye gelen yabancı sporsever turistlerin harcaması bin 1648 dolar düzeyindedir. Türkiye’de Belek’e gelen golfseverlerin sayısı 160 bine yakinken, bu yıl Antalya’da kamp yapan futbol takımı sayısı ise bin 200 civarındadır. Bu takımların yüzde 90’ı yabancı spor takımlarından oluşmaktadır. Bu bağlamda kış, doğa ve spor turizmi açısından Türkiye’nin yüksek düzeyde potansiyeli bulunmaktadır. Bu bağlamda mevcut tesislerin aktif hale getirilmesi ve inşa

Hazar Baba Kayak Merkezi, kış sporları için Elazığ'ın büyük bir potansiyel oluşturduğunu göstermektedir. Hazar Gölü kıyısında 2347 m. yüksekliğinde olan Hazar Baba Dağı'nda 1999 yılında açılan Hazar Baba Kayak Merkezi, ülkemizde son yıllarda gelişmekte olan kış turizmine katkıda bulunacak, yöre ve bölge insanlarının da faydalanacağı bir merkezdir. 2000 yılında, mevcut telesiyej ile 1700 metreye çıkarılan teleski tesisi ve geliştirilen kayak pisti ile amatör ve profesyonel kayakçılara rahat bir şekilde kayma imkânı sağlanmıştır. Kayak yaparken aynı anda Hazar Gölü ve Keban Baraj Gölleri'nin görünmesi nedeniyle adeta bir seyir tepesi konumundaki Hazar Baba Kayak Merkezinden, hiçbir yerde görülmeyen güzellikler yaşanmaktadır.

Fotoğraf 1. Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Bir Görünüm

Fotoğraf 2. Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Göl Manzarası

Hazar Baba Kış Sporları Turizm Merkezi, uygun coğrafi yapısı ile her seviyedeki kayakçılara hitap eden pisti ile ülkemizde son yıllarda hızla gelişen kış turizmine hizmet veren en gözde kayak merkezlerinden birisidir. Hazar Baba kayak merkezinde kayak yapma sezonu, Ocak ayı başı ile Mart ayının ikinci yarısı arasında yaklaşık 75-90 gün sürmektedir. Ulaşım altyapısı ve sunduğu kolaylık ile birlikte tesisler yıl boyunca aralıksız bir şekilde hizmet sunmaktadır. İl ve ilçe belediyeleri ile Karayolları İl Müdürlüğü ekiplerinin çalışmaları ile kış aylarında hiçbir zaman kapanmayan ulaşım, Sivrice ilçe merkezine 6 km. uzaklıktaki stabilize yol ile sağlanmaktadır. Ayrıca kayak merkezine, Diyarbakır'dan ve Malatya-Elazığ karayolundan ayrılarak Sivrice yönünde Gözeli yolu ile ulaşmak mümkündür. Bu yolların tamamı asfalt olup çift şeritlidir. Yalnız Gözeli yolu çok fazla tercih edilen bir güzergâh değildir. Kayak merkezi yolunda kış aylarındaki yoğun kar yağışı ulaşımı etkilese de, yollar devamlı açık tutulmaktadır. Kara yolunun yanı sıra Ankara-Elazığ arasında düzenlenen uçak seferleri ve demir yolu ulaşımı vardır. Hazar Baba Kayak Merkezi demiryoluna 5 km. uzaklıkta yer almaktadır. (Tablo 1).

Tablo 1. Hazar Baba Kayak Merkezi'ne Ulaşım Mesafeleri

Sivrice - Elazığ arası (Karayolu)	24 km.
Havaalanı - Kayak Merkezi Arası	20 km.
Demiryolu (Gar) - Kayak Merkezi Arası	24 km.
Sivrice - Kayak Merkezi Arası	6 km.
Sivrice ile Zirve Arası (Hazar Baba Dağı)	8 km.

Kaynak: Karayolları Genel Müdürlüğü, 2018

Hazar Baba Kayak Merkezi'nde kayak alanı ve pist yer almakta ve buna ek olarak kayak ve kızak kiralama, jetsnow ve telesiyej hizmetleri verilmektedir.

Fotoğraf 3. Hazar Baba Kayak Merkezi'nde Sunulan Hizmetler

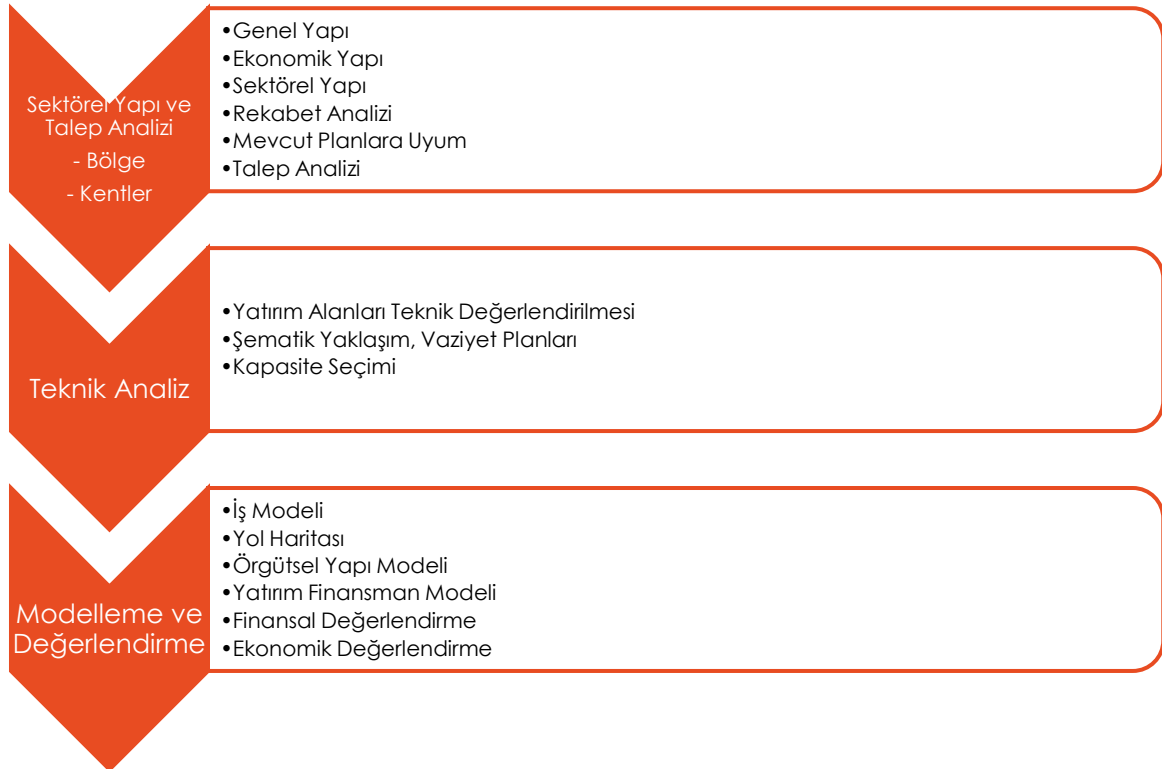

edilebilmesi ile ilgili gerekli çalışmaların yapılarak Fizibilite Raporu ve Avan Projeleri oluşturulacaktır.

Bölgede “Hazar Baba Kayak Merkezi” ile canlanan spor turizmi faaliyetlerini, yapılması planlanan “Yüksek İrtifa Kamp Merkezi” ile pekiştirerek arttırmak hedeflenmektedir. Yapılacak fizibilite çalışmaları paralelinde Teknik Şartname eki İhtiyaç Programında belirlenen fonksiyonlardan uygun olanları kullanılarak Avan Projelerin oluşturulması bu çalışmanın bir diğer çıktısı olacaktır.

Yürütülen çalışma verilerin makro ve bölgesel düzeyden, mikro ve proje düzeyine indirildiği üç ana sütundan oluşmaktadır. Bölgesel ekonomik yapının talebi etkileyen faktörlerinin analizi; teknik analiz; modelleme ve finansal değerlendirme çalışmanın üzerine inşa edildiği üç ana sütundur.

Şekil 1. Çalışmanın Yapısı

Fizibilite çalışmasının ilk aşamasında bölgenin genel görünümü ve kapasitesini ortaya koymak amacıyla coğrafi, demografik, sosyoekonomik ve ticari verileri ile tarım, madencilik, imalat ve hizmetler sektörleri ve fiziki altyapısı incelenmiştir. Bölgenin rekabet avantajını ortaya koyan bir çalışma yapılmıştır. Projenin sektörel ve bölgesel politika ve planlarla ilgisi incelenmiştir. Ayrıca sportif faaliyetlere ilişkin sektörler ve ülkemizdeki gelişimiyle ve kış turizmiyle ilgili genel bilgi verildikten sonra bölgede kurulacak bir yüksek irtifa kamp merkezine olan potansiyel talebin ölçülmesi amacıyla makro düzeydeki verilerden hareketle bir talep analizi yapılmıştır. Bu analiz bölgedeki paydaşlar ile yapılan saha analizinden elde edilen mikro bilgilerle desteklenmiştir.

Teknik analizle, yüksek irtifa kamp merkezi yapılmasına elverişli olduğu düşünülen arazi değerlendirilmiş, alan ile ilgili seçenekli öngörüler ile vaziyet planları geliştirilerek, talep analizlerine bağlı kapasite seçimleri de yapılmıştır.

Modelleme ve değerlendirme aşamasında ise yüksek irtifa kamp merkezi yatırımı ve işletilmesi için iş modeli geliştirilmiş, örgütsel yapı ve finansman modeli seçenekleri sunulmuştur. Bu öngörülerin gerçekleştirilmesi için yol haritaları geliştirilmiştir. Finansal ve ekonomik analizler de bu bölümdedir.

Fizibilite çalışması sadece projeye başlama kararı alınmasıyla ilgili olarak düşünülmemiştir. Proje uygulamasına da yön verecek şekilde kilit noktalar ele alınmış ve uygulamada olabilecek hataların en aza indirgenmesine önem verilmiş olup, bu amaçla çoklu değerlendirmeler sunulmuştur.

3. PROJENİN TANIMI VE KAPSAMI

3.1. Projenin Adı

Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi

3.2. Amacı

Projenin amacı TRB1 bölgesine bir yüksek irtifa kamp merkezi kazandırmaktır. Bu amaçla hedeflenen bölgede bulunan işletmelerin rekabet gücünün artırılması, bölgenin sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan gelişmesine katkı sağlanmasıdır.

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Projesi, Fırat Kalkınma Ajansı Kurumsal Strateji Belgesi’nde yer alan amaçlar ve hedefler doğrultusunda bölgenin tanıtım eksikliğini gidermek, bölgedeki ve bölge dışındaki sporcuları, turistleri ve hizmet veren turizmcileri konforlu bir ortamda buluşturmak, genel olarak bölgenin turizm ve kültür altyapısını güçlendirmek ve diğer bir ifadeyle bölgenin topyekûn rekabet avantajını yükseltmek amacıyla seçilmiş bir proje olarak ön plana çıkmaktadır. Bölgede “Hazar Baba Kayak Merkezi” ile canlanan spor turizmi faaliyetlerini, yapılması planlanan “Yüksek İrtifa Kamp Merkezi” ile pekiştirerek arttırmak hedeflenmektedir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Projesi geçmişte ya da yürüyen bir projenin alt parçası olmamakla birlikte Hazar Baba Kayak Merkezi parseline komşu bir proje olması nedeniyle tamamlayıcı bir niteliktedir. Ancak Yüksek İrtifa Kamp Merkezi tamamlayıcı bir niteliğe sahip olmasına karşın bağımsız olarak planlanan bir projedir ve Hazar Baba Bölgesi’nin Hazar Baba Kayak Merkezi, Hazar Gölü, Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, Sivrice Ormanı, Hazar Gölü içerisinde yer alan Batık Şehir, Hazar Baba Vadisi olmak üzere tüm değerlerini de kapsayacak şekilde yılın 12 ayını içine alan bir turizm cazibe merkezi haline dönüşmesine katkı sunması planlanmaktadır.

3.3. Türü

Yapılacak yatırım hizmet sektöründe komple yeni bir yatırımdır.

3.4. Teknik İçeriği

Yatırım ulusal sermaye ile gerçekleştirilecek, içerisinde; Performans Analiz Merkezi, Kondisyon Merkezi, antrenman ve maçlar için 3 adet im İstasyon Sahası, Voleybol Sahası, Tenis Kortu, Basketbol Sahası, ok Amaçlı Kapalı Spor Salonu, 7 katlı Konaklama Tesisi, Spor hekimliği (onleyici ve tedavi merkezi), Atletizm Pisti, 25m. uzunluğuunda (yarı olimpik) 5 kulvarlı Kapalı Yüzme Havuzu, Doğa Koğu Parkuru, Dağcılık Eğitimi Tırmanma Duvarları v.b. fonksiyonları içinde barındıracak bir yüksek irtifa kamp merkezini içermektedir.

3.5. Bileşenleri

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi dâhilinde olması ngrlen Avan olarak projelendirilecek kapalı ve açık alanlar şunlardır;

- Kapalı Alanlar:
 - o çok Amaçlı Spor Salonu (basketbol, voleybol, hentbol ve genel antrenman kullanımı için)
 - o Kapalı Yarı Olimpik Yüzme Havuzu
 - o Konaklama yapısı (otel)
 - o Açık Spor Alanları İçin Soyunma ve Kafeterya Yapısı
 - o Nizamiye
- Açık Alanlar:
 - o Futbol Sahası (FIFA standartı ebatlarında)
 - o Atletizm Parkuru (en az 300 metre)
 - o Tenis Kortu (uluslararası ebatlarında)
 - o Basketbol Sahası (uluslararası ebatlarında)
 - o Voleybol Sahası (uluslararası ebatlarında)
 - o Doğa yürüyüşü ve Koğu Parkuru
 - o Tırmanma Duvarları
 - o Otopark Alanı

Yapılacak etüd çalışması neticesinde araziye şartlarının elverdiği de projelendirilecek bu yapıların Avan Proje hazırlık çalışmaları aşağıda tarif edildiği şekilde yapılacaktır;

- Hazırlanacak projelere altlık olarak İdareden veya İdare aracılığıyla temin edilecek; hali hazır planlar, imar durumu, plankote, arsa/arazi zemin bilgileri, iklimsel veriler vb. dokümanlar kullanılacaktır.
- Avan projeler mimari plan şemaları şeklinde hazırlanacak, bu planlarda mahal adları, yaklaşık kullanım alan bilgileri ve genel yapı ölçüleri belirtilecektir.
- Kullanıcılara yönelik ortak mekânlar (otopark, sığınak, su deposu vb.) projelerde belirlenecektir.
- Yapım/kullanım ruhsatı alımı için hazırlanacak projeye altlık teşkil edecek mimari plan şemaları 1/100 veya 1/200 ölçekte düzenlenecektir.
- Genel vaziyet planı 1/500 ölçekte hazırlanarak açık ve kapalı kullanım alanları plana işlenecektir.

3.6. Büyüklüğü

Yapılacak iş; Elazığ İli, Sivrice İlçesi Karaçalı Mahallesiine “Hazar Baba Kayak Merkezine” komşu 101 ada 24-25-26 parsellerde toplam 61.940,39 m² arsa alanında yapılacak Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi olarak belirlenmiştir.

Tablo 2. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi İnşaat Arazisinin Büyüklüğü

MÜLKİYET	ADA-PARSEL	ALAN (m ²)
Maliye Hazinesi	101/24	28.458,76
Elazığ İl Özel İdare	101/25	23.044,65
Maliye Hazinesi	101/26	10.436,98
TOPLAM		61.940,39

3.7. Uygulama Süresi

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Projesi inşaat uygulama süresi toplamda 24 aydır. İnşaat uygulamasının 2 etapta yapılması planlandığından projenin süresi;

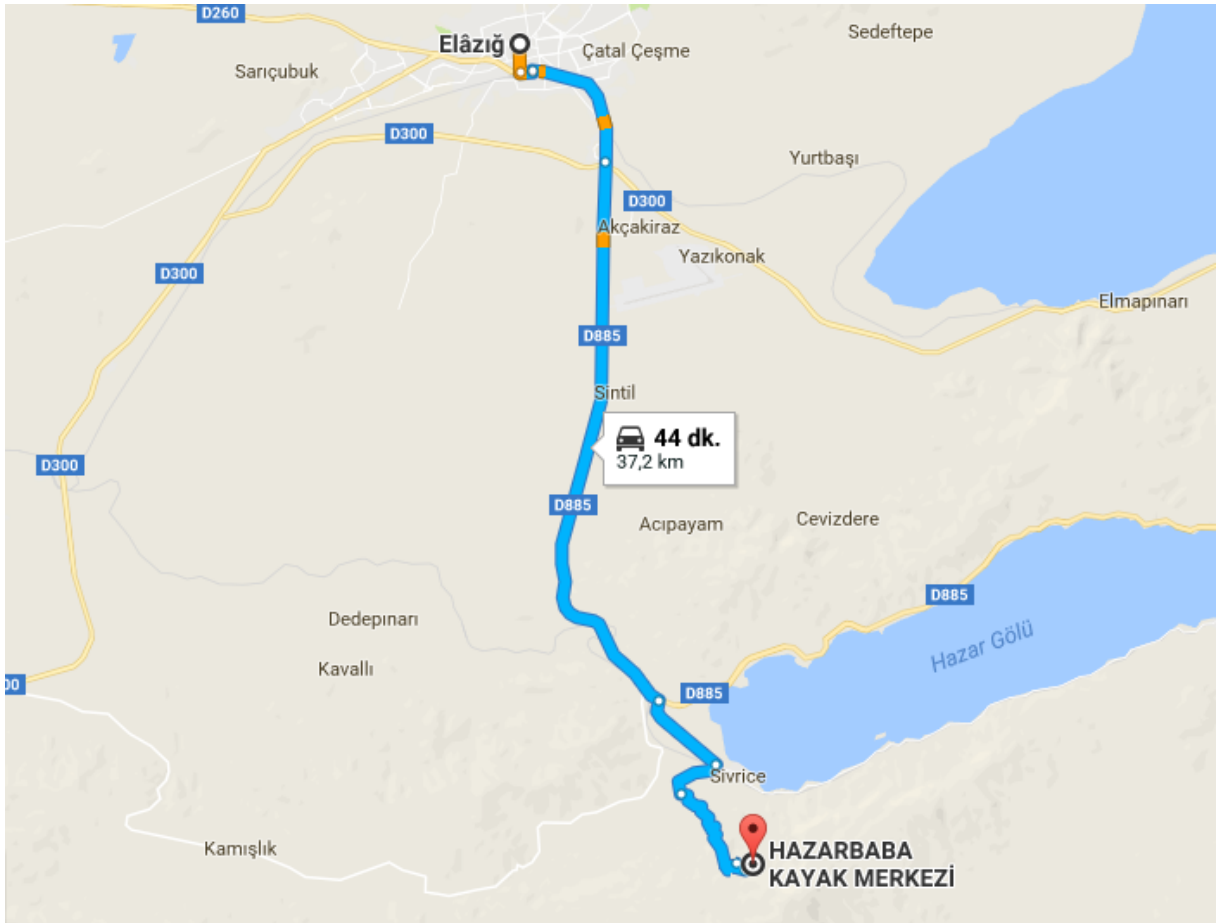
- 1. Etap: Projelerine uygun olarak arazi kazı dolgu çalışmaları yapılarak İdman İstasyon Sahaları ile bitlikte Soyunma, Islak ve Teknik Hacim yapısının inşaat uygulaması: 9 ay,

- 2. Etap: Projelerine uygun Üstyapı (Konaklama, Kapalı Yüzme Havuzu, Kapalı yüzme havuzu ve gerekli teknik hacimleri) yapılarının inşaat uygulaması: 15 ay, olarak öngörülmektedir.

3.8. Uygulama Yeri ve Alanı

Elazığ ili sınırları içerisinde, 1. Etap gelişiminde düşünülen Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Hazar Baba Kayak Merkezinin komşusunda, Sivrice ilçesi Karaçalı mahallesi 101 Ada, 24-25 ve 26 Parsellerde geliştirilmesi öngörülmüştür.

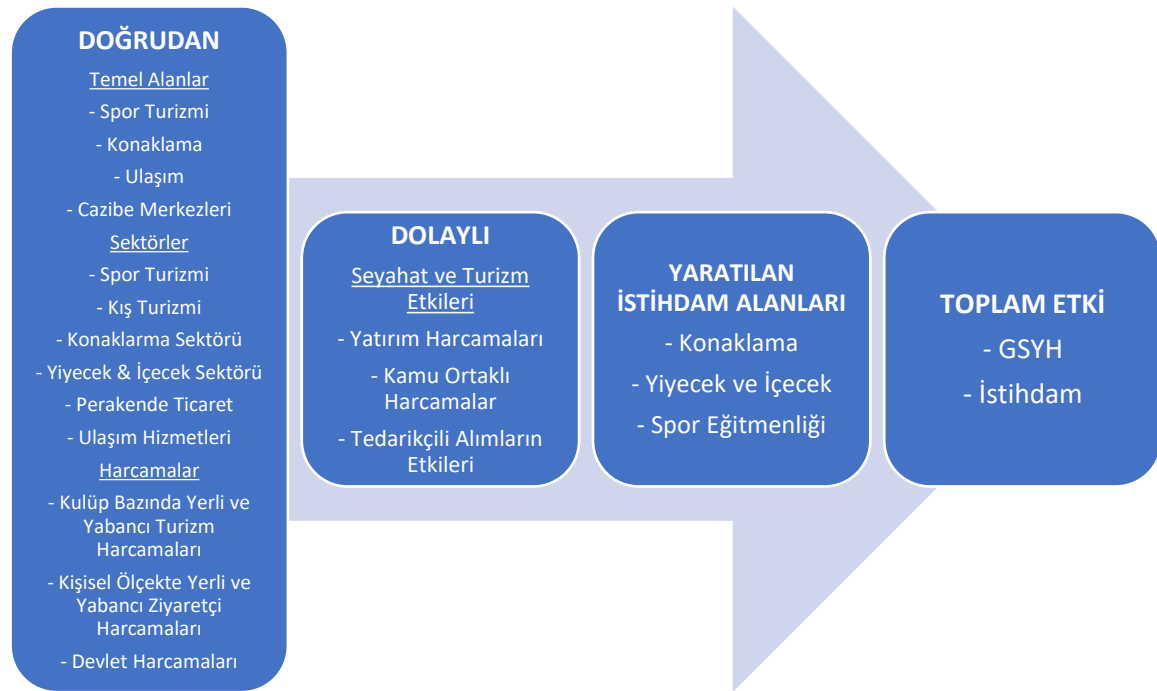
Harita 3. Proje Bölgesinin Google Maps Görünümü

3.9. Projenin Çıktıları

Projenin temel çıktısı olarak Hazar Baba Kayak Merkezi'ne komşu şekilde konumlandırılacak kapsamlı bir Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ifade edilmektedir. İnşası planlanan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi bölgesel kalkınmaya da katkı sunacak ve turizm yoluyla bölgesel ölçekte gelir düzeyinde artış, yeni istihdam olanakları, kültürel dönüşüm gibi ekonomik ve sosyal refah unsurlarında artışa katkı sunacaktır. Yerli ya da yabancı turistler ile desteklenen turizm kavramı, ülkeler açısından değerlendirildiğinde ziyaretçilerin doğal, kültürel, tarihi ve benzeri zenginliklere yapılan harcamalarından oluşan ekonomik bir faaliyeti ifade etmektedir. Ziyaretçilerin bu çeşitli talepleri karşısında turizm bölgelerinde sunulan arz kaynaklarının da çeşitlenmesi bölgelerin ekonomik yönden gelişmesini sağlayarak yerel kalkınmaya anlamlı katkılar sağlamaktadır. Dolayısı ile bu etkiler bölgenin ekonomik büyüklüğüne ve çarpan etkisine bağlı olarak değişmektedir. Dünyada gelişmiş ülkelerin milli gelirlerinde hizmet sektörünün payı %70-80'ler civarında iken turizm gelirlerinin payı ise yaklaşık %30 civarındadır (Gülbahar, 2009:28). Bu bağlamda yüksek irtifa kamp merkezinin bölgesel ekonomiye sunması beklenen katkılar doğrudan ve dolaylı olmak üzere Grafik 1.'de ifade edilmektedir.

Grafik 1. Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Bölgesel Ekonomiye Etkileme Kanalları

3.10. Ana Girdileri

Proje bir hizmetler sektörü yatırımdır. Buradaki ana girdiler imalat yatırımı girdilerinden farklılık arz etmektedir. Yüksek irtifa kamp merkezinin inşaatı için söz konusu girdiler çimento, demir vs. şeklinde detaylandırılmamış ama birim inşaat maliyeti olarak alınmıştır. Bunun haricindeki girdiler spor tesislerinin alanının tefrişini ilgilendiren giderlerdir. Bunlar, ışıklandırma, standlar ve spor malzemeleri gibi demirbaş yatırımlardır.

Hizmet sektöründeki yatırımlarda olduğu gibi bu yatırımda da diğer bir önemli girdi insan kaynaklarıdır.

Çalışmamızda tefrişat ve insan kaynakları, işletmeci tarafından karşılanacak olan girdiler olarak Kabul edilmiş ve söz konusu projenin girdileri olarak kabul edilmemiştir.

3.11. Hedef Aldığı Kitle ve/veya Bölge

Eylem planı kapsamında yeni ve farklı deneyimleri arayan, çevre konusunda hassas, sık ve kısa süreli tatil yapan, yüksek standartlarda ve iyi kalitede hizmet arayışına sahip “yeni” turist profiline bu bölgede (TRB1) yeni destinasyonlar oluşturulması hedeflenmiştir. Eylem planının uygulamaya geçmesi, Doğu Anadolu Bölgesi’nin sahip olduğu kültürel ve doğal güzelliklerinin ortaya çıkartılmasına ve bu kapsamda sinerji yaratılmasına katkı sağlanacak, bölgede inovasyona dayalı turizm projelerinde (kış ve spor turizmi, kongre, tarih ve kültür mirası turizmi, macera ve doğa sporları turizmi, ekoturizm ile medikal ve sağlık turizmi projeleri) bir artışa sebep olacaktır.

İnşa edilecek Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ile birlikte yılın 12 ayı boyunca aktif bir kamp merkezi ve bu merkezin periferisini de kapsayacak şekilde 12 ay boyunca farklı sporların yapıldığı sürekli olarak aktif bir kompleks planlanmaktadır. Dolayısıyla kış aylarında kayak merkezinde kayak yapılabilecek, yüksek irtifa kamp merkezinde futbol, basketbol, voleybol, hentbol, atletizm, yüzme, sutopu, tenis, masa tenisi, rugby vb. branşlarda spor takımları kamp

yapabilecek, buna ek olarak uygun iklim şartlarında balon uçurulabilecek, paraşüt ile atlama gerçekleştirilebilecek, bölgenin periferisinde yer alan Hazar Gölü'nde kürek, kano vb. branşlarda spor yapılabilir, yine bölgede kros, dağ koşusu, kır yürüyüşü vs. yapılabilir, tırmanma duvarında tırmanış eğitimleri verilebilecek ve tekne turları organize edilebilecektir. Özetle Hazar Baba coğrafyası yılın 12 ayını kapsayacak şekilde bir spor turizmi yerleşkesine dönüştürülebilir bir kapasiteye sahiptir. Tüm bunlara ek olarak bölge endemik bitki türleri açısından da zengin bir coğrafyaya sahiptir. Bu nedenle Hazar Baba Bölgesi'nde organik tarıma dönük olarak eko-turizm ve agro-turizm ile ilgilenen turistler için de cezbedici bir coğrafya olarak ön plana çıkmaktadır.

3.12. Proje Sahibi Kuruluş ve Yasal Statüsü

Proje sahibi kuruluş Elazığ Mahalli İdareler Birliği'dir. 22.2.2005 tarih ve 5032 sayılı Kanun'a göre il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve görev yapan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.

3.13. Yürütücü Kuruluş

Elazığ Mahalli İdareler Birliği'dir.

4. PROJENİN ARKA PLANI

Fizibilite konusu yatırıma olan talep, yatırım sonucu elde edilecek gelir ve giderler ile yatırımın finansal ve ekonomik verimliliği ve bunun sürdürülebilirliği TRB1 Bölgesinin ve bir ölçüde hinterlandının ekonomik ve sosyal durumuyla iş yaratma kapasitesine bağlıdır. Bu nedenle projenin içinde bulunduğu yapı Türkiye ortalamalarına ve diğer bölgelere göre kıyaslanmış, ayrıca rekabet avantajları irdelenmiştir. Elde edilen verilerden çıkarımlar yapılmış ve talep yapısı açısından benzer bölgeler ile kıyaslanmıştır.

4.1. Sosyo-Ekonomik Durum

TRB1 Bölgesini oluşturan Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli illeri Doğu Anadolu Bölgesinin en batı ucunda, Yukarı Fırat havzasını kapsamaktadır. Van, Hakkâri, Bitlis ve Muş illerinden oluşan TRB2 bölgesi ile birlikte Orta Doğu Anadolu Düzey 1 bölgesini paylaşan bölge illeri, görece batıda olmaları, yükseltilerin görece daha az olması, İskenderun Körfezi doğrultusunda uzanan koridor ucunda yer almaları ve Fırat Nehri, kolları ve üzerinde yer alan baraj göllerinin olumlu etkileriyle iklim koşulları açısından daha elverişli, tarım arazileri açısından daha zengin ve gelişmişlik açısından da daha ön sıralarda yer almaktadır.

TRB1 Bölgesi 1.673.852 nüfusu, tarıma uygun arazi ve iklim koşulları, özellikle gıda ve tekstil kollarında gelişmekte olan sanayisi, mermer, krom, demir ve bakır başta olmak üzere yer altı kaynakları, tarihi ve turistik değerleri ve su-enerji varlıkları ile 2018 yılı verilerine göre Türkiye'nin tüm ulusal katma değerinin % 1,3'ünü üretmekte ve ülkemiz katma değeri içindeki payına göre 26 Düzey 2 bölgesi arasında 20. sırada yer almaktadır (www.tuik.gov.tr).

Bölgenin lokomotifi konumundaki Malatya 762.366 olan nüfusu ile büyükşehir statüsü kazanacak iller arasına girmiş olup, başta 250 milyon USD dolayındaki kayısı ve türevleri ve 90 milyon USD dolayındaki tekstil ürünleri ihracatı ile bir tarım ve sanayi şehridir. 562.703 nüfuslu Elazığ ise enerji, madencilik ve tarım alanlarındaki kamu ve özel sektör yatırımlarının

yanı sıra, eğitim ve kültür alanlarında temayüz etmiş bir cazibe merkezidir. Ayrıca her iki ilin sağlık hizmetlerinde bölgede önemli bir potansiyeli bulunmaktadır. Önemli Doğu-Batı ve Kuzey-Güney bağlantıları üzerinde yer alan Bingöl’de, bitkisel üretim, hayvancılık ve madencilik, zengin kültürel yapısını turizm fırsatına dönüştürme potansiyeli barındıran Tunceli’de ise, dağ doğa ve inanç turizmi ve hayvancılık temelli bir ekonomi hâkimdir. Limanlardan ve sınır bölgelerinden uzak, iç kesimlerde olmanın dezavantajını yaşayan TRB1 Bölgesi illerinin değişik çalışmalarla ortaya konmuş sosyo-ekonomik gelişmişlik düzeyleri Tablo 3.’te verilmiştir.

Tablo 3. TRB1 Bölgesi İlleri Gelişmişlik Sıralamaları

	Sosyoekonomik Gelişmişlik Endeksi (2015)	İllerin ve Bölgelerin Rekabet Gücü Endeksi
Bingöl	72	5. Grup (gelişime dirençli)
Elazığ	36	4. Grup (gelişime dirençli)
Malatya	42	4. Grup (gelişime dirençli)
Tunceli	58	5. Grup (gelişime dirençli)

www.tuik.gov.tr, TÜİK Bölgesel Göstergeler, 2015

İstatistiki Bölge Birimleri Sınıflandırması (İBBS) kapsamında 26 düzey 2 bölgesinden biri olarak belirlenen TRB1 Bölgesi Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinde oluşmaktadır. Türkiye yüzölçümünün %4,7’sini oluşturan TRB1 Bölgesi, 2009 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi (ADNKS) verilerine göre Türkiye nüfusunun %2,3’üne sahip olup % 1,5 yıllık nüfus artış hızı ile 26 düzey 2 bölgesi içerisinde 24. sırada yer almaktadır (İBBS, 2018).

4.1.1. Coğrafi Yapı ve İklim

Toplam yüzölçümü 35.916,6 km² olan TRB1 Bölgesi’ndeki illerden Bingöl 8.253 km², Elazığ 8.454,6 km², Malatya 11.776,5 km² ve Tunceli 7.432 km² yüzölçümüne sahip olup (TÜİK, 2010c); illerin rakımları sırasıyla 1.177m, 1.067 m, 900 m ve 1.050 m’dir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Tablo 4. TRB1 Bölgesi İllerinin Yüzölçümleri

Yer	Yüzölçümü (km ²)	TRB1 Bölgesi Yüzölçümü İçerisindeki Payı (%)	Türkiye Yüzölçümü İçerisindeki Payı (%)
Bingöl	8.253,5	23	1,1
Elazığ	8.454,6	23,5	1,1
Malatya	11.766,5	32,8	1,5
Tunceli	7.432	20,7	1,0
TRB1 Bölgesi	35.916,6	100,0	4,7
Türkiye	779.452	-	100

www.tuik.gov.tr

Bingöl ve Tunceli illeri, Malatya ve Elazığ'a göre daha dağlık bir yapıya sahiptir. Dağlar, Bingöl il alanının %83'ünü, Tunceli'nin ise %70'ini kapsamaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

TRB1 Bölgesi'ndeki önemli vadiler; Bingöl'de Murat Nehri ve Peri Suyu Vadileri, Elazığ'da Ölbe Vadisi ve Murat Vadisi'nin uzantısı, Malatya'da Beylerderesi ve Tohma Vadisi, Tunceli'de ise Munzur, Mercan, Pülümür, Peri ve Tağlar Vadileri'dir. Bunlardan Ölbe ve Tohma Vadileri turistik önem arz etmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Bingöl'de Bingöl Ovası'nın yanı sıra Genç, Karlıova, Solhan ve Sancak Ovaları gibi küçük ovalar da mevcuttur. Elazığ'da; batıda Baskil Ovası ile başlayan tektonik kökenli çöküntü ovaları, doğuya doğru Kuzova, Hankendi Ovası, Uluova-Elazığ Ovası, Yarımca Ovası, Behremaz Ovası, Kovancılar-Başyurt Ovaları ile devam ederek kuzeydoğuda Karakoçan Ovası ile son bulmaktadır. Tarım arazilerinin önemli bir kısmını oluşturan bu ovaların yanı sıra Hazar Gölü'nün batısında Kavak-Gözeli Ovaları yüksekliği 1500-1600 m'yi bulan düzlüklerdir. Malatya'da Güneydoğu Toroslar'ının kuzeyinde Malatya Ovası bulunmaktadır. İlin diğer ovaları Doğanşehir, İzollu, Mıgdı, Sürgü, Akçadağ, Yazıhan, Mandara, Çaplı, Distrik ve Erkenek ovalarıdır. Tunceli'nin kuzey yarısındaki düzlükleri Munzur Dağları'nın güneyindeki

Ovacık Ovası ile Yeşilyazı Ovası'dır. Pülümür Çayı Vadisi'ne inen kesimdeki önemli platolar, Mercan Dağları üzerindeki Merk Yaylası ve Munzur Dağları'nın orta bölümünde yer alan Kepir Yaylası'dır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Türkiye'nin en büyük su kaynakları olan Fırat ve Murat nehirleri, Sürgü Suyu, Tohma Çayı, Kuruçay, Karasu, Peri Suyu, Göynük Suyu, Pülümür Çayı, Mercan Deresi gibi akarsulardan beslenmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Bingöl ilinde çok sayıda küçük göl mevcuttur. Elazığ'da ise bölge için önemli bir değer olan Hazar Gölü bulunmaktadır. Malatya'da doğal göl bulunmamaktadır. Tunceli'de ise Munzur Dağları ile bu sıranın alt birikimlerini oluşturan Mercan, Avcı, Karasakal Dağları üzerinde ve Bağırpaşa Dağı'nın doruklar bölgesinde, küçük buzul gölleri vardır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Fırat Nehri üzerinde yer alan barajların oluşturduğu göller Malatya ve Elazığ illerini çevrelemektedir. Karakaya Barajı 298 km² alanı ve 9,58 milyar metreküp su miktarı, Keban Barajı 675 km² alanı ve 31 milyar metreküp su miktarı ile bölgenin ve ülkenin en büyük ikinci ve üçüncü barajları niteliğindedir. Bölgede yer alan diğer barajlar; Sürgü Barajı, Medik Barajı, Polat Barajı, Sultansuyu Barajı, Çat Barajı, Çip Barajı ve Kalecik Barajıdır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019). Bölgedeki önemli barajlar ve göletler Harita 4'te verilmiştir.

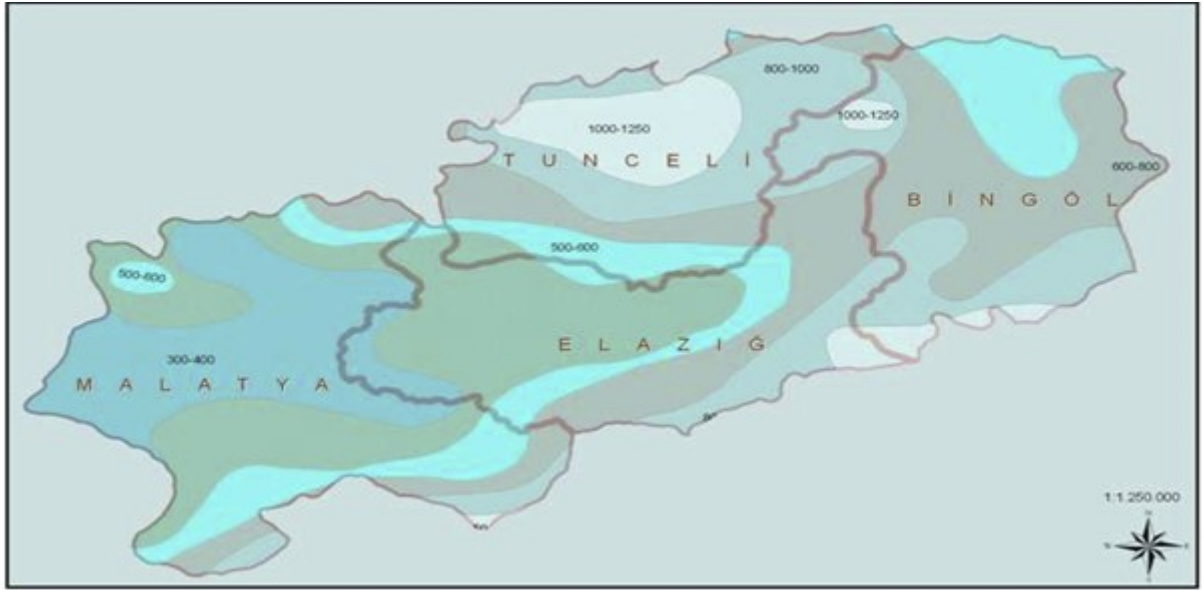
Harita 4. TRB1 Bölgesi'nde Yer Alan Barajlar ve Göletler

Bölgede karasal iklimin etkisiyle geniş bozkır alanlar oluşmuştur. Orman alanları Malatya ve Elazığ illerinde oldukça az olmasına karşın Tunceli ve Bingöl illerinde geniş ormanlık alanlar bulunmakta ve 2.000 m. yükseklikte ormanlık alanlara rastlanmaktadır. Meşe ağırlıkta olmakla birlikte söğüt, kavak ve kısa boylu çayırılara da yoğunlukla rastlanmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Doğu, Güneydoğu ve İç Anadolu iklim özelliklerinin görüldüğü TRB1 Bölgesi'nde, yüksek platolarda step iklimi, ovalarda Fırat-Dicle nehirlerinden kaynaklanan ılık iklim ile sıcak ve kurak Akdeniz iklimi etkili olmaktadır. En yüksek yağış miktarının Bingöl ilinde görüldüğü TRB1 Bölgesi'nin yağış durumu Harita 5'te gösterilmiştir.

Harita 5. TRB1 Bölgesi Yağış Durumu

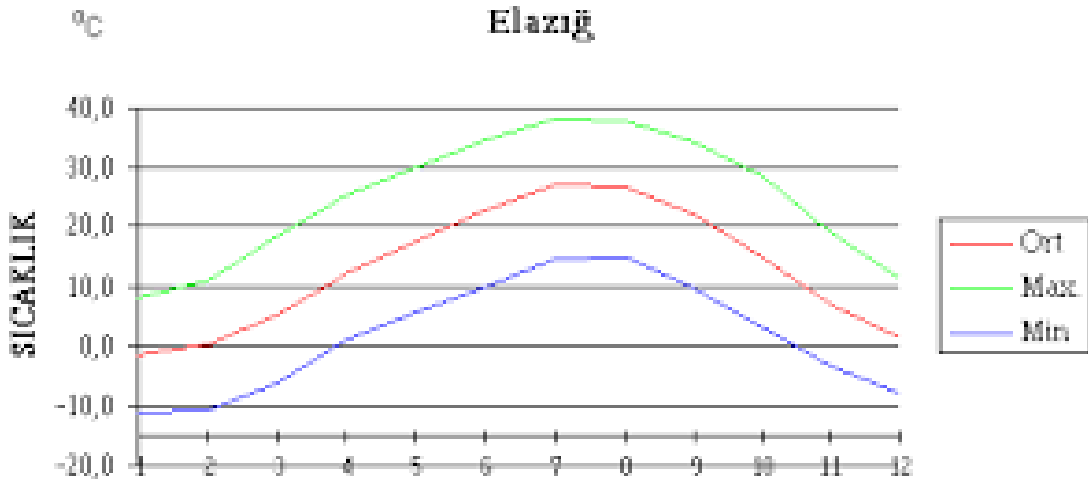

www.mgm.gov.tr, Meteoroloji Genel Müdürlüğü, 2018

Karasal iklimin hüküm sürdüğü Bingöl'de kış ayları kar yağışlı ve soğuk, yaz ayları ise sıcak ve kuraktır. İlde dört mevsimin etkileri tamamen görülmekle birlikte, genel olarak yaz mevsimi kısa, kış mevsimi uzun sürmektedir. Yaz-kış ve gece-gündüz sıcaklık farklarının yüksek olduğu ilde, yazın 40 °C'ye ulaşan sıcaklık, kışın -25 °C'ye kadar düşmektedir (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

Karasal iklime sahip olan Elazığ'da barajlar ile güney ve batıdan nem geçişlerinin etkisiyle iklim ılımanlaşmıştır. Elazığ, 12,9°C ile bölgede Malatya'dan sonra en yüksek yıllık ortalama sıcaklığa sahip ildir (Elazığ İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2008).

Grafik 2. Elazığ İli İklim Verileri

Kaynak: Elazığ İl Tarım ve Orman Müdürlüğü, 2014

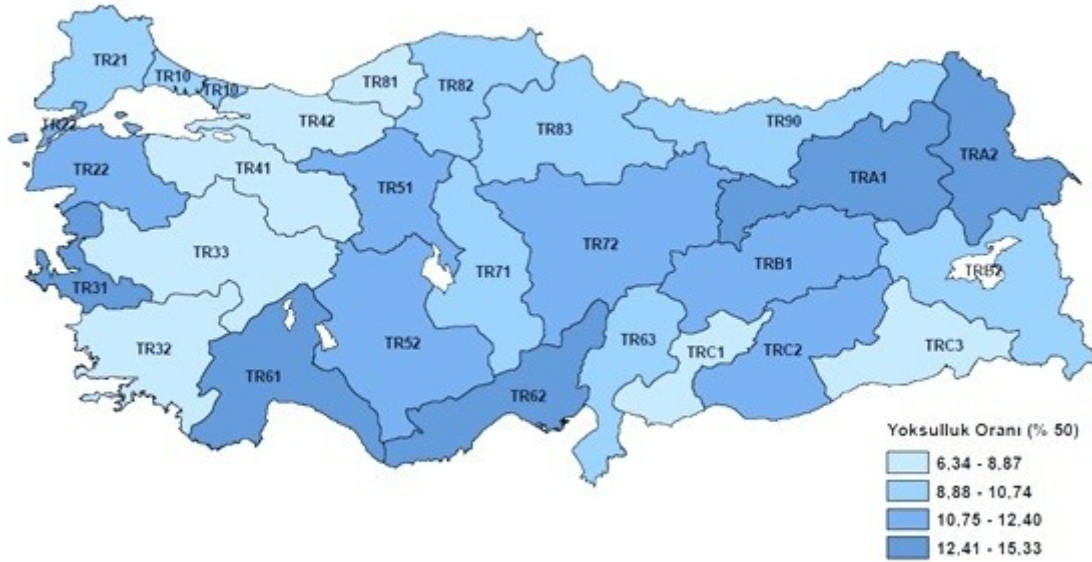
Karasal ile Akdeniz iklimlerinin birlikte görüldüğü Malatya'da yazlar sıcak ve kurak, kışları soğuk ve yağışlıdır. Gece-gündüz ve yaz-kış sıcaklık farkları yüksek olan Malatya'da yıllık sıcaklık ortalaması 13,3°C'dir (Malatya İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2008).

Karasal iklimin hâkim olduğu Tunceli'de kısa süren yazlar sıcak ve kurak, uzun süren kışlar ise çok soğuk ve yağışlı geçmektedir. Gece ve gündüz ile mevsimler arasında sıcaklık farkları çok yüksektir. İlin kuzeyde 3500 m yükseltili dağlık alanları ile güneyde 700 metreye kadar alçalan çok engebeli arazi yapısı, sıcaklık, yağış, rüzgâr ve güneşlenme gibi iklim verileri açısından önemli farklılıklar yaratmaktadır (Tarım ve Orman Bakanlığı, 2019).

4.1.2. İdari Yapı

Türkiye'nin Avrupa Birliği'ne uyum süreci doğrultusunda, 2002/4720 no'lu kararname gereğince, DPT ve TÜİK tarafından üç ayrı düzeyde İstatistikî Bölge Birimi oluşturulmuştur. Buna göre Düzey 1 olarak 12, düzey 2 olarak 26 ve Düzey 3 olarak da 81 İstatistikî Bölge Birimi tanımlanmıştır. Söz konusu sınıflandırma Harita 5'te verilmiştir. Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerinden oluşan TRB1 Bölgesi, TRB olarak isimlendirilen Düzey 1 Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde yer almaktadır.

Harita 6. İBBS Düzey 2 Bölgeleri

Kaynak: www.tuik.gov.tr, TÜİK, 2018

TRB1 Bölgesi, DAP kapsamı içinde yer almaktadır. DAP çerçevesinde belirlenen dört cazibe merkezinden ikisi olan Malatya ve Elazığ bölgede yer almaktadır. DAP kapsamındaki bölgeler içinde önemli bir konuma sahip olan TRB1 Bölgesi'nin, DAP'ın hayata geçmesiyle birlikte daha da önem kazanacağı öngörülmektedir (Fırat Kalkınma Ajansı, 2018).

TÜİK'in 2018 yılı verilerine Türkiye'de 919 adet ilçe yer almaktadır. Aşağıda yer alan tabloda Elazığ il sınırları içerisinde yer alan on bir ilçenin gelişmişlik sıralamaları yer almaktadır. Bu kısımda Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nin inşa edileceği alanı kapsayan Sivrice İlçesi'nin gelişmişlik sırasında olumsuz bir durum ortaya koyduğu görülmektedir.

Tablo 5. Elazığ'da Yer Alan İlçelerin Gelişmişlik Sıralamaları

İlçeler	Gelişmişlik Sıralaması
Merkez	71
Ağın	233
Keban	323
Kovancılar	429
Karakoçan	599
Maden	615
Alacakaya	626
Sivrice	687
Baskil	691
Palu	757
Arıcak	831

Kaynak: www.tuik.gov.tr, TÜİK

Tablo 5'te verilen bölge ilçelerinin sosyo-ekonomik gelişmişlik sıralaması incelendiğinde il merkezleri ve ilçeler arasındaki önemli düzeyde sosyo-ekonomik gelişmişlik farklılıkları göze çarpmaktadır. İl merkezlerindeki gelişmenin ilçelere yayılmaması ve bazı merkez ilçelerin diğer ilçelerden daha az gelişmiş olması durumları bölge içi gelişmişlik farklarının yüksekliğini ortaya koymaktadır.

Bölgedeki il ve ilçelerin sosyo-ekonomik gelişmişlik bakımından daha üst sıralara yükselmesi ve bölgesel kalkınmanın sağlanması için Bölge Planı ile belirlenen vizyon kapsamındaki amaç ve hedeflere ulaşmayı sağlayacak stratejilerin belirlenmesi gerekmektedir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi gibi bu tür projelerin ise bu tür yüksek strateji belgelerinde belirtilmiş olan amaç ve hedeflere ulaşılmasına katkı sunacağı düşünülmektedir.

Bu stratejilerin etkin bir şekilde geliştirilebilmesi için de ilk olarak mevcut durum tüm yönleriyle analiz edilmiştir. Bu bölümde TRB1 Bölgesi'nin hangi kaynaklara sahip olduğu, hangi yönlerinin eksik olduğu ortaya konmuş ve olumlu ya da olumsuz dışsal gelişmeler değerlendirilmiştir.

4.1.3. Nüfus ve Demografi

Ortadoğu Anadolu Bölgesi'nde yer alan TRB1 Bölgesi 35.916,6 km² olan yüzölçümü ile toplam ülke yüzölçümünün %4,7'sini oluşturmaktadır. 2009 yılı ADNKS verilerine göre 1.626.357 kişilik nüfusu ile Türkiye nüfusunun %2,3'ünü oluşturan bölgede, Malatya 736.884 kişi ile en yüksek nüfusa sahip ildir. Bölgede en düşük nüfusa sahip olan il 83.061 kişilik nüfusu ile Tunceli'dir.

Tablo 6. TRB1 Bölgesi İllerinin Nüfusu, 1970-2009

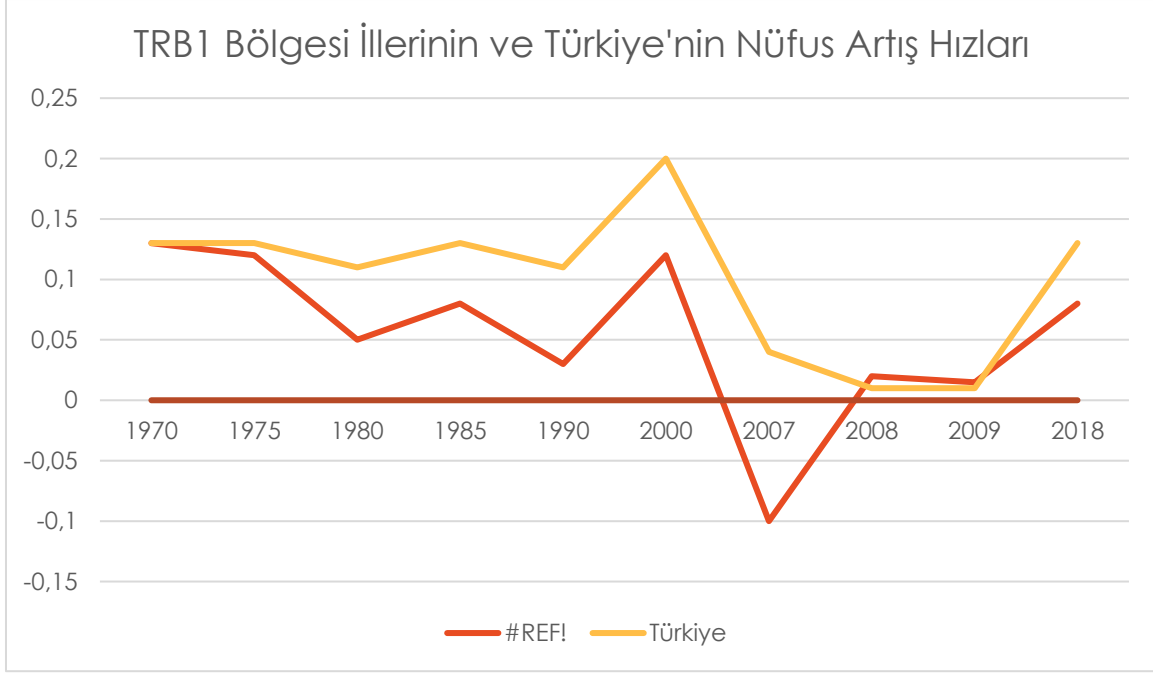
Yıllar	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli	TRB1	Türkiye	TRB1 Nüfus Artış Hızı	TR Nüfus Artış Hızı
1970	177.591	376.915	510.979	157.923	1.223.138	35.605.176	%13	%13
1975	210.804	417.924	574.558	164.591	1.367.877	40.347.719	%12	%13
1980	228.702	440.808	606.996	157.974	1.434.480	44.736.957	%5	%11
1985	241.548	483.715	665.809	151.906	1.542.978	50.664.458	%8	%13
1990	250.966	498.225	702.055	133.143	1.584.419	56.473.035	%3	%11
2000	253.739	569.616	853.658	93.584	1.770.597	67.803.927	%12	%20
2007	251.552	541.258	722.065	84.022	1.598.897	70.586.256	-%10	%4
2008	256.091	547.562	733.789	86.449	1.623.891	71.517.100	%2	%1
2009	255.745	550.667	736.884	83.061	1.626.357	72.561.312	%0.15	%1
2018	281.205	595.638	797.036	88.198	1.762.077	82.003.882	%8	%13

Kaynak: Nüfus ve Vatandaşlık İşleri Genel Müdürlüğü, 2019

1970-2018 yılları arasında TRB1 Bölgesi ve Türkiye nüfus verilerine bakıldığında Türkiye nüfusu yaklaşık 2 kat artarken bölge nüfusu sadece %32 oranında artmıştır. Bölge illerinde en çarpıcı nüfus verileri Tunceli iline aittir. 1970 yılında 157 bin olan Tunceli nüfusu 2009 yılınca ise yaklaşık yarıya düşmüş, 88 bin civarına gerilemiştir. Türkiye nüfusunun bu dönemde iki katına çıktığı düşünülürse Tunceli'nin nüfus olarak yaklaşık 4 kat gerilediği görülmektedir.

Malatya, Elazığ ve Bingöl illeri ise 1970-2018 arası dönemde aynı oranlarda nüfus artışları yaşamışlar ve yaklaşık olarak %40 büyümüşlerdir.

Grafik 3. Nüfus Artış Hızları

Bölge, 45 kişi/km² olan nüfus yoğunluğu ile 94 kişi/km² olan ülke nüfus yoğunluğunun yarısından az olup, 26 düzey 2 bölgesi arasında 22. sıradadır. Tunceli, 11 kişi/km² olan nüfus yoğunluk oranı ile Türkiye'nin en düşük nüfus yoğunluk oranına sahip ilidir. Elazığ ve Malatya bölge ortalamasının üstünde nüfus yoğunluk oranlarına sahipken, Bingöl 31 kişi/km² ile nüfus yoğunluğu bakımından bölge ortalamasının altındadır (TÜİK, 2018).

TRB1 Bölgesi % 1,5 yıllık nüfus artış hızı ile % 14,5 olan ülke yıllık nüfus artış hızının oldukça altında bir orana sahip olup yıllık nüfus artış hızı bakımından 26 bölge içerisinde 24. sıradadır. Elazığ ve Malatya pozitif yıllık nüfus artış hızına sahip iken Bingöl ve Tunceli negatif oranlara sahiptir. 2018 yılı verilerine göre % -40 yıllık nüfus artış hızına sahip olan Tunceli Türkiye'nin en yüksek yıllık nüfus azalış hızına sahip ilidir. Bölge illerinin tamamı dışarıya göç vermekte olup bölge % -6,3 olan net göç hızı ile 26 bölge arasında 22. sıradadır. Malatya % -3,3 olan net göç hızı oranı ile bölgenin en az göç veren

ili olurken, % -25,0 net göç hızı oranına sahip olan Tunceli bölgenin dışarıya en fazla göç veren ilidir. Ayrıca Tunceli'nin yıllık nüfus artış hızının net göç hızından düşük olması da dikkat çekmektedir.

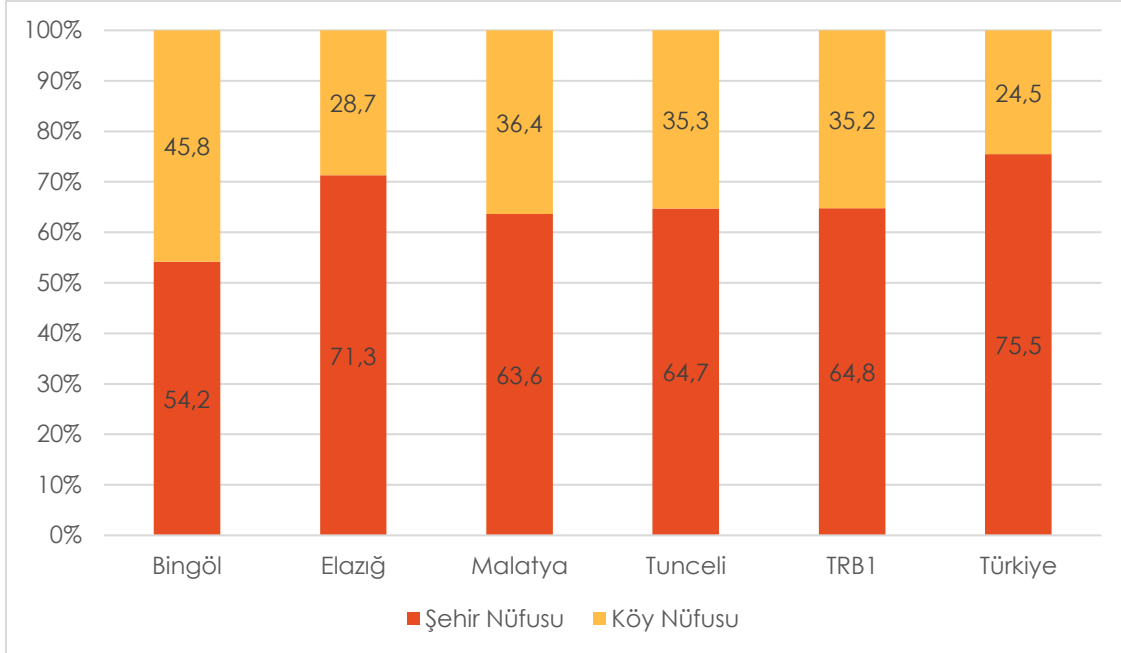
Tablo 7. TRB1 Bölgesi Nüfus Göstergeleri

	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli	TRB1	Türkiye
Nüfus Yoğunluğu	31	65	63	11	45	94
Şehirleşme Oranı	54,2	71,3	63,6	64,7	64,8	75,5
Yıllık Nüfus Artış Hızı	-1,4	5,7	4,2	-40,0	1,5	14,5
Net Göç Hızı	-14,5	-3,8	-3,3	-25,0	-6,3	--

Kaynak: TÜİK, 2018

Bölgedeki en yüksek şehirleşme oranı %71,3 ile Elazığ'a ait olup Elazığ bu oran ile %75,5 olan Türkiye ortalamasına yakın bir seviye yakalamıştır.

Grafik 4. Şehir-Köy Nüfusunun Toplam Nüfus İçerisindeki Oranı (%)

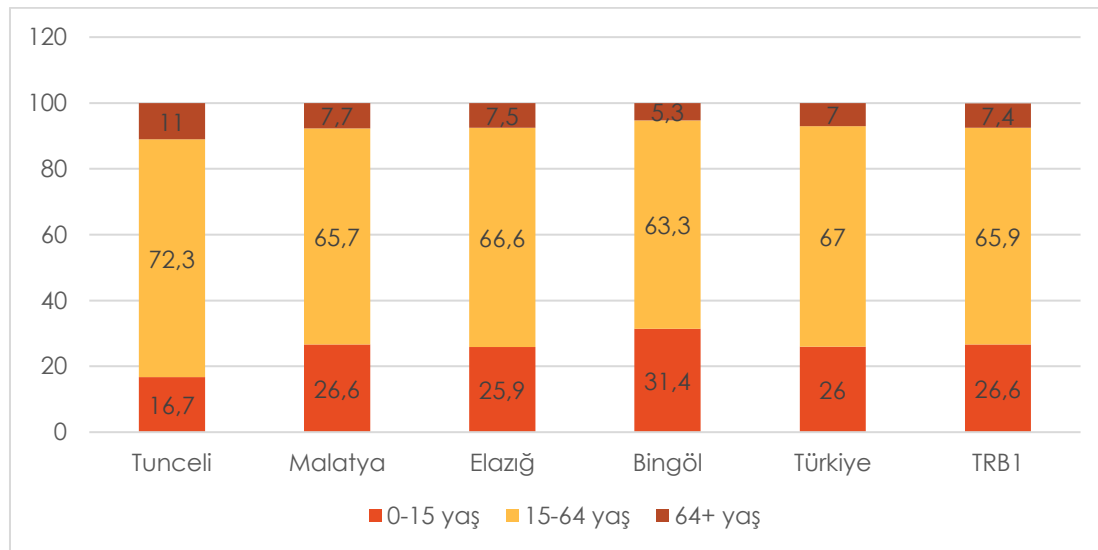

Kaynak: TÜİK, 2018

TRB1 Bölgesi, %19,1 genç nüfus oranı ile %17,3 olan Türkiye ortalamasının üstünde bir değere sahiptir. Tunceli %23,5 ile bölgede en yüksek genç nüfus oranına sahipken, Malatya %18 ile bölgenin en düşük değerine sahiptir. 2000 yılı genel nüfus sayımı verilerine göre bölge %2,6 ile Türkiye ortalamasının üstünde bir doğurganlık oranına sahiptir. Bölgede en yüksek doğurganlık oranı %3,6 ile Bingöl’de görülürken, Tunceli %1,9 doğurganlık oranı ile bölgede en düşük orana sahip ildir. Aynı verilere göre bölge 4,98 kişilik ortalama hane halkı büyüklüğü ile ülke ortalamasının (4,2 kişi) üstündedir. Bingöl 5,8 kişilik hane halkı büyüklüğü ile bölgede en yüksek ortalama sahiptir, Tunceli 4,6 ile en düşük ortalama sahiptir.

TRB1 Bölgesi nüfusu yaş gruplarına göre incelendiğinde, bölgenin nüfus yapısının genel olarak ülke ortalamasına benzer nitelikler taşıdığı görülmektedir. Bölge iller bazında incelendiğinde Bingöl’ün en yüksek 0-15 yaş grubu oranına (%31,4) sahip olduğu görülmektedir. Bu durum Bingöl’ün bölgede en yüksek toplam yaş bağımlılık oranına sahip olmasına neden olmaktadır. Bölgede en yüksek 15-64 yaş grubu oranına (%72,3) sahip il olan Tunceli ise bu oran sayesinde bölgede en düşük toplam yaş bağımlılık oranına sahip durumdadır. Elazığ ve Malatya’da nüfusun yaş gruplarına göre dağılımı bölge ortalamasına yakın bir seyir izlemektedir.

Grafik 5. TRB1 Bölgesi Yaş Gruplarına Göre Nüfus Göstergeleri (%)

Kaynak: TÜİK, 2018

2018 yılı nüfus verilerine göre bölge nüfusu cinsiyete göre incelendiğinde, bölge nüfusunun %50,4'ünün erkeklerden, %49,6'nın kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu oranlar bölgede, Türkiye genelindeki dağılıma (%50,25 erkek, %49,75 kadın) oldukça yakın bir dağılımın olduğunu göstermektedir. Bingöl, Elazığ ve Malatya illerinde Türkiye geneline yakın bir dağılım izlenirken, Tunceli %56,9'luk erkek ve %43,1'lik kadın nüfus oranı ile belirgin bir şekilde farklı bir görünüm sergilemektedir.

4.1.4. Bölge Ekonomisi ve Sektörel Yapı

4.1.4.1. Gayri Safi Katma Değer (GSKD)

Bölge ekonomisi ve sektörel yapı başlığı altında Gayri Safi Katma Değer (GSKD) incelenmiş ve bölgedeki ekonomik faaliyetler hakkında bilgiler verilmiştir.

TRB1 bölgesi, Kalkınma Bakanlığı tarafından ölçülen 2011 Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksi'nde (SEGE) 26 alt bölge arasında 20. sırada yer almıştır. 2011'de Gayrisafi Katma Değer (GSKD) 9.759 TL (5.820 \$) olarak gerçekleşmiş ve bu da bölgeyi tüm bölgeler arasında 21. sıraya koymuştur. 2014 itibarıyla, sırasıyla %43,2 ve %7,5 olan istihdam ve işsizlik oranları ile birlikte iş gücüne katılım oranı %46,8 olmuştur. Yoksulluk oranları medyan gelirin %50 ve %60'ına göre değerlendirildiğinde sırasıyla %12,3 ve %19 olarak gerçekleşmiştir. Malatya ve Elazığ bölgedeki en gelişmiş illerdir.

Tablo 8. Alt Bölgede Bulunan Şehirler için SEGE 2011 Sıralaması

İl Numarası	İl	SEGE 2011 Sıralaması	SEGE 2011 Endeksi
TRB12	Elazığ	39	-0,0103
TRB11	Malatya	42	-0,0785
TRB14	Tunceli	58	-0,3892
TRB13	Bingöl	72	-1,1920

Kaynak: Kalkınma Bakanlığı, 2011

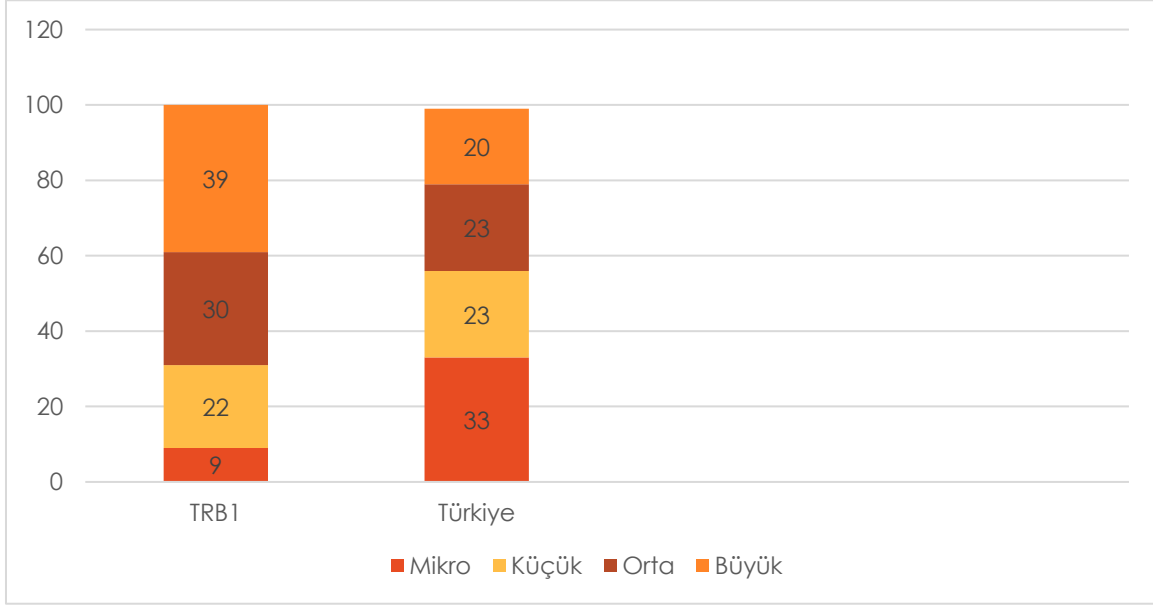
Hizmet sektörü, bölgenin gayrisafi katma değerindeki (2011’de %63,2) ve istihdamdaki (2012’de %42,7) en büyük payı oluşturmaktadır. Ayrıca, hizmet sektörünün GSKD’ye katkısı artarken tarım ve sanayinin katkısı azalmıştır. 2011’de GSKD’nin %14’ünü ve 2012’de istihdamın %39,2’sini oluşturan tarım önemli bir sektör olmaya devam etmektedir; bu oranlar ulusal ortalamaların (sırasıyla %9 ve %24,6) üzerindedir. Sanayi, 2011’de GSKD’nin %22,8’ine ve 2012’de istihdamın %18,1’ine katkıda bulunmuştur; bu oranlar ulusal ortalamaların (sırasıyla %27,5 ve %26) üzerindedir. Toptan ve perakende satış, motorlu taşıt ve motosiklet tamiri (%28,1); imalat (%22,5); ulaştırma ve depolama (%13,3) ve inşaat (%10,4) istihdam açısından en önemli sektörlerdir (FKA, 2014). Rekabet gücü bakımından Tunceli, Elazığ, Malatya ve Bingöl, Ekonomi ve Dış Politika Araştırma Merkezi’nin (EDAM) 2014’te derlediği Rekabet Endeksi’nde 81 il arasında sırasıyla 27., 42., 52. ve 70. Sıralarda yer almıştır. Tunceli en güçlü performansını Beşeri Sermaye alt endeksinde (2.) gösterirken, Elazığ ve Malatya’nın en yüksek sıralaması Fiziki Altyapı alt endeksinde (sırasıyla 13. ve 31.) ve Bingöl’ün en yüksek sıralaması ise Yaratıcı Sermaye alt endeksinde (63.) gerçekleşmiştir. Tunceli’nin en düşük sıralaması Pazar Büyüklüğünde (80.) olurken Elazığ ve Bingöl’ün en kötü sıralaması Makroekonomik Ortam alt endeksinde (sırasıyla 64. ve 79.) gerçekleşmiştir. Malatya’nın en düşük sıralaması Finansal Derinlik alt endeksinde (57.) gerçekleşmiştir.

4.1.4.2. İşgücü

TRB1 bölgesinin işgücü piyasası incelenerek devamlı tam zamanlı çalışan sayısı, geçici çalışan sayısı, çalışanların cinsiyete göre dağılımı ve yöneticinin sektörde çalışma deneyimi gibi firmanın işgücü hakkında bilgiler toplanmaktadır. Şekil 21 farklı büyüklük, yaş ve sektörlerdeki firmaların istihdama katkısını göstermektedir. Daha spesifik olarak, TRB1’de mikro firmalar en büyük istihdam payını (%39) oluştururken, küçük firmalar istihdamın %30’unu oluşturmakta, orta ve büyük firmalar ise toplam istihdamın sırasıyla %22’sine ve %9’una katkıda bulunmaktadır. Firmaların yaşı ile ilgili olarak, hem TRB1’de hem de Türkiye’de ortalama olarak 10 ila 30 yaşındaki firmalar özel sektördeki toplam çalışanların yaklaşık %50’sini istidam ederek istihdama en büyük katkıyı sağlamaktadır. Bunları TRB1’de ve ülke genelinde toplam istihdamın yaklaşık %38’ine katkıda bulunan genç firmalar (10 yıldan daha

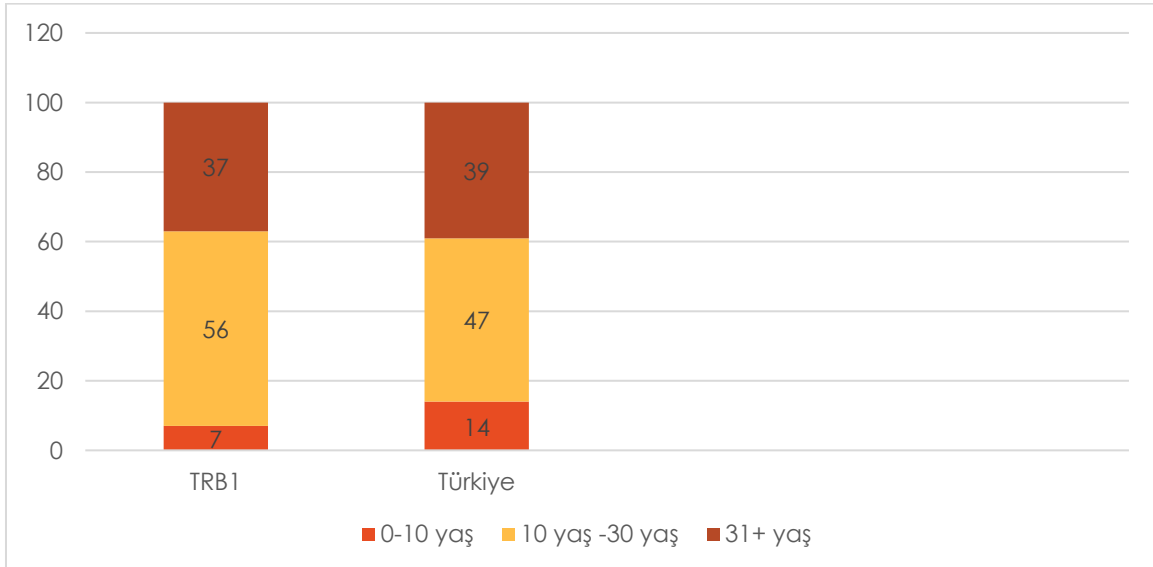
kısa süredir faaliyet gösteren) takip etmektedir. Yaşlı firmalar (30 yıldan fazla süredir faaliyet gösteren) TRB1’de istihdamın sadece %4’üne katkıda bulunmaktadır. Yukarıda verilen bilgiler Grafik 6, Grafik 7 ve Grafik 8’de özetlenmektedir.

rafik 6. Firma Büyüklüğüne Göre İstihdam Payı, % (Türkiye Bölgesel İşletme Anketi, 2016)

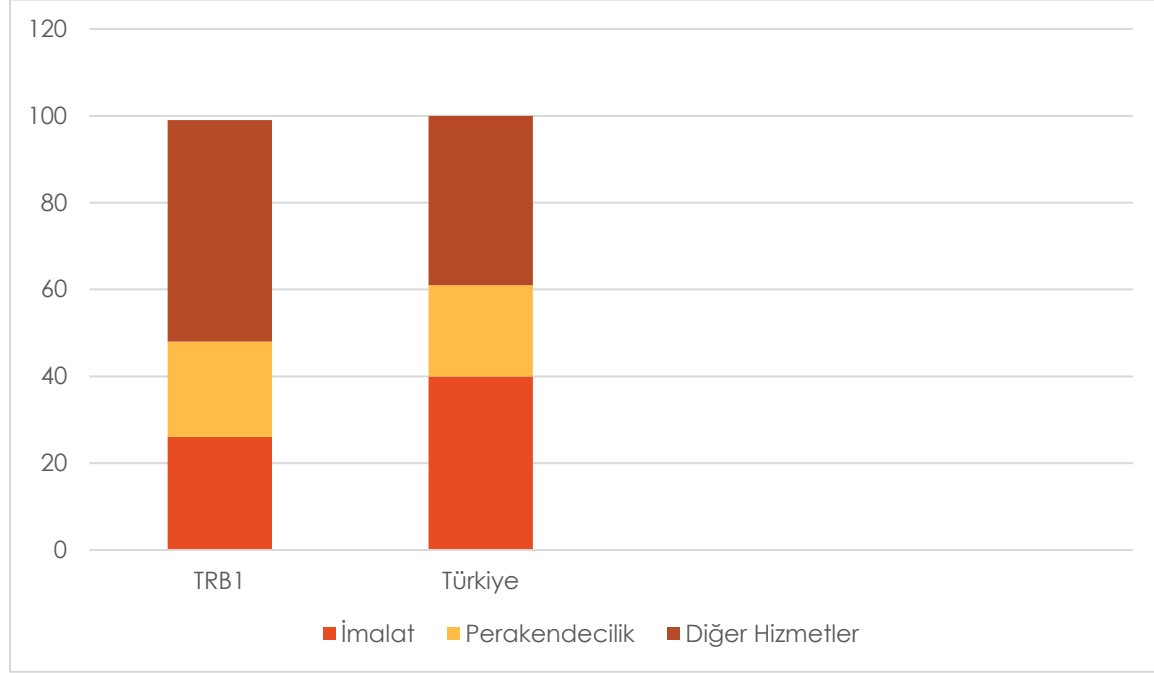
Kaynak: TÜİK, 2018

Grafik 7. Yaşa Göre İstihdam Payı, %

Kaynak: TÜİK, 2018

Grafik 8. Sektöre Göre İstihdam Payı, %

Kaynak: TÜİK, 2018

İstihdamın %73'ünü karşılayan hizmet sektörü firmaları en büyük işverenlerdir (diğer hizmet sektörü firmalarında %51 ve perakendecilikte %22). İş gücü üretkenliği artışı, yani çalışan başına reel satışların yıllık artış oranı, firma performansının önemli bir ölçütüdür; çünkü bir firmanın iş gücü girdilerini ne kadar verimli kullandığına dair ölçünün göstergesi olarak kullanılır. TRB1'deki firmalar iş gücü üretkenliğinde -%2 artış yaşamış olup bu oran %12'lik ulusal ortalamanın oldukça altındadır. Daha da önemlisi, yıllık iş gücü üretkenliği artışı eksi yönde olmuş ve Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli illerindeki tüm firmalarda azalmıştır. Aksine, Türkiye genelinde her büyüklüklerdeki şirketlerde olumlu yönde iş gücü üretkenliği artışı olmuştur fakat yine bu artış oranlarının firma büyüklüğü ile birlikte azaldığı görülmektedir. İş gücünün devamlı ve geçici olarak çalışma ve cinsiyete göre dağılımı da göz önüne alınması gereken ilginç bir noktadır. Geçici çalışmanın yaygınlığını ve hem devamlı hem de geçici çalışanların cinsiyet dağılımını göstermektedir. Geçici veya mevsimsel sözleşmelerin kullanımı işletmelerin dinamik iş ortamına hızla ayak uydurmalarına olanak sağlarken çalışanlar için, istihdam koruma kanun ve düzenlemelerine bağlı olarak, iş güvencesi açısından güçlükler içermektedir. Geçici ve devamlı çalışanlar arasında istihdam koruma açısından

farklılıklar olması devamlı çalışanların yüksek düzeylerde iş güvenliğine ve daha iyi kariyer olanaklarına sahip olduğu, geçici çalışanların ise büyük ölçüde görmezden gelindiği ikili bir iş gücü piyasası oluşturabilir. Türkiye’deki tüm firmaların %13’ü geçici veya mevsimsel çalışan işe almışken TRB1’deki firmaların sadece %2’si bunu yapmıştır. TRB1’de geçici veya mevsimsel çalışanların yalnızca %10’u kadınlardan oluşurken, ulusal ortalama için bu oran %14’tür. Türkiye’de kadınların özel sektör iş gücüne katılımı devamlı çalışanlar arasında da düşüktür; daimi istihdamın sadece %36’sı kadınlardan oluşmaktadır. TRB1 bölgesinde, kadınların özel sektöre katılımı toplam iş gücünün %9’undan bile düşüktür.

4.1.4.3. Ticaret

Genel anlamda ticaretin gelişmesini etkileyen unsurlar nüfus, ulaşım ağı, ekonomik yapı ve üretim faktörleridir. TRB1 Bölgesi bu unsurlara göre değerlendirildiğinde Malatya ve Elazığ, bölgenin diğer iki ili olan Bingöl ve Tunceli’ye göre daha avantajlı durumdadır. Orta büyüklükteki şehirler olan Malatya ve Elazığ, çevredeki illerin ticari kapısı rolünü üstlenmektedir. Dolayısıyla bölgenin malları bu şehirlerde toplanarak büyük tüketim merkezlerine gönderilmekte veya büyük merkezlerde üretilen çeşitli mallar bu bölgeye getirtilerek pazarlanmaktadır. Bu nedenle Malatya ve Elazığ bölgesel ticaret merkezleri konumundadırlar. Bölgedeki iki ilin cazibe merkezi olarak belirlenmesinin de bu illerin ve dolaylı olarak çevre illerin ticaretine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.

Bölge ticaretinin önemli bir kısmını tarım, tarıma dayalı sanayi, gıda ve tekstil ürünleri oluşturmaktadır.

TRB1 Bölgesi, ithalat ve ihracat rakamları değerlendirildiğinde ise Türkiye değerlerine göre genel olarak düşük hacimli kapasiteye sahiptir. 26 düzey 2 bölgesi içinde TRB1 Bölgesi, ihracat sıralamasında 23. sırada yer almaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye’nin kişi başına ihracat değeri 1.846 USD iken bu değer bölge için 186 USD’dir. Bununla beraber, Bingöl ve Tunceli illerinin bölgenin diğer illeri olan Malatya ve Elazığ’a göre önemli oranlarda geri kaldığı görülmektedir.

Tablo 9. Kişi Başına İhracat ve İthalat Göstergeleri

	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli	TRB1
İhracat Sıralaması (2017)	77	64	28	81	23
Türkiye İhracatına Oranı	0,001	0,017	0,220	0	0,239
Kişi Başı İhracat (USD) (2017)	3	83	348	1	186
Kişi Başı İthalat (USD) (2017)	1	55	76	0	53

Kaynak: TÜİK, 2017

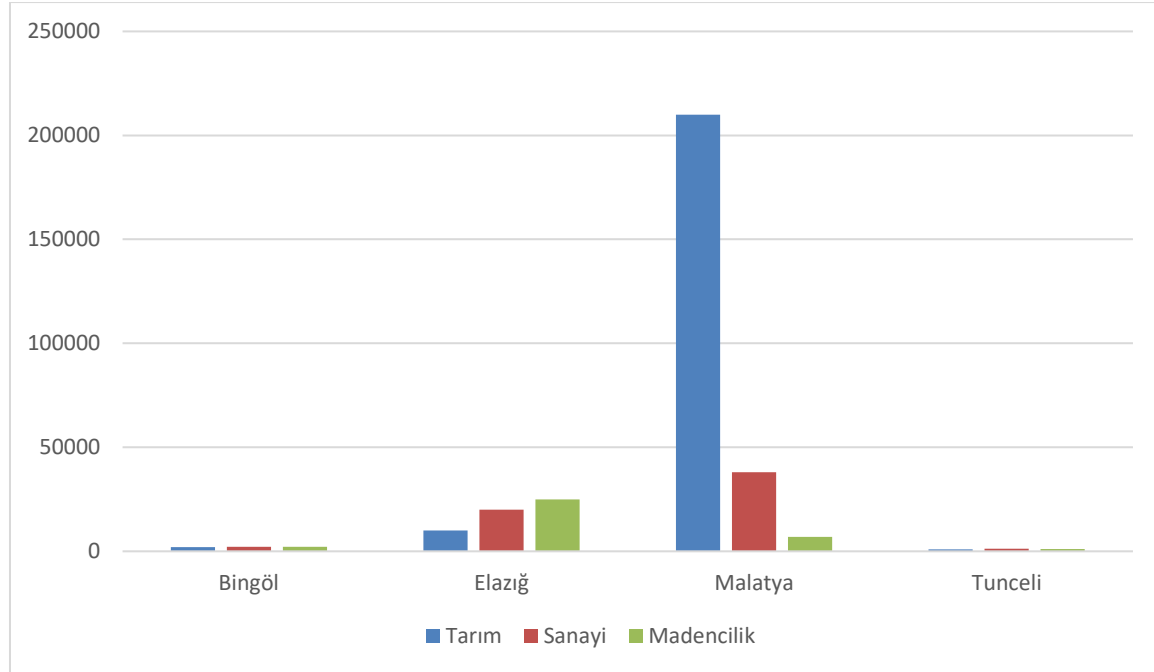
2014-2017 yılları arasında TRB1 Bölgesi'nde kısmi olarak ihracatçı firma sayısı artmış olup Türkiye'deki ihracatçı sayısına oranı %0,4 seviyelerinde seyretmiştir. TRB1 Bölgesi'nin 2014-2016 yılları arasındaki ihracatı artan bir seyir gösterirken 2016 yılının ikinci yarısında ve 2017 yılında Türkiye ile paralel bir düşüş göstermiştir.

TRB1 Bölgesi'nin ithalat rakamlarına bakıldığında yıllar içinde Tunceli ili için azalan Bingöl ili için ise artan bir seyir görülmekle beraber, bu iki il Malatya ve Elazığ'ın oldukça altında ithalat hacmine sahiptirler. Elazığ'ın 2017 yılında bölgenin en çok ithalat yapan ili olduğu gözlemlenmiştir.

TRB1 Bölgesi'nin ana ticaret rakamları tarım, sanayi ve madencilik olmak üzere üç ana sektör altında değerlendirildiğinde Bingöl ve Tunceli illerinde bu değerlerin birbirlerine benzerlik gösterdiği görülmektedir. Elazığ ilinde ticarete en çok konu olan sektörler madencilik, sanayi ve tarım şeklinde sıralanıyorken Malatya ilinde ise bu sıralama tarım, sanayi ve madencilik şeklindedir. TRB1 Bölgesi'nin alt sektörlerle göre ihracat analizi yapıldığında ihracat kalemleri arasında Malatya kayısı başı çekmektedir. Malatya kayısı, gerek kayısı çeşitlerinin kalitesi, gerekse sahip olduğu ekolojik üstünlükler nedeniyle rakip ülkelere kıyasla doğal bir rekabet avantajına sahiptir.

Kayısı dâhil kuru meyve mamullerinin ihracatı, bölgenin tarım ihracatının %93'üne ve toplam ihracatının %76'sına karşılık geldiği görülmektedir. Bölge ihracatında belirleyici rol oynayan kuru kayısının bulunduğu “kuru meyve ve mamulleri” ihracatı hariç tutulduğunda, bölgede ön plana çıkan sektörler; Malatya’da sanayi sektörü ve tarım sektörü ile Elazığ ili madencilik sektörüdür. Elazığ’da madencilik sektörünün en büyük ihracat sektörü olduğu; ancak Elazığ ve çevresinin Türkiye’de önemli maden bölgesi olarak bilinmesine karşın ihracatta beklenen değerlere ulaşamadığı görülmektedir.

Grafik 9. Ana Sektörler Ticaret Rakamları, 1000 USD

Kaynak: TÜİK, 2017

TİM'nin yayınladığı “İller Bazında Ülke Rakamları”na göre TRB1 Bölgesi'nin en çok ihracat yaptığı ülke Rusya'dır. ABD, Almanya, Fransa, İngiltere, Çin gibi gelişmiş ülkeler Rusya'yı izlerken, bölgeye yakın konumda olan Irak, Suudi Arabistan gibi yakın ülkelere de ihracat yapılmaktadır. Bölgede ihracatı en düşük il olan Tunceli'nin ise ihracat yaptığı tek ülke Almanya'dır.

Tablo 10. İhracat Yapılan İlk 5 Ülke ve İhracat Rakamları (1.000 USD), 2010

Bingöl		Elazığ		Malatya		Tunceli	
S. Arabistan	1.157,8	Irak	3.963,9	Rusya	34.685,3	Almanya	19,4
Irak	64,1	Çin	2.143,1	ABD	26.896,2	-	-
-	-	ABD	2.086,6	Almanya	22.489,2	-	-
-	-	Türkmenistan	1.383	Fransa	13.420,3	-	-
-	-	S. Arabistan	907,2	İngiltere	9.140,3	-	-

Kaynak: TİM, 2010

Malatya TRB1 Bölgesi'nin, en fazla ihracat yapan ve her yıl dış ticaret fazlası vererek ülkeye döviz girdisi sağlayan ili konumundadır. 2009 yılı rakamlarına göre kuru kayısı Malatya ihracatına %69,8'lik katkı sağlayarak bu döviz girdisinde başrolü oynamaktadır. Ayrıca çekirdek ve diğer ürünler, incir, çimento, üzüm ve taze (yaş) kayısı gibi ürünler de ihracata katkı sağlamaktadır (TÜİK, 2010c).

4.1.4.4. Tarım

Türkiye'nin kırsal bölgelerinde temel ekonomik faaliyet alanı olan tarım, yaklaşık olarak ülkesel GSKD'nin %10'unu sağlamakta iken, TRB1 Bölgesi'nde bu oran %15'tir. Sanayileşme ve bilgi toplumuna dönüşme sürecini tamamlamamış tüm coğrafyalarda olduğu gibi Türkiye'de ve bölgede de tarımın istihdamdaki payı yüksektir. Bu oran Türkiye'de %25, TRB1 Bölgesi'nde ise %37'dir. Benzer biçimde ülke nüfusunun %25'i kırsal alanda yaşarken bölgede kırsal nüfusun oranı %35'tir (TÜİK, 2015c).

2015 yılı tarımsal üretim değerlerine göre, Türkiye'deki toplam bitkisel üretim değerinin %1,94'ü, canlı hayvan değerinin %3,23'ü, hayvansal ürün değerinin %3,05'i ve toplam tarımsal üretim değerinin %2,5'i TRB1 Bölgesi'nden sağlanmaktadır (TÜİK, 2015d).

Bölgede tarım sektörü içinde hayvancılık üretim değerinin görece üstünlüğü net biçimde görülmektedir. Bununla birlikte bölge istihdamında tarımın payı, kırsal nüfus ve arazi kullanım durumu dikkate alındığında sözü edilen değerlerin düşüklüğü dikkat çekmektedir.

Tablo 11. Tarımsal Üretim Değerleri, 1.000 TL, 2017

TRB1			Türkiye		
Bitkisel Üretim	Canlı Hayvanlar	Hayvansal Ürünler	Bitkisel Üretim	Canlı Hayvanlar	Hayvansal Ürünler
1.380.085	853.164	756.325	72.010.334	34.623.082	29.816.982

Kaynak: Ticaret Bakanlığı, 2017

Bölgenin tarım sektöründeki küresel rekabet durumunun bir göstergesi olan tarımsal dış ticaret hacmi çok düşüktür ve kayısı dışında uluslararası rekabet edebilir bir tarımsal ürünün varlığı söz konusu değildir. Bölgenin dış ticaret hacmindeki genel düşüklük tarım ve ormancılık alanına da yansımıştır. TRB1 Bölgesi 2017 yılı toplam ülke ihracatının %0,23'ünü, ithalatının ise %0,04'ünü yaparken, tarım ve ormancılık alanında ülke ihracatının %0,88'ini, ithalatının ise %0,26'sını gerçekleştirmiştir. Bölgenin 2017 yılı tarım ve ormancılık ihracatının %99'u, ithalatının %96'sı Malatya ilinde gerçekleştirilmiş olup, Bingöl ve Tunceli illerinin tarımsal dış ticareti çok düşük düzeydedir.

Modern tarım teknikleri uygulamalarının önemli bir göstergesi olan mekanizasyon durumu incelendiğinde, bölgenin genel itibarıyla ülke ortalamasının altında bir varlığa sahip olduğu ortaya çıkmaktadır.

Ticaret rakamları Elazığ ili özelinde ele alındığında ise Elazığ'ın 915000 ha'lık toplam arazisinin %30'unun tarım arazisi, %50'sinin çayır mera, %15'inin ise orman ve fundalık olduğu görülmektedir. Şehrin bitkisel üretim değeri 436 milyon TL, Canlı hayvanlar değeri 291 milyon TL ve hayvansal ürünler değeri ise 284 milyon TL'dir. Tarım arazilerinin %52'si sulanan, geri kalan arazilerin % 80'i ise sulanabilir arazi durumundadır. İlin 121 adet örtü altı tarım alanı bulunmaktadır. Elazığ ili kültür ırkı sığır yetiştiriciliğinde bölgesinde birinci konumda iken alabalık yetiştiriciliğinde ise bölgenin toplam alabalık üretim hacminin %76'sına sahip durumdadır.

4.1.4.5. Sektörel Yapı

TRB1 Bölgesi tüm ulusal katma değer % 1,3'ünü üretmekte ve Türkiye'nin katma değeri içindeki payına göre 26 İBBS Düzey 2 bölgesi arasında 20'nci sırada yer almaktadır. Bölgedeki kişi başına katma değer, Türkiye ortalamasının yaklaşık % 60'ına denk gelmektedir. Bu durum, bölgede katma değer üretiminin yetersiz kaldığı gibi, kişi başına katma değer üretmede bölgenin daha az etkin olduğu şeklinde de yorumlanabilir.

Tablo 12'de TRB1 Bölgesinde üretilen değer sektörler arasındaki dağılımındaki değişimler görülmektedir. BGSKD içinde tarım ve sanayi sektörünün payının giderek düşme, hizmetler sektörünün payının ise giderek artma eğiliminde olduğu söylenebilir.

Tablo 12. TRB1 Bölgesinde BGSKD içinde Sektörlerin Payları (%), 2004-2016

Yıl	Tarım	Sanayi	Hizmetler
2004	15,4	21,3	63,2
2009	13,7	19,5	66,8
2016	13,2	17,1	69,7

Kaynak: TÜİK Bölgesel Hesaplar Veritabanı

Tarım ve sanayi sektörlerindeki bu düşüşün bölgedeki refah seviyesi ve toplumsal sorunlar açısından da önemli sonuçları olabilir, d arım ve sanayideki katma değerden pay alamayan işgücü, daha çok kentsel alanlarda yoğunlaşmış hizmetler sektörüne yönelmektedir. Bu durum bölgenin cazibe merkezleri olan Malatya ve Elazığ'ı önemli bölgesel göç merkezleri haline getirmiştir. Belirli bir masnetme kapasitesi bulunan bölgesel hizmetler sektöründe iş bulamayan

işgücü başta işsizlik olmak üzere, göç, kentsel alanlarda suç artışı, sosyal yardımlara artan talep gibi birçok soruna neden olabilmektedir. Ayrıca, hizmetler sektöründe istihdam edilen işgücünün mesleki eğitiminin yetersiz veya eksik kalması, sunulan hizmetlerin niteliğini düşürebilmekte ve katma değeri daha da azaltabilmektedir.

Sanayi sektörünün katma değerinin artırılması, bölgesel gelişme açısından önem taşımaktadır. Öncelikle, ithal ikamesi yerine, güncel ihracata dayalı bölgesel kalkınma yaklaşımının bir gereği olarak bölgesel ekonominin sadece ham veya az işlenmiş ihraç malları değil, katma değeri yüksek mallar ihraç edebilir konumda olması gerekmektedir. İkinci olarak, bölgede nüfus hareketleri sonucu kentsel alanlarda açıkta kalan işgücünü masnetmesi ve gelirin eşitlikçi dağılımı açısından da sanayi sektörünün rolü büyüktür. Üçüncü olarak, sanayi sektörünün gelişimi bu sektörle ilişkili bazı hizmetlerin de (örn. finansal hizmetler, Ar-Ge hizmetleri, pazarlama hizmetleri, vb.) gelişimini tetikleyecek ve dönemsellik ve tercihlerden çok etkilenebilen turizm, konaklama, vb. hizmetlerde meydana gelebilecek düşüşleri de dengeleyebilecektir.

4.1.4.5.1. Madencilik, İmalat ve Hizmetler

İmalat sanayi gelişmişlik sıralamasında 26 düzey 2 bölgesi arasında 20. sırada olan TRB1 Bölgesi'nde en gelişmiş il Malatya iken; en geride olan il ise Tunceli'dir. DAP mevcut durum analizinde Elazığ, Malatya ve Erzurum illerinin, sanayi yapısındaki yüksek çeşitlilik ve hacimleri nedeniyle bu illerin Doğu Anadolu Bölgesi'nde görece üstünlüğe sahip olduklarına yer verilmiştir. Sanayi sektörü sanayi altyapıları ve öne çıkan sektörler bazında incelenmiştir. İmalat sektöründe en fazla paya sahip ve öne çıkan sektörün bölgenin tüm illerini kapsayacak şekilde gıda sektörü olduğu anlaşılmaktadır. Öne çıkan sektörler iller bazında değişiklik göstermektedir; bu bölümde projenin gerçekleştirileceği il Elazığ ili üzerinde odaklanılacaktır.

Elazığ ilinde ise Doğu Anadolu Projesi kapsamında da öncelikli sektör olarak belirlenen bağcılık ve bağcılığa dayalı şarap ve meşrubat sektörleri önem taşımaktadır. Üretim maliyetlerinin önemli bir payının toplama işçiliğinden kaynaklanması nedeniyle istihdam

oluşturan bir sektördür. Bölgede bulunan şarap ve üzüm suyu fabrikalarında beklendiği düzeyde katma değer sağlanamaması bölgede entegre tesislerin etkin faaliyet gösterememesi, ürün standardizasyonu, fiyatlandırılması ve ambalajlanmasındaki eksiklikler ile marka ve pazarlama stratejisinin zayıf olmasından kaynaklanmaktadır. Bölgede üzüm sadece şarap olarak ihraç edilebilmekte, üretilen üzümün de ancak %20-25 kadarından şarap üretilmektedir. İlde 6 milyon litre ve 20 bin litre kapasiteli iki adet Şarap fabrikası bulunmasına rağmen firmalar tam kapasite çalışmamaktadır (ETSO, 2010a).

Elazığ ilinde yapılan üretimlere ek olarak TRB1 bölgesi illerinden Malatya, kayısı üretiminde, ihracatında ve tekstilde ön plana çıkmaktadır. Malatya Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı gıda sektöründe faaliyet gösteren şirketler incelendiğinde ise işletmelerin %35'inin kayısı, %11'inin ise ekmek, un-yem ve bulgur sektörlerinde olduğu görülmektedir. Katma değeri yüksek olan baharat, çerez ve soğuk hava deposu sektörlerinin ise ilde en düşük sayıya sahip işletmeler olduğu görülmektedir. İstihdam sayısına bakıldığında gıda sektöründeki istihdamın 35'inin kayısı, %22'sinin ise şekerli maddeler sektöründe olduğu; şekerli maddeler ve tuz-et sektörlerinin ise ilde şirket başına en fazla istihdam sağlayan sektörler olduğu görülmektedir (MTSO, 2010b).

Madencilik istihdam yaratma kapasitesi yüksek bir sektör durumunda olmakla beraber, uzun yıllar kamu sektörünün öncülüğüne rağmen, bölgede sektörel büyümeyi sağlayacak özel kesim yatırımları gerçekleşmemiştir.

Bölgenin madencilik konusunda Türkiye'de önemli bir yeri olmasına rağmen potansiyelini tam olarak kullanıp ekonomik bir değere dönüştürememektedir. Bölgede madencilik alanında yaşanan sorunlar genel itibariyle; kısıtlı işletme sermayesi nedeniyle düşük verimlilik, firmaların nitelikli eleman bulamamaları, ara iş gücü sıkıntısının sürmekte olması, özellikle ileri teknolojiye sahip makineleri kullanacak vasıflı iş gücü eksikliği, limanların uzaklığı sebebiyle ulaşım ve enerji maliyetlerinin yüksek olmasıdır (Milli MPM, 2009). Mermer sektörü, gerek katma değer gerekse toplam madencilik ihracatındaki oranı ile doğal taş madenciliğinin amiral gemisi olarak ifade edilmektedir. Bu bağlamda,

sahip olduğu rezervler açısından hem Türkiye hem de TRB1 Bölgesi önemli bir zenginliğe sahiptir.

Elazığ ili mermer yatakları bakımından oldukça zengindir. Elazığ'da 40 civarında mermer yatağı mevcut olup, bu yataklardan 20 çeşit mermer çıkarılmaktadır. Bu çeşitlerden menşei Elazığ olan Elazığ Vişnesi, tüm dünya ülkelerine buradan pazarlanmaktadır. Elazığ vişnesinin yanı sıra siyah inci, petrol yeşili, hazar bej, buz mermer, pembe granit yatakları da mevcut olup, piyasaya sürülmektedir. Elazığ'da üretilen mermerin %90'ı blok olarak başta Irak ve Çin olmak üzere ABD ve Avrupa ülkelerine ihraç edilmektedir. Mermer firmalarının makine-teçhizat durumları ve teknolojileri yüksektir; ancak nitelikli eleman sıkıntısı yaşanmaktadırlar. 1980li yıllarda mermer üretimine başlayan Elazığ'da, mermercilik sektöründe faaliyet gösteren firma sayılarında 2000li yıllarda önemli bir artış yaşanmıştır. OSB ve dışında faaliyet gösteren firma sayısı 25'ten fazladır. Buna paralel olarak mermer ihracatında önemli artışlar yaşanmıştır (Elazığ Valiliği İl Özel İdaresi, 2008).

Madencilikte en önemli maliyet kalemini taşıma/nakliyat oluşturmaktadır. Ayrıca karayoluyla taşındığı takdirde yolların zarar görmesini engellemek için belirlenen 10-15 tonluk taşıma kapasiteleri büyük blokların taşınmasını engellemekte bu da ürün kalitesini olumsuz etkilemektedir (Elazığ Valiliği İl Özel İdaresi, 2008). Bu sorunun çözümünde demiryolu taşımacılığının daha etkin ve aktif kullanımı önem arz etmektedir.

TRB1 bölgesinin hizmet sektörüne ilişkin verilerinin analizi ise bu kısımda yapılacaktır. Genel anlamda ticaretin gelişmesini etkileyen unsurlar nüfus, ulaşım ağı, ekonomik yapı ve üretim faktörleridir. TRB1 Bölgesi bu unsurlara göre değerlendirildiğinde Malatya ve Elazığ, bölgenin diğer iki ili olan Bingöl ve Tunceli'ye göre daha avantajlı durumdadır. Orta büyüklükteki şehirler olan Malatya ve Elazığ, çevredeki illerin ticari kapısı rolünü üstlenmektedir. Dolayısıyla bölgenin malları bu şehirlerde toplanarak büyük tüketim merkezlerine gönderilmekte veya büyük merkezlerde üretilen çeşitli mallar bu bölgeye getirtilerek pazarlanmaktadır. Bu nedenle Malatya ve Elazığ bölgesel ticaret merkezleri

konumundadırlar. Bölgedeki iki ilin cazibe merkezi olarak belirlenmesinin de bu illerin ve dolaylı olarak çevre illerin ticaretine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir. Bölge ticaretinin önemli bir kısmını tarım, tarıma dayalı sanayi, gıda ve tekstil ürünleri oluşturmaktadır.

TRB1 Bölgesi, ithalat ve ihracat rakamları değerlendirildiğinde ise Türkiye değerlerine göre genel olarak düşük hacimli kapasiteye sahiptir. 26 düzey 2 bölgesi içinde TRB1 Bölgesi, ihracat sıralamasında 23. sırada yer almaktadır. TÜİK verilerine göre Türkiye'nin kişi başına ihracat değerinin 1.846 USD iken bu değer bölge için 186 USD'dir. Bununla beraber, Bingöl ve Tunceli illerinin bölgenin diğer illeri olan Malatya ve Elazığ'a göre önemli oranlarda geri kaldığı görülmektedir. Malatya kayısı ihracatında ön plana çıkıyorken Elazığ ise madencilik ihracatında bölgenin öncü ili konumundadır. Ancak bölgenin ihracat rakamlarında Malatya ilinin belirleyici ve önemli bir rol oynadığı gerçektir.

Tablo 13. TRB1 Bölgesi ve İllerinin İhracat Sıralaması, 2017

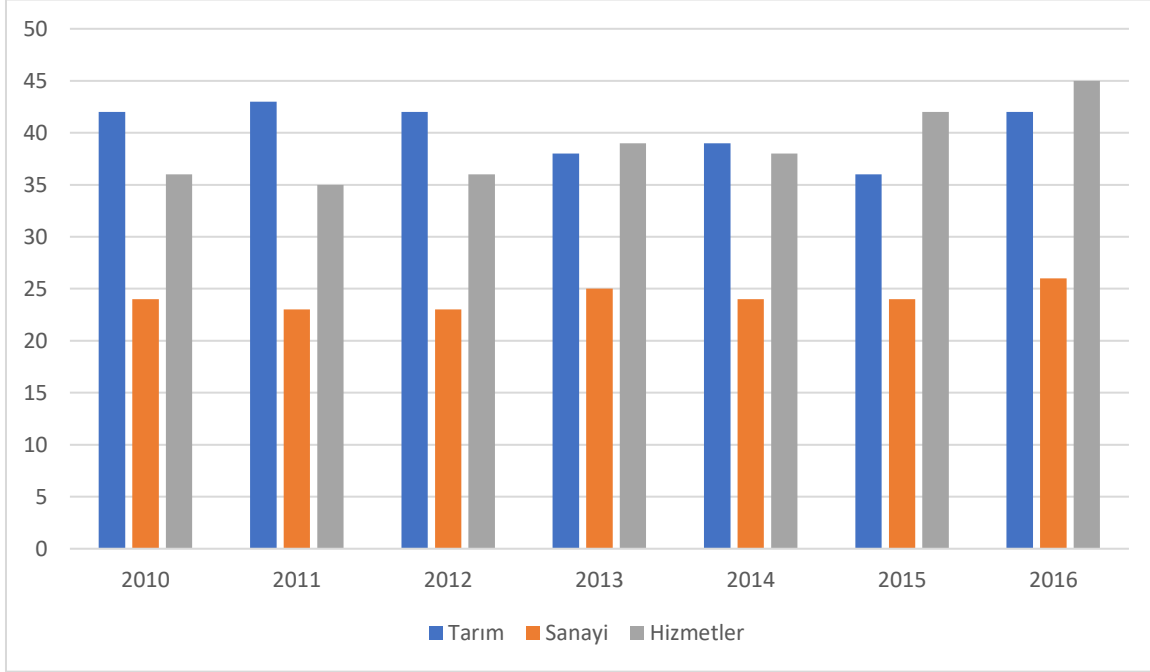
	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli	TRB1
Sıralama	77	64	28	81	23

Kaynak: TÜİK, 2018

TRB1 Bölgesi'nin ithalat rakamlarına bakıldığında yıllar içinde Tunceli ili için azalan Bingöl ili için ise artan bir seyir görülmekle beraber, bu iki il Malatya ve Elazığ'ın oldukça altında ithalat hacmine sahiptirler. Elazığ'ın bölgenin en çok ithalat yapan ili olduğu gözlemlenirken son yıllarda bu rakamlarda da azalmalar meydana gelmektedir. İstihdamın sektörel dağılımı, toplumların gelişmişlik seviyesi hakkında bilgi veren önemli göstergelerden birisidir. Ekonomik gelişmişlik seviyesi arttıkça istihdamın tarımdan hizmetler sektörüne doğru kayması beklenmektedir. Grafik 10'da TR81 bölgesinde istihdamın sektörel dağılımı gösterilmiştir. İstihdamın sektörel dağılımına bakıldığında, 2010 yılında istihdamın %40,63'ü tarım sektöründe; %23,21'i sanayi sektöründe %36,14'ü ise hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. 2016 yılına gelindiğinde istihdamın %32,24'ü tarım sektöründe

%23,77'si sanayi sektöründe %43,98'i hizmetler sektöründe istihdam edilmektedir. Bölgede 2010- 2016 yılları arasında, tarım sektöründe istihdamda az da olsa bir azalış olmasına rağmen sektörün bölgedeki ağırlığı devam etmektedir.

Grafik 10. TRB1 Bölgesinde İstihdamın Sektörel Dağılımı

Kaynak: TÜİK, 2017

4.1.4.5.2. Sektörel Yoğunlaşma

Bölgede işyeri ve istihdam oranları incelendiğinde ise sırasıyla “toptan ve perakende ticaret”, “ulaştırma, depolama ve haberleşme” ile “imalat” alanlarının en yaygın üç sektör olduğu görülmektedir. İşyeri ve istihdam oranlarının en düşük olduğu ekonomik faaliyet kısımları ise “elektrik, gaz, su”, “eğitim” ve “madencilik ve taşocakçılığı” alanlarıdır. İşletme başına ortalama istihdam sayısına bakıldığında ise genelde sayının düşük olduğu görülmektedir. En yüksek istihdam ortalaması 33 kişi ile emek yoğun olan “madencilik ve taşocakçılığı” sektöründedir. Bölgede yaygın sektörlerin çok istihdam gerektirmediği, yaygın olmayan sektörlerin ise genelde emek-yoğun sektörler olduğu Tablo 13’te görülmektedir.

Tablo 14. Ekonomik Faaliyet Kısımlarına Göre Yerel Birim Sayısı

Ekonomik Faaliyet Kısımları	TRB1		Türkiye
Madencilik, taşocakçılığı	49	2,03	2.410
İmalat	3.677	1,35	272.482
Elektrik, gaz ve su	153	3,64	4.206
İnşaat	471	1,32	35.749
Toplam ve perakende ticaret	16.953	1,95	867.890
Otel, lokanta, kahvehane	2.942	1,69	174.199
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	4.394	1,62	270.517
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	185	1,29	14.303
Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	1.104	1,15	95.971
Eğitim	116	1,73	6.695
Sağlık ve sosyal hizmetler	603	1,81	33.383
Diğer hizmet faaliyetleri	1.440	1,79	80.386
Toplam	32.087	1,73	1.858.191

Kaynak: TÜİK, 2017

Tablo 14’te ise TRB1 bölgesinin ekonomik faaliyet kısımlarına göre istihdam ve işyeri oranları yer almaktadır. Bu verilere göre istihdam alanında en yoğun olan üç sektör toptan ve perakende ticaret, imalat ve ulaştırma, depolama ve haberleşme iken işyeri açısından sıralama ise toptan ve perakende ticaret, ulaştırma, depolama ve haberleşme ile imalat sektörleri şeklindedir. Tablo 14’te ayrıca işyerine düşen istihdam sayısına ilişkin veriler de paylaşılmaktadır.

Tablo 15. TRB1’de Ekonomik Faaliyet Kısımlarına Göre İstihdam ve İşyeri Oranları, 2017

Ekonomik Faaliyet Kısımları	İstihdam	İşyeri	İstihdam/İşyeri
Toptan ve perakende ticaret	35.14%	52.83%	2
Ulaştırma, depolama ve haberleşme	13.30%	13.69%	3
İmalat	21.81%	11.46%	5
Otel, lokanta ve kahvehane	8.02%	9.17%	2
Diğer sosyal, toplumsal ve kişisel hizmet işlemleri	3.13%	4.49%	2
Gayrimenkul kiralama ve iş faaliyetleri	2.59%	3.44%	2
Sağlık işleri ve sosyal hizmetler	3.56%	1.88%	5
İnşaat	3.80%	1.47%	7
Mali aracı kuruluşların faaliyetleri	2.16%	0.58%	10
Elektrik, gaz ve su	3.07%	0.48%	17
Eğitim	1.51%	0.36%	11
Madencilik ve taşocakçılığı	1.91%	0.15%	33
Toplam	100,00%	100,00%	3

Kaynak: TÜİK, 2017

Elazığ ili özelinde ise en çok işletme bulunan sektörler gıda ürünleri ve içecek sektörü, metalik olmayan diğer mineral ürünler imalatı, tekstil ürünleri imalatı iken en az işletme bulunan sektörler ise deri ürünleri sektörü, tıbbi aletler, hassas aletler üretimi, kömür ve petrol ürünleri, büro gereçleri ve bilgisayar imalatı sektörleri olarak sıralanmaktadır.

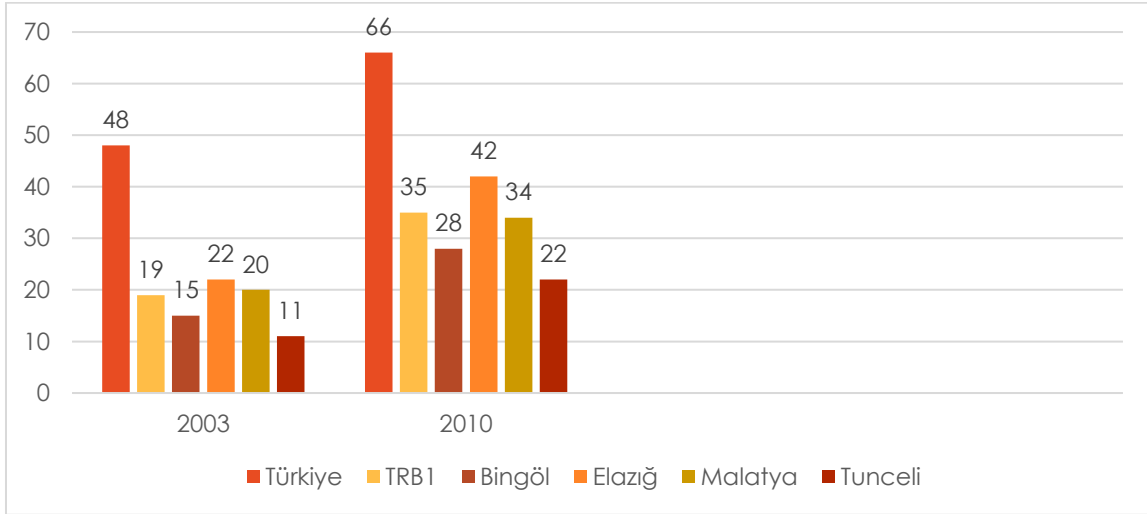
Tablo 16. Elazığ ilindeki en çok ve en az yoğun sektörler

En Çok İşletme Bulunan Sektörler	En Az Yoğun Sektörler
Gıda ürünleri ve içecek	Deri ürünleri
Metalik olmayan diğer mineral ürünler	Tıbbi aletler
Tekstil ürünleri imalatı	Hassas aletler üretimi
	Kömür ve petrol ürünleri
	Büro gereçleri
	Bilgisayar imalatı

Kaynak: TÜİK, 2017

Yüz bin kişi başına düşen şirket ve kooperatif sayısı bakımından bölgenin Türkiye'nin çok gerisinde kaldığı ve bölge içerisinde en iyi durumdaki ilin Elazığ olduğu görülmektedir (Grafik 11).

Grafik 11. Yüz bin kişi başına düşen kooperatif sayısı

Kaynak: TÜİK, 2011

Elazığ Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı toplam 621 işletmenin 205'i (ildeki işletmelerin %33'ü) "gıda ürünleri ve içecek imalatı" alanında faaliyet göstermektedir. Bu faaliyet alanını sırasıyla 73 işletme (%11,8) ile "metalik olmayan diğer mineral ürünlerin imalatı"

ve 66 (%10,6) işletme ile “mobilya imalatı; başka yerde sınıflandırılmamış diğer imalatlar” takip etmektedir.

Elazığ’da ölçeksel dağılım bakımından işletmelerin %52,2’sinin 1-9 kişi arası istihdam sağlayan küçük firmalar olduğu, 50-249 kişi istihdam sağlayan işletme oranının ise %3,2 olduğu görülmektedir. Küçük ölçekli üretim yapılmasının maliyetleri artırıcı ve rekabeti azaltıcı etkileri olduğu da göz önüne alındığında, ilde ve bölgede rekabetçiliğin ve maliyet odaklı üretim yönetiminin yetersiz olduğu görülmektedir.

Tablo 17. Elazığ İli İşletmelerin Ölçeksel Dağılımı

İstihdam Sayısı	İşletme Sayısı	Yüzde
1-9	324	52.17%
10-49	206	33.17%
50-249	20	3.22%
Yanıt vermeyenler	71	11.43%
Toplam	621	100.00%

Kaynak: ETSO, 2010

4.1.4.5.3. Organize Sanayi Bölgeleri

Organize Sanayi Bölgeleri (OSB) genel olarak; yeni yatırımların yapılması, istihdamın artırılması, bölgesel kalkınmanın sağlanmasının yanı sıra, planlı ve düzenli sanayileşme ile kentleşme ve çevre politikalarına yönelik etkin bir politika uygulanması açısından da önem arz etmektedir (Cansız, 2010). OSB uygulaması, Türkiye’de sanayi yatırımlarının yapılmasında ve işletmelerin verimliliklerinin artırılmasında kritik bir görevi üstlenmekte, iş yapmanın önündeki engellerin açıldığı mikroklima işlevini görmektedir (Çağlar, 2006).

TRB1 Bölgesi’nde Bingöl ve Tunceli’de birer adet, Elazığ’da biri ihtisas olmak üzere iki adet, Malatya’da ise üç adet OSB vardır. Bingöl, Tunceli ve Malatya Darende OSB’lerde altyapı çalışmaları devam etmektedir. Bingöl ilinde bazı firmalar faaliyete geçerken Darende’de aktif olarak üretim henüz yapılmamaktadır. Tunceli’de 2001 yılı sonu itibarıyla altyapı çalışmaları tamamlanan 36 işyeri kapasiteli OSB alanı bulunmaktadır (Tunceli İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, 2008). OSB’de mevcut sanayi parsellerine

girişimci ve yatırımcı talebi olmadığından inşaat çalışmaları başlamamıştır. Elazığ ve Malatya OSB'lerine bakıldığında ağırlıklı sektörlerin gıda ve tekstil olduğu görülmektedir. Elazığ Organize Sanayi Bölgesi'nde ise mermercilik, alkolsüz içecek, gıda ürünleri, kireç üretimi ve inşaat malzemeleri üretimi alanlarında yatırımlar yapılmıştır. Elazığ'da yatırım teşvik belgesi alan firmalar ağırlıklı olarak madencilik, sağlık, cam, enerji, çimento sektörlerinde faaliyet göstermektedir. Hayvancılık sektöründe faaliyet gösteren işyerlerinin yetersizliğini, dağınıklığını gidermek ve çevre sağlığına duyarlı entegre tesisler meydana getirmek amacıyla Türkiye'de ihtisaslaşma açısından ilk uygulama olan Elazığ Hayvan Ürünleri OSB 1997 yılında faaliyete geçmiştir. Bingöl ilinde bulunan 3 Küçük Sanayi Sitesi'nde (KSS) toplam 331 işyeri faaliyet göstermekte iken bölgede en az KSS bulunan il olan Tunceli'deki 1 KSS'de 44 adet işyeri yer almaktadır. Malatya ve Elazığ illeri KSS varlığı bakımından birbirine yakın varlığa sahip olup, Malatya'da 5 KSS'de 1437 işyeri, Elazığ'da ise 5 KSS'de 1251 işyeri mevcuttur. Ayrıca Tunceli dışındaki tüm bölge illerinde birer adet KSS'nin yapımı devam etmektedir (Sanayi ve Ticaret Bakanlığı, 2010b).

Tablo 18. OSB'lerdeki Firmaların Sektörel Ağırlıkları

OSB Adı	1. Sektör	2. Sektör	3. Sektör	4. Sektör	5. Sektör
Elazığ	Mermer	Mobilya	Orman	Gıda	Madeni Eşya
Malatya II.	Gıda	Tekstil	Makine	Diğer	
Malatya Merkez I.	Tekstil	Gıda	Zirai Alet	Karo	Plastik

Kaynak: Sanayi ve Ticaret Bakanlığı

Bölgede faaliyet gösteren tüm organize sanayi bölgelerinde bakanlık kredisinden, gelir stopajı teşvikinden, enerji desteği teşvikinden ve 5084 sayılı teşvik kanunundan faydalanılmaktadır.

4.1.5. Enerji

Ülkelerin kalkınma politikalarının temel araçlarından biri olan enerji; gelişmişlik seviyesinin en önemli göstergelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Türkiye'nin dünya enerji üretimindeki payı, gelişmekte olduğunu destekler şekilde, 2004'de %0,86 iken 2014'te %1,07'ye yükselmiştir (US Energy Information Administration Independent Statistics and Analysis, 2015).

Elektrik üretim kapasitesi açısından Türkiye'nin en büyük barajlarından biri olan Keban Barajı TRB1 Bölgesi'ndedir. Ancak kişi başına tüketilen elektrik miktarı incelendiğinde Türkiye ortalamasının altında bir tüketim gerçekleştiği görülmektedir.

Bölgedeki sanayi kuruluşlarının elektrik tüketimi incelendiğinde, Türkiye genelinin %0,81'i kadar olduğu görülmektedir. Bölgenin Türkiye nüfusunda 2,24'lük bir paya sahip olmasına rağmen elektrik tüketiminin bu denli düşük olması bölge sanayisinin Türkiye'ye oranla az geliştiğini göstermektedir.

Tablo 19. Kullanım Yerlerine Göre Elektrik Tüketimi, 2009

	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli	TRB1	Türkiye	TRB1 / Türkiye (%)
Toplam tüketim	129.108	908.592	1.054.274	80.543	2.172.517	161.947.528	1,34
Resmi daire	21.816	255.711	80.618	21.866	380.012	7.344.252	5,17
Sanayi işletmesi	2.753	212.714	386.154	3.802	605.423	74.850.263	0,81
Ticarethane	14.082	67.205	134.530	7.992	223.809	23.903.332	0,94
Mesken	65.976	234.956	288.469	30.924	620.325	39.583.598	1,57
Tarımsal sulama	113	67.917	72.417	75	140.522	4.730.976	2,97
Sokak aydınlatması	11.879	21.692	62.437	7.793	103.801	3.970.228	2,61
Diğer	12.489	48.397	29.648	8.089	98.623	7.564.880	1,30

Bölge genelindeki jeotermal su kaynaklarının ortak özelliği düşük sıcaklıkta bulunmalarıdır. Dolayısıyla bu kaynaklardan ısıtma amaçlı yararlanılması mümkün değildir.

TRB1 Bölgesi'nde rüzgâr enerjisinden yararlanılmamaktadır. Ancak bölgede belirli bir potansiyel bulunmaktadır. Bu çerçevede; iller bazında kurulabilecek rüzgâr enerjisi santrali güç kapasitesine dair bulgular Tablo 20'de gösterilmiştir. Tabloda da görüldüğü üzere Malatya ve Elazığ'ın rüzgâr enerjisi potansiyeli Bingöl ve Tunceli'ye oranla daha fazladır.

Tablo 20. İller Bazında Kurulabilecek Rüzgâr Enerjisi Santrali Güç Kapasitesi, 2010

	Bingöl	Elazığ	Malatya	Tunceli
Toplam Alan (km²)	12,29	205,7	279	2,62
Toplam Kurulu Güç (MW)	65,44	1.028	1.395	13,12

Kaynak: Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı

Bölgede tespit edilmiş doğalgaz rezervi bulunmamakla birlikte, Malatya ve Elazığ'da özellikle hanelerde doğalgaz tüketimi yaygınlaşmış durumdadır.

Doğu Anadolu Bölgesi'nde güneş enerjisi potansiyeli yılda 1365 kWh/m² ve yıllık gün ışığı süresi 2.664 saattir. TRB1 Bölgesi'nde güneş enerjisinden özellikle sıcak su sağlama amaçlı yararlanılmaktadır. Bingöl'de yıllık meteorolojik verilere göre Temmuz ve Ağustos ayları güneş ışığından en fazla yararlanılan aylardır. İlin yıllık ortalama güneşlenme süresi 6.36 saattir. Yıllık ortalama güneşlenme süresi 7.33 saat olan Elazığ ve 7.41 saat olan Malatya bölgede güneş enerjisinden yararlanma açısından oldukça elverişli olsa da konu ile ilgili yeterince çalışma yapılmamıştır. Tunceli'de ise sadece meskenlerde su ısıtma maksadıyla güneş enerjisi kullanılmaktadır.

Malatya genel anlamda kömür yataklarından yoksun olmakla birlikte Arguvan Parçikan Köyü'nde linyit kömür rezervi bulunmaktadır. Elazığ'ın Palu ilçesindeki kömür ise oluşumu

nedeniyle ekonomik değildir. Tunceli'nin Ovacık ilçesi sınırları içinde sanayide kullanılabilecek kömür yataklarının mevcut olduğu bilinmektedir. Kısa bir süre işletilen kömür ocağının daha sonra faaliyeti durdurulmuştur. Türkiye'nin kömür rezervi haritasında da ön plana çıkan Bingöl'ün Karlıova ilçesinde ise açık işletme ile 9.984.149 ton, kapalı işletme ile alınabilecek 46.555.995 ton kömür rezervi bulunmakla birlikte söz konusu sahada şu an için herhangi bir üretim yapılmamaktadır (Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı, 2018).

Sürdürülebilir kalkınmanın bir gereği olarak enerji verimliliği önem taşımaktadır. Enerji verimliliğinin sağlanması için; enerji kayıplarının önlenmesi ve teknolojik yeniliklerle verimin artırılması gerekmektedir. Dokuzuncu kalkınma planında da sık sık vurgu yapılan verimlilik konusundaki çalışmalar 2007 yılında 5627 sayılı kanun ile hız kazanmış ve 2008 yılının “Enerji Verimliliği Yılı” olarak ilan edilmesiyle devlet politikası haline gelmiştir. 5627 sayılı “Enerji Verimliliği Kanunu”nda vurgulanan “enerjinin etkin kullanılması, israfının önlenmesi, enerji maliyetlerinin ekonomi üzerindeki yükünün hafifletilmesi ve çevrenin korunması için enerji kaynaklarının ve enerjinin kullanımında verimliliğin artırılması” TRB1 Bölgesi'nin sürdürülebilir kalkınması açısından da büyük önem arz etmektedir.

4.1.6. Mevcut Ulaştırma Altyapısı

Bu bölümde TRB1 bölgesinin geneli ve Elazığ ilinin ulaşırma altyapısı hakkında bilgi verilecektir. TRB1 Bölgesi, ulaşım açısından kuzey-güney ve doğu-batı arasında bir geçiş noktası konumundadır. Ulaşım başlığı altında karayolları, limanlar, demiryolları ve havayolları incelenmiştir.

4.1.6.1. Karayolu Ulaşımı

Elazığ ili Ankara, Kayseri, Malatya üzerinden doğuya giden karayolu ve demiryollarının kavşak noktası konumundadır. Elazığ, Ankara'ya 758 km, Mersin Limanı'na 555 km ve

Gaziantep'e 345 km uzaklıktadır. Acil eylem planı dâhilinde bölünmüş yolların çoğu tamamlanmıştır.

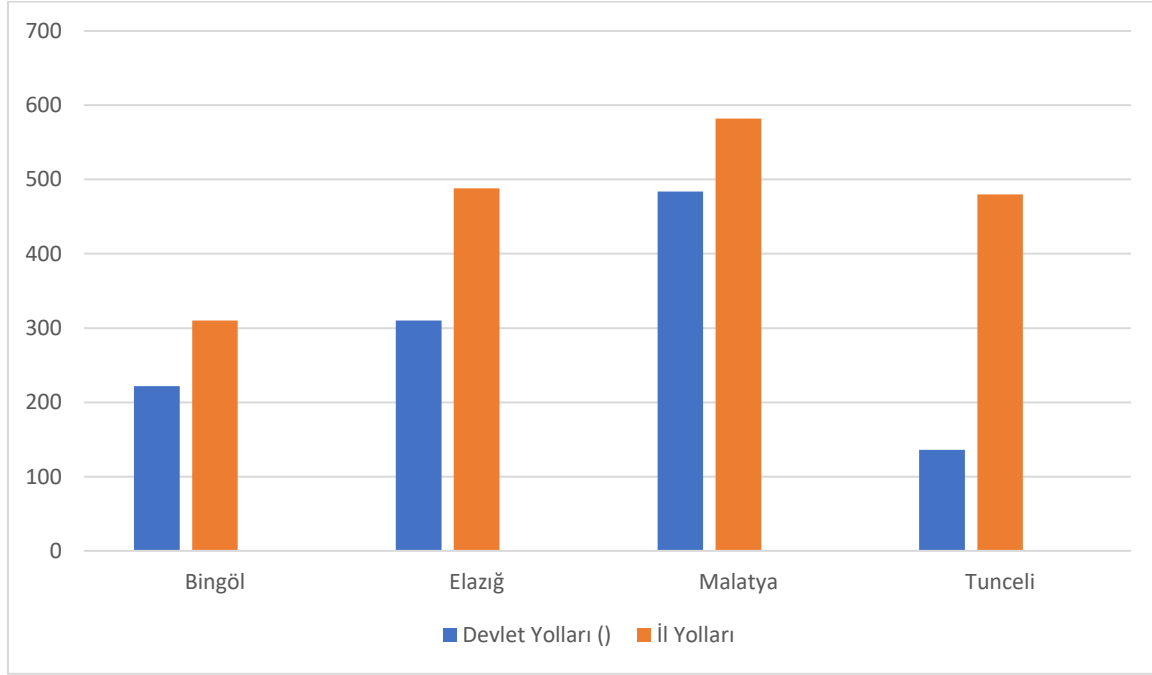
Bölge illeri, Adıyaman'ın tamamı, Gaziantep, Diyarbakır ve Muş illerinin bir kısmını da içine alan merkezi Elazığ'da bulunan Karayolları 8. Bölge Müdürlüğü'nün faaliyet alanında bulunmaktadır. Karayolları 8. Bölge Müdürlüğü sınırları içerisinde toplam 3.839 km yol ağı mevcut olup bunun 1.452 km'si devlet, 2.388 km'si ise il yoludur. 3.839 km'lik yol ağının %88'i asfalt kaplama olup, 2.275 km'si daimi açılan, 1.079 km'si imkân bulundukça açılan 485 km'si açılmayan yollardan oluşmaktadır. Bölge sınırları içerisinde km²'ye düşen yol ağı 0,081 km olup 0,079 olan Türkiye ortalamasının üzerindedir (KGM, 2010). TRB1 Bölgesi karayolları ağı Harita 8'de verilmiştir.

Harita8. Ulaşım Ağı

TRB1 Bölgesi'nde yer alan illerin 2015 yılına ait karayolları uzunlukları ise şu şekildedir (Grafik 12).

Grafik 12. TRB1 Bölgesi İlleri Karayolları Uzunlukları, Karayolları Bölge Müdürlüğü (2015)

Kaynak: Karayolları Bölge Müdürlüğü, 2015

Elazığ ilinin karayolları altyapısı ise şu şekildedir. Elazığ, Doğu Anadolu'yu batıya bağlayan yolların bir kavşak noktası konumundadır. Genel olarak; Ankara-Kayseri-Malatya üzerinden Elazığ'a gelen devlet yolu Elazığ'ı batıya bağlayan en önemli yollardan biridir. Doğu üzerinde uzanan yol Bingöl-Muş-Van üzerinden İran'a ulaşmaktadır. Kuzeyde Tunceli üzerinden Kuzeydoğu Anadolu ve Karadeniz'e kadar uzanmaktadır. Güneyde Diyarbakır üzerinden Güneydoğu Anadolu'ya geçiş yapılmaktadır. Devlet yolları, acil eylem planı kapsamındaki yollardan olup bölünmüş yol çalışmaları devam etmektedir. 259 km bölünmüş yol çalışması tamamlanmıştır. Elazığ-Malatya Devlet Yolu ile Elazığ-Bingöl Devlet Yolu bölünmüş yol çalışmaları tamamlanmıştır. Elazığ-Bingöl Devlet Yolu ile Elazığ-Bingöl-Tunceli Devlet yolunda da yol yapım çalışmaları devam etmektedir. Kent içi mevcut yolların %98'lik kısmında asfaltlama çalışmaları tamamlanmıştır. Geri kalan %2'lik kısım da kumlanmış olup ihtiyaca cevap vermektedir. Şehir merkezinde yapılaşma büyük ölçüde tamamlanmış olduğundan ve mevcut cadde ve sokaklar çok dar biçimde projelendirildiğinden ihtiyaca gereği gibi cevap verememektedir. Şehir merkezinde çarpık kentleşmeye bağlı olarak trafik akışında sorunlar yaşanmaktadır (Elazığ Karayolları İl Müdürlüğü, 2018).

Tablo 21’den de anlaşılacağı üzere, TRB1 Bölgesi’ndeki illerin gelişmişlik göstergesi olarak kabul edilen yol/yüzölçümü oranları Türkiye ile karşılaştırıldığında kilometrekareye düşen yol miktarının Bingöl’de Türkiye ortalamasının altında, Malatya, Elazığ ve Tunceli’de ise Türkiye ortalamasının üzerinde olduğu görülmektedir.

Tablo 21. Yol/Yüzölçümü, 2015

	Toplam Yol (km)	Yüzölçümü	Yol/Yüzölçümü
Bingöl	542	8.402	0,065
Elazığ	809	9.181	0,088
Malatya	1.066	12.235	0,087
Tunceli	622	7.406	0,084
TRB1	3.014	37.224	0,081
Türkiye	62.023	780.917	0,079

Kaynak: KGM, 2015

4.1.6.2. Limanlar

Elazığ, Mersin Limanı’na 555 km uzaklıkta yer almaktadır. Dolayısıyla deniz ticareti ile en yakın ve uygun kesişim noktası 555 km uzaklıkta konumlanmaktadır.

4.1.6.3. Demiryolu

2002 yılında itibaren yapılan yoğun çalışmalara ve projelere karşın demiryolu açısından Türkiye, gelişmiş ülkelere kıyasla oldukça düşük bir yoğunluğa sahiptir. Diğer bir ifadeyle, demiryolu altyapısında Türkiye büyük bir atılımında bulunmakta ancak bu çabalar henüz tam anlamıyla sonuçlanmamış durumdadır. Mevcut demiryolu hatları eski bir altyapıya sahip olup yüksek hız ve teknoloji açısından standartların altındadır. TRB1 Bölgesi’nde de benzer durum söz konusudur.

TRB1 Bölgesi demiryolları, merkezi Malatya’da olan TCDD 5. Bölge Müdürlüğü faaliyet alanında bulunmakta olup Türkiye’deki demiryollarının %13.44’ünü oluşturmaktadır.

Elazığ ili özelinde demiryolları ağı ise şu şekildedir. Elazığ'dan çevre bölgelere üç hat bulunmaktadır. Malatya'dan gelen hat Yolçatı'dan geçerek Maden ve Ergani üzerinden Diyarbakır'a ulaşmaktadır. Elazığ il merkezi 24 km'lik Yolçatı-Elazığ hattıyla Malatya'dan gelen bu hatta bağlanmıştır. Bu hat Elazığ ilinden geçerek Tatvan'a ulaşır. İl sınırları içerisindeki demiryolu uzunluğu 304 km olup 15 istasyon bulunmaktadır.

Harita 9. TRB1 Bölgesi Demiryolu Altyapısı

Kaynak: Planevi Ltd Şti., 2010

4.1.6.4. Havaalanı

TRB1 Bölgesi'nde yalnızca Malatya ve Elazığ illerinde havaalanı mevcuttur. 1940 yılında hizmete giren Elazığ Havaalanı'nın şehre uzaklığı 12 km olup, sivil-askeri kategoridedir. Pistin boyutu 3000 m x 45 m olup asfalt kaplamadır. Terminal binası toplam büyüklüğü 16.400 m² olup yolcuya açık alanlar 607 m²'dir. Havaalanı 60 araçlık otoparka sahiptir. Genişletilerek kapasitesi artırılan Havaalanının kullanımı %50'nin üzerinde seyretmektedir.

Malatya Havaalanı da sivil-askeri kategoride olup 1941 yılında hizmete girmiştir. Şehre uzaklığı 34 km olan havaalanının; pistin boyutu 3350 m x 45m'dir. Pistin kaplama cinsi asfalttır. Yolcuya açık alanlar 1.065 m²'dir (DHMI, 2018).

Tablo 22. Bölgedeki Havaalanları

	Hizmete Giriş Yılı	Havaalanı Statüsü	Trafik Tipi	Yolcu Kapasitesi (yolcu/yıl)
Elazığ	1940	Sivil/Askeri	İç/Dış Hat	300.000
Malatya	1941	Sivil/Askeri	İç/Dış Hat	300.000

Kaynak: DHMI, 2018

Bölge havaalanlarında gelen-giden yolcu sayısının büyük bir bölümünü iç hat yolcuları oluşturmakta olup, 2009 verilerine göre toplam yolcu sayısının %3'ü dış hatlara aittir. Toplam dış hat yolcu sayısının %94'ü tek başına Malatya Havaalanı'na aittir.

4.1.7. Bölgenin Rekabet Analizi

Ülkeler için sürdürülebilir kalkınma, küreselleşme, bilgi teknolojilerinin hızına uyum ve ekonomik yapılardaki farklılığı ortaya koyan rekabet gücüne bağlıdır. Son yıllarda yapılan araştırmaların birçoğunda küresel ekonominin büyümesinin daha çok yerel düzeydeki süreçlerin mekânsal yansımalarının bir sonucu olarak ortaya çıktığı vurgulanmaktadır.

Ekonomik büyümenin hızlanması da “Bölgesel Rekabet Gücü” ya da “Bölgesel Rekabet Edebilirlik” kavramı ile açıklanmaktadır. Dünyada olduğu gibi Türkiye'de de bölgeler arası rekabete verilen önem gün geçtikçe artmaktadır. Bölgesel Rekabet edebilirlik kavramı bölgelerin bir yandan dış rekabet koşulları içerisinde uluslararası pazarlara yönelik mal ve hizmet üretebilmeleri; bir yandan da bölge içi yüksek ve sürdürülebilir gelir seviyeleri, istihdam olanakları yaratabilmeleri olarak tanımlanabilir (Alkin vd, 2007).

TRB1 bölgesi, Kalkınma Bakanlığı tarafından ölçülen 2011 Sosyo-ekonomik Gelişmişlik Endeksi'nde (SEGE) 26 alt bölge arasında 20. sırada yer almıştır. 2011'de Gayrisafi Katma Değer (GSKD) 9.759 TL (5.820 \$) olarak gerçekleşmiş ve bu da bölgeyi tüm bölgeler arasında 21. sıraya koymuştur. 2014 itibarıyla, sırasıyla %43,2 ve %7,5 olan istihdam ve işsizlik oranları ile birlikte iş gücüne katılım oranı %46,8 olmuştur. Yoksulluk oranları medyan gelirin %50 ve %60'ına göre değerlendirildiğinde sırasıyla %12,3 ve %19 olarak gerçekleşmiştir. Malatya ve Elazığ bölgedeki en gelişmiş illerdir.

Tablo 23. Alt Bölgede Bulunan Şehirler İçin SEGE 2011 Sıralaması

İl Numarası	İl	SEGE 2011 Sıralaması	SEGE 2011 Endeksi
TRB12	Elazığ	39	-0,0103
TRB11	Malatya	42	-0,0785
TRB14	Tunceli	58	-0,3892
TRB13	Bingöl	72	-1,1920

Kaynak: Sosyo-Ekonomik Gelişmişlik Endeksi, 2011

İlk bakışta, TRB1 alt bölgesinde iş hacmi ve istihdam açısından ölçülen ortalama firma büyüklüğü, tüm analiz süreci boyunca (2006-2014) medyan firma büyüklüğünden sürekli daha yüksek olmuştur. Bu her iki dağılımın (iş hacmi ve istihdam) çarpıklığı söz konusu süreçte daima pozitif olmuştur; bu durum bölgede büyük firmaların mevcudiyetini göstermektedir. Ancak Herfindahl-Hirschman Endeksinin (HHI) düşmüş olması ve her zaman 0,25'in altında olması, büyük firmaların mevcudiyetindeki artışın daha büyük pazar yoğunluğu olarak yorumlanmadığını göstermektedir. Toplanan verilere tarihsel bir pencereden bakılacak olursa, ceylan (gazelle) firmaların yerel ekonomiye önemli bir katkı sağladığı görülebilir. OECD'nin "ceylan işletme" (gazelle) tanımının kullanılmasıyla, yüksek performans gösteren firmalar genç, yüksek büyüme gösteren firmalar olarak tanımlanmaktadır. Ceylan işletmeler en fazla beş yıllık olan ve üç yıllık bir dönem içinde yıllık olarak hesaplanmış ciro artışları yılda

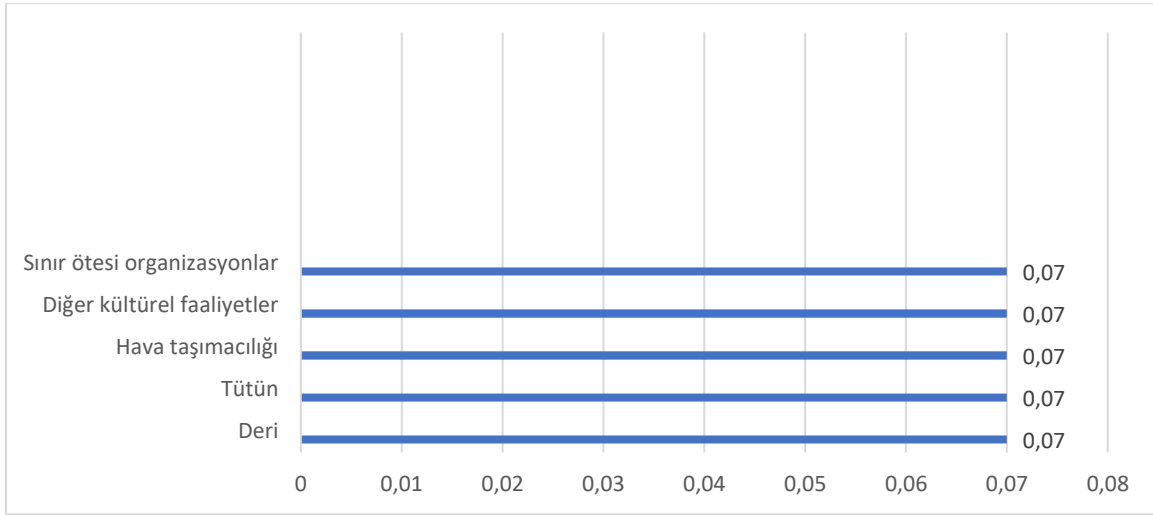
%20'den daha fazla olan firmalardır. 2009 itibarıyla, ceylan firmalar toplam iş hacminin %10,7'si ve toplam istihdamın %11,9'u kadar katkı sağlamıştır (her ikisi de 2009 yılında). Yıllar geçtikçe, ceylan firmaların toplam iş hacmi ve istihdamdaki payı düşmüştür. Değerlendirme yapmak gerekirse, Türkiye'deki diğer bölgelere kıyasla TRB1 alt bölgesindeki ceylan firmalar oldukça zayıf bir performans sergilemiştir; ceylan firmaların alt bölge istihdamı ve iş hacmine katkısı bakımından TRB1 26 alt bölge arasından sırasıyla 24. ve 14. olmuştur (Bölgesel Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Raporu, 2016).

T.C. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı'nın Girişimci Bilgi Sistemi (GBS) verileri analizi üretkenlik ile ilgili bir dizi ölçüt sunmaktadır. TRB1'de çalışan başına katma değer 2009 yılına kadar neredeyse stabil kalmış, 2009 - 2011 yılları arasında düzenli bir düşüş göstermiş ve daha sonrasında düzelmiştir. Genel olarak, bu süreçte çalışan başına iş gücü üretkenliği 5763 TL ile 7009 TL arasında inip çıkmıştır. TRB1 alt bölgesinde ortalama toplam üretkenlik performansı özellikle 2007'den sonra istikrarını kaybetmiştir. TRB1'e ilişkin sonuçlara göre, analiz sürecindeki toplam üretkenlik artışı, üretkenliği artıran firmaların bölge ekonomisinde ağırlık kazandığını ortaya koymaktadır. Genel olarak, pazara yeni giren firmalar, bu süreçte daha az üretken firmaların pazardan ayrıldığını veya daha üretken işletmelerin faaliyetlere başladığını ortaya koyarak toplam üretkenliği artırmıştır. Bölgenin uluslararası pazarlarla ticaret açıklığı, mevcut verilerin kapsadığı yıllar içerisinde düzenli olarak düşüş göstermiştir. TRB1 bölgesinde firma ihracatlarının teknolojik yoğunluğu, düşük teknoloji ürünlerinden orta-düşük teknoloji ürünlerine bir miktar kaymıştır. TRB1'deki ihracatlarda, toplam ihracatın yaklaşık %70'ini oluşturan düşük teknoloji ürünleri ağırlıklı olmuştur fakat ihracat payları 2010 yılında düşmeye başlayarak 2014 yılına kadar %52'ye düşmüştür. Orta-düşük teknoloji ürünlerinin ihracat payında bir artış olmuştur; ihracat payı 2009 yılında %7,7'den 2014 yılında %26,2'ye çıkmıştır (Bölgesel Yatırım Ortamı Değerlendirmesi Raporu, 2016).

Rekabetçilik analizinin en önemli unsurlarından birisi de firmaların faaliyet göstermesi olası olan ve olmayan sektörlerin de analiz edilmesidir. Bu alt bölgede, ceylan firmalar genellikle, bölgedeki ekonomik faaliyetlerin oldukça önemsiz bir kısmını oluşturan deri ve deri ürünleri imalatı, tütün ürünleri imalatı, hava taşımacılığı, kütüphaneler, arşivler, müzeler ve diğer

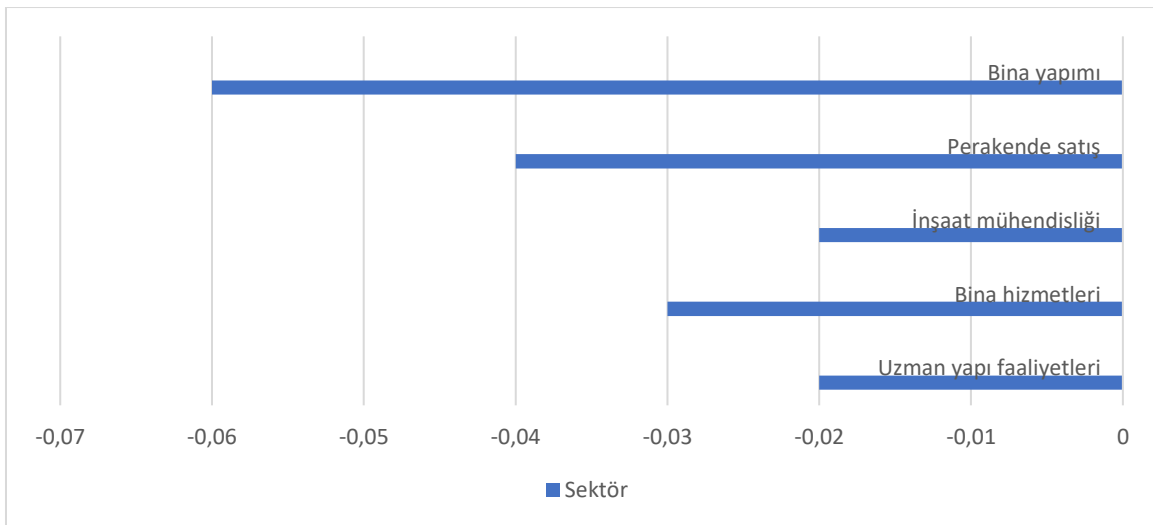
kültürel faaliyetler ve sınır ötesi organizasyon ve kuruluşların faaliyetleri gibi sektörlerde mevcuttur. Buna karşılık yüksek performans gösteren firmaların en az görüldüğü sektörler, bölgedeki iş hacmine ve istihdama önemli katkıda bulunan inşaat ve perakende satış sektörleridir. Bölgedeki iş hacmine ve istihdama oldukça büyük katkıda bulunan sektörler şampiyonların gelişmesini desteklemiyor görünmektedir. Ceylan firmaların belirlenmesinde herhangi bir firma büyüklüğü sınırlaması uygulanmamıştır.

Grafik 13. Ceylan Firmaların Bulunması En Olası Olan Beş Sektör

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

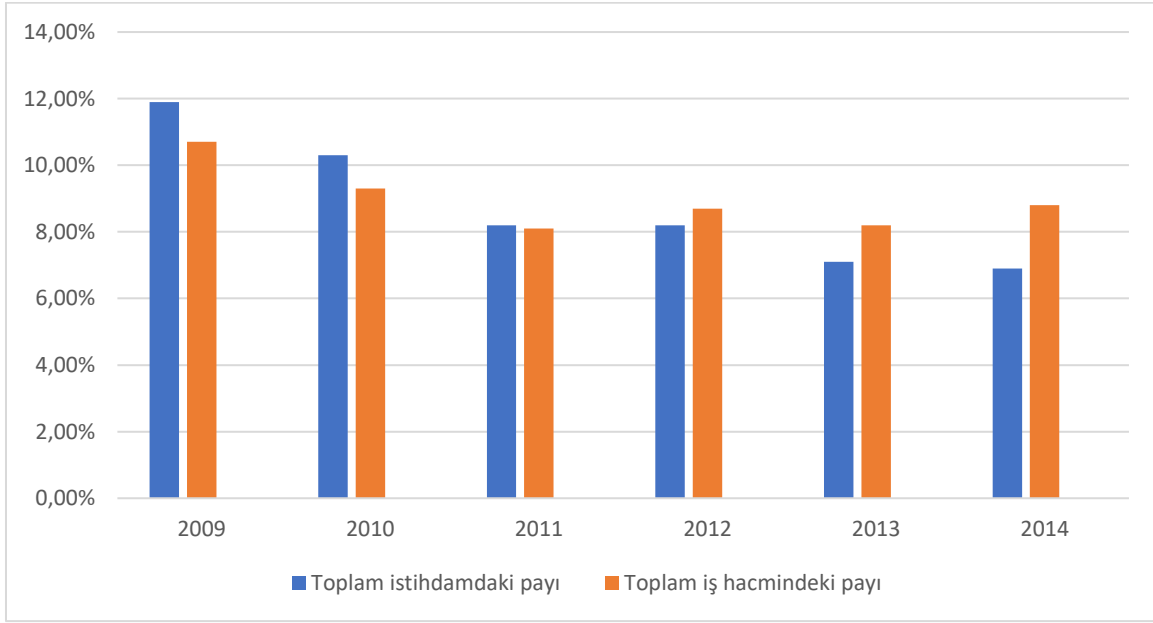
Grafik 14. Ceylan Firmaların Bulunması En Az Olası Olan Beş Sektör

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

Yukarıda da söz edildiği üzere TRB1 bölgesi rekabetçilik endeksinde ve sıralamasında alt sıralarda yer almaktadır. Ancak toplanan verilere tarihsel bir pencereden bakılacak olursa, ceylan (gazelle) firmaların yerel ekonomiye önemli bir katkı sağladığı görülebilir. 2009 itibarıyla, ceylan firmalar toplam iş hacminin %10,7'si ve toplam istihdamın %11,9'u kadar katkı sağlamıştır (her ikisi de 2009 yılında). Yıllar geçtikçe, ceylan firmaların toplam iş hacmi ve istihdamdaki payı düşmüştür. Değerlendirme yapmak gerekirse, Türkiye'deki diğer bölgelere kıyasla TRB1 alt bölgesindeki ceylan firmalar oldukça zayıf bir performans sergilemiştir; ceylan firmaların alt bölge istihdamı ve iş hacmine katkısı bakımından TRB1 26 alt bölge arasından sırasıyla 24. ve 14. olmuştur (Girişimci Bilgi Sistemi, 2018).

Grafik 15. Bölgenin Toplam İş Hacmi ve Toplam İstihdamı İçinde Ceylan Firmaların Payı

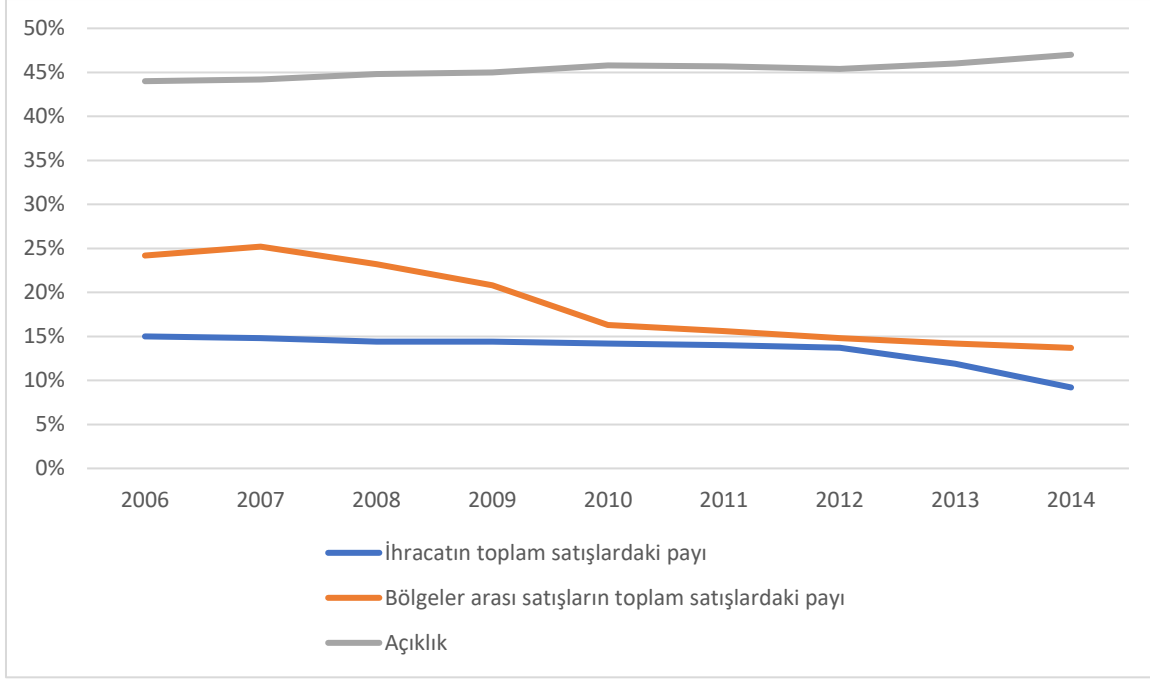

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

Bölgenin uluslararası pazarlarla ticaret açıklığı, mevcut verilerin kapsadığı yıllar içerisinde düzenli olarak düşüş göstermiştir. Uluslararası ihracat ve ithalatın toplam değerinin toplam satışlar içindeki payı olarak ölçülen ticaret açıklığı 2006'da %24,2'den 2014'te %13,7'ye düşmüştür. Bölge için, bölgesel pazarlar uluslararası pazarlardan daha fazla önem arz etmektedir. 2006'da bölgedeki uluslararası pazarlara ve diğer bölgelere toplam satışların oranı

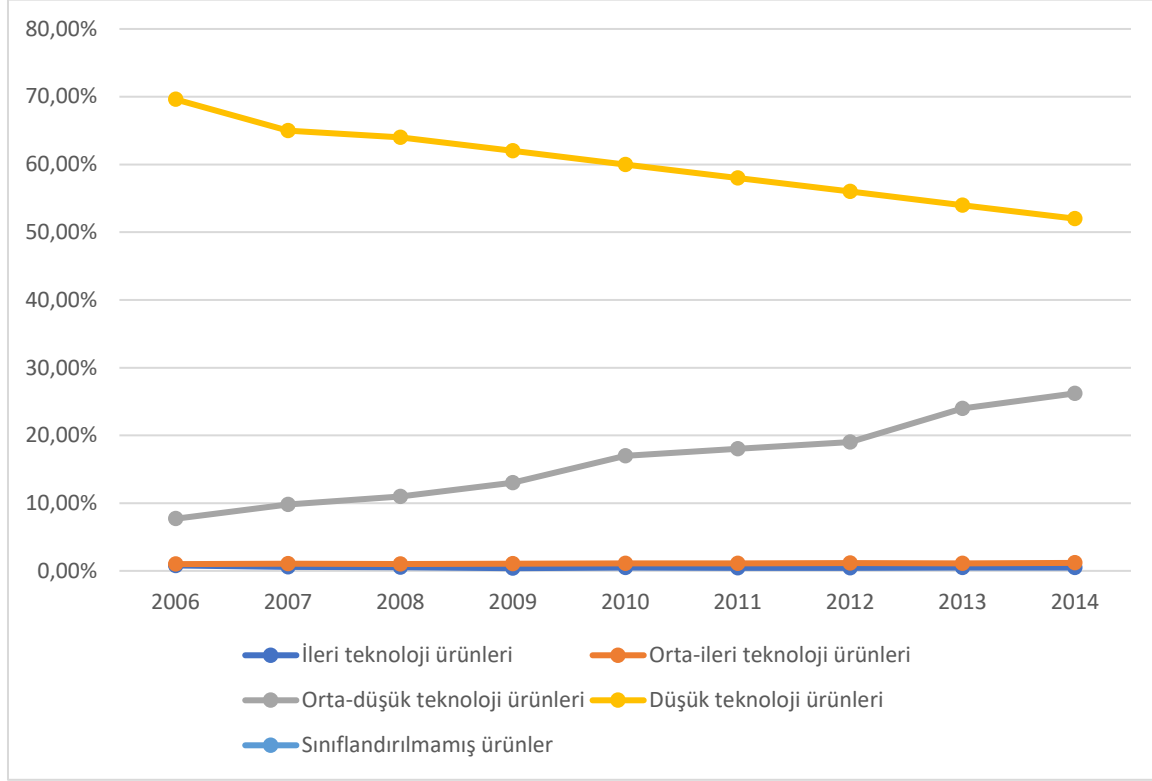
sırasıyla %14 ve %45,2 olmuştur. Toplam satışlardaki ihracat oranı 2014 yılında %9,2'ye düşerken diğer bölgelere yapılan satışların oranı %47'ye yükselmiştir (Grafik 16).

Grafik 16. Bölgesel Gayrisafi Katma Değer ve Bölgenin Ticaret Açıklığında İhracatın Payı

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, TÜİK

Rekabetçilik endeksinin belirleyicilerinden olan bir diğer unsur ise ticareti yapılan ürünlerin ne yoğunlukta teknolojiye sahip olduğudur. TRB1 bölgesinde firma ihracatlarının yoğunluğu, düşük teknoloji ürünlerinden orta-düşük teknoloji ürünlerine bir miktar kaymıştır (Grafik 17). TRB1'deki ihracatlarda, toplam ihracatın yaklaşık %70'ini oluşturan düşük teknoloji ürünleri ağırlıklı olmuştur fakat ihracat payları 2010 yılında düşmeye başlayarak 2014 yılında %52'ye düşmüştür. Orta-düşük teknoloji ürünlerinin ihracat payında bir artış olmuştur; ihracat payı 2009 yılında %7,7'den 2014 yılında %26,2'ye çıkmıştır.

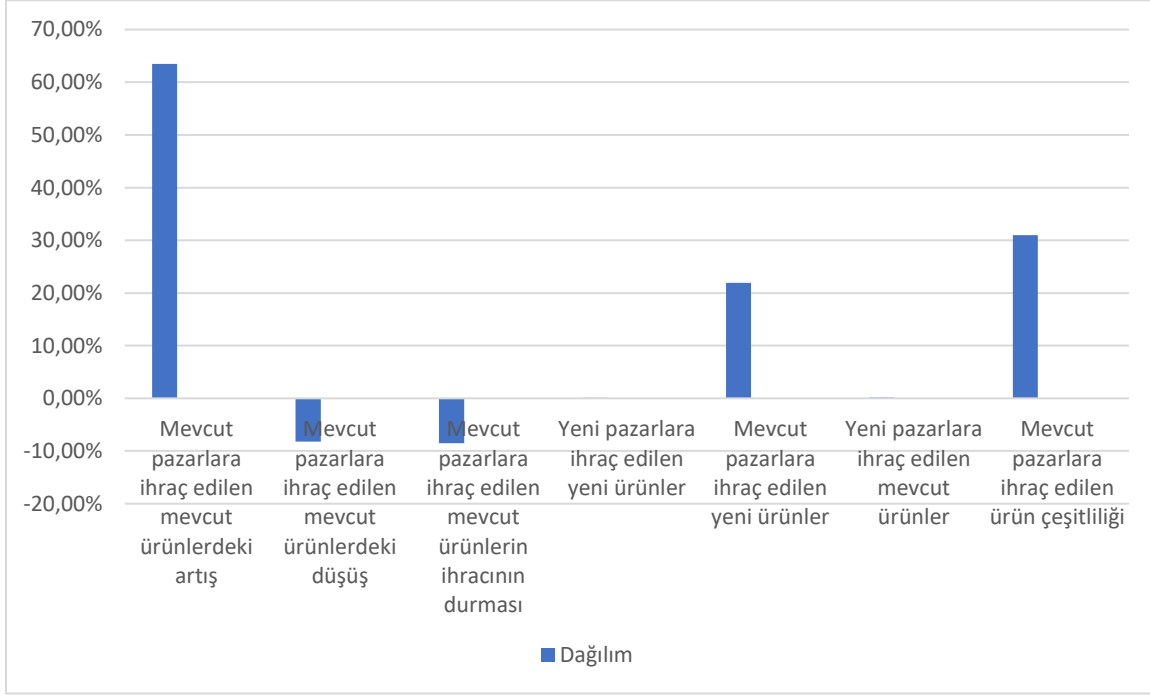
Grafik 17. İhraç Ürünlerinin Teknolojik Sınıflandırması

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, TÜİK, 2018

İhracat artışı bölgenin mevcut ürün kategorileri içinde ve mevcut pazarlarda ne kadar ihracat yaptığı (yoğun marj) ve bölgenin yeni ürün kategorileri içinde ve yeni pazarlarda ne kadar ihracat yaptığı (yaygın marj) ile ilişkili farklı bileşenlere ayrıştırılabilir. Özellikle AB bölgesindeki yavaşlamanın ve Orta Doğu ve Kuzey Afrika bölgelerinde jeopolitik risklerin artmasının ardından, ürünler ve coğrafik konum açısından ihracatın çeşitlendirilmesi hükümetin ve TİM'in (Türkiye İhracatçıları Meclisi) ana hedeflerinden biri haline gelmiştir. Yoğun ve yaygın marjlar, TRB1'nin ihracat artışına aşağı yukarı eşit şekilde katkıda bulunmuştur (Grafik 18). İhracat artışının yaklaşık %47'si yoğun marjda gerçekleştirilirken %53'ü yaygın marjda gerçekleştirilmiştir. İhracat artışının %63,5'i mevcut ürünler ile mevcut pazarlardan sağlanmıştır fakat mevcut ürünlerin ihracatında bir düşüş ve sona erme de söz konusu olmuştur; bu durum ihracatlarda %16 oranında düşüşe neden olmuştur. Sonuç olarak, mevcut ürünler bölgenin ihracat artışında yaklaşık %47'lik bir artışla net bir etki yaratmıştır. Diğer taraftan, bu

bölge mevcut pazarlara yeni ürünler de ihraç ederek ihracat artışının %21,9'unu oluşturmuş ve ihracat artışının %31'i mevcut pazarlardaki ürün çeşitliliği ile sağlanmıştır.

Grafik 18. İhracat Artışının Yaygın ve Yoğun Marjlara Dağılımı

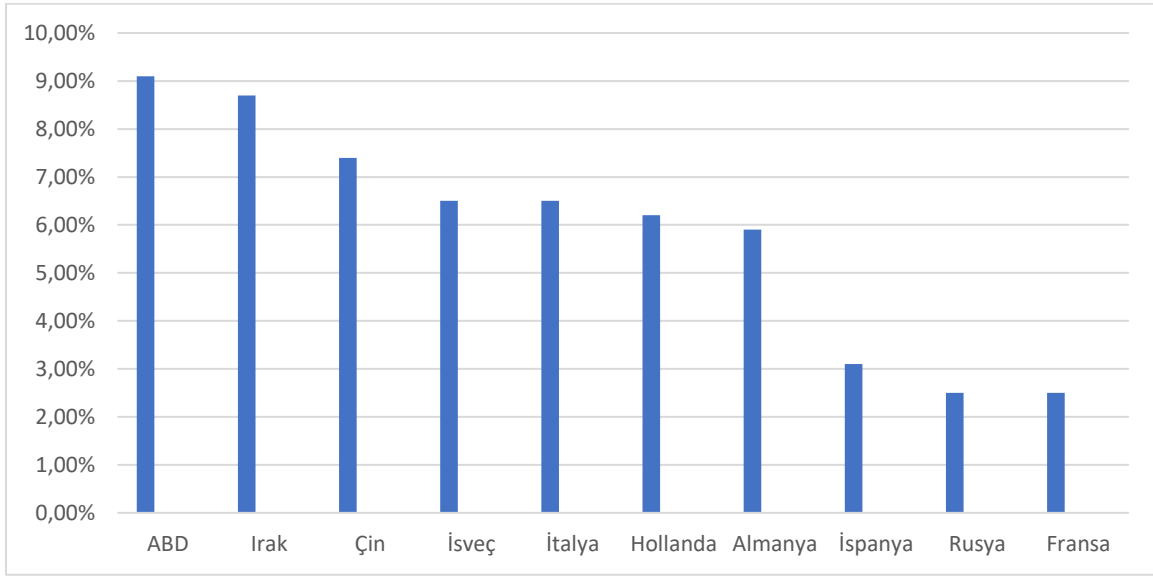

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

Bölgedeki ihracatın coğrafi çeşitliliği ise bu süreçte aynı kalmıştır. Yalnızca bölgenin ihracat yaptığı ülke yoğunluğu 2014 yılında 2006 yılına göre biraz daha düşük olmuştur. Bölgenin en yüksek ticaret payı Türkiye'nin Avrupa'daki komşularından gelmektedir. Ancak 2014 yılında ihracat yapılan en önemli ülke, ihracat payının %9,1'ini ve 0,16 milyar TL'lik bir ihracat hacmi yakalamış olan ABD olmuştur. Komşu Avrupa ülkeleri 2014 yılında bölgenin yaptığı ihracatın büyük bir kısmını oluşturmuştur; ihracat payının %6,5'ini İsveç, %6,5'ini İtalya, %6,2'sini Hollanda, %5,9'unu Almanya, %3,1'ini İspanya, %2,5'ini Rusya ve %2,5'ini Fransa almıştır. 2014 yılında ihracat yapılan ilk 10 ülke arasındaki diğer ülkeler %8,7'lik ihracat payı ile Irak ve %7,4'lük ihracat payı ile Çin olmuştur. Her ne kadar 2006 yılında en fazla ihracat yapılan ülke İtalya iken 2014 yılında onun yerini ABD almış olsa da, 2006 - 2014 yılları arasında ilk 10 listesinde diğer ülkeler %8,7'lik ihracat payı ile Irak ve %7,4'lük ihracat payı ile Çin

olmuştur. Her ne kadar 2006 yılında en fazla ihracat yapılan ülke İtalya iken 2014 yılında onun yerini ABD almış olsa da, 2006 - 2014 yılları arasında ilk 10 listesinde yalnızca birkaç ülke değişmiştir. İngiltere, Portekiz ve Polonya 2006’da en fazla ihracat yapılan ülkeler arasındayken 2014’te onların yerini İsveç, Irak ve Fransa almıştır.

Grafik 19. TRB1 Ortaklarının Uluslararası İhracattaki Payı, İlk 10 Ülke

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

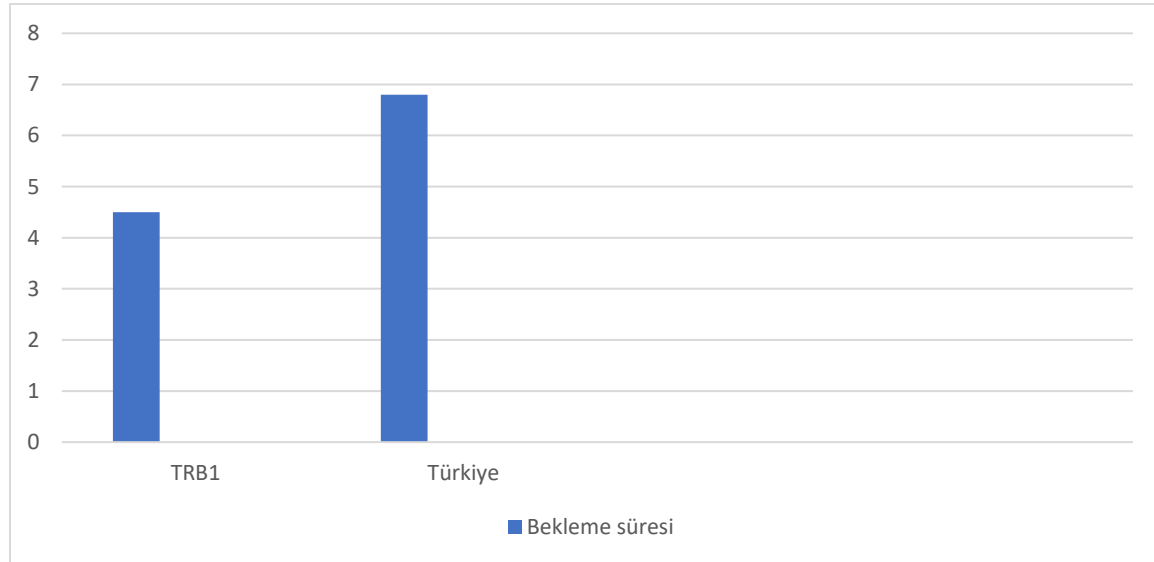
TRB1 bölgesindeki firmaların yerli bölgesel ticaret ortakları 2006 ve 2014 yılları arasında genel itibarıyla aynı kalmıştır. İlk 10 bölgesel ticaret ortağının sıralaması değişmiş ve TRC1, TRC2 ve TR32 bölgeleri 2006 yılında ilk 10 ortak arasında bulunan TR83, TR61 ve TR72 bölgelerinin yerini almıştır. TR10 (İstanbul), bölgenin en büyük ticaret ortağıdır; analiz dönemi boyunca bölgeler arası satışların yaklaşık %31,7’sini çekmiştir. Bu sonuç şaşırtıcı değildir zira İstanbul Türkiye’nin en büyük ekonomisidir. 2014 yılında bölge ihracatının %8,8’ini alan TR51, bu bölgenin ikinci en büyük bölgeler arası ticaret ortağı olmuştur. Bu bölgenin yakın bir komşusu olan TR63, 2014 yılındaki bölge ihracatının %4,0’ünü almıştır.

Rekabetçilik ile ilgili bir diğer önemli husus ise ihracat ve ithalat ürünlerinin gümrükten geçme süresi ile ilgilidir. Uluslararası ticarete katılmak firmaların büyümesine, verimlilik standartlarını artırmasına, çeşitli malzemeleri daha düşük maliyetle ithal edebilmelerine ve

güncel ve gelişmiş teknolojiler edinebilmelerine olanak sağlamaktadır. Ancak, bunları yapabilmek için firmaların genelde ihracat ve ithalat ruhsatı edinmesi gerekmektedir. Aynı zamanda ticaret, firmaların gümrük ve ticaret mevzuatı gereklilikleriyle de uğraşması gerektiği anlamına gelmektedir. Doğrudan ürün ihracat veya ithalatı yapan firmalar için etkili gümrük prosedürleri önemli bir unsurdur. İhracat ve ithalat ürünlerinin gümrükten geçirilmesindeki gecikmeler firmalara ek maliyet getirmekte, üretimi sekteye uğratabilmekte, satışlarda kesintiye sebep olmakta ve mal ve ürünlerin zarar görmesiyle sonuçlanabilmektedir.

Gümrük işlemlerinin verimliliğini araştırmak için Gümrük işlemlerinin verimliliğini araştırmak için B-İA, Türkiye’deki özel firmaların yönetici ve sahiplerine hem ihracat hem ithalat ürünlerinin gümrükten geçmesi için gereken zamanla ilgili deneyimleri hakkında sorular sormaktadır. Sağdaki şekil bu sorulara verilen yanıtları göstermektedir. İhraç edilmesi amaçlanan ürünler Türkiye’de ortalama 4,5 gün içinde gümrükten geçmektedir. İthal ürünler için benzer bir süreçten geçmek biraz daha uzun sürmektedir; Türkiye’de ortalama 6,8 gündür. İhracat ve ithalat yapan TRB1 firmalarının sayısı çok düşük olduğundan, TRB1 bölgesi için ilgili göstergeler hesaplanamamıştır.

Grafik 20. İhraç Ürünlerinin ve İthal Ürünlerinin Gümrükten Geçme Süresi (Gün)

Kaynak: Girişimci Bilgi Sistemi, 2018

4.2. Projenin Ulusal ve Bölgesel Düzeydeki Planlarla İlgisi

Kalkınma Planları Türkiye’nin ekonomik, sosyal ve kültürel alanlarda bütüncül bir yaklaşımla gerçekleştireceği dönüşümleri ortaya koyan en temel politika dokümanlarıdır. Bu kapsamda On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), “2019-2023 dönemini kapsayan Onuncu Kalkınma Planı, ülkemizin 2023 hedefleri doğrultusunda, toplumumuzu yüksek refah seviyesine ulaştırma yolunda önemli bir kilometre taşı olacaktır. Plan, küresel ekonomide geleceğe dönük risklerin ve belirsizliklerin sürdüğü, dünya ekonomisinde değişim ve dönüşümlerin yaşandığı, yeni dengelerin oluştuğu, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasında güç dengelerinin yeniden şekillendiği bir ortamda hazırlanmıştır” ve 2001-2023 dönemini kapsayan Uzun Vadeli Gelişme Stratejisi çerçevesinde birçok unsur da barındırmaktadır. Bu yaklaşımla, imalat sanayiinde belirlenen öncelikli sektörler başta olmak üzere yerli üretimin artırılması ve sanayileşmenin hızlandırılması öngörülmektedir. Öncelikli sektörlerle ilaveten tarım, turizm ve savunma sanayii kalkınma planında öncelikli gelişme alanları olarak belirlenmiştir.

Alt plan ve programlar ise orta vadeli programlar (OVP), yıllık programlar, kurumsal stratejik planlar, bölgesel gelişme ve sektör stratejileri olmak üzere Kalkınma Planı esas alınarak hazırlanmakta ve kamu kuruluşları politikalarını, yatırımlarını, kurumsal ve hukuki düzenlemelerini bu çerçevede tespit etmektedir. Dolayısıyla Hazar Baba Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nin de bu üst politika belgelerine uygun olması amacı güdülmüştür.

2014-2023 dönemini kapsayan TRB1 Bölge Planı ise bölgesel düzeyde Bingöl, Tunceli, Malatya ve Elazığ illerinin oluşturduğu bölgenin kaynaklarının sürdürülebilir biçimde yönetilerek, bölge içerisinde **ekonomik ve sosyal kalkınmayı** hedefleyen çalışmalara yol göstermeyi amaçlamaktadır.

Fırat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan ve 2019-2023 yıllarını kapsayan “Kurumsal Stratejik Plan”ında ise TRB1 Bölgesinin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek için gereken plan, program ve araçları hazırlayarak paydaşlarıyla birlikte uygulamak amaçlanmaktadır. Bu bağlamda girişimci ve yenilikçi yaklaşımlarla,

kaynaklarını etkin ve çevreye duyarlı biçimde kullanan; istihdam imkânlarını geliştiren; eğitim, turizm, tarım gibi öncelikli sektörlerde ve sosyal yaşam alanlarında tercih edilen bir bölge olmak amacı güdülmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023, turizm sektöründe, kamu ve özel sektörün işbirliğini gündeme taşıyan ve stratejik planlama çalışmalarının yönetimi ve uygulamasına yönelik açılımlar sağlamasını hedefleyen bir belgedir.

Dolayısıyla yapılması planlanan **Hazar Baba Yüksek İrtifa Kamp Merkezi** ile hem Kalkınma Planı'nda yer alan ekonomik ve sosyal refahı artırmak amacına hizmet edilecek hem de orta vadeli programlara ve kurumsal stratejik planlara uygun bir şekilde öncelikli sektörlerin kapsamında sıralanan turizme katkı sunulacaktır. Yine benzer bir şekilde sosyal yaşam alanlarında tercih edilen bir bölge olmak hedefi de desteklenmiş olacaktır.

4.2.1. On Birinci Kalkınma Planı

On Birinci Kalkınma Planı (2019-2023), her alanda rekabetçiliği ve verimlilik artışını sağlamaya odaklanmıştır. Plan, istikrarlı ve güçlü ekonomi, rekabetçi üretim ve verimlilik, nitelikli insan ve güçlü toplum, yaşanabilir şehirler ve sürdürülebilir çevre ile hukuk devleti, demokratikleşme ve iyi yönetim gelişme eksenleri olmak üzere beş temel eksenenden oluşmaktadır. Tüm eksenler açısından nihai olarak “daha fazla değer üreten, daha adil paylaşan, daha güçlü ve müreffeh Türkiye” vizyonunun gerçekleştirilmesi amaçlanmaktadır.

Tüm sektörel ve tematik politikalar ve öncelikler bu eksenlerin altında ele alınmış ve aynı stratejik amaca hizmet edecek şekilde ilişkilendirilmiştir. Rekabet gücünün artırılması ve bölgesel gelişmenin sağlanması iki öncelikli eksenidir. On Birinci Plan'da bu eksenlerin altında yer alan politika uygulamaları, Elazığ ilinde kapsamlı bir Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nin kurulmasını destekler niteliktedir.

On Birinci Kalkınma Planında ülkemizde gerek kırsal ve kentsel yerleşim birimleri, gerekse bölgeler arasındaki sosyo-ekonomik yapı ve gelir düzeyi dengesizlikleri önemini koruduğu belirtilmiş olup, mevcut fiziki ve sosyal altyapı ile kentlerin sunduğu istihdam olanakları yoğun göç hareketlerinin yarattığı nüfus baskısını karşılamakta yetersiz kaldığı tespiti yapılarak, bölgelerin, sorunlarına ve potansiyellerine göre farklılaştırılmış tedbirleri içeren bütüncül bir bölgesel gelişme politikasının gerekli olduğu sonucuna varılmıştır.

Bölgesel gelişme politikalarının, bir taraftan bölgelerin verimliliğini yükseltmek suretiyle ulusal kalkınmaya, rekabet gücüne ve istihdama katkısı artırırken, diğer taraftan da bölgeler ve kır-kent arası gelişmişlik farklılıklarını azaltma temel amacına hizmet edecek şekilde düzenlenmesine, merkezi düzeydeki politikaların daha uyumlu ve etkin hale getirilmesine, bölgesel gelişme planlarının; yerel dinamikleri ve içsel potansiyelleri harekete geçirmeye yönelik strateji ve öncelikleri belirleyen esnek, dinamik, katılımcı ve uygulanabilir nitelikte hazırlanması öngörülmekte ve kalkınma ajanslarıyla işbirliği içinde bölgesel gelişme stratejileri ve planların tamamlanması öngörülmektedir.

“Yerel dinamiklere ve içsel potansiyele dayalı gelişmenin sağlanması” için belirlenen politikalar içerisinde;

- Bölgeler arası yakınsama ve rekabet amaçları bakımından farklılaştırılmış KOBİ politikaları uygulamaya geçirilmesi, bu kapsamda; ihtiyaç duyulan nitelikli işgücünün yetiştirilmesi, finansman kaynaklarının genişletilmesi ve araçlarının çeşitlendirilmesi, pazara ve teknolojiye erişimin kolaylaştırılmasına özel önem verilmesi,
- Sürükleyici sektörler liderliğinde ve güçlendirilmiş sosyal ağ yapısı içinde kümelenmelerin desteklenmesi ve bu çerçevede; yerel kümelenme alanlarını destekleyici, kümedeki aktörler arasında işbirliğini artırıcı ve kümenin dünya piyasaları ile entegrasyonunu sağlamaya yönelik mekanizmaların oluşumunun özendirilmesi bulunmaktadır.

Bölgelerde iş fırsatlarının ve yaşam kalitesinin artırılmasına, ulaşılabilirlik ile bölge içi ve bölgeler arası etkileşimin geliştirilmesine yönelik olarak, kamu yatırım uygulamalarında ve hizmet arzında mekânsal önceliklendirme ve odaklanma sağlanması gerektiği belirtilmiştir.

Bütüncül bir gelişme stratejisi çerçevesinde, ülkemizdeki metropollerini küresel rekabette öne çıkaracak iş ve yaşam ortamının sağlanması, bölgelerde; yenilikçi, rekabet edebilir, dinamik ve yüksek katma değer yaratabilen öncü sektörler seçilerek, desteklenmesi belirlenmiştir.

On Birinci Kalkınma Planında bölgesel gelişim için büyüme ve çevrelerine hizmet verme potansiyeli yüksek cazibe merkezlerinin belirlenerek; öncelikle bu merkezlerin ulaşılabilirliğinin, fiziki ve sosyal altyapısının güçlendirilmesi de belirlenen temel amaçlardandır.

Elazığ ilinde inşa edilmesi planlanan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, bir yandan bölgede bulunan işletmelerin pazara, mevcut ve olası imkânlarla yakınlaşmasını sağlayarak bölgenin rekabet gücünü artıracaktır. Bu anlamda hemen yakınında bulunan gelişmiş Doğu Anadolu Bölgesi illeri ile batıda Ankara bölgesi ile bölgesel gelişmişlik farkının en aza indirebilmesine yardımcı olacaktır. Öte yandan içerisinde bulunduracağı alanlar itibarıyla işletmeler arası iletişim, eğitim ve yerel kümelenmeyi de destekleyecek faaliyetlerin yürütülmesine destek sağlayacaktır. Projenin nihai amacı ise yapılacak olan uluslararası sportif organizasyonların da katkı sunması ile birlikte kümelerin dünya piyasalarına entegrasyonunu sağlayabilecek bir mekân haline gelmesidir. Bunların yanı sıra, işgücünün yetiştirilmesinde çeşitli eğitimlere, konferans, seminer ve toplantıların yapılmasına olanak sağlayarak bölgedeki rekabet gücünün artırılmasına destek sunacak, ayrıca sosyal gelişme ve sosyal entegrasyona da ön ayak olacaktır.

Bu kapsamda On Birinci Kalkınma Planında turizm sektörünün, ülkedeki refah ve gelişmişlik dengesizliklerini azaltıcı doğrultuda yönlendirilmesi, turizm potansiyeli olan ancak bugüne kadar yeterince ele alınmamış yörelerde turizm geliştirilerek ekonomik ve sosyal kalkınma sağlanması hedeflenmiş, turizmin mevsimlik ve coğrafi dağılımını iyileştirmek ve dış

pazarlarda değişen tüketicilerin tercihleri de dikkate alınarak yeni potansiyel alanlar yaratmak amacıyla varış noktası yönetimine ağırlık verilerek golf, kış, dağ, termal, yat, kongre turizmi ve ekoturizm ile ilgili yönlendirme faaliyetleri sürdürölmesi öngörölmüştür. Bu anlamda da kış turizminin önemi ortaya konularak, Elazığ'da yapılması planlanan yüksek irtifa kamp merkezinin Kalkınma Planında yer verilen turizm hedefleriyle de uyumlu olduğu bir kez daha vurgulanabilir.

4.2.2. FKA 2019-2023 Kurumsal Stratejik Planı

Bölgesel Kalkınma Planı, TRB1 Bölgesinin kalkınması ve rekabet üstünlüklerinin ortaya çıkarılması açısından yönlendirici stratejik bir doküman olarak Fırat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanmıştır.

Bu dokümanla bölgenin mevcut durumu tespit edilerek, hedefler ortaya konulmuş ve önümüzdeki dönemde yapılacak faaliyetlere yön vermesi öngörölen öncelik alanları belirlenmiştir.

Katılımcılık ilkesi gözetilerek hazırlanan Fırat Kalkınma Ajansı Kurumsal Stratejik Planı'nda sürdürülebilir bir sosyal ve ekonomik kalkınma hedeflenmektedir. Bu strateji belgesinde TRB1 Bölgesinin sürdürülebilir kalkınmasını sağlamak ve yerel potansiyeli harekete geçirmek için gereken plan, program ve araçları hazırlayarak paydaşlarıyla birlikte uygulamak kalkınmanın anahtarı olarak gösterilmektedir.

2014–2023 TRB1 Bölgesi Bölgesel Kalkınma Planı'nda; "Bölgede meydana getirdiği pozitif değişimle ölkemizin gelişmesine ilham kaynağı olan bir kalkınma ajansı olmak" vizyonuna ulaşılabilmesi için 6 temel hedef belirlenmiştir

- Sosyal yapının ve beşeri sermayenin güçlendirilmesi
- Tarım ve gıda sektörlerinin geliştirilmesi
- Sanayi ve hizmet sektörlerinin geliştirilmesi

- Teknik altyapının geliştirilmesi
- Kırsal kesimde yaşam kalitesinin artırılması
- Çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması

Bölgede yapılacak bir yüksek irtifa kamp merkezi Sosyal yapının ve beşeri sermayenin güçlendirilmesine doğrudan katkı sağlayacaktır. Bölgede turizm sektöründe katkı sunulması yüksek irtifa kamp merkezinin sunacağı imkânlarla daha kapsamlı bir hale gelecektir. Bunlara ek olarak bölge halkının yeni pazarlara açılabilmesine, yeni teknolojilerle karşılaşabilmesine, böylece kendilerini geliştirerek rekabetçi bir yapıya ulaşabilmesine, gelişebilmesine olanak sağlayacaktır.

Bölgede bir yüksek irtifa kamp merkezinin işletmeye alınması “sosyal yapının ve beşeri sermayenin güçlendirilmesi” hedefine ilave olarak, “sanayi ve hizmet sektörlerinin geliştirilmesi”, “kırsal kesimde yaşam kalitesinin artırılması” ve “çevresel sürdürülebilirliğin sağlanması” hedeflerine de hizmet edecektir.

Şöyle ki;

1. Kayak merkezinde Yüksek İrtifa Kamp Merkezinde düzenlenen sportif ve kış turizmüne dönük diğer etkinlikler yöreye önemli ölçüde canlılık getireceklerdir. Kış dönemi boyunca, kayak merkezini ve yüksek irtifa kamp merkezini ziyaret etmek için başka şehir ve ülkelerden gelen katılımcı ve ziyaretçiler sayesinde kısa süreli de olsa ticari bir hareketlilik yaşanacak ve gelenlerin ekonomik olarak yöreye önemli katkıları olacaktır.
2. Katılımcı ve ziyaretçilerin konaklama, yeme, içme gibi temel ihtiyaçlarını yüksek irtifa kamp merkezindeki tesisler tarafından sağlanacaktır. Bu durum hem bölge ekonomisine katkı sunacak hem de bölgesel istihdamda artışa neden olacaktır.

3. Yeni bir alternatif olarak bölgede kış ve spor turizmciliğine katkı sunulacaktır.
4. Bölge halkı da kayak merkezi ve yüksek irtifa kamp merkezi alanında düzenlenen diğer etkinliklere katılma şansını elde edeceklerdir.
5. Yapılacak yüksek irtifa kamp merkezi kompleksi içerisinde bölgedeki kurumlar, özellikle sivil toplum örgütleri sosyal ve kültürel aktiviteler düzenleyebilecekler ve bölge halkı bu faaliyetlere katılarak bilgi, görgü ve yaşam kalitelerini artırmanın yanı sıra kentlilik bilincini yükseltme fırsatı bulacaklardır.

4.2.3. 1/100.000 Bölge Planı

Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı Değişikliği 644 sayılı Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin 7. maddesi uyarınca Bakanlık Makamı'nın Olur'u ile 20.08.2015 tarihinde onaylanmıştır.

Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Ölçekli Çevre Düzeni Planı çalışması 2040 yılını hedef alarak; bölgenin tarihi, kültürel ve doğal değerlerini koruma kullanma dengesini gözeterek sürdürülebilir kalkınmasını amaçlamaktadır. Çevre düzeni planı ile planlama bölgesinin ekonomik, sosyal ve fiziksel gelişmesi öngörülürken doğal, tarihi ve kültürel değerler ile bölgenin ekolojik yapısının korunması esas alınmaktadır. Bunun yapılabilmesi için bölgenin sosyal, demografik, fiziksel ve ekonomik olarak düzenli ve dengeli gelişiminin sağlanması, kamu yatırımlarının bölgenin ekonomik ve sosyal yapısına göre dengeli bir şekilde dağıtılması amaçlanmıştır.

Çevre düzeni plan çalışması yapılırken bölgenin doğal kaynakları dengeli kullanılmış, bölgenin günümüze kadar olan gelişimi göz önünde bulundurulmuş, arazi kullanım kararları dikkate

alınmış, bölgenin kentsel ve kırsal kimliği korunmuş, ülke ve bölgenin kalkınma politikası, gelişim eğilimleri ile sektörel hedefleri göz önünde bulundurulmuştur.

Sonuç olarak; çevre düzeni planı, sürdürülebilir kalkınmanın sağlanması amacıyla doğal, tarih ve kültürel kaynakların rasyonel kullanımı, bölgenin ekolojik dengesinin korunması, konut, tarım, sanayi, turizm gibi arazi kullanım kararlarının düzenli ve dengeli gelişiminin sağlanması, bölgenin sosyo-kültürel kimliğinin korunması ve geliştirilmesi, bölgede bulunan çevre sorunlarının belirlenmesi ve çözüm kararlarının verilmesini amaçlamaktadır.

T. C. Çevre ve Şehircilik Bakanlığı Mekânsal Planlama Genel Müdürlüğü Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 Çevre Düzeni Planı'nda çevre düzeni planının hedef yılı olan 2040 yılına kadar nüfus projeksiyonları yapılmıştır. Planlama bölgesinin nüfus hesapları mevcut eğilimler ve nüfusu etkileyen ekonomik girdiler ele alınarak yapılmıştır. Projeksiyon değerleri hesaplanırken yerleşimlerin özellikleri, sektörel gelişme eğilimleri, mekânsal gelişme yönleri ve eşikler, çevre ile olan ilişkileri, önemli yerleşim merkezlerine ve önemli fonksiyonlara (OSB, üniversite vb.) uzaklıkları, ulaşım bağlantıları gibi kriterler değerlendirilmiştir. Elazığ ilinde yer alan ilçeler ise Harita 10'da sunulmaktadır.

Harita 10. İlçeler

Kaynak: Elazığ Valiliği

Tablo 24. Elazığ İli Nüfus Kabulleri

ADI	İLÇE ADI	2009 NÜFUS (Kişi)	2040 PLANLAMA NÜFUSU (Kişi)
Elazığ	Merkez	323.420	1.000.000
Akçakiraz	Merkez	6.602	16.000
Hankendi	Merkez	1.426	2.650
İçme	Merkez	1.297	2.400
Mollakendi	Merkez	2.830	5.200
Yazıkonak	Merkez	8,413	20.500
Yurtbaşı	Merkez	7.177	11.350
Ağın	Ağın	1.834	2.150
Alacakaya	Alacakaya	2.598	4.250
Arıcak	Arıcak	3.380	5.550
Bükardı	Arıcak	2.188	3.600
Erimli	Arıcak	2.662	4.350
Üçocak	Arıcak	2.486	3.350
Baskil	Baskil	5.212	10.000
Karakoçan	Karakoçan	12.708	20.100
Sarıcan	Karakoçan	2.649	4.300
Keban	Keban	4.927	8.050
Kovancılar	Kovancılar	20.246	39.300
Çakırkaş	Kovancılar	1.725	2.500
Yarımca	Kovancılar	2.034	4.500
Maden	Maden	5.314	4.050
Gezin	Maden	1.595	2.600
Palu	Palu	8.837	9.700
Baltaşı	Palu	1.789	2.100
Beyhanı	Palu	2.273	3.750
Sivrice	Sivrice	4.236	5.900

Kaynak: 1/100.000 Çevre Düzeni Planı

Tablo 25. Elazığ İli Merkez Odaklar Ekonomik Sektör Öngörülleri

ADI	İLÇE ADI	1. SEKTÖR	2. SEKTÖR	3. SEKTÖR	4. SEKTÖR
Elazığ	Merkez	Lojistik	Turizm	Sanayi	Madencilik
Akçakiraz	Merkez	Arıcılık	Hizmet	Tarım	Sanayi
Hankendi	Merkez	Hizmet	Ticaret	Turizm	
İçme	Merkez	Hizmet	Tarım	Turizm	
Mollakendi	Merkez	Hizmet	Tarım	Turizm	
Yazıkonak	Merkez	Arıcılık	Hizmet	Tarım	Sanayi
Yurtbaşı	Merkez	Tarım			
Ağın	Ağın	Turizm	Tarım	Balıkçılık	
Alacakaya	Alacakaya	Madencilik			
Arıcak	Arıcak	Madencilik			
Bükardı	Arıcak	Hizmet			
Erimli	Arıcak	Hizmet			
Üçocak	Arıcak	Hizmet			
Baskil	Baskil	Tarım	Hizmet		
Karakoçan	Karakoçan	Tarım	Turizm	Hayvancılık	
Sarıcan	Karakoçan	Hayvancılık	Tarım		
Keban	Keban	Balıkçılık	Tarım	Arıcılık	Turizm
Kovancılar	Kovancılar	Turizm	Tarım	Hizmet	Hayvancılık
Çakırkaş	Kovancılar	Hayvancılık	Tarım		
Yarımca	Kovancılar	Hayvancılık	Hizmet	Tarım	Sanayi
Maden	Maden	Hizmet	Madencilik		
Gezin	Maden	Turizm			
Palu	Palu	Hayvancılık	Turizm		
Baltaşı	Palu	Turizm			
Beyhanı	Palu	Hizmet			
Sivrice	Sivrice	Turizm	Hayvancılık	Arıcılık	

Kaynak: 1/100.000 Çevre Düzeni Planı

Tablo 25’te de ifade edildiği üzere Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin inşa edileceği Sivrice ilçesinde üç adet öncelikli sektör belirlenmiş ve ilk sıraya turizm sektörü uygun görülmüştür. Dolayısıyla Yüksek İrtifa Kamp Merkezi bir üst politika belgesi olan 1/100.000 Çevre Planı ile de uyumluluk arz etmektedir (Harita 11).

Harita 11. Sivrice İlçesi

4.2.4. Türkiye Turizm Stratejisi 2023

Kültür ve Turizm Bakanlığı’nın öncülüğünde sektörün önüne planlı bir yol haritası konularak yönlendirilmesini hedef alan bir çalışma olan “Türkiye Turizm Stratejisi 2023 ve Eylem Planı 2013” Dokuzuncu Kalkınma Planında öngörülen “turizm sektörünün uzun vadeli ve sağlıklı gelişmesini sağlamak üzere Turizm Sektörü Ana Planı” hazırlanması ifadesinden hareketle geliştirilmiştir.

Türkiye Turizm Stratejisi, turizm sektöründe, kamu ve özel sektörün yönetim ilkesi çerçevesinde işbirliğini gündeme taşıyan ve stratejik planlama çalışmalarının yönetim ve uygulamasına yönelik açılımlar sağlamasını hedef alan bir çalışmadır. Bu çalışmanın temel hedefi; sürdürülebilir turizm yaklaşımının benimsenerek istihdamın artırılmasında ve bölgesel gelişmede turizmin öncü bir sektör konumuna ulaştırılması ve Türkiye'nin 2023 yılına kadar uluslararası pazarda turist sayısı ve turizm geliri bakımından ilk beş ülke arasında önemli bir varış noktası ve uluslararası bir marka haline getirilmesinin sağlanmasıdır.

Strateji belgesinde turizm türlerinin çeşitlendirilmesi öngörülmekte olup, öncelikle geliştirilmesi planlanan turizm türleri (sağlık ve termal turizm, kış turizmi, golf turizmi, deniz turizmi, eko-turizm ve yayla turizmi, kongre ve fuar turizmi) ayrı ayrı ele alınarak değerlendirilmektedir.

Turizm sektörünün güçlendirilmesine yönelik akslardan biri olan Kültürel Aksların düzenlenmesi kapsamında kış turizmine yönelik tesis ve aktivitelerin canlandırılması çalışmalarına başlanması ve ilave tesislerin yapılması öngörülmüştür. Yüksek İrtifa Kamp Merkezleri de strateji belgesinde bu önemli merkezlerden birisi olarak sıralanmıştır.

Turizmin Çeşitlendirilmesi Stratejisi kapsamında yer alan kış turizminin geliştirilmesi stratejisi turizm sezonunun bütün bir yıla yayılmasının turizm ürününün eşitlenmesine bağlı olması nedeniyle öncelikli olarak belirlenen turizm türlerinin desteklenmesi ve gelişmelerinin sağlanması öngörülmüştür.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023'te kış turizmi ile ilgili şu hususlara değinilmektedir.

- Kış turizminin geliştirilmesi amacıyla turizm değeri bulunan bölgelere yönelik bütüncül düzeyde yapılması gerekenleri belirlemek için kış turizmi master planı hazırlanacaktır.
- Öncelikli alanlarda altyapı eksiklikleri giderilecek ve tüm kayak merkezi için gerekli su, elektrik, ısıtma, kanalizasyon, çöp toplama gibi altyapı gereksinimleri iyi etüt edilerek planlanacaktır.

- Kış turizminin geliştirilmesi için iç turizm pazarına yönelik çeşitli teşvikler ve programlar hazırlanacaktır. Bu programlar özellikle öğrencilerin daha fazla kayağa özendirilmesini sağlayacaktır. Bu çerçevede, üniversitelerin kış oyunlarına ev sahipliği yapması, kulüpler kurması ve kayak federasyonunun sponsorlarla birlikte gençlere yönelik daha fazla tatil imkânı sunması sağlanacaktır.
- Kış sporlarına yönelik ulusal ve uluslararası yarışmaların düzenlenmesi sağlanacaktır.

Yukarıda sıralanan maddelere ek olarak kış turizminin canlandırılabilmesi için “kış koridoru” oluşturulması planlanmıştır. Kış koridoru kapsamında şu planlamalara yer verilmiştir.

- Turizmde ihtisaslaşan yerel, bölgesel, ulusal ve uluslararası düzeyde yarışan marka turizm bölgelerinin tespiti yapılacak ve bu alanlar Turizm Merkezi ve Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi olarak ilan edilecektir.
- İlan edilen alanlarda planlı bir gelişim gerçekleştirilmesi için fiziki planlar tamamlanacak ve bu planlarda alternatif turizm türlerinin nitelikli bir biçimde geliştirilmesi hedeflenecektir.

Bu bilgiler ışığında Hazar Baba Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Projesi’nin Türkiye Turizm Strateji 2023 Belgesi ve Eylem Planı ile tam bir uyumluluk arz ettiği görülmektedir.

4.3. Kurumsal Yapılar ve Yasal Mevzuat

İşbu teknik şartnamede, Elazığ Mahalli İdare Birliği “İDARE”, işi yürütecek olan firma “YÜKLENİCİ” olarak tanımlanmaktadır.

Projenin yapımını ve/veya işletmesini üstlenecek özel yerli veya yabancı şirket, yapacağı yatırımında 14.07.2009 tarih ve 2009/15199 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında devlet desteklerinden faydalanabilir. Yüklenici firmanın aşağıda sıralanan genel destek unsurlarından faydalanabileceği düşünülmektedir.

1. Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları (inşaat malzemesi hariç) ithali yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaftır.
2. Katma Değer Vergisi İstisnası: 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında uygun görülen makine ve teçhizatın ithali ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisna edilir.
3. Sigorta primi işveren hissesi desteği
4. Vergi indirimi
5. Yatırım Yeri Tahsisi

Önümüzdeki dönemde Bölge ile ilgili mevcut olan desteklerin daha da olumlu yönde değişmesi beklenmektedir.

Kurulacak A.Ş. veya vakıf, Türk Ticaret Kanunu veya Vakıflar Kanunu hükümleri çerçevesinde faaliyetlerini yürütecektir.

4.4. Proje Fikrinin Kaynağı ve Uygunluğu

Bölgesel kalkınma politikalarının belirlenmesi, stratejilerin saptanması ve uygulamaları için çeşitli sektörel ve genel toplantılar yapılmıştır. Toplantılarda FKA koordinatör rol oynamaktadır.

Ticari faaliyetlerin desteklenmesi ve turizmin gelişmesi için bölgede yüksek irtifa kamp merkezi planlanması bölge valilerinin katılımı ile toplantılarda gündeme gelmiş ve FKA'nın destekleri ile fizibilite etüdünün yapılması işi Elazığ Mahalli İdareler Birliği tarafından üstlenilmiştir. Fizibilite etüdü sonuçlarına ve verilecek kararlara bağlı olarak proje 2019 yılından itibaren güdümlü proje olarak desteklenebilecektir.

Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, yalnızca yüksek rakımda inşa edilen ve birkaç sportif tesisten ibaret bir kamp merkezi inşaatı olarak düşünülmemelidir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi

ile amaçlanan, Hazar Baba Bölgesi'nin Elazığ Valiliği, Fırat Kalkınma Ajansı, il ve ilçe belediyelerinin de içeriğinde yer alacağı topyekûn bir çaba ile birlikte ve yılın 12 ayını kapsayacak şekilde bir kış, doğa ve spor turizmi cazibe merkezine dönüştürülmesi şeklindedir. Proje fikrinin kaynağı, Hazar Baba Bölgesi'nin Hazar Baba Kayak Merkezi ile kış sporlarında, Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'ndeki tesisleri ile futbol, basketbol, voleybol, hentbol, atletizm, tenis, masa tenisi vs. branşlarda, Hazar Baba Vadisi'nin sunduğu imkanlar ile paraşüt, yamaç paraşütü gibi ekstrem sporlarda, kapalı bir göl olan Hazar Baba Gölü'nün sunduğu imkanlarla kürekten dalışa kadar su sporlarında bir cazibe merkezi olabilecek doğal zenginliğe sahip bir coğrafya olmasıdır. Diğer bir ifadeyle Hazar Baba Bölgesi sahip olduğu birçok doğal özelliği ile birlikte birbirinden farklı birçok spor dalında spor yapma imkânı sunmaktadır. Bu doğal hazineye katkı sunacak şekilde bir Yüksek İrtifa Merkezi ile tesisleşme yoluna gidildiği takdirde ise yılın on iki ayı boyunca neredeyse tüm spor dalları Hazar Baba Coğrafyası'nda yapılabilir hale gelecektir. Özetle proje fikrinin kaynağı, Hazar Baba Bölgesi'nde yılın on iki ayı boyunca birbirlerinden çok farklı sportif branşlarda spor yapılması imkânı sunulmasıdır.

4.5. Projenin Sektörel ve/veya Bölgesel Kalkınma Amaçlarına Uygunluğu

Fizibilite Etüdünde ulusal düzeyde, Uzun Vadeli Strateji ve “11. Kalkınma Planı” ile “Türkiye Turizm Stratejisi 2023”nde yer alan kararlar, belirlenen stratejiler ve hedeflerden yola çıkılmıştır. Bölgesel düzeyde ise yatırım, Fırat Kalkınma Ajansı tarafından hazırlanan “TRB1 Bölgesel Planı”ndaki hedeflere uygun olarak planlanmıştır.

Fizibilite Etüdü hazırlanırken arazi seçiminde TRB1 Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı'na uygun davranılması gözetilmiştir. Ayrıca, Bölgede yer alan ve projenin komşusu olarak konumlanan Hazar Baba Kayak Merkezi ile uyumlu olacak ve bu projenin yaratmakta olduğu (kış) turizmi ile ilgili endüstriyel gelişmeye katkıda bulunacak bir proje olacağına inanılmaktadır.

Proje'nin Ulusal ve Bölgesel Plan ve Programlarla ilişkisi Bölüm 4.2.'de detaylı olarak tartışılmıştır. Bu ilişki ortaya konulurken ulusal ve bölgesel planlarda öngörülen kalkınma amaçlarına uygunluğuna değinilmiştir.

Burada bir kez de projenin Fırat Kalkınma Ajansı tarafından 2014-2023 yıllarında uygulanmakta olan TRB1 Bölge Planı kapsamında öngörülen sektörel ve bölgesel düzeydeki politika ve hedeflere uygunluğunu göstermek yerinde olacaktır.

Turizm sektörünün gelişiminde önemli arz kaynaklarından biri olan turistik tesis sayısı ve kapasitesi açısından bakıldığında TRB1 Bölgesi 26 bölge arasında tesis sayısında 25., oda ve yatak sayısında 26. sıradadır. Ajansımızca yürütülen TRB1 Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Stratejisi ve Eylem Planı çalışmasında bölge turizminin gelişimi için “bölgede nitelikli turizm tesis sayısı ve kapasitesinin artırılması” ve “turizm tesislerinde hizmet sunum kalitesinin yükseltilmesi” hedef olarak belirtilmiştir.

Planın alt hedefleri sistematik olarak incelendiğinde projenin doğrudan etki edeceği hedefler aşağıdaki gibidir. Bu hedeflerde Elazığ ili genelinde ve Sivrice İlçesi Proje Bölgesinde (Hazar Gölü hinterlandı) yer alan alanlara da vurgu yapılmaktadır. FKA tarafından hazırlanan TRB1 Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Stratejisi ve Eylem Planına göre tarih, kültür, doğa, sağlık, termal, inanç ve kış turizmi türlerinin geliştirilebilir olduğu gözlemlenmiştir.

- Ülkemizin sınır ve liman bölgelerinden uzak, iç kesimlerinde yer almanın dezavantajlarını yaşayan TRB1 Bölgesi, Malatya ve Elazığ cazibe merkezleri ile Bingöl ve Tunceli illerinden oluşmakta, hali hazırda ülkemiz Gayri Safi Katma Değeri (GSKD) içindeki %1,3'lük payı ile tarıma dayalı ekonomisini sanayi ve turizm yönünde evirmeyi hedeflemektedir. Malatya ve Elazığ merkezlerinin ulusal ve uluslararası düzeyde rekabetçi olduğu alanları güçlendirmek ve Bingöl ve Tunceli illeri ile Malatya ve Elazığ çeperinde yer alan ilçelerin yaşam kalitesini yükselterek ekonomik gelişmelerini hızlandıracak ortamı sağlama üzerine kurulu plan, bu ikili-heterojen mekânsal durumu, iki gelişme eksenini bir matris yapı olarak ele almaktadır.
- Turizm gelirlerini artırabilmek amacıyla “alternatif turizm türlerinin geliştirilmesi” gerekmektedir.

- Turistik tesis sayısının ve hizmet kalitesinin artırılması
 - Turizm değerlerinin tanıtılması ve pazarlanması
 - Turizm değerlerine erişilebilirliğinin iyileştirilmesi
- Başta Tunceli olmak üzere, Malatya Merkez, Battalgazi, Darende, Elazığ Merkez (Harput), Sivrice ve Solhan'da turizm ve tanıtım stratejileri, hizmet kalitesini artıracak diğer tedbirlerle birlikte ele alınmalıdır.
 - Bölgenin doğası alternatif spor ve spor ve turizmi birleştiren faaliyetler için fırsatlar sunmaktadır. Su kaynakları bölgenin en önemli zenginliğidir. Bölgedeki mevcut doğal (Hazar Gölü) ve suni (Keban Baraj Gölü) göller üzerinde çeşitli su sporları yapılabilir. Bu potansiyelin kamu ve özel sektör yatırımları ile değerlendirilmesi turizm geliri de sağlayabilir.

4.6. Projenin Geçmiş, Yürüyen ve Planlanan Diğer Projelerle İlişkisi

Yukarıdaki bölümlerde bahsedildiği gibi bölgedeki en önemli proje Hazar Baba Kayak Merkezi Projesidir. Bilindiği üzere Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, Hazar Baba Kayak Merkezi ile komşu parselde konumlanacaktır. Kapsamlı yüksek irtifa kamp merkezi yatırımının bu projeye doğrudan bir ilişkilendirmesi olacaktır. Bu hususa yukarıdaki bölümlerde değinilmiştir.

4.7. Proje Fikrinin Ortaya Çıkışı

Bölgenin gelişme potansiyelinin ortaya çıkartılması uygulanacak tedbirler ve yöntemlerin belirlenmesi ile ilgili olarak valilikler ve paydaşlar düzeyinde çeşitli toplantılar yapılmıştır. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, valiler düzeyinde yapılan toplantılarda gündeme gelmiş ve fizibilite etüdünün yaptırılması için Fırat Kalkınma Ajansı tarafından Elazığ Mahalli İdareler Birliği'ne gerekli kaynak sağlanmıştır.

4.8. Projeye İlgili Geçmişte Yapılmış Etüt, Araştırma ve Diğer Çalışmalar

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi projesi için daha önceleri çeşitli toplantılar yapılmıştır. Projenin uygulanması amacıyla öncelikle gerekli arazinin bulunması için çalışmalar yapılmış ve alternatifler arasında Hazar Baba Kayak Merkezi'ne komşu parselde yer alan arazi belirlenmiştir. Yapılan paydaş analizlerinde onaylı planların küçük değişikliklere uygun revizelere açık olduğu belirlenmiştir.

5. PROJENİN GEREKÇESİ

5.1. Genel Bilgiler

İnsanlar, sürekli yaşadıkları yerlerden geçici sürelerle ayrılarak başka ülke veya bölgelere gitmekte ve buralarda gezip-görme, dinlenme, eğlenme, öğrenme gibi psikolojik ve sosyo-kültürel ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Ekonomik anlamda geniş etkiler doğuran ve turizm olarak isimlendirilen bu olay, günümüz uygarlığının temel bir özelliğini oluşturmaktadır (Uçkun, 2004:28). Turizm, Latince “tornus” kelimesinden kaynaklanmakta ve insanların bir eksen etrafında dönme hareketini ifade etmektedir. Buradan da İngilizce, Fransızca ve Almanca gibi yaygın dünya dillerine “tour” şeklinde geçmiştir ki insanların dairesel hareket içerisinde bazı görülmeye değer yerleri, iş veya eğlence amacıyla gezip geri dönmelerini ifade etmektedir (Ağaoğlu, 1991:24). Turizm ile ilgili yapılan bir tanım şöyledir, “turizm genel olarak devamlı yaşanan yer dışında tüketici olarak tatil, dinlenme, eğlenme gibi ihtiyaçların giderilmesi amacıyla yapılan seyahat ve geçici konaklama hareketleridir” (Kozak vd., 1997:1). Diğer bir tanımda turizm “dinlence ya da iş amaçlı bir yerden yola çıkarak belli bir destinasyona yönelen insani faaliyettir” (Bayer, 1992:3) şeklinde tanımlanmaktadır. Çeşitli tanımları yapılan turizm faaliyetini gerçekleştiren kişiye ise turist denilmektedir. Turistin temel özellikleri ise şu şekildedir;

- Turist, turizme yön veren kişi ve turizm hareketlerinin belirleyicisidir.
- Turist, sürekli yerleşme amacı olmaksızın din, ailevi ilişki, sağlık, eğlenme, dinlenme veya boş zamanlarını gibi ticari olmayan nedenlerle seyahat eden insandır.
- Bilimsel, idari, diplomatik, dini, sportif nedenler veya bu çeşit toplantılara katılmak amacıyla seyahat edenler de turist olarak kabul edilir.
- Turist, temel amacı psikolojik tatmin olan, seyahati süresince ekonomik anlamda tüketici sayılan, normal düzeyde mali güce sahip ve zamanı sınırlı olan kişidir.
- Bir ülkeye çalışma, yerleşme, uzun süreli eğitim amacıyla gidenler ve transit yolcular turist sayılmamaktadır. En az bir gece konaklama gerçekleştirmiş günübirlikçiler ise turist olarak kabul edilir (Yağcı, 2003:12).

Turizm, dinlenmek, eğlenmek, görmek ve tanımak gibi amaçlarla yapılan geziler ve bir ülkeye veya bir bölgeye gezmen (turist) çekmek için alınan ekonomik, kültürel, teknik önlemlerin, yapılan çalışmaların tümüdür. Turistik gezi, insanların sadece bir yerden bir yere gitmesi değil kültürel, ekonomik ve toplumsal olarak da iletişim içinde olmalarıdır. Turizm sayesinde insanlar hem diğer ülkelerin, hem kendi ülkelerinde yaşadıkları bölgenin dışındaki güzelliklerin, hem de geçmişte yaşamış olan insanların bırakmış oldukları kültürel mirasın farkına vararak, gelecek kuşaklara daha yaşanılabilir bir dünya bırakmanın gerekliliğine inanarak hayata farklı açılardan bakabilirler. Turistler gittikleri ülke ya da bölgede gördükleri yerler karşılığında o yöre halkına mevduat akışında bulunurlar. Yani turizm ziyaret edilen ülke ve bölgenin ekonomisine büyük bir maddi katkı sağlar. Diğer bir ifadeyle, turizmin ekonomik boyutu göz ardı edilmemesi gereken önemli bir husus olarak ön plana çıkmaktadır.

Turizm faaliyetlerinin yürütülmesi için inşa edilmiş uygun alanlarda ise turizmin alıcıları konumunda olan turistler ve turizmin sağlayıcıları olan satıcılar bir araya getirilmektedir.

Turistlerin barınmaları, eğlenip dinlenmeleri için yapılan oteller, moteller, pansiyonlar, plajlar, lokanta ve gazinolar, kamp alanları, eğlence yerleri, spor ve avcılık tesisleri, kaplıcalar birer turizm kurum veya kuruluşudur. Bu kurumların sayısı, konforu, personelinin güler yüzlülüğü, buralara ulaşım kolaylığı turist akımını artırır. Turizmi arttıran bir başka etmen de tarihi anıtların bolluğudur. Eski kent harabeleri, ünlü anıtlar (camiler, kiliseler, açık hava tiyatroları, müzeler vb...) her zaman insanların ilgisini çekmiştir. Bunların yanı sıra doğa güzellikleri de önemli bir ilgi kaynağı olarak dikkat çekmektedir.

5.1.1. Turizm Sektörü

Turizm sözcüğü ilk olarak 21. Yüzyılın başlarında bazı İngilizlerin Avrupa'ya yaptığı yolculuklar için kullanılmıştır. II. Dünya Savaşı'ndan sonra bu eylem, dünya çapında yaygınlık kazanınca, turizm sözcüğü de dilden düşmez olmuştur. Eskiden yalnız zengin ve aylak olarak ifade edilen kimselerin yaptığı bu geziler, ulaşım kolaylıklarının sürekli olarak gelişmesi (hız,

konfor ve güvenlik gibi), ekonomik refah seviyesinin yükselmesi ve kısa zamanda herkesin tatil yapmasını sağlayan toplumsal gelişmeler (oteller, moteller, kamp yerleri, tatil köyleri vb.) sonucunda gittikçe çoğalmıştır.

Dünya Turizm Örgütü(UNWTO) turizm gelirlerinin her yıl % 4 oranında artış gösterdiğini belirtmiştir.[1] Bununla birlikte günümüzün en popüler turistik mekânlarını içerisinde barındıran Avrupa kıtasının 1995'de % 60 olan turizm gelir payı 2020 yılında % 46'ya düşmesi beklenmektedir.

Dünya Turizm Örgütü'ne göre insanları turizme yönlendiren faktörler iç ve dış faktörler olmak üzere ikiye ayrılmaktadır (Tablo 26).

Tablo 26. İnsanları Turizme Yönlendiren Faktörler

İç Faktörler	Dış Faktörler
İş	Tanıtma
Merak	Reklam
Din	Propaganda
Kültür	Uluslararası İlişkiler – Küreselleşme
Eğitim-Öğretim	Yeni Turistik Bölgelerin Ortaya Çıkması
Milli Kültür	
Dinlenme ve Eğlence	
Spor	
Tedavi	
Snobizm	
Dost ve Akraba Ziyaretleri	

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü

Turizm sektörü geçmişten günümüze hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkeler tarafından yoğun şekilde ilgi gösterilen bir sektör olma özelliğini hala korumaktadır. Bunun en önemli nedeni ise, dünya genelinden en hızlı gelişen sektörlerden biri olmasıdır. Bu durum, turizm sektörünün ülke ekonomilerine katkılarını ön plana çıkarmış ve Dünya Turizm Örgütü'nün 2020

yılında dünya turizm gelirinin 2 trilyon dolar olacağına ilişkin tahmininin de etkisiyle her ülkenin kendi turizm arz potansiyeli nispetinde bu pastadan pay alma veya aldıkları payı büyütme mücadelesine girişmelerine neden olmuştur. Turizm sektörünü geliştirerek ülkelerin gelişmişlik seviyelerine göre ulaşmak istediği hedef farklılık gösterebilmektedir. Gelişmiş ülkeler turizm sektörünün gelir etkisinden yararlanmaya çalışırken gelişmekte olan veya az gelişmiş ülkeler ise, bu sektörün döviz kazandırıcı ve yeni istihdam olanakları yaratabilme gücünden yararlanmak istemektedirler.

5.1.2. Dünya Turizmi ve Eğilimler

Turizm sektörü, yarattığı istihdam oranı ve ulaştığı hacim ile dünya ekonomisine önemli katkısı olan sektörlerin başında gelmektedir. 2010 yılında dünya gayri safi milli hâsılasının %9'unu oluşturan turizm sektörünün 2023 yılında 11,1 trilyon ABD doları hacme ulaşması beklenmektedir. Son yıllarda dünya turizm sektöründe yatırımcılar geleneksel pazarlardan niş pazarlara doğru kaymakta ve yatırımlarını yeni gelişmeleri göz önüne alarak gerçekleştirmektedir.

Sektörde gözlemlenen bu değişimin temel nedenlerinden biri turizm sektöründe önemli bir pay oluşturan hizmet sektörünün gün geçtikçe gelişmesi ve sunulan imkânların ve seçeneklerin önemli ölçüde çoğalmasıdır. Hizmet sektöründe sunulan bu çeşitlilik, turizm sektörünü tetiklemekte ve tatil için karar verme sürecinde var olan birçok farklı imkâna ek olarak, turistlerin tercihlerinde belirli kişisel ihtiyaçlarının karşılanması arayışına girmelerine yol açmaktadır. Bu durum turistik bölgeler arasındaki rekabeti arttırarak, işletmeleri bu ihtiyaçların ve tercihlerin karşılanmasına yönlendirmektedir. Müşterilerin değişen seyahat kıstasları, yenilikçi ve uygun fiyatlı seyahat arayışları, sektörde yeni oluşumlara yol açmakta ve sektörde yıllardan beri süregelen kitle turizmi anlayışına meydan okumaktadır.

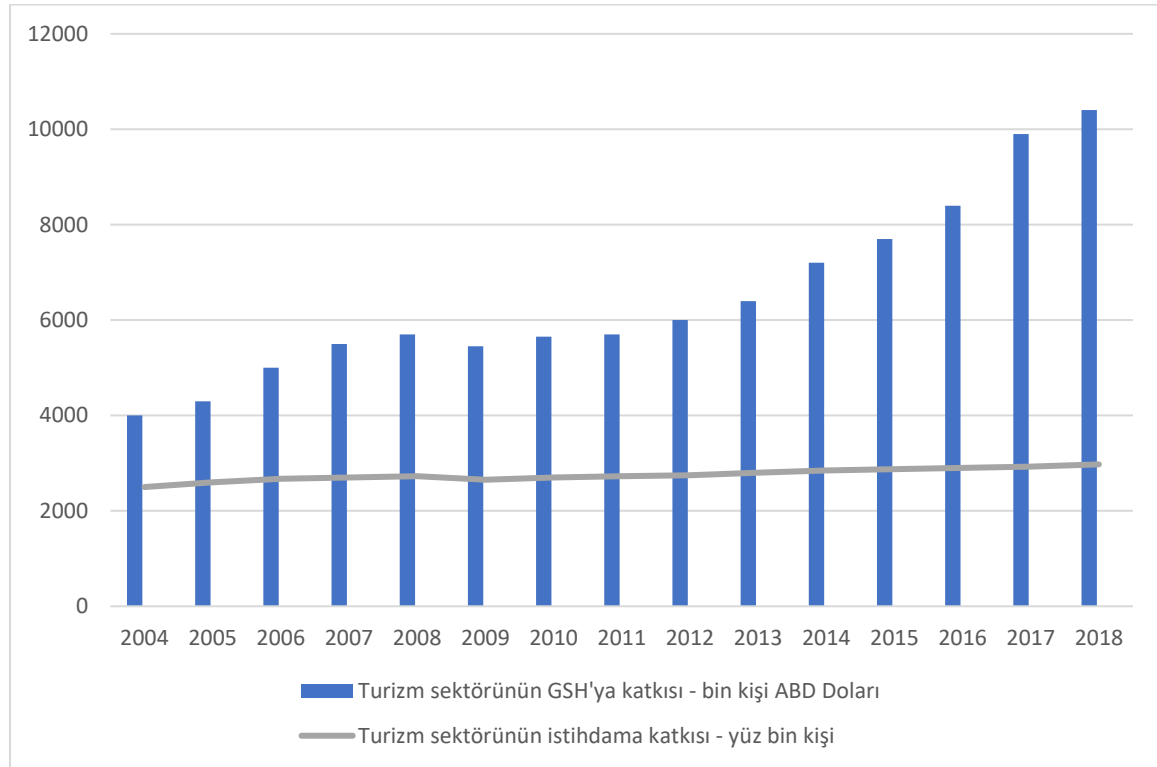
Yakın dönemde, müşterilerin değişen seyahat eğilimleri, yenilik ve uygun fiyatlı seyahat arayışları, gelişmekte olan ülkelere ilgiyi arttırmıştır. Gelişmekte olan ülkeler, kış turizmi pastasından daha büyük bir pay alabilmek için bu değişime hızla adapte olmuş ve müşterilerine sundukları imkânları geliştirmeye odaklanmışlardır.

5.1.3. Dünya Turizm Sektöründe Yaratılan İstihdam ve Hacim

Turizm sektörü dünya genelinde sağladığı istihdam ve ulaştığı hacim ile dünyadaki en aktif sektörlerden biridir. 2010 yılında toplam 250 milyon kişiyle küresel istihdamın %8,1'i turizm sektörü ile sağlanmıştır. 2011 yılında turizm sektörünün bir önceki yıla göre %3'lük artış kaydederek yaklaşık 260 milyon kişiye istihdam sağlaması beklenmektedir. 2020 yılına kadar turizm sektörünün küresel istihdamdaki payının %9'a çıkarak, 320 milyon kişiye istihdam sağlayacağı tahmin edilmektedir.

Sektör, 2018 yılında bir önceki yıla göre %1,7 büyüyerek dünya gayri safi hâsılasının %9'una karşılık gelen 9,7 trilyon ABD doları hacme ulaşmıştır. 2018 yılsonuna kadar turizm sektöründe %3,8'lik büyüme beklenmektedir ve toplamda yaklaşık olarak 10,4 trilyon ABD doları hacme ulaşması öngörülmüştür. 2020 yılına kadar, turizm sektörünün her yıl yaklaşık %4 büyüyerek 11,1 trilyon ABD doları hacme ulaşması beklenmektedir.

Grafik 21. Dünya turizm sektöründe yaratılan istihdam ve hacim

Orta ve uzun vadede turizm sektörünün küresel büyümeyi yönlendirmesi ve iş imkânları yaratması bakımından öncü sektörlerden olması beklenmektedir. Gelişmekte olan ülkeler, uluslararası seyahatlerin artmasıyla birlikte büyümedeki en önemli payı alırken, gelişmiş ülkelerin uzun vadede sektöre yön vereceği öngörülmüştür. Kısa süreli seyahatlerin artması ve müşterilerin sürekli yenilik arayışının, sektörde yeni ürünler ve pazarlar oluşturması beklenmektedir.

Ülke bazında incelendiğinde turizm sektörünün en önemli göstergeleri yurtdışından gelen turist sayısı ve sağlanan gelirler olarak gösterilmektedir. Aşağıdaki tablolarda, ziyaret eden turist sayısı ve sağladığı gelirler bakımından ilk 10 ülke listelenmiştir. Buna ek olarak uluslararası turizm harcamaları bakımından ilk 10 ülke de aşağıdaki kısımda yer almaktadır.

Tablo 27. Turist sayısı bakımından dünyada ilk 10 ülke, 2017

Sıra	Ülke	Milyon Kişi
1	Fransa	86,9
2	İspanya	81,8
3	ABD	76,9
4	Çin	60,7
5	İtalya	58,3
6	Meksika	39,3
7	İngiltere	37,7
8	Türkiye	37,6
9	Almanya	37,5
10	Tayland	35,4

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü, 2018

Tablo 28. Turizmde sağlanan gelir bakımından dünyada ilk 10 ülke, 2017, milyar USD

Sıra	Ülke	Milyon Kişi
1	ABD	210,7
2	İspanya	68
3	Fransa	60,7
4	Tayland	57,5
5	İngiltere	51,2
6	İtalya	44,2
7	Avustralya	41,7
8	Almanya	39,8
9	Çin	35,6
10	Japonya	34,1

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü, 2018

Tablo 29. Uluslararası turizm harcamaları bakımından ilk 10 ülke, 2017, milyar USD

Sıra	Ülke	Milyon Kişi
1	Çin	257,7
2	ABD	135
3	Almanya	89,1
4	İngiltere	71,4
5	Fransa	41,4
6	Avustralya	34,2
7	Kanada	31,8
8	Rusya	31,1
9	Kore	30,6
10	İtalya	27,7

5.1.4. Turizm Türleri

Turizm, birbirinden farklı çok sayıda türe ayrılmaktadır. Raporun bu kısmında Dünya Turizm Örgütü tarafından belirlenen turizm türleri sıralanmaktadır. Dünya Turizm Örgütü'ne göre turizm türleri yaz turizmi, kış turizmi, yayla turizmi, mağara turizmi, sağlık ve termal turizmi, mağara turizmi, av turizmi, kongre turizmi, spor turizmi (yaz sporları, kış sporları, golf turizmi, hava sporları, dağcılık turizmi, akarsu-rafting turizmi, su altı dalış turizmi), yat turizmi, botanik turizmi, ipek yolu turizmi, inanç turizmi, kuş gözlemciliği turizmi olarak sıralanmaktadır.

Şimdiye kadar geleneksel kitle turizmi, pazarın büyümesine odaklanmış, doğal kaynakları sektörün bir girdisi olarak fiyatlayan ve çevre konusuna, sunulabilecek ürünler dışında, fazla ilgi göstermeyen sektör kollarından biri olmuştur. Fakat değişen turizm talepleri artmakta olan farklı ilgi alanlarını yansıtmakta ve Özel İlgi Turizmi'nin (Special Interest Tourism) doğmasıyla birlikte tüketicilerin önemseydiği yeni değerleri de ortaya çıkarmaktadır. Bu değerler arasında açık hava aktivitelerinin öneminin artması, çevreyle ilgili problemlere karşı bilinçlenme, eğitimsel gelişim, estetik düşünce ve bireysel gelişim yer almaktadır.

Tablo 30. Geleneksel Turizm ve Yeni Turizm Çeşitleri

Yaklaşım	Geleneksel turizm	Yeni turizm modelleri
Turizm modelleri	Deniz turizmi Kış turizmi	Alternatif turizm modelleri Çiftlik turizmi Ekoturizm Kültürel Doğa yürüyüşü Doğa turizmi Özel ilgi turizmi Konferans İş seyahatleri Denizaltı Dini Sağlık/Spa Eğitim Spor Macera
Organizasyon şekli	Kitle turizmi Bireyler Sosyal turizm İkinci ikamet	Küçük turist grupları Bireyler Sosyal turizm
Turist davranış tarzı	Duyarsızlık Aşırı tüketim (kaynakların azalması)	Sorumluluk Kaynakların kullanılması (tüketilmemesi)
Turizm faaliyetlerinin durumu	Sürdürülebilir olmayan turizm	Yeşil turizm Ekonomik olarak sürdürülebilir turizm

Kaynak: Vagianni ve Spilanis

5.1.5. Dünyada Kış ve Doğa Turizmi Sektörü

Kış turizmi, ağırlıklı olarak kayak sporu üzerine yoğunlaşan bir turizm türüdür. Ancak sadece bununla sınırlı bir turizm türü olarak değerlendirilmemektedir. Karlı ve eğimli coğrafyalara yapılan seyahat, konaklama ve diğer hizmetlerden oluşan faaliyetleri de kapsamaktadır. Kış turizminin ilk ortaya çıkışının 1860'lı yıllarda İsviçre'de olduğu kabul edilmektedir. St. Moritz'de Johannes Badrutt isimli bir otel yöneticisinin misafirlerini kar manzarası seyretmek için kışın da davet etmesiyle başlayan bu akımın gerçek anlamda potansiyelini ortaya koyması ise 1970'li yıllara denk gelmektedir. Bu yıllardan itibaren büyük kayak merkezlerinin inşası ve otel yatırımları hız kazanmıştır.

Turizm sektörünün önemli kollarından biri olan kış turizmi, bahsedilen değişimin etkilerini önemli ölçüde hissetmektedir. Turistlerin kayak merkezi tercihlerindeki önemli faktörler incelediğinde, ziyaretçilerin fiyat unsuruna ek olarak pistlerin imkânları, manzara, tesis görünümü, tesis yaygınlığı, aktarım süresi ve tesisin sunduğu sosyal aktiviteler gibi etkenleri göz önünde bulundurdıkları görülmektedir.

Kış turizmi denildiğinde akla ilk gelen aktivitelerden olan kayak, kış turizminin gelişmesindeki en önemli etkenlerden biridir. Dünya üzerinde, Avrupa başta olmak üzere çok sayıda kayak bölgesi ve bu bölgelerde kurulu çeşitli konaklama merkezleri bulunmaktadır. Büyük kayak tesisleri Avrupa kıtasının çeşitli ülkelerinde (örn. Almanya, Andora, Avusturya, Bulgaristan, Bosna-Hersek, Çek Cumhuriyeti, Fransa, İtalya, İspanya, İsveç, İsviçre, İzlanda, Norveç, Polonya, Sırbistan, Slovenya), Amerika kıtasında Kanada ve Amerika Birleşik Devletleri eyaletleri (örn. Colorado, Kaliforniya, Michigan, Montana, New Jersey, New York, Utah, Vermont, Wyoming) ile Arjantin ve Şili, Asya'da öncelikli olarak Japonya ve Güney Kore'de ayrıca Avustralya ve Yeni Zelanda'da bulunmaktadır.

Kayak turizmi deyince ilk akla gelen bölgelerden biri olan Avrupa sahip olduğu kayak merkezi sayısı, pist uzunluğu ve lift sayısı ile dünyada ilk sırada yer almaktadır. Turizm sektörünün

dönüşüm sürecinde kayak turizminde ön plana çıkan ülkeler arasında gelişmekte olan Doğu Avrupa ülkelerinin (Bulgaristan, Sırbistan vb.) yanı sıra Türkiye de yer almaktadır. Hâlihazırda, Türkiye’de Bakanlar Kurulu tarafından, Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak ilan edilmiş 12 adet kış sporlarına elverişli bölge bulunmaktadır.

Özünde doğa, spor, insan, kültür ve yerel kültürlerin deneyimlenmesi gibi unsurları içeren doğa ve macera turizmi, geniş bir yelpazeye sahip. Macera Turizmi ve Ticaret Birliği’nin (ATTA) tanımlanasına göre, fiziksel aktivite, doğal çevre ve kültürel gezi unsurlarını barındıran doğa ve macera turizmi; başta doğayı, biyolojik ve ekolojik çeşitliliği, yerel kültürü ve geleneksel özgünlüğü korumayı ve gelir farklılıklarını aza indirmeyi amaçlıyor. Bu turizm alanına; yeşil turizm, alternatif turizm, yayla turizmi, eko turizm, aktif turizm, doğa sporları turizmi, macera ve adrenalin sporları turizmi giriyor.

Birleşmiş Milletler Dünya Turizm Örgütü (UNWTO) ile Macera Turizmi ve Ticaret Birliği verilerine göre 2014 yılında dünyada seyahat eden 1 milyar 138 milyon kişi, bu seyahatlerde 1.2 trilyon dolar harcama yapmış durumdadır. Dünyada turizm sektörü ortalama yüzde 4-7 arasında büyürken, doğa ve macera turizmi yüzde 20-30 büyüme rakamları yakalamıştır. Böylece doğa türevi turizm hareketlerinin yarattığı büyüklük 400 milyar dolara ulaşmıştır. Bunun içinde macera segmentinin aldığı pay ise 263 milyar dolar olmuştur.

5.1.6. Dünya’da Spor Turizmi Sektörü

Spor turizmi, sportif faaliyetler amacıyla seyahat edenlerin oluşturduğu turizm çeşidi olarak tanımlanmaktadır. Bazı kesimler spor turizmini sadece aktif olarak spor yapan kişiler kapsamında değerlendirirken, bazıları da yapılan sporu seyretmek için seyahat edenleri de kapsama dâhil etmektedir.

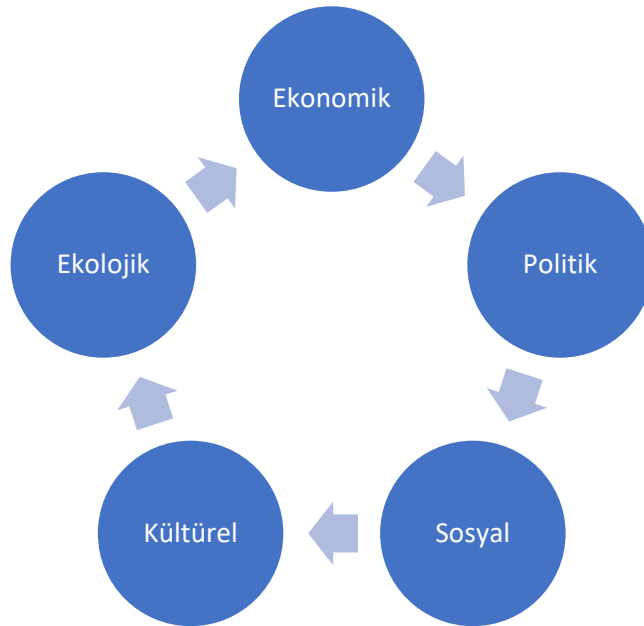
Dünyada turizm sektörü 2017 yılında toplam 1.4 trilyon dolar büyüklüğe ulaşmış durumdadır. Sportif faaliyet seyretmek için seyahat edenlerin de dâhil edilmesi halinde **spor turizmi yaklaşık 180 milyar dolarlık bir büyüklüğe işaret etmektedir.** Küresel turizmin yıllık

büyüme oranı yüzde 4-5 seviyelerinde seyrederken, **spor turizminin yıllık büyüme oranının yaklaşık yüzde 14 olduğu hesaplanmaktadır**. Yine uluslararası verilerden yola çıkarak kabul gören ortalamalara göre, spor turisti normal bir turist harcamasının yaklaşık 2 katını gerçekleştirmektedir.

5.1.7. Dünya’da Kış, Doğa ve Spor Turizminin Önemi

Bireyler açısından turizm faaliyetleri; insanların rahatlaması, dinlenmesi, eğlenmesi veya öğrenmesi açısından son derece önemlidir. Ancak turizm sadece bireyler açısından değil, ülkeler açısından da son derece önemli bir ekonomik etkinliktir. Dünya üzerindeki birçok ülkenin en önemli gelir kaynağı turizmdir. Birçok ülkenin de millî geliri içerisinde turizm faaliyetleri önemli bir yer tutar. Bunun en önemli nedeni ise turistin gittiği bir ülkede yeme, içme ve konaklama gibi ihtiyaçlarını karşılamak için o ülkede para harcamasıdır. Turizm sektörüne “bacasız sanayi” denilmesinin nedenlerinden biri de budur. Turizm, dünya genelinde ekonomik etkilerinin yanı sıra politik, sosyal, kültürel ve ekolojik etkilere de sahiptir. Kış, doğa ve spor turizminde ise bu dört etki daha çok ön plana çıkmakta ve toplumların politik, sosyal, kültürel ve ekolojik olarak etkileşim halinde olmasına katkı sunmaktadır. Bu yönüyle de ülkeler arası pozitif etkileşimde son derece önemli bir rol oynamaktadır.

Şekil 2. Turizmin Küresel Etkileri

Özellikle kış ve doğa turizmi ile birlikte Türkiye'nin çok fazla etkileşim halinde olmadığı ülkelerden bireylerin ülkemizi ziyaret etmesi mümkün olmaktadır. Buna ek olarak kış turizmi yapan bireylerin sosyo-ekonomik düzeyinin, çevresel ve kültürel bilinçlerinin yüksek olması da bu turizm türünün önemini artırmaktadır.

Spor turizmi ise kültürel etkileşimin, ülkeler arası sosyal ağların, mücadele ve dayanışmanın en fazla kurulduğu turizm türü olarak ön plana çıkmaktadır. Bu nedenle spor turizminin birçok olumlu sosyo-ekonomik ve politik etkilerinin olduğu unutulmamalıdır. Diğer bir ifadeyle spor turizmine yatırım yapılarak “sporun birleştirici ruhu”ndan faydalanılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

5.1.8. Dünya’da Kış, Doğa ve Spor Turizmi Anlamında Öncü Kuruluş ve Merkezler

Dünya Turizm Örgütü 2017 yılı itibariyle dünyanın kış, doğa ve spor turizmi açısından en iyi merkezlerini sıralamıştır. Bu tesisleri sıralarken merkezlerde yapılabilen sportif branşların sayısı, tesislerin yılın kaç ayı boyunca aktif bir şekilde kullanıldığı, gelen bireysel turist ve spor kulübü sayısı, elde edilen gelir vb. unsurlar göz önünde bulundurulmuştur. Fizibilite raporunun bu bölümünde Haza Baba Turizm Cazibe Merkezi olarak değerlendirilen periferi (Hazar Baba Kayak Merkezi, Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, Hazar Baba Ormanı ve Vadisi, Hazar Gölü) için vizyoner birer hedef olarak ele alınabilmesi amacıyla Dünya Turizm Örgütü tarafından kış, doğa ve spor turizminde dünyanın en iyi 10 merkezi olarak belirlenen bu tesisler ve lokasyonlar incelenecektir.

5.1.8.1. St. Moritz, İsviçre

Özellikle yılbaşılarında ve Noel zamanında ışıklandırılan ve büyümlü bir atmosfere sahip olan bu bölgeye, 3 farklı yolla ulaşılmaktadır. Eğer sis yüzünden kapalı değilse havayolu ile ya da 4 saatlik bir tren yolculuğuyla ulaşılan bu görkemli merkez, dünya sosyetesinin de uğrak yerlerinden biridir. Profesyonel kayakçıların oldukça zorlu pistlerde ustalıklarını sergilediği St. Moritz, muhteşem bir orman manzarasına sahiptir. Hem konaklama tesisleri hem de eğlence mekânları açısından da oldukça popülerdir. Donmuş göl üzerinde yapılan at yarışları uzun yıllardan beri gerçekleşmektedir. Buna ek olarak kızakların üzerindeki köpek yarışlarını

izlemeyi tercih edenlere son derece sık rastlanır. St. Moritz dünya jet sosyetesinin karlar üzerindeki şatosu olarak da nitelendirilebilir.

Fotoğraf 4. St. Moritz, İsviçre

5.1.8.2. Les Deux Alpes, Fransa

Ülkenin en önemli ve popüler kayak merkezlerinden biri olan Les Deux Alpes, 3600 m. yükseklikten kayak yapma olanağı sağlamaktadır. Kasım ayının sonlarına doğru açılan kayak merkezi Mayıs sonuna kadar ziyaretçi kabul eder ve aktif bir halde hizmet verir. Bir diğer özelliği de çocuklar için düzenlenen birbirinden farklı ve güzel aktiviteler düzenleniyor olmasıdır. Yoğun sezonda pistler biraz kalabalık olsa da doğa yürüyüşü, tırmanış gibi farklı branşlardaki sportif faaliyetler bu olumsuzluğu arka plana itmeye yetmektedir. Yakın civardaki La Grave ile Mont De Lans gibi merkezler de ayrıca görülmesi gereken yerler arasındadır.

Fotoğraf 5. Les Deux Alpes

5.1.8.3. Alpbach (Tirol), Avusturya

Avusturya' nın karlarla çevrili bu şirin köyü, profesyonel ya da amatör her tür kayakçının gözde merkezlerinden biri olmaktadır. Mükemmel ve tertemiz bir dağ havasında kayak yapmak ve tesislerinde dinlenmek oldukça keyiflidir. Bu bölgeye sadece kayakçılar değil, sahip olduğu muhteşem manzara eşliğinde yeme içmeye gelmek isteyenlerde uğramaktadırlar. Avusturya sınırları içinde en güzel köy seçilmesi boşuna değildir. Her daim bakımlı, düzenli ve nezih olan Alpbach, özellikle değişik mimarideki köy evleriyle de dikkatleri üzerine çekmektedir. Kongre merkezi mutlaka görülmesi gereken yapılardan bir tanesidir.

Fotoğraf 6. Alpbach (Tirol), Avusturya

5.1.8.4 Courchevel (Savoie), Fransa

600 km ile dünyadaki en büyük ve uzun pistlerden birine sahip olan Courchevel, elit kesimden bakanların daha rahat edeceği ve aileleri ile birlikte tatillerini yapabileceği bir bölgedir. En büyük özelliği suni kar yağdırılarak hazırlanan bir kayak merkezi olmasıdır. Buna rağmen birçok sporcuya ev sahipliği yapmaktadır. Gece ışıklandırması ve harika bir dağ manzarasına sahip olması da tercih edilme sebeplerindendir. İçinde bir de çocuk köyü bulunan bu değişik kayak merkezi aynı zamanda herhangi bir kaza ya da rahatsızlanma olduğunda 10 dakika içinde ambulans gelmesiyle de ziyaretçilerin güvenliğini kazanmaktadır. Cenevre' den 2,5 saatte ulaşılabilen merkezin bir de helikopter pisti bulunmaktadır.

Fotoğraf 7. Courchevel (Savoie), Fransa

5.1.8.5. Killington (Vermont), Amerika Birleşik Devletleri

Doğa turizmi sektöründe lider konumda olan Killington, Amerika' nın doğusunda yer almaktadır. Yakanın küçük bir kasabası olarak doğa turizminde en çok rağbet gören merkezlerdendir. Tek bir el tarafından işletilen kasabada rezervasyon, ulaşım ve kayak sporları hizmetleri aynı yerde toplanmıştır. Doğa ve kayak turizminin artık bir endüstri haline geldiği kasaba, özellikle kar yapım makineleri dikkat çekmektedir. Dünyadaki benzerlerine göre de oldukça hesaplı bir işletmeye sahiptir. Doğal güzellikleri dillere destan Vermont, Kanada sınırına da oldukça yakındır.

Fotoğraf 8. Killington (Vermont), Amerika Birleşik Devletleri

5.1.8.6. Zermatt (Valais), İsviçre

Avrupa’ daki en güzel dağ manzaralarından birine sahip olan Zermatt, 3899 metrelik yüksekliğiyle kayak yapanlara macera dolu bir tatil yaşatmaktadır. Kentin içinde araç kullanılmayan ve doğallıkla konforu aynı yerde birleştiren kasaba, eşsiz güzellikteki manzarasıyla, sadece kayak meraklıların değil diğer ziyaretçilerinde mutlu ayrıldıkları bir bölgedir. İsviçre’nin diğer güzel kentleri Cenevre ve Zürih’e olan yakınlığıyla da gözde bir yer olan Valais, kartpostal güzelliğindeki konumuyla her yıl yüzlerce ziyaretçiye ağırlamaktadır.

Fotoğraf 9. Vermatt (Zalais), İsviçre

5.1.8.7. Mayrhofen (Tirol), Avusturya

Denizden 630 metre yükseklikteki konumuyla ayrı bir yere sahip olan bu kayak merkezi aynı zamanda Alpler’ deki çocuklara yönelik aktiviteler organize eden ilk tesistir. Merkezdeki düzenli ve hızlı ulaşım sistemi sayesinde kendinizi bir anda 2250 metreyi bulan şahane bir yükseklikte buluyorsunuz. Bu yükseklikten de adrenalin dolu bir kayak macerası sizleri bekliyor. Konaklama tesislerinin yeterliliği ve kalitesiyle de göz dolduran Mayrhofen, turizm

sektöründe özellikle kış sezonunda gözde mekânlardan biri haline gelmiştir. Muhteşem bir Alp manzarasında 15 dakika içinde dolaşılabilecek bölgede uzun yürüyüş parkurları yer almaktadır. Fotoğraf 10. Mayrhofen (Tirol), Avusturya

5.1.8.8. Les Arcs, Fransa

Üç bölgeden oluşan bu muhteşem kayak merkezi, yüksekliklerine göre sınıflandırılmaktadır. 1600, 1800 ve 2000 metre yükseklikte konumlanan Les Arcs, kayak haricinde de dolaşması en zevkli merkezlerden biridir. En çok Arc 1600 ‘ün rağbet gördüğü bölgede, hem konaklama hem de alışveriş olanağı bulabilirsiniz. Fransa’nın bir diğer güzel şehri Lyon’a sadece 2,5 saat uzaklıkta olması da bölgenin her sezon dolu olmasına neden olmaktadır.

Fotoğraf 11. Les Arcs, Fransa

5.1.8.9. Courmayeur (Aosta), İtalya

Kayak yapmanın yanı sıra birbirinden leziz menüler sunan restoranları ve tertemiz sularıyla da ünlü bir bölge olan Courmaeur, kış turizminin gözde merkezlerinden biridir. Mont Blanc Tüneli vasıtasıyla Fransa'nın Chamonix adlı kayak merkezine de çıkılabilen merkezde, köy evleri de görülmesi gereken yerler arasındadır.

Fotoğraf 12. Courmayeur (Aosta), İtalya

5.1.8.10. Breckenridge (Colorado), Amerika Birleşik Devletleri

Amerika' nın en önemli kayak merkezlerinden biri olan Breckenridge aynı zamanda birbirinden çeşitli mağazaları ve yeme içme yerleriyle de ünlüdür. Amerika' nın vahşi batı tarzı bir atmosfere sahip olması, restorasyonun çok başarılı yapılması, buraya gelenlerin kendilerini bir macera filminin içinde bulur gibi hissetmelerine neden olmaktadır. Denver

şehrinin 2 saat uzaklıkta olması ve eski bir maden olan Bakır Dağı'nın da bu bölgede olması, bu kayak merkezini daha cazip bir hale getirmektedir.

Fotoğraf 13. Breckenridge (Colorado), Amerika Birleşik Devletleri

5.1.9. Como Gölü (İtalya) ve Çevresindeki Alan ile Bu Bölgenin Turizm Özellikleri

Lombardiya'da, İtalya'nın kuzey kısmında bulunan Como Gölü, Alp dağlarının eteklerinde yer almaktadır ve lades kemiği şeklinde betimlenmektedir. Ülkesinin en büyük üçüncü gölü olan Como, dört mevsim ziyaretçilerini ağırlamaktadır. Yaz ve bahar ayları bölgede hareketlenme görülürken, kışın sakinlik arayanlar gölün ıssızlığında dinlenmeyi tercih edebilmektedir. Como Gölü'nde su sporlarının tüm branşlarının yapılmasına imkân sunan tesisler ve bu spor dallarına ilişkin eğitmenler mevcuttur. Milano'ya yakınlığı ile bilinen Como Gölü'ne kent merkezinden trenlerle ulaşılabilir. Trenord treni ile 30 dakikada varılabilen bölgeye, Cadorna'dan kalkan Trenitalia ile ise 1 saatte ulaşılabilir. Menaggio, Varenna ve Bellagio gibi göl çevresindeki kasabalara ulaşım için vapur tercih ediliyorken Brunate isimli kasabaya ise funiküler ile çıkılabilir.

Fotoğraf 14. Como Gölü, İtalya

Como Gölü Bölgesi'nin yılda yaklaşık olarak 2 milyon kişi ziyaret etmekte ve Como Gölü'nü ziyaret eden her bir turist, Türkiye'deki ortalama turist harcamasının on iki katı kadar harcama yapmaktadır. Türkiye'yi yılda yaklaşık olarak yılda 40 milyon turistin ziyaret ettiği düşünülürse, harcama çarpanı da dikkate alındığı takdirde Como Gölü'ne gelen turistlerin, Türkiye'ye bir yıl boyunca gelen toplam turist sayısının yarısı kadar harcama yaptığı anlaşılmaktadır. TÜİK'in verilerine göre Türkiye 2018 yılında turizmden 29,5 milyar gelir elde etmiştir. Bu hesaplamanın ışığında Como Gölü Bölgesi'nin yılda yaklaşık olarak 15 milyar dolar turizm geliri elde ettiğinden söz edilebilir.

5.1.10. Bled Gölü (Slovenya) ve Çevresindeki Alan ile Bu Bölgenin Turizm Özellikleri

Bled gölü, Avrupa Birliği' nin bir üyesi olan Slovenya'nın eşsiz doğal güzelliklerinde birisi olarak ön plana çıkmaktadır. Slovenya, Avusturya'nın kuzeyinde yer almaktadır ve Bled gölü Başkent Ljubjana kentine 60 km. uzaklıktadır. Göl bölgesi sık ormanlardan oluşmaktadır ve

ormanların içinde seyrek olarak küçük yerleşim yerleri bulunmaktadır. Ormanlık bölge ile birlikte Bled gölü Slovenya'nın en turistik bölgesidir. Gölün sık ormanlarla çevrili, essiz ve göl suyunun yeşil rengi insanlarda mıknatıs etkisi yaratarak burada daha fazla kalmalarına neden olmaktadır. Bled gölü 8 km. çevre uzunluğuna, 5 km² yüz ölçümüne sahiptir. Ortasında yer alan kalenin denizden yüksekliği 500 m., gölden yüksekliği 130 m.'dir.

Yaklaşık olarak 2 milyon nüfusa sahip bir ülke olan Slovenya 2018 yılında yalnızca Bled Gölü bölgesinde 6 milyona yakın yerli ve yabancı turist ağırlamış, Bled'i ziyaret eden turistler Bled Gölü yakınlarında 2,7 gece ortalama ile zaman geçirmişlerdir.

Fotoğraf 15. Bled Gölü, Slovenya

5.1.11. Yabancı Ülkelerdeki Örnek Yüksek İrtifa Spor Kampları

Fizibilite raporunun bu bölümünde münferit sporcular ve buna ek olarak spor kulüpleri tarafından dünyanın bazı yüksek irtifa spor kampı ele alınacak ve her biri ile ilgili olarak özet bilgi sunulacaktır. Sunulan bu özet bilginin inşa edilmesi planlanan mevzubahis yüksek irtifa spor kampına ışık tutması beklenmektedir.

5.1.11.1. Sestriere, Avusturya

Sestriere Yüksek İrtifa Sporcu Kampı kış aylarında kayak, kısa mesafe sürat pateni, skeleton, yarış kızıağı, kızak, kayak, kayakla atlama, kayaklı koşu, serbest stil kayak ve snowboard gibi kış sporlarına dönük branşlarda hizmet veriyorken yaz aylarında ise özellikle futbol branşında hizmet veren bir tesis olarak ön plana çıkmaktadır. Bu tesis şu ana kadar Dünya ve Avrupa Şampiyonaları'na katılan İngiltere, Fransa, A.B.D., Türkiye vb. çok sayıda milli takıma hizmet vermenin yanı sıra dünyanın her köşesinden prestijli futbol kulüplerine de ev sahipliği yapmaktadır. Bu tesis 2000-2400 metre kotunda konumlanmış olup yılda ortalama 40'tan fazla profesyonel futbolcu kafilesini ağırlamaktadır.

Fotoğraf 16. Sestriere, Avusturya

5.1.11.2. Nairobi, Kenya

Kenya’da yer alan High Altitude Training Center (HATC) 1999 yılında kurulmuş olup olimpik yüzme havuzları, atletizm pistleri, kapalı spor salonları ve egzersiz merkezleri (gym centers) ile olimpiyatlarda mücadele eden çok sayıda münferit sporcuya ve spor kulüplerine hizmet vermektedir. 2400 metre rakımda hizmet veren yüksek irtifa sporcu kampını bir yılda ortalama olarak 1200 ile 1800 arasında sporcuya hizmet vermektedir. Kamp merkezinin ayrıca 70 kişiye hizmet veren bir konaklama tesisi de mevcuttur. Kenya’da konumlanmış olması ve dünyanın en iyi atletizm eğitmenlerini istihdam etmesi nedeniyle bu tesis çok fazla sayıda sportif branşta hizmet vermek yerine atletizme odaklanmış durumdadır.

Fotoğraf 17. Nairobi, Kenya

5.1.11.3. Addis Ababa, Etiyopya

Etiyopya’da yer alan “Addis Ababa Training Center (AATC)” da atletizm branşına odaklanmış bir yüksek irtifa sporcu kampı olarak ön plana çıkmaktadır. Sunmuş olduğu hizmetler, konumlanmış olduğu rakım ve atletizm branşına odaklanmış bir tesis olması nedeniyle Nairobi,

Kenya’da yer alan yüksek irtifa sporcu kampı ile benzer özellikleri taşımaktadır. AATC, yılda 3000’den fazla sporcuya hizmet vermektedir.

Fotoğraf 18. Addis Ababa, Etiyopya

5.1.11.4. Livigno, Italy

Livigno Yüksek İrtifa Kamp ve Kayak Merkezi Carosello / Mottolino, Alta Valtellina'da (İtalya, Lombardiya, Valtellina) yer almaktadır. Kayak ve snowboard için 115 km'lik yamaç mevcuttur. 30 adet asansör profesyonel sporcuları ve konukları tesislere ulaştırmaktadır. Kış sporları alanı 1.816 ve 2.798 m kotları arasındadır ve 982 metrelik bu kot farkı arasındaki ulaşım yukarıda değinilen tesisler aracılığı ile sağlanmaktadır. Kasım ayı sonu ile Mayıs ayı başı arasında kalan dönemde kış sporlarının ilgili branşlarına dönük olarak hizmet veren tesis, geride kalan aylarda ise atletizm, bisiklet vb. farklı branşlarda hizmet vermektedir.

Fotoğraf 19. Livigno, İtalya

5.1.11.5. La Paz, Bolivya

Bolivya'nın La Paz bölgesinde yer alan çok sayıda yüksek irtifa sporcu kampında 3600-4000 metre kotunda onlarca sayıda rugby, cricket ve futbol kulüpleri kamp yapmaktadır. Bu bölgedeki yıllık spor turizmi gelirinin 4 milyar Amerikan Doları olduğu düşünülmektedir. Ancak bu bölgedeki irtifanın çok yüksek olması nedeniyle spor ve bilim dünyasından son yıllarda bazı eleştiriler gelmeye başlamıştır. Bu eleştirilerin ekseriyet çoğunluğu 1500- 2500 metre kotunda kamp yapmanın sporcuların verimliliğini olumlu yönde etkilediği, ancak La Paz bölgesi gibi daha yüksek irtifada kamp yapmanın sporcu performansını olumsuz yönde etkilediğine dönüktür. FIFA, 2007 yılında 2750 rakımdan yüksekte müsabaka yapılmasını yasaklamış ancak bu yasak kademeleri olarak kaldırılmıştır. Bu kadar yüksek rakımda antrenman ya da profesyonel müsabaka yapılması uluslararası futbol camiasında da tartışmalı ve muallak konumunu korumaktadır.

Fotoğraf 20. La Paz, Bolivya

5.2. Türkiye’de Turizm Sektörü ile Kış, Doğa ve Spor Turizmi Bağlamında Gelişim Perspektifi

Türkiye’de planlı dönem öncesi olarak anılan dönemde (1923-1962), turizm alanında faaliyet gösteren ilk organizasyon Raşit Saffet Atabinen ve bir grup aydın tarafından kurulan “Seyyahin Cemiyeti” dir. Bu cemiyet ismini daha sonra “Türkiye Turing Kulübü” ve ardından da “Türkiye Turing ve Otomobil Kulübü “ olarak değiştirmiştir. Kurumun çalışmaları sonucu Türkiye’nin ilk turizm prospektüsleri, ilk afişleri, ilk karayolu haritaları bastırılmış, ilk tercüman rehberlik sınavları gerçekleştirilmiş ve turizm ile ilgili ilk incelemeler yapılmıştır (Kozak vd,1997:83). Ancak yukarıda sıralanan bu çalışmalar herhangi bir yasal altyapı üzerinde konumlandırılmamıştır.

Yapısı itibarıyla sürekli değişen ve gelişen turizm sektörü, ülke ekonomilerinde önemli bir yer tutmaktadır. Turizm sektörü özellikle ülkeler arasındaki kalkınma farklılıklarının azaltılması açısından gelişmekte olan ülkeler için daha fazla önem taşımaktadır. Sanayi ve teknoloji alanında yeterli kaynağı bulunmayan ve gelişmiş ülkelerin gerisinde kalmış ülkeler, kendi potansiyel kaynaklarını ön plana çıkararak gelişmeyi hedeflemektedir.

Turizmdeki teknolojik gelişmeler ve ortaya çıkan yeni eğilimler, endüstri içerisinde bir rekabet ortamı oluşturmaktadır. Oluşan bu rekabet ortamı beraberinde alternatif yeni ürün oluşturmayı getirmektedir. Rekabet koşullarının artması işletmeleri yeni pazar arayışı içine sokmakta ve yeni politikalar geliştirmek zorunda bırakmaktadır. Turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler hem rekabet ortamına ayak uydurabilmek hem de değişen turistik eğilimlere cevap verebilmek için turistik ürün çeşitlendirmesi çalışmaları yapmaktadır.

Turizm sektörünün mevsimsel özellik taşıması bölge ekonomileri için bir kırılganlık doğurmaktadır. Kıyı turizmine hizmet veren destinasyonlar için kış mevsimi, kış turizmine hizmet veren destinasyonlar için yaz mevsimi ölü sezon olarak adlandırılmakta ve turizmin olumlu etkileri bütün yıla yayılamamaktadır. Alternatif turistik ürün üretebilme ve arz edebilme potansiyeli açısından Türkiye'nin yeterli kaynak ve imkâna sahip olduğu bilinmektedir. Dolayısıyla kamu ve özel sektör girişimleri bu doğrultuda faaliyetler oluşturmaya çalışmaktadır. Turistik ürün çeşitlendirme çalışmalarının başarıya ulaşması mevsimsel farkların ortadan kaldırılmasını sağlayacak ve ölü sezondan doğan kırılganlıkları azaltacaktır.

Türkiye'de var olan zengin sosyal, kültürel ve coğrafi kaynak potansiyeli turistik ürün çeşitlendirme konusunda önemli bir avantaj sağlamaktadır. Bu potansiyelin kamu ve özel sektör tarafından iyi değerlendirilmesi, ülke turizminin gelişimi açısından önem arz etmektedir. Turistik ürün çeşitlendirmesine yönelik çalışmalar, ilgi gören turizm türleri ve bölgenin sahip olduğu değerler göz önünde bulundurularak yapılmaktadır. Önemli bir alternatif turizm türü olan spor turizmi Türkiye olanakları dikkate alındığında bir fırsat olarak karşımıza çıkmaktadır. Spor turizmi çeşitli bölgelerde turistik ürün çeşitlendirme amacıyla sıkça kullanılmakta ve

bölge ekonomilerindeki mevsimsel dalgalanmaları giderme konusunda önemli bir rol oynamaktadır.

Turizm türleri içerisinde önemli bir noktada bulunan spor turizmi kendi içerisinde de çeşitli alt dallara ayrılmaktadır. Literatürde “su altı dalış turizmi, hava sporları turizmi, dağcılık, akarsu turizmi, futbol turizmi, av turizmi ve golf turizmi çeşitleri başta olmak üzere birçok spor turizmi türlerine rastlamak mümkündür. Bu bağlamda yapılması planlanan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nin Hazar Baba Kayak Merkezi, Hazar Baba Vadisi ve Ormanı ile Hazar Baba Gölü’nü de kapsayacak şekilde bir Hazar Baba Bölgesi Spor Turizmi Cazibe Merkezi olarak ele alınmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu açıdan spor turizmi kapsamında yer alan kamp ve antrenman turizmi de incelenmiştir.

Günümüzde özellikle takım sporları bağlamında spor faaliyetleri ilgi odağı haline gelmiştir. İnsanların kıyı turizminden uzaklaşıp yeni eğilimler içerisine girdiği bu dönemde spor faaliyetlerinin yarattığı turistik faaliyetlere olan talebin artması bölge ve ülke ekonomilerine kayda değer gelirler olarak yansımaktadır (Uluslan ve Batman, 2010). İnsanların büyük bir ilgiyle takip ettiği futbol karşılaşmaları ve diğer sportif organizasyonlar turizm sektörü açısından değerlendirilmeye açık bir fırsat olarak görülmektedir.

Antrenman ve kamp turizmi spor turizminin önemli bir faaliyet alanı olarak kabul edilmektedir (Hazar, 2007). Spor takımları ya da münferit sporcular her sezonun başlangıcında ya da ara dönemde bir hazırlık dönemi geçirmektedir. Sporcuların sezona iyi bir başlangıç yapması ve bunun sürdürülebilir olması için kamp dönemlerinin oldukça önemli bir süreç olduğu değerlendirilmektedir. Antrenman ve kamp dönemleri için destinasyon seçimi rakım yüksekliği, iklim şartları ve doğal koşullar gibi birçok etken dikkate alınarak yapılmaktadır. Spor organizasyonlarında ön plana çıkan Avrupa ülkeleri ve diğer dünya ülkeleri incelendiğinde profesyonel spor liglerinin sezon takvimleri büyük ölçüde aynı tarihleri kapsamaktadır. Türkiye’de sezon arası dönemde sıcaklık ve iklim şartları düşünüldüğünde antrenman ve kamp merkezi olarak Antalya bölgesi seçilmektedir. Yaz döneminde ise daha yüksek rakım ve daha ılık hava sıcaklıklarına sahip bölgeler tercih edilmektedir. Ayrıca yaz

dönemi antrenman ve kamp yeri seçiminde rakım yüksekliği, uygun nem oranı, sıcaklık ve oksijen koşulları dikkate alınan faktörler arasında yer almaktadır (Demir ve Demir 2013). Bu faktörler göz önünde bulundurulduğunda yüksek irtifa kamp merkezlerinin önemi ortaya çıkmaktadır.

Yüksek irtifada yapılan antrenmanlar sporcuların sezon içi performans düzeylerini ve dayanıklılık seviyelerini olumlu yönde etkilemektedir (Koca, Zaman ve Coşkun, 2007). Sporcuların fiziksel anlamda kendilerini daha iyi hazırladıkları yüksek irtifa kamp merkezleri dünyada olduğu gibi Türkiye’de de birçok profesyonel kulüp tarafından tercih edilmektedir (Demir ve Demir 2013). Bu çalışmada Türkiye’de faaliyet gösteren birçok spor takımının veya münferit sporcuların yaz döneminde antrenman ve kamp merkezi olarak Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’ni tercih edebileceği düşünülmekte ve 33 adet branşta faaliyet gösteren münferit sporcuların ya da spor kulüplerinin talepleri doğrultusunda yılın on iki ayı boyunca tercih edilen bir spor turizm cenneti haline dönüşebileceği öngörülmektedir.

5.2.1. Türkiye’de Yüksek İrtifa Sporcu Kampı Örnekleri

Son yıllarda yüksek rakımın sporcuların performansına etkisi üzerine yapılan araştırmalar sonucunda, sporcuların hazırlık süreçlerinde yapmış oldukları yükselti antrenmanının deniz seviyesindeki performansı kuvvetli biçimde etkilediği görülmüştür. Yüksek irtifa antrenmanından fizyolojik yarar elde etmek için en az 1750-2250 metre yüksekliğinde 2-3 hafta süren çalışma yapılması gereklidir. Bu tür egzersizlerin sporcularda performans ve dayanıklılığı artırıcı yönde etkisi kanıtlanmıştır. Yükseklik arttıkça oksijen miktarının azalması oksijen kullanma kapasitesini ve hemoglobin seviyesini artırarak kas dokusunun oksijenle ve oksijensiz dayanıklılığı artırdığından sporcu için deniz seviyesinde performans ve dayanıklılık artırıcı etki yapmaktadır. Bu bağlamda Türkiye’de en çok profesyonel spor kulübünü ağırlayan iki adet yüksek irtifa sporcu kampı incelenmiştir.

5.2.1.1 Erzurum Yüksek İrtifa Sporcu Kampı

Erzurum Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal tesislerinden biri olan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, Türkiye'nin en önemli kamp merkezlerinden biridir. Palandöken Dağı'nın eteklerinde 2 bin rakım üzerinde kurulan kamp merkezi, deniz seviyesinden yüksekteki özelliği ve havasıyla sporcuların güç ve enerjilerine dinamizm katan bir özelliğe sahiptir. 2015-2016, 2016-2017, 2017-2018 Futbol Sezonu'nda Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nde hazırlanan futbol takımlarının teknik patronları, Türkiye'nin birçok ilinde hava sıcaklığının hayatı olumsuz etkilediğini, yüksek rakımlı Erzurum'un serin ikliminin, futbol takımlarına avantaj sağladığını sürekli ifade etmektedir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 2018 yılında da yabancı kulüpler, Süper Lig ekipleri ile 1., 2. ve 3. Lig futbol takımlarını ağırlamıştır. Yaz sezonunda diğer spor branşlarından da çok sayıda kulüp ve sporcu Yüksek İrtifa Kamp Merkezi tesislerinde antrenman yapmıştır. Ulusal ve yerel basında yer alan haberlere göre her yıl 50'nin üzerinde profesyonel futbol kulübü ve Türkiye Süper Lig'de mücadele eden takımların yarısından fazlası bu tesisi tercih etmiştir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nde Türkiye Futbol Federasyonu Futbol Gelişim Direktörlüğü tarafından Pro Lisans UEFA A Lisans Kursu ile UEFA B Lisans Kursu da düzenlenmiştir. Merkezde ayrıca Kız ve Erkek Futbol Köyleri Projesi kapsamında uzmanlar tarafından ileri seviyede futbol eğitimi de verilmiştir. Olimpiyat şehri Erzurum'da Palandöken Dağı eteklerine kurulan Erzurum Büyükşehir Belediyesi Uluslararası Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nde şuan itibariyle doğal yüzeyli FIFA standartlarına sahip 5 çim saha, 6 doğal yüzeyli çim saha ve 3 adet de istasyon sahası bulunmaktadır. Ancak bu tesisin özellikle futbol branşı üzerine yoğunlaştığı diğer branşlarda faaliyet gösteren spor kulüplerine çok fazla odaklanmadığı anlaşılmaktadır.

5.2.1.2. Kayseri Yüksek İrtifa Sporcu Kampı

Erciyes Dağı'nda yer alan münferit tesislerde birçok profesyonel spor kulübü ve münferit sporcu antrenman yapmaktadır. Ancak şu anda da inşaat halinde olan bir Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Kompleksi de mevcuttur. Bu kompleks yaklaşık 15.000 m² kapalı inşaat alanı olarak tasarlanmıştır ve bu şekilde tasarlanan tesiste profesyonel sporculara yönelik 3 adet nizami

futbol sahası, spa ve kongre merkezi, kapalı tam olimpik yüzme havuzu, kapalı spor salonu bulunmaktadır.

5.3.1. Hukuki Yapısı

Türkiye'nin turizm sektörü ile ilgili ilk yasal çalışması ise, 1934 yılında "İktisat Vekaleti Teşkilat ve Vazifeleri Hakkında 2450 Sayılı Kanun"dur (Yağcı, 2003:17). 1939 yılında tanıtma ve turizm işleri bir müdürlük halinde Ticaret Bakanlığının bünyesine alınmıştır. 1940'da Basın ve Umum Müdürlüğüne, 1943'de Basın Yayın Umum Müdürlüğüne, 1949'da Basın Yayına ve turizm Genel Müdürlüğüne bağlı Turizm Dairesine bırakılmıştır. Turizm alanında yapılacak yatırımların teşviki konusu 1950'de Turizm Müesseselerini Teşvik Kanunu ele alınmış ve aynı yıl Türkiye Emlak Kredi Bankasında 1.000.000 TL'lik kredi fonu oluşturulmuştur. 1953 yılında 6086 sayılı Turizm Endüstrisini Teşvik Kanunu yürürlüğe girmiştir. Bu kanunla birlikte girişimcilerin turizm sektörüne yatırım yapmaları teşvik etmek amacıyla 10 yıl süreyle vergi muafiyeti sağlanmıştır. 1955 yılında Turizm Bankası kurulmuş ve böylece turizm sektörünün finansman ihtiyacının karşılanması amaçlanmıştır. 1957 yılında Basın Yayın ve Turizm Genel Müdürlüğü, "Basın Yayın ve Turizm Vekâleti" adıyla Bakanlık olmuştur (Tunç ve Saç, 1998:98). 27 Mayıs 1960 ihtilali ile devrilen iktidarın turizm alanındaki faaliyet ve tasarrufları üzerine yoğun bir soruşturma ve kovuşturma hareketi başlatılmıştır. Bu çerçevede turizm sektörüne yönelik yatırımların büyük çoğunluğu durdurulmuş, yapımına başlanan projeler iptal edilmiş ve krediler kesilmiştir. Bütün bunların bir sonucu olarak Türkiye'de yeni gelişmeye başlamış olan turizm sektörü bütünüyle bir durgunluk içine girmiştir. 1962 yılında ise, turizme yönelik yatırımları durduran uygulamalar gevşetilmiş ve bu yatırımların bir kısmı bitirilebilmiştir (Ünlüören, Kılıçlar, 2004:133). 1960 yılını izleyen yıllar ise, kalkınma planlarının yapıldığı ve turizmde gelişmelerin ortaya çıktığı bir dönemdir. Bu dönemde bölgeler itibariyle kaynak envanterleri çıkarılmış, fiziksel planlama çalışmaları yapılmış, teknik altyapı yatırımları gerçekleştirilmiş ve öncü örnek tesisler olarak yat limanı, konaklama vd. devlet eliyle gerçekleştirilmiştir Acuner, 2006:29). 1963–80 döneminde turizm politikasının temel hedefi turizm yoluyla ödemeler dengesine katkıda bulunmak, döviz gelirlerini arttırmak, yeni istihdam olanakları oluşturmak ve Türk vatandaşlarına tatil yapma olanakları sağlamak olarak

özetlenebilir. Turizm Bakanlığının kurulması da bu dönemde atılan en önemli adımlardan biridir. Yine bu dönemde turizm sektörü adına ortaya çıkan diğer önemli gelişmeler ise şunlardır; Turizm Bankası kurulmuştur, 1972 yılında Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) kurulmuş ve seyahat acentelerini bir çatı altında toplamıştır. 1982 yılında yürürlüğe giren 2634 sayılı “turizmi Teşvik Kanunu” ise Türkiye turizmi için tam bir dönüm noktası olmuştur. Bu yasa, yatırımların öncelikli olarak turizmin gelişmesini sağlayacak alanlara yönlendirilmesini ve kıt kaynakların etkin bir şekilde kullanımını hedeflemiştir. 1983 yılı devletin özelleştirme faaliyetlerine hız verdiği bir dönemdir. Bu dönemde TÜRSAB, Türkiye Otelciler Birliği (TÜROB), Turizmi Geliştirme Vakfı (TUGEV), Turizm Yatırımcıları Derneği (TTYD) gibi birlik ve dernekler aracılığıyla turizm özel sektör temsilcileri etkili konumlar edinmişlerdir.

5.3.2. Turizm Destekleri

5.3.2.1 Yurtiçi Turizm Destekleri

Türkiye’de Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizm işletmelerine birçok konuda teşvik ve desteklerde bulunmaktadır. Bu teşvik ve desteklerden en önemlisi turizm sektörünün KOSGEB kapsamına alınması ile ilgilidir. Bu düzenleme ile turizm sektöründe faaliyet gösteren işletmeler KOSGEB kapsamındaki işletmeler şeklinde değerlendirilmekte, KOBİ’lere yönelik sunulan teşvik, hizmet ve desteklerden faydalanabilmektedir. Turizm işletmeleri bu yolla yatırıma başlama ve işletmeye geçiş destekleri almaktadır. Buna ek olarak turizm işletmeleri gümrük vergisi muafiyeti, katma değer vergisi istisnası, vergi indirimleri, faiz desteği, sigorta primi işveren hissesi desteği, yatırım yeri tahsisi, yatırımların nakli gibi teşvik, hizmet ve desteklerden yararlanabilmektedir.

Ayrıca turizm işletmeleri 2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu ile birlikte taşınmaz malların turizm amaçlı kullanımı amacıyla yapılan tahsisler, orman fonuna katkının taksitlendirilmesi, elektrik, havagazı ve su ücretleri, haberleşme kolaylıkları, yabancı personel ve sanatkâr

çalıştırılması gibi hususlarda da diğer sektörlerle göre daha avantajlı bir konuma sahip olabilmektedir.

Turizm işletmeler enerji giderleri indirimlerinin yanı sıra emlak vergisi muafiyetlerinden ve Eximbank kredi imkânlarından da yararlanabilmektedir.

5.3.3. Sektörel Sorunlar, Beklentiler ve Çözüm Önerileri

Turizm sektörü bir bütün olarak değerlendirildiğinde turizm sektöründeki en önemli sorunların çözüm önerilerinden birisi olarak yabancı yatırımcılara sınırlama getirilmesi ve yerli yatırımcıların desteklenmesi önerilmektedir. Bu bağlamda turizm bölgelerinde mülk edinen yabancıların mülklerini kayıt dışı turizm amaçlı pazarlaması engellenmesinin, yabancıların ülkemizde edindikleri mülklerin üzerindeki veraset hakkının kaldırılmasının, ülkemizdeki yerli ve yabancı seyahat acentelerinin arasındaki dengesizliğin ortadan kaldırılması için yasal düzenlemelerin yapılmasının, yerli yatırımlar özendirilmesinin ve yatırımlarda bürokrasinin asgariye indirilmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

Kış turizminde büyümek ve potansiyelini kullanmak isteyen Türkiye'nin dünyadaki rakipleri oldukça büyük ve zorlu rakipler olarak değerlendirilmektedir. Son rakamlara bakıldığında kayak merkezi sayısında Japonya 547 ile dünya lideridir. Onu 498 tesis ile Almanya, 481 tesis ile ABD izlemektedir. Türkiye'de bu rakam gününbirlik kayak merkezlerinin de dâhil edilmesi ile 51 düzeyindedir. Türkiye kış turizminde büyümek için adımlar atarken bir yandan da ileriye dönük yatırımlar da planlamaktadır. Bunlardan biri de 2026 Kış Olimpiyatları olarak ön plana çıkmaktadır. Yapılan çalışmalarda Türkiye'de 48 ilde kayak yapılabileceği tespit edilmiş durumdadır. Turizm Bakanlığı tarafından yaptırılan bir çalışmaya göre Türkiye'de 1000 metreden yüksek 435 adet dağ bulunmaktadır. Dolayısıyla, Türkiye'nin bütün bölgelerinde özellikle de Doğu Anadolu'da büyük bir kış turizmi potansiyeli mevcuttur. Türkiye, dünya kayak merkezi sıralamasında 18. sırada yer almaktadır (Tablo 31).

Tablo 31. Kayak Merkezleri Sayısı

Sıra	Ülke	Kayak Merkezi Sayısı
1	Japonya	547
2	Almanya	498
3	ABD	481
4	Çin	350
5	İtalya	349
6	Fransa	325
7	Kanada	288
8	Avusturya	254
9	İsviçre	240
10	İsveç	228
11	Türkiye	51

Kaynak: Dünya Turizm Örgütü, 2018

Bu bağlamda Türkiye'nin kayak merkezi açısından dünyanın en gelişmiş 10 ülkesi arasına girmesini sağlayabilmek amacıyla kış turizmi master planı hazırlanmıştır. Bu yolla Türkiye'nin, rakiplerinin arasında sıyrılıp daha çok tercih edilen bir destinasyon haline gelmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir. Bu bağlamda, master planı ile birlikte Türkiye'de hangi bölgelerin kış turizmi potansiyel taşıdığı belirlenmiş ve bu bölgelerin hangilerinin öncelikli alan olduğu ortaya konmuş durumdadır. Hazar Baba Kayak Merkezi bu öncelikli alanlar arasında yer almaktadır. Dolayısıyla yapılması planlanan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi de bu öncelikli alanın içerisinde yer almaktadır. Ayrıca, kış turizmi merkezlerine yönelik yatırım planlaması yapılmakta ve kış turizm merkezlerinde yeni işletmecilik modelleri geliştirilmektedir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi bu özellikleriyle de kış turizmi sektöründe öncü kuruluşlardan birisi olarak ön plana çıkacaktır.

Kış turizmi, mevsimsellik sorunun aşılmasında, dönemsel olarak atıl kalan kapasite ve iş gücünün ekonomiye kazandırılmasında büyük rol oynamaktadır. Turizmin 12 aya yayılmasında en önemli rollerden birine sahip olarak görülmektedir.

İstihdam açısından bölgesel talep oluşturması ve yaz aylarında çalışan ve kışın işsiz kalan vasıflı turizm personeline bir dönem daha iş yaratması nedeniyle bölgeye yatırım ve bölge halkına gelir imkânı kazandırmaktadır.

Spor turizmine ilişkin sorun alanları ve çözüm önerileri ise fizibilite raporunun bu kısmında ele alınmaktadır. Dünyada çok hızlı büyümesine rağmen, Türkiye’de spor turizminin hacmi henüz düşük seviyelerdedir. Bu konuda son yıllarda hız kazanılsa da halen atılması gereken adımlar bulunmaktadır. Bunlardan bazıları şu şekildedir.

- Spor turizminin gelişmesi için Türkiye turizminden yüzde 70’ler düzeyinde pay alan Antalya ve İstanbul dışında da spor tesisleri oluşturulmalıdır.
- Dünyada pazarlaması yapılacak özel spor turizmi destinasyonlar belirlenmeli ve Türkiye bu noktaları gerekirse tek tek gerekirse bir paket olarak pazarlamalıdır.
- Türkiye tanıtımlarda spor ve sağlıklı yaşam ülkesi olarak konumlandırılmalıdır.
- Spor destinasyonu olarak belirlenecek şehirlere yurt dışından direk uçak seferlerinin yapılması sağlanmalıdır.
- Türkiye’ye gelen spor turisti ağırlıklı bireysel olarak gelmektedir, bu bağlamda spor turistlerinin de taleplerine cevap veren cazip paket turlar hazırlanmalıdır.
- Bazı ülkelerde spor turizmi toplam turizm gelirlerinin yüzde 25’ine kadar varan kısmını oluşturabilmektedir. Türkiye’nin de spor turizminden elde ettiği geliri artırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Bu yönde uluslararası çapta düzenlenen etkinliklerin sayısı artırılmalı ve buna ek olarak sadece etkinliklerle değil, bireysel olarak seyahat eden sporseverlere yönelik de ürünler geliştirilmelidir.

5.3.4. Bölgede Yapılan Turizme Dönük Organizasyonlar

TRB1 Bölgesini oluşturan Bingöl, Elazığ, Malatya ve Tunceli illerini kapsayan “Sürdürülebilir Turizm Stratejisi ve Eylem Planı” hazırlanmıştır. Strateji planı hazırlanmasında, Devlet Planlama Teşkilatı’nın hazırlamış olduğu “Stratejik Planlama Kılavuzu” temel kaynak olarak kullanılmıştır. TRB1 Bölgesi Sürdürülebilir Turizm Stratejisi ve Eylem Planı çalışmaları; önümüzdeki yıllarda turizm yatırımlarının çevreye duyarlı şekilde yapılması, turizm sektöründe istihdam olanaklarının geliştirilmesi ve turizm konusunda sahip olduğu önemli değerlerle hem Türkiye hem de dünyada tercih edilen bir bölge olması öncelikleri göz önüne alınarak gerçekleştirilmiştir. Bu rapora göre TRB1 Bölgesi’nde iller bazında bazı turizme dönük organizasyonlar gerçekleştirilmiştir.

TRB1 Bölgesi Turizm Strateji Belgesi’nde önemli turizm bölgelerinin belirlenmesine yönelik çalışmalar yürütülmüştür. Bu kapsamda mevcut durum analizi ve paydaşlar ile yapılan görüşmeler sonucunda potansiyel taşıyan ve turizm konusunda öne çıkan 61 adet “Önemli Turizm Değeri” (ÖTD) belirlenmiştir. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nin inşa edileceği alanda yer alan Hazar Baba Dağı ve Hazar Baba Gölü de “önemli turizm değeri” olarak belirlenen alanlar arasındadır. Hazar Baba Dağı 16 nolu ÖTD, Hazar Baba Gölü ise 17 nolu ÖTD olarak ön plana çıkmaktadır.

ÖTD16: Hazar Baba Dağı

İl(ler): Elazığ

İlçe(ler): Sivrice Alanın Tanımı: Güneydoğu Torosların önemli yükseltisine sahip Hazar Baba dağı, Elazığ’ın Sivrice ilçe merkezine 6 km mesafede, Hazar Gölü kıyısından 2347m yüksekliktedir. Turizm Potansiyeli: Hazar Baba dağı gerek doğa yürüyüşü ve dağcılık benzeri doğa sporları, gerekse kış turizmi bakımından uygun özelliklere sahiptir. Hazar Baba Dağı ve çevresinin yaban hayatı ve kuş türleri bakımından zengin oluşunun yanı sıra bitki çeşitliliğinin de bulunması, burayı turizm potansiyeli bakımından önemli kılmaktadır. Dağın, Hazar Gölü ile olan birlikteliği görsel anlamda da oldukça cezbedicidir. Hazar Baba Dağı’nda son yıllarda kış turizmi oldukça gelişmiştir. Hazar

Baba kayak merkezi Dağın Hazar Gölü'ne bakan yamaçlarında yer almaktadır ve 1100 m. uzunluğundadır. 1999 yılında kullanıma açılmıştır. 1800-2000 m yükseltileri arasındaki tesisler %22 eğimli bir yamaçta bulunmaktadır. Kayak merkezinde kayak yaparken, Hazar Gölü'nün yanı sıra Keban Baraj Gölü ve Munzur Dağlarını görmek mümkündür. Ayrıca Hazar Baba dağında trekking ve tırmanma benzeri doğa sporlarını yapmaya gelen ve Hazar Baba tepesinde yer alan ve çevre halkınca kutsal sayılan Hazar Baba'ya gelen ziyaretçiler de olmaktadır.

Altyapı – Üstyapı Durumu: Alanda günübirlik kullanıma uygun kayak tesisi ve kafeterya bulunmaktadır. Konaklama tesisi bulunmamaktadır. En yakın konaklama tesisleri Hazar Gölü kıyısında yer alan tesislerdir. Kayak merkezine kadar olan yol stabilize edilmiştir.

ÖTD17: Hazar Gölü

İl(ler): Elazığ

İlçe(ler): Maden, Sivrice, Merkez

Alanın Tanımı: Hazar Gölü, Elazığ şehir merkezine 22 km, Elazığ havalimanına 35 km, Diyarbakır'a 100 km uzaklıktadır. Gölün kuzeyinden Elazığ – Diyarbakır karayolu geçmektedir. Hazar Gölü, ülkemizin uluslararası öneme sahip sulak alanlardan biridir. Ayrıca Hazar Gölü, TRB1 bölgesinde ilan edilen üç Turizm Merkezi'nden biridir.

Turizm Potansiyeli: Hazar Gölü sahip olduğu doğal ve kültürel değerler nedeniyle hem doğa hem de tarih ve kültür turizmi açısından önemli bir potansiyele sahiptir. Yaz aylarında tatilini su kenarında geçirmek isteyen TRB1 Bölgesi ve çevre illerden gelen turistler için önemli bir cazibe noktasıdır. Diğer taraftan Hazar Gölü ve çevresinde su sporları, rekreatif balıkçılık, kampçılık, fotoğrafçılık gibi birçok etkinlik gerçekleştirilebilir.

Altyapı – Üstyapı Durumu: Gölün etrafında özel sektör ve kamuya ait birçok tesis, düzenli kamp alanları, ikincil konutlar, restoranlar vb. bulunmaktadır.

Bölge tarihinde ve geleneksel yaşamında önemli yer tutan önemli olayları yaşatmak ve ayrıca, ekonomik açıdan önemli olan çeşitli ürünleri ve el sanatlarını tanıtmak amacıyla her yıl belli günlerde festivaller ve şenlikler düzenlenmektedir. Bölgenin veya yörenin ekonomik, sosyal,

kültürel yaşamını canlandıran bu tür etkinlikler, folklor gösterileri, konserler, film gösterileri, paneller ve yarışmalarla zenginleştirilmektedir. İl bazında yapılan etkinlikler aşağıda verilmiştir.

Bingöl İli Festivalleri:

- Güneşin Doğuşu, Yaylıdere, 15 Temmuz-15 Ağustos
- Sülbüs Kültür ve Doğa Festivali, Karlıova, Temmuz'un 3. haftası 94
- At Yarışları, Karlıova, 20 Ağustos-10 Eylül
- Av Sezonu Açılış Şenlikleri, Bingöl/Merkez, 16 Ağustos-7 Ekim
(<http://www.bingolkultur.gov.tr>, 2011)
- Nevruz Bayramı, 21 Mart
- Kültür Bahar Bayramı, Mayıs'ın 1. haftası

Elazığ İli Festivalleri:

- Uluslararası Hazar Şiir Akşamları (Haziran veya Eylül ayında 4 gün)
- Çayda Çıra Film Festivali
- Bal Festivali
- Piri Davut Şenlikleri
- Elazığ Kültür ve Sanat Şenliği
- Hazar Gölü Su Sporları Şenliği
- Orcik Festivali (Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2011).

Malatya İli Festivalleri:

- Yeşilyurt Kiraz, Kültür Ve Spor Şenliği - Yeşilyurt Haziran'ın 3.haftası
- Malatya Fuarı & Uluslar Arası Kültür Sanat ve Kayısı Festivali Merkez – Temmuz'un 2. veya 3.haftası
- Arguvan Türkü Festivali - Arguvan – Temmuz'un son haftası
- 3. Fethiye Kültür Ve Sanat Festivali - Yazıhan - Ağustos'un son haftası
- Yazıhan Kültür Ve Sanat Festivali Yazıhan - Ağustos'un 3.haftası

- Horata Kültür Ve Sanat Şenliği - Merkez – Ağustos
- Hekimhan Kültür Ve Müzik Őöleni: Hekimhan - Ağustos 4. Haftası
- Güzelyurt Kültür Ve Sanat Şenliği - Güzelyurt – Eylül
- Arapgir Bağbozumu Şenlikleri - Arapgir - Eylül’ n 2 haftası
- Doğanşehir Elma Ve Kültür Şenliği - Doğanşehir’in 3.haftası
- Akçadağ Belediyesi Bal Armut Kültür Ve Sanat Őöleni, Akçadağ - Eylül’ n 3.haftası
(<http://www.malatyakulturturizm.gov.tr>, 2011)
- Malatya Uluslararası Film Festivali – Kasım’ın 3. veya 4. haftası
(<http://www.malatyafilmfest.org.tr>)

Tunceli İli Festivalleri:

- Pülümür Bal Festivali, Eylül
- ÇemiŐgezek Dut ve Peynir Festivali, Haziran’ın son haftası
- Pertek Dut Festivali, Temmuz
- Munzur Kültür ve Doğa Festivali, Temmuz’un son haftası

5.4. Kış, Doğa ve Spor Turizmi**5.4.1. Türkiye’de Kış, Doğa ve Spor Turizmi**

Türkiye birçok uluslararası spor organizasyonuna ev sahipliği yapmaktadır. Bu organizasyonların bazıları dünya ölçeğinde olduğu gibi, bazıları Avrupa Kıtası özelinde, bazıları da bölgesel ölçektedir. 2011 yılında Erzurum 25. Dünya  niversitelerarası Kış Oyunları’na ev sahipliği yapmıştır. Buna ek olarak 2017 yılında Avrupa Olimpiyat Komiteleri Birliği (EOC) 44. Olağan Genel Kurulu’nda, Avrupa Gençlik Kış Olimpiyatları (EYOWF) 2017 organizasyonunun ev sahipliğini Erzurum’un yapmasına karar verilmiştir. Kısa adı EYOWF olan Avrupa Gençlik Kış Olimpiyatları, Avrupa’nın 50 ülkesinden 17 yaş altı olimpik sporcuların yarıŐacaęı Dünya’nın en büyük Olimpik Kış Sporları organizasyonlarından biri olma özelliğini taşımaktadır. Bunlara ek olarak Türkiye, Dünya Kış Olimpiyatları gibi

organizasyonlarına aday olmakta ve dünya çapında kış olimpiyatları organize etme sürecini sürdürmektedir.

Kayak turizmi deyince ilk akla gelen bölgelerden biri olan Avrupa sahip olduğu kayak merkezi sayısı, pist uzunluğu ve lift sayısı ile dünyada ilk sırada yer almaktadır. Turizm sektörünün dönüşüm sürecinde kayak turizminde ön plana çıkan ülkeler arasında gelişmekte olan Doğu Avrupa ülkelerinin (Bulgaristan, Sırbistan vb.) yanı sıra Türkiye de yer almaktadır. Hâlihazırda, Türkiye’de Bakanlar Kurulu tarafından, Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak ilan edilmiş 12 adet kış sporlarına elverişli bölge bulunmaktadır. Türkiye’de turizmi çeşitlendirme hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen alt yapı, çevre, tanıtım ve yatırım faaliyetleri özellikle Orta ve Doğu Anadolu’da Palandöken (Erzurum), Erciyes (Kayseri), Sarıkamış (Kars) gibi kış ve dağ turizmi merkezlerinde yoğunluk kazanmaktadır.

Türkiye’de kış turizminin önemli noktaları Bursa Uludağ, Erzurum Palandöken, Bolu Kartalkaya, Kars Sarıkamış ve Kayseri Erciyes kayak merkezleridir. 1933’te ilk oteli ve muntazam şose yolu yapılan Uludağ’ın ardından, bu önemli merkezlerden sırasıyla 1989’da Erciyes, 1991’de Sarıkamış, 1993’te Palandöken ve 1997’de Kartalkaya kayak merkezi ilan edilmiştir. Kış turizmine yönelik kaynakların iç ve dış turizm adına değerlendirilmesi amacıyla Bakanlar Kurulu, Turizm Teşvik Kanunu’na dayanarak 12 adet kış sporları yapılabilecek bölgeyi “Kış Sporları Turizm Merkezi” olarak ilan etmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından turizmi çeşitlendirme hedefi doğrultusunda gerçekleştirilen alt yapı, çevre, tanıtım ve yatırım faaliyetleri özellikle Orta ve Doğu Anadolu’da Palandöken (Erzurum), Erciyes (Kayseri), Sarıkamış (Kars) gibi kış ve dağ turizmi merkezlerinde yoğunluk kazanmaktadır. Bu merkezler kış sezonunda yerli ve yabancı turistleri ağırlamaktadır. Yabancı turistler, özellikle Rusya, Ukrayna, Azerbaycan, İran, Gürcistan ve Hollanda’dan gelmektedir.

2014 yılında ağırladığı 39,8 milyon ziyaretçi sayısı ile dünya turizminde altıncı sıraya yerleşen Türkiye, doğa turizminde daha işin başında bulunmaktadır. Doğudan batıya ve kuzeyden güneye zengin bir doğaya ve farklı birçok kültüre sahip olan Türkiye, bu potansiyelini açığa çıkarabilmiş durumda değildir. Tatil yapma kültürünün yeni yeni oluşmaya başlaması, kitlelerin doğa ve macera turizmini geç keşfetmesine neden olmuştur. Ancak turizm trendlerinin doğa ve maceraya dönmesiyle birlikte bu alanın büyüme potansiyeli de çok yüksek görülmektedir.

TÜRSAB raporuna göre 2015 yılının başında Orman ve Su İşleri Bakanlığı, doğa turizmini geliştirmek için 81 ilde 527 adet doğa turizm alanı belirlemiştir. Türkiye’de doğa ve macera turizmine hitap edebilecek toplam alanı 850 bin hektara yakın 40 milli parkın yanı sıra 90 bin hektarı aşan büyüklüğüyle 192 tabiat parkı bulunmaktadır. Türkiye’de 31 adet tabiatı koruma alanı, 112 tabiat anıtı, 80 yaban hayatı geliştirme sahası yer almaktadır. Sahip olunan doğal sit sayısı ise 1273. 420’nin üzerinde kuş türünün yaşadığı Türkiye’de aynı zamanda Avrupa’da tespit edilen yaklaşık 12 bin bitki türünün, 9 bini yetişmektedir. Bu zengin altyapısı, Türkiye’nin doğa ve macera turizminde öne çıkması için avantaj sağlamaktadır.

Türkiye henüz yolun başında olmasına karşın spor turizminden de önemli bir potansiyel arz etmektedir. Çünkü sportif faaliyet seyretmek için seyahat edenlerin de dâhil edilmesi halinde spor turizmi yaklaşık 180 milyar dolarlık bir büyüklüğe işaret etmektedir. Küresel turizmin yıllık büyüme oranı yüzde 4-5 seviyelerinde seyrederken, spor turizminin yıllık büyüme oranının yaklaşık yüzde 14 olduğu hesaplanıyor. Yine uluslararası verilerden yola çıkarak kabul gören ortalamalara göre, spor turisti normal bir turist harcamasının yaklaşık 2 katını gerçekleştirmektedir. Son 8 yılda dünyada 90 milyon kişi Olimpiyatlar, Dünya Kupası gibi büyük spor etkinlikleri için seyahat etmiş ve bu etkinlikleri yerinde izlemiştir. Bunların 13 milyonunu bu spor etkinliklerini izlemek için yurt dışına çıkanlar oluşturmuş durumdadır. Sporun peşinden yurt dışına gidenlerin bu ülkelerde yaptığı harcama da 10 milyar dolar dolayındadır. Türkiye, dünyada küresel veya bölgesel spor etkinlikleri endeksinde 14’üncü sırada yer almaktadır. 2007 yılından bu yana yapılan ve 2018 yılına kadar yapılması planlanan etkinliklerin baz alındığı endeksin hesaplanmasında etkinliklerin ekonomik ve medyatik etkilerinin yanı sıra spor endüstrisinin uzmanlarının söz konusu ülkelerle ilgili görüşleri de

dikkate alınmaktadır. Her sene programa eklenen spor etkinliklerine göre düzenli olarak yenilenen endekste Rusya değişmez bir şekilde ilk sırada yer alırken, Türkiye de son 2 senedir yerini muhafaza etmektedir. Buna ek olarak, Türkiye, etkinlik sayısı bakımından 18'inci sırada yer almaktadır. Ancak bu etkinliklerin yarattığı etikler dikkate alındığında endekste 4 sıra birden atlayarak 14'üncülüğe yerleşmektedir.

Türkiye Turizm Stratejisi 2023 uyarınca Türkiye'de bulunan yaklaşık 7.500 kış turizmi yatak kapasitesinin artırılarak 25.000 düzeyine çıkarılması ve turizmin bu bölgelere kaydırılması planlanmaktadır. Türkiye son yıllarda art arda hizmete giren uluslararası golf tesisleri ve gerçekleştirdiği turnuvalarla birlikte golf severlerin dikkatini çekmeyi başarmıştır. Bu sayede marka değerini hızlı bir şekilde yükselterek, golf turistini çeken bir merkez haline gelmiştir. Türkiye'deki golf sahalarının tamamına yakınının yer aldığı Antalya'nın Belek bölgesinde 17 sahayı destekleyen otellerde yaklaşık 50 bin yatak kapasitesi vardır.

5.4.2. Bölgesel Olarak Kış, Doğa ve Spor Turizmi

TRB1 bölgesi turist varışlarında, ülke geneline göre oldukça düşük durumdadır. TRB1 bölgesine toplam varış sayısı Türkiye genelinin yüzde 1 'inden daha az olup bölgede en fazla turisti Malatya ve Elazığ çekmektedir. Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2011 yılı verilerine göre TRB1 bölgesi, turizm işletme belgeli ve belediye belgeli toplam 59 tesis, 2.124 oda ve 4.163 yataklık kapasiteye sahip olup, turizm altyapısı bölgenin cazibe merkezleri olan Malatya ve Elazığ'da yoğunlaşmıştır. Bununla birlikte, Malatya'da 1, Elazığ'da 2, Tunceli'de 1 adet 4 yıldızlı otel, Malatya'da 2 tane 5 yıldızlı otel bulunmaktadır (İl Kültür ve Turizm Müdürlükleri, 2013).

Bölgedeki Turizm İşletme Belgeli tesislerde, tesise geliş sayısı, geceleme ve ortalama kalış sürelerine bakıldığında bölgenin ülke genelinde çok az bir paya sahip olduğu anlaşılmakta olup, bölge içerisinde Malatya ve Elazığ, Bingöl ve Tunceli'ye oranla nispeten iyi durumdadır. Belediye belgeli tesislerdeki göstergeler de benzer bir sonuca işaret etmektedir.

5.4.3. Elazığ'da Kış, Doğa ve Spor Turizmi

TRB1 Bölgesine Türkiye turizm stratejisi 2023'de fazla atıfta bulunulmamaktadır. TRB1 Bölgesine zımnen (şehir adları ifade edilmeksizin) eko-turizm bölgeleri arasında değinilmektedir. Buna göre GAP Koridoru ile Kış Koridorunu birleştiren “GAP Eko-Turizm Koridoru” biyolojik çeşitlilik açısından ve eko turizm potansiyeli açısından Türkiye Turizm Stratejisinde öncelikle eko-turizmin geliştirileceği bölgeler olarak belirlenmiştir (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2007). Söz konusu çalışmada yer alan kavramsal eylem planı haritasında ise TRB1 Bölgesi eko-turizm bölgesi olarak kış turizm koridoru (Elazığ, Erzurum ve Erzincan) ile GAP bölgesi (Adıyaman, Gaziantep, Şanlıurfa, Mardin) arasında elips şeklinde gösterilmektedir.

Buna ek olarak TRB1 Bölge Planı'nda Amaç 3. Sanayi ve Hizmet Sektörlerinin Geliştirilmesi başlığı altında Hedef 3.4.'te turizmin geliştirilmesi konusuna yer verilmektedir.

Söz konusu hedefin altında 6 farklı stratejiye yer verilmektedir. Bunlar şu şekilde sıralanmaktadır.

Strateji 3.4.1. Spor turizmi geliştirilecektir.

Strateji 3.4.2. Jeotermal su kaynaklarının turizme kazandırılması amacı ile mevcut tesisler iyileştirilecek ve yeni tesisler kurulacaktır.

Strateji 3.4.3. Sağlık turizmi geliştirilecektir.

Strateji 3.4.4. Kültür, sanat ve kongre turizmi potansiyeli harekete geçirilecektir.

Strateji 3.4.5. Flora ve fauna izleme ve araştırmaya yönelik turizm olanakları geliştirilecektir. Strateji 3.4.6. Yenilikçi yöntemlerle tanıtımlar gerçekleştirilecektir.

Bu bölümde Elazığ ilinde gerçekleştirilen ya da gerçekleştirilecek olan birkaç önemli spor organizasyonuna değinilecektir. Örneğin yaklaşık 10.000 sporcunun katılacağı Türkiye Kick Boks Şampiyonası 2020 yılında Elazığ'da yapılacaktır. Buna ek olarak 16 takımın katılımıyla gerçekleşecek olan Türkiye erkekler Voleybol 1. Ligine yükselme yarı final müsabakaları da Elazığ'da gerçekleştirilecektir. 2017/2018 Eğitim Öğretim Yılı Okul Sporları Gençler (Liseler)

Bayan-Erkek Futbol Türkiye Şampiyonası Elazığ'da yapılıyor. Bunlara ek olarak Elazığ Kış ve Doğa Sporları Kulübü tarafından kış ve doğa sporlarına dönük olarak birçok organizasyon düzenlenmektedir.

5.4.4. Sivrice'de Kış, Doğa ve Spor Turizmi

İlçe sınırları içindeki Hazar Gölü etrafında D.D.Y., P.T.T.,Fırat Üniversitesi, Çimento, Sağlık Müdürlüğü, Orman, Elazığ Belediyesi, Özel İdare, Elazığ Mahalli İdareler Birliği, Maliye, Milli Eğitim (Hazar İzcilik), Harp-İş Sendikası, 8'ci Kolordu, D.S.İ. Karayolları ve Emniyete ait 15 adet Kamp mevcut olup, bunlardan 4 'ü hariç, diğerleri faaldir. Bu tesislerden bir kısmı günü birlik tesis olup, yataklı tesislerin yatak kapasitesi yaklaşık 1.000'dir.Ayrıca, 2 adet Turizm işletme belgeli tesis ve çok sayıda lokanta mevcuttur. Bu tesislere ait motellerden biri 80, diğeri 95 yatak kapasitelidir. Yazlık konut sayısı, 1000, inşaat halindeki konut sayısı ise, 50 civarındadır. İlçede kış turizmini canlandırmaya yönelik girişimler sürmekte olup özel bir işletme Hazar Baba Kayak Tesislerini işletmeye başlamıştır.

Elazığ'a bağlı Sivrice ilçe merkezine 6 km. uzaklıkta, Hazar Gölü kıyısında 2347 m. yüksekliğinde olan Hazar Baba Dağı'nda 1999 yılında açılan Hazar Baba Kayak Merkezi, ülkemizde son yıllarda gelişmekte olan kış turizmine katkıda bulunacak, yöre ve bölge insanların da faydalanacağı bir merkezdir.

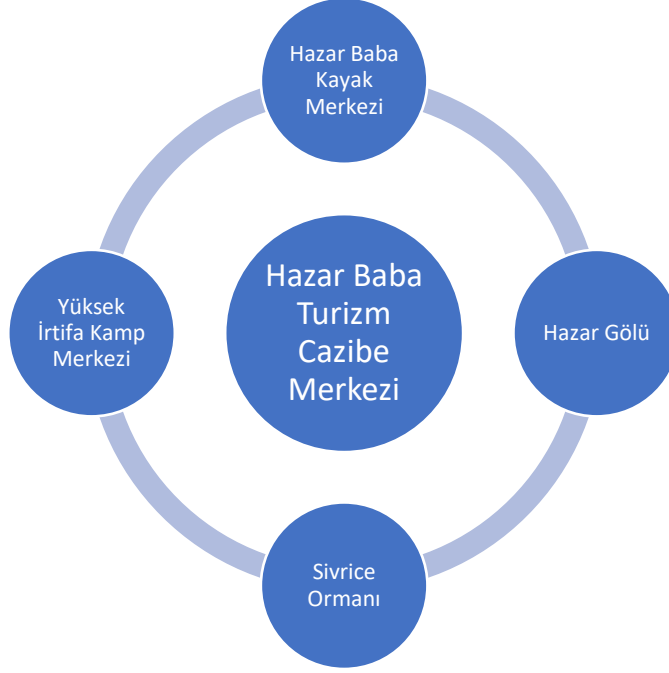
Hazar Baba Kayak Merkezi'nde kayak evi ve kafeterya olmak üzere iki bina mevcuttur. Kayak evinden gelen günübirlikçilere kayak takımları sağlanmaktadır. 2000 yılında mevcut teleski tesisi büyütülerek 1700 m'ye çıkarılmış, kayak pisti geliştirilerek amatör ve profesyonel kayakçılara rahat bir şekilde kayma imkânı sağlamıştır. Kayak yaparken aynı anda Hazar Gölü ve Keban Baraj Gölü'nün görüldüğü, adeta bir seyir tepesi konumundaki Hazar Baba Dağı Kayak Merkezi'nde hiçbir yerde görülmeyen güzellikler yaşanmaktadır.

5.4.5. Hazar Baba Bölgesi'nde Kış, Doğa ve Spor Turizmi / Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi

TÜRSAB'ın 2018 yılı yıllık faaliyet raporuna göre 650 binin üzerinde yabancı turist Türkiye'ye sportif faaliyet amaçlı gelip 1.1. milyar doların üzerinde harcama yapmış durumdadır. Ancak yıllık turizm gelirimizin benzerlik gösterdiği ülkelerden birisi olan Kanada'nın yalnızca spor turizminden elde ettiği yıllık gelirin 14 milyar dolar olduğu düşünüldüğünde Türkiye'nin spor turizminde oldukça geride kaldığı anlaşılmaktadır. Diğer bir ifadeyle, Türkiye'de spor turizminden elde edilen gelir, ülkemizin toplam turizm faaliyetlerinden elde edilen gelirin %1,5'u dolaylarındadır. Dolayısıyla Türkiye'nin spor turizminden elde ettiği geliri proaktif ve agresif plan ve programlama ile kısa sürede artırmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda işbu projenin konumlanacağı coğrafya olarak değerlendirilen "Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi"nin ülkemizin 11. Kalkınma Planı, 2023 Ulusal Turizm Stratejisi vb. üst politika belgeleri ve ulusal stratejiler ile tam bir uyum içerisinde olduğu düşünülmektedir. Görüldüğü üzere işbu fizibilite raporunun muhtelif kısımlarında Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi ifadesine yer verilmektedir. İşbu fizibilite raporunun yalnızca inşa edilmesi planlanan bir yüksek irtifa kampı (Elazığ Hazar Baba Yüksek İrtifa Sporcu Kampı) ile ilgili olduğu düşünülebilir. Ancak bu projeyi de kapsayacak şekilde büyüklüğü ya da kapasitesi her ne olursa olsun münferit her bir kamusal projenin ülke ekonomisine, kültürüne, politikasına vb. makro ölçüdeki unsurlarına katma değer üretmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda yüksek irtifa kampı ile ilgili yapılabilirlik düzeyi bilimsel ve objektif bir şekilde analiz edilmiş olup fizibilite raporunun bu bölümünde ise projenin uygulanacağı Hazar Baba periferisi tüm boyutlarıyla analiz edilmeye ve vizyoner bir Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi perspektifi çizilmeye çalışılmıştır. Bu perspektif doğrultusunda Hazar Baba Bölgesi; Hazar Baba Kayak Merkezi, Hazar Gölü, Sivrice Ormanı ve işbu proje olan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi olmak üzere dört ayaklı bir Turizm Cazibe Merkezi olarak ele alınmıştır. Bu bağlamda bölgede yer alan mevcut tesislerin aktif hale getirilmesinin ve inşa edilecek tesislerin ise on iki aya yayılacak şekilde çok çeşitli sportif branşların yapılmasına imkân tanıyan bir biçimde tasarlanmasının, bölgenin kültürel ve tarihi mirasının gün yüzüne çıkarılmasının uygun olacağı düşünülmektedir. Bu şekilde vizyoner bir planlama yapıldığı takdirde ilgili yazında farklı

dönemlerde Doğu Anadolu'nun yıldızı olarak da adlandırılan bu bölgenin sahip olduğu potansiyelini ortaya çıkarabileceği düşünülmektedir.

Şekil 3. Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi

Fotoğraf 21. Hazar Baba Kayak Merkezi'nden Göl Görünümü

Yukarıdaki bölümlerde dünyanın en çok seyahat edilen kayak merkezleri, en çok turizm geliri elde eden göl bölgeleri ve dünyanın en çok sayıda sporcuya hizmet sunan yüksek irtifa kamp merkezleri ele alınmıştır. Bu tesislerin her biri Güney Amerika'dan Doğu Avrupa'ya dünyanın farklı destinasyonlarında yer almaktadır. Örneğin Como Gölü destinasyonu tek başına yıllık 15 milyar dolarlık bir turizm hacmine sahiptir. İsviçre'de yer alan St. Moritz Bölgesi bir kayak cenneti olarak 10 milyar dolarlık bir ticaret hacmine sahiptir. Buna ek olarak dünyanın en büyük ve kapsamlı çok sayıda yüksek irtifa kamp merkezine sahip olan Avusturya'nın Sestriere bölgesi dünyanın en saygın futbol kulüplerine ev sahipliği yapmaktadır. Bu bölgelerin ve destinasyonların ele alınmasının ve detaylı bir şekilde incelenmesinin sebebi Hazar Baba Bölgesi'nde oluşturulacak yaşam alanlarına, sportif ve konaklamaya dönük tesislere vizyoner bir bakış açısı sunması ihtiyacıdır. Ancak yapılan kapsamlı yurtdışı araştırmasında Hazar Baba destinasyonunun dünyanın birçok kış, doğa ve spor turizmi cazibe merkezinden daha avantajlı ve ayrıcalıklı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu bağlamda sahip olduğu doğal güzellikler, endemik bitki çeşitliliği, dağ, vadi ve göl gibi farklı tematik alanları, gölün içerisinde yer alan batık şehri, sahip olduğu zengin müzik ve gastronomi kültürü, aynı zaman diliminde dahi tespit edilen çok çeşitli iklim verileri, jeomorfolojik ve hidromorfolojik özellikleri, tarihi ve kültürel geçmişi, ulaşım imkanları ve bölgenin havaalanına yakınlığı, Pötürge, Diyarbakır, Nemrut Dağı gibi turizm destinasyonlarının merkezinde yer alması, terör vb. turizmi olumsuz etkileyebilecek herhangi bir kaos ortamına sahip olmaması, devlet destekleri, üst politika belgeleri ile uyumu ile birlikte Hazar Baba Bölgesi'nin topyekun bir kış, doğa ve spor turizmi cazibe merkezi olma vizyoner hedefine odaklanmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Şekil 4. Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi'nin Sahip Olduğu Turizm Hazinesini Oluşturan Unsurlar

İnşa edilecek Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ile birlikte yılın 12 ayı boyunca aktif bir kamp merkezi ve bu merkezin periferisini de kapsayacak şekilde 12 ay boyunca farklı sporların yapıldığı sürekli olarak aktif bir kompleks planlanmaktadır. Dolayısıyla kış aylarında kayak merkezinde kayak yapılabilecek, yüksek irtifa kamp merkezinde futbol, basketbol, voleybol, hentbol, atletizm, yüzme, sutopu, tenis, masa tenisi, rugby vb. branşlarda spor takımları kamp yapabilecek, buna ek olarak uygun iklim şartlarında balon uçurulabilecek, paraşüt ile atlama gerçekleştirilebilecek, bölgenin periferisinde yer alan Hazar Gölü'nde kürek, kano vb. branşlarda spor yapılabilecek, yine bölgede kros, dağ koşusu, kır yürüyüşü vs. yapılabilecek, tırmanma duvarında tırmanış eğitimleri verilebilecek ve tekne turları organize edilebilecektir. Özetle Hazar Baba coğrafyası yılın 12 ayını kapsayacak şekilde bir spor turizmi yerleşkesine dönüştürülebilecek bir kapasiteye sahiptir.

Dört yılda bir yapılan ve dünyanın en büyük ve en kapsamlı sportif organizasyonu olarak kabul edilen olimpiyatlar gelecek yıl Tokyo'da gerçekleştirilecektir. 2020 Tokyo Olimpiyatları'nda 57 adet ana sportif branş belirlenmiş ve müsabakaların bu sportif branşlarda gerçekleştirilmesine karar verilmiştir. Hazar Baba Kayak Merkezi, Yüksek İrtifa Kamp

Merkezi, Hazar Baba Ormanı ve Vadisi ile Hazar Baba Gölü'nün kapsayan Hazar Baba Bölgesi'nde ise bu 57 branşın 33'ünde spor yapılması mümkün olacaktır. Diğer bir ifadeyle, Hazar Baba Bölgesi, Dünya Olimpiyat Komitesi tarafından belirlenen 57 branşın neredeyse %60'ında spor yapma imkânı sunacak bir bölge haline gelecek ve dünyada dahi emsali bulunmayan ve on iki ay boyunca yaşayan aktif bir spor turizmi cazibe merkezi olarak tasarlanmaktadır.

Tablo 32. Proje Fikrinin Kaynağı ve Bölgenin Bu Fikre Uygunluğu, **YAZ ve KIŞ SPORLARI**

Sayı	YAZ SPORLARI			KIŞ SPORLARI		
	SPOR DALI	ELAZIĞ KAMP	ELAZIĞ BÖLGE	SPOR DALI	ELAZIĞ KAMP	ELAZIĞ BÖLGE
1	Okçuluk	X		Alplerde Kayak		X
2	Sanatsal Yüzme	X		Biatlon		X
3	Atletizm	X		Yarış Kızağı		
4	Badminton	X		Kır Kayağı		X
5	Basketbol	X		Kıvrırma		
6	Plaj Voleybolu		X	Artistik Patinaj		
7	Boks	X		Serbest Stil Kayak		X
8	Kano Slalom			Buz Hokeyi		
9	Kano Sprint			Kızak		
10	Bisiklet BMX			Nordic Kombine		
11	Dağ Bisikleti	X		Kısa Parça		
12	Bisiklet Yolu	X		İskelet		
13	Bisiklet Parkurları			Kayak Atlayışı		
14	Dalış	X		Snowboard		X

15	Binicilik / At Terbiyesi			Hız Pateni		
16	Binicilik Olayı					
17	Binicilik					
18	Eskrim	X				
19	Futbol	X				
20	Golf					
21	Jimnastik Artistik	X				
22	Jimnastik Ritmik	X				
23	Hentbol	X				
24	Hokey					
25	Judo	X				
26	Maraton Yüzme					
27	Modern Pentatlon					
28	Kürek Çekme		X			
29	Ragbi					
30	Yelkencilik		X			
31	Atış (Ateşli Silahlı)					
32	Yüzme	X				
33	Masa Tenisi	X				
34	Tekvando	X				
35	Tenis	X				
36	Trambolin	X				
37	Triatlon					

38	Voleybol	X				
39	Su Topu	X				
40	Ağırlık Kaldırma	X				
41	Güreş Serbest	X				
42	Güreş Grekoremen	X				

Hazar Baba Dağı'nın zirve seviyelerinde 1895 m. yüksekliğinde 175 m uzunlukta, 125 m genişlikte sığ bir göl, çevresinde 30-50 m yüksekliğinde tepeler bulunmaktadır. Oluşumu buzkar (sirk çukurluğu) aşındırması ile ilgilidir.

Fotoğraf 22 Hazar Baba Dağı

Hazar Baba Dağı, bitki türleri bakımından oldukça zengindir. Orman ekosistemi içinde olmasına rağmen dağın daha çok meşe türlerinden oluşan orman varlığı tahrip edilmiş, yerini antropojen steplere bırakmıştır. Kayak merkezi kuzeyinde dar alanlı karaçam ve sedir ağaçlandırması yapılmıştır. Hazar Gölü (1238 m) ile Hazar Baba Dağı'nın 1900-1950 metreye

kadar olan kesimi orman ekosistemi içinde olmasına rağmen, günümüzde dikenli otların yaygın olduğu antropojen step alanıdır. 1950 metreden yüksek kısımlar subalpin çayırlar bölgesidir. Altan (1981), Hazar Baba Dağı'nın florasını incelemiş, bunlardan ülkemiz için 10 endemik tür belirlemiştir. Yaygın bitkiler olarak, Astragalus, Trifolium, Vicia, Veronica, Trigonella, Silene, Centaurea, Medicago, Ranunculus, Alyssum, Euphorbia, Salvia, Valerianella, Galium olmak üzere 14 büyük cins tespit etmiştir. Kekik, geven, yumak, sütleğen, katırtırnağı, çoban yastığı, adaçayı, üçgül, fiğ yer yer katlar ve topluluklar oluşturur. Özellikle çiçek açma döneminde bu bitkiler pek çok güzellikleriyle görülmeye değer özelliktedir.

Hazar Baba Dağı ve çevresi yaban hayatı ve kuş türleri bakımından da oldukça zengindir. Nitekim göl çevresinde Temizer ve Ay (1995) tarafından 30 kadar kuş türü tespit edilmiştir. Bunlardan yaygın olanlarını martı, balıkçıl, angut, güvercin, çulluk, karabatak, ördek, kırlangıç, leylek, karga, serçe, keklik ve sığırcık temsil etmektedir. Ne var ki aşırı avlanma ve göldeki kirlilik nedeniyle bölgedeki kuş türleri azalmaktadır.

Hazarbaşı kayalıklarının üzerindeki basamak, yamaç paraşütü için uygundur. Buradan göle doğru yapılacak uçuşlar, çok sayıda turisti buraya çekebilir. Bunun için kayak merkezi ile bağlantılı bir yol yapılmalıdır.

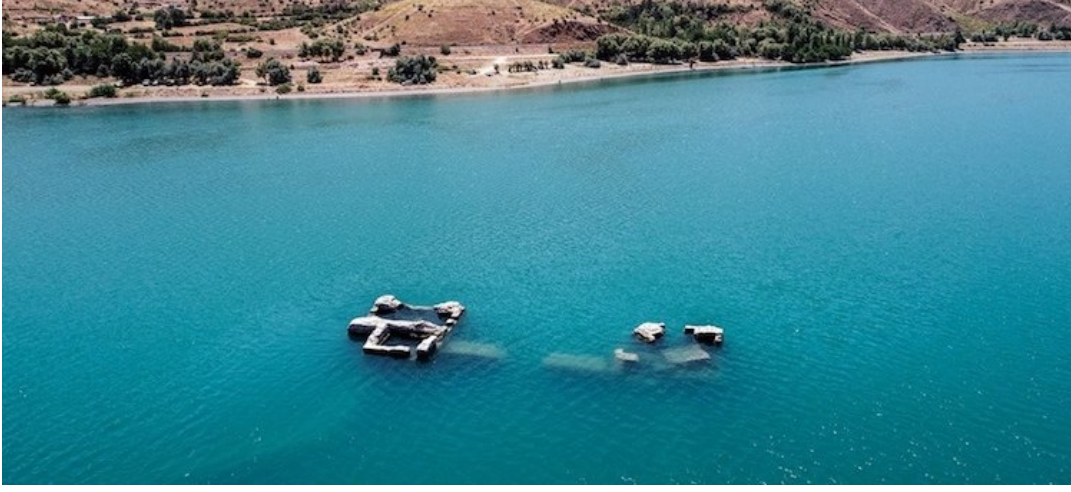
Fotoğraf 23 Hazar Vadisi'nde Yamaç Paraşütü

Topal'ın (2003) yaptığı araştırmaya göre başta Müslümanlar olmak üzere, Museviler ve Hristiyanlar tarafından da kutsal olan, Kâbe'yi inşa eden Hz. İbrahim'in babası Azer'in mezarı, Elazığ'ın Sivrice ilçesi sınırları içerisindeki Hazar Baba Kayak Merkezi'nin üst kısmında, O'nun kız kardeşi olan Hacıhan'ın Türbesi de yine Sivrice ilçesinin Kürk Köyünde olduğu belirtilmektedir. Rivayetlere göre Azer, Babil Hükümdarı Nemrud döneminde yaşamıştır. Marangozlukta, müneccimlik yani astronomide ve mühendislikte hünerli bir ilim sahibi olup, büyük itibar gören bir şahsiyettir. Bazı yazılı kaynaklara göre Azer Harran halkındandır. Adıyaman ilindeki Nemrud Dağı, Şanlıurfa'daki Balıklı Göl de olduğu gibi, Elazığ'daki Hazar Baba dağı'da inanç turizmine açılabilir. Hz. İbrahim'in babası Azer'in mezarı geçmiş kuşaklardan bugüne bir kültür mirası olarak da önemlidir. Bu mezarlığa karayolu ulaşımı sağlanmalı ve açılacak yola ilgili işaret levhaları konulmalıdır. Ayrıca bu türbeyi tanıtıcı olarak Türkçe-İngilizce olmak üzere bir açıklama yazılmalıdır. Yöreye inanç turları düzenlenmeli, Turizm Bakanlığı ile temasa geçilmek suretiyle burası inanç turizmi kapsamına alınmalıdır (Topal, 2003).

Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi'nin en önemli tarihi ve kültürel hazinelerinde bir diğeri de Hazar Gölü'dür. Hazar Gölü'nde suyun 1830'lu yıllardan itibaren yükselmesi sonucu tamamen suyun altında kalan ancak gölün güneybatısında "Kilise Adası" olarak bilinen noktada yüzeyden tepe noktaları görülebilen "Batık Şehir" kalıntılarıyla dikkati çekmektedir. Jeolojik dönemlerde tektonik çökme sonucu oluşan Hazar Gölü'nün doğal güzelliklerinin yanı sıra mavi örtüsünün altında bulunan ve "Batık Şehir" olarak adlandırılan çok önemli tarihi bir zenginliği de barındırmaktadır.

Fotoğraf 24 Batık Şehir I

Bugüne kadar yapılan kısıtlı su altı araştırmalarında 11. yüzyıla ait kalıntıların yoğunlukta olduğu ancak çevresindeki arkeolojik buluntulardan 4 bin yıl öncesine ait izler de barındırdığı tahmin edilen Batık Şehir'in UNESCO tarafından tescillenmesiyle bölgenin dalış turizmi açısından cazibe merkezi haline gelmesi beklenmektedir. Yöre halkı tarafından çeşitli efsanelere de konuda olan "Batık Şehir", su altı arkeolojik kazı yapılamaması nedeniyle ilk yerleşim tarihi belirlenemediğinden gizemini korumaktadır.

Fotoğraf 25. Batık Şehir II

Fotoğraf 26. Batık Şehir III

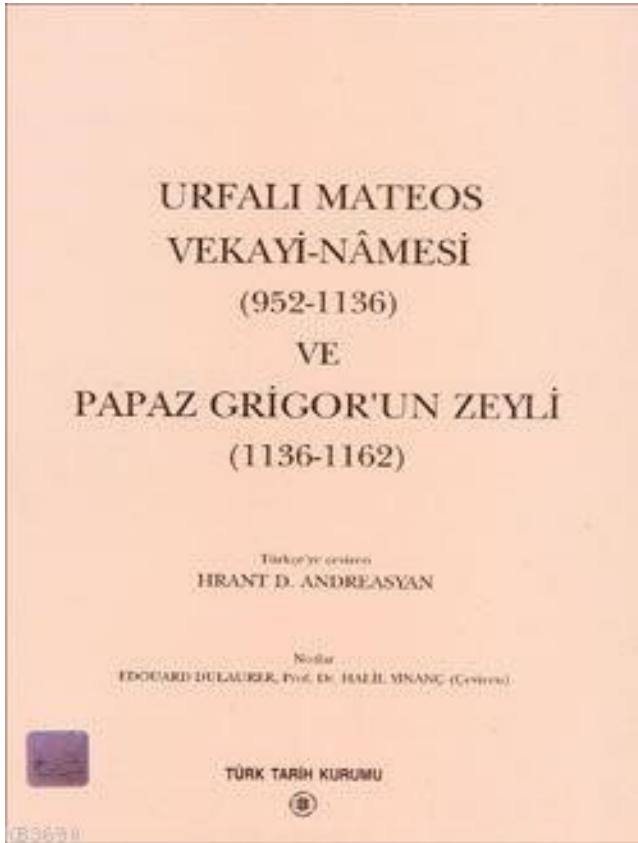
Bu bölge, dalış turizmi açısından da büyük önem arz etmektedir. Daha önce bölgede dalış gerçekleştiren profesyoneller bölgede kilise kalıntılarının, kale surlarının, çanak, çömlek ve sırlı tabak parçalarının, yonca ağızlı sofa amforalarının Selçuklu, Bizans ve Osmanlı döneminden kalma izler barındırdığını vurgulamaktadır. Bu bağlamda bölge su altı turizmi açısından da büyük önem taşımaktadır.

Fotoğraf 27. Batık Şehir IV

Bölgeye ve özellikle Kilise Adası'na birçok edebi eserde de yer verilmiştir. Bunların en önemlileri ise Ermeni asıllı yazar Urfalı Mateos'un 12. Yüzyıldaki Vekayi-namesi ve Polonyalı Simeon'un 17. yüzyıldaki Seyahatnamesi'dir. Bu bağlamda batık şehrin gerekli tanıtım ile birlikte yabancı turistler için bir cazibe merkezi haline gelmesinin mümkün olabileceği düşünülmektedir.

Fotoğraf 28. Urfalı Mateos'un Vekayi-namesi

1960'lı yıllardan itibaren göl kenarını izleyen yeni güzergâhların açılmasıyla birlikte Karayolları, TPAO, Maden Belediyesi, DSİ, Gençlik ve İzcilik kampları ile TÜGSAŞ tesisleri faaliyete geçmiştir. Daha sonra 1970'li yıllarda Elazığ Şeker Fabrikası, Çimento Fabrikası ve Orman Bölge Müdürlüğü kampları hizmete girmiştir. Bunları 1980'li yıllarda 8.Kolordu, Fırat Üniversitesi, Maliye, Sümerbank ve Elazığ Belediyesi, Diyarbakır Hava Üssü tesisleri izlemiştir. 1990'lı yıllarda ise, Köy Hizmetleri, PTT, Sağlık Müdürlüğü, Bayındırlık ve İller

Bankası kampları yapılmaktadır. Fırat Üniversitesi, Tapu-Kadastro ve Adalet Bakanlığı'nın da tesis yapmak için yerleri bulunmaktadır.

Fotoğraf 29. Hazar Gölü

Bu tür kültürel ve tarihi değerler ile kamu ya da özel sektöre ait tesislerin turizme katkı sunacak şekilde değerlendirilerek geliştirilmesinin ve bununla birlikte yerli ve yabancı turistlerin hizmetine sunulmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Özetle, Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi olarak adlandırılabilen bu bölge; dünyadaki emsal turizm bölgelerine göre çok daha çeşitli ve avantajlı olan ulaşım olanakları; batık şehir ve Kilise Vadisi, Kürsübaşı Müzik Topluluğu vb. tarihi ve kültürel hazineleri; yılın on iki ayı boyunca farklı sportif branşlarda (57 olimpiik sportif branşın %60'ı olmak üzere 33 ana sportif branş ve bunların alt dalları) hizmet verebilecek şekilde bahşedilmiş doğal imkanları ve güzellikleri, iklim özellikleri, mevcut ve inşa edilecek (Yüksek İrtifa Kamp Merkezi) spor ve konaklama tesisleri ile tesis altyapısı; aynı periferi içerisinde dağ, vadi, göl, endemik bitki

türleri, zengin bir yaban hayatı ve çok çeşitli kuş türlerini barındırması ve daha birçok özelliği ile yalnızca ülkemizin değil dünyanın sayılı turizm destinasyonlarından biri olarak dünya kış, doğa ve spor turizminde çok önemli bir yer edinebilecek bir potansiyele sahiptir. Üstelik bu bölge için belirlenen bu vizyoner hedef 11. Kalkınma Planı, 2023 Türkiye Turizm Strateji Belgesi gibi tüm üst politika belgeleri ile tam bir uyum arz etmektedir. Tüm bunlara ek olarak Fırat Kalkınma Ajansı ve Elazığ Valiliği başta olmak üzere bölgenin tüm üst düzey kamu kurumlarının ve yöneticilerinin son yıllarda bölgenin turizm potansiyelini canlandırmaya dönük yürüttükleri faaliyetlere istinaden bölgesel düzeyde de bu vizyoner hedefi benimseyecek ve bu hedefin geliştirilmesine katkı sunacak bilgi birikimi ve fikir altyapısına sahip olunduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla ulusal ve bölgesel topyekûn bir çalışma ile birlikte mevzubahis “Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi” vizyoner hedefine ulaşmanın mümkün olacağı düşünülmektedir.

5.5. Talep

5.5.1. Talep Analizi

Talep analizi iki aşamada yapılmıştır. İlk aşamada bölgenin makroekonomik ve sosyal göstergelerinden hareketle makro düzeyde bir talep analizi yapılmıştır. İkinci aşamada bölgede bir yüksek irtifa kamp merkezine duyulan ihtiyacın belirlenmesi amacıyla yapılan mikro ölçekli bir çalışmayla makro analiz desteklenmiştir.

5.5.1.1. Talebi Belirleyen Temel Nedenler ve Göstergeler

FKA'nın görevlendirmesi çerçevesinde, tarafımızca Elazığ Sivrice Bölgesi'nde yüksek irtifa kampında verilecek hizmetler ve konaklama yatırım şartları ve talep projeksiyonu incelenmiş ve bu çalışmaların bir kısım sonuçları önceki bölümlerde verilmiştir. Bu çalışmalar ve bölgeyle ilgili kurum ve kişiler ile yapılan görüşmeler sonucunda Sivrice Bölgesi için yüksek nitelikli bir yüksek irtifa kamp merkezi tesislerinin yapılacağı bir yatırım planının uygun olacağı öngörülmüştür. Bu yatırımların son dönemlerde katılımcılar tarafından talep edildiği üzere, çok yüksek kapasitede olmayan, yeterli ve ferah yaşam alanı sunan, butik hizmet anlayışına sahip,

kitle turizminden ziyade yeni ve alternatif turizm eğilimlerine hitap edebilecek ve farklı talepleri olan misafirlere, turistlere ve sporculara yüksek kalitede hizmet sunabilecek donanımda tesislerden oluşması hedeflenmektedir. Bu bölgede yatırımların ulaşılabilirlik toplam kapasitesi konusunda bir öngöründe bulunulmamaktadır.

Bu çerçevede, Sivrice Bölgesi'nde gerçekleştirilebilecek yatırımlara örnek olarak yüksek kalitede hizmet veren ve termal tesisler barındıran bir adet beş yıldızlı otel yine yüksek kalitede hizmet vermesi hedeflenen, ancak daha uygun fiyatlı bir konaklama alternatifi yaratacak olan bir adet dört yıldızlı otel ve 20 adet en az sekiz kişinin konforlu bir şekilde konaklamasına imkân tanıyacak şale için finansal fizibilite çalışması yapılmıştır. Otellerin kış döneminde kış sporları sevenlere aileleriyle de zaman geçirebilecekleri ortam ve hizmeti sunarken diğer aylarda ise profesyonel sporcu kamplarına hizmet vermesi hedeflenmiştir. Bunun yanı sıra Sivrice Bölgesi'nin Elazığ'a ve havaalanına yakınlığı dikkate alınarak, şehir otelciliği ve kültür, termal ve sağlık, spor ve benzeri turizm aktiviteleri için bölgeye gelenlere konaklama imkânı sağlayacağı öngörülmüştür. Planlanan yatırımlar için kış turizmi yüksek irtifa kampları örnekleri incelenerek, seçilen en iyi uygulamalar referans alınmış ve varsayımları kabul edilmiştir. Planlanan yatırımlar kış sezonu dışında ihtiyacı karşılamak üzere yüksek irtifa kampı ve şehir otelciliği kavramı ile hizmet verecektir. Bu kapsamda tesis içerisinde yer alan konaklama merkezlerinin firmalardan ve sektör kurumlarından gelen toplantı, kongre, çalıştay ve seminerler ile sportif kamu organizasyonlarına ev sahipliği yapması ve buna uygun altyapı ile donanımına sahip olması hedeflenmektedir. Dördüncü bölümde Erzurum'da yakın dönemde gerçekleştirilen kongre, seminer ve diğer organizasyonlar hakkında detaylı bilgiler bulunmaktadır. Bunun yanı sıra "Anadolu'nun Zirvesi'nden Sporun Zirvesine, Yüksek İrtifa Sporcu Kampı" adlı proje ile otellerin yaz dönemlerinde yurt içi ve yurt dışından gelen futbol ve diğer spor takımlarının konaklama taleplerini de karşılaması hedeflenmektedir.

Bu yatırım için Kültür ve Turizm Bakanlığı Tahsisler Genel Müdürlüğü tarafından Sivrice Bölgesi'nde bedelsiz arsa tahsisleri yapılacağı öngörülmektedir. Bu tür bir maliyetsiz arsa tahsisi imkânının yatırımların cazibesini artıracakı düşünülmektedir.

Yapılan fizibilite çalışması belli bir alanın tahsisini temel alarak gerçekleştirilmiştir. Bu fizibilite çalışmasında tahsis edilecek sahalarda gerçekleştirilecek yatırımlar için arazi düzenleme, hafriyat ve benzeri yatırım maliyetleri de ayrıca ele alınacak ve değerlendirilecektir. Belli bir mimari kavram ve kalite öngörüsü ile çalışma hazırlanmış, ancak detaylı mimari tasarım planlarının yatırımcılar tarafından belirleneceği göz önünde bulundurularak çalışmamıza dâhil edilmemiştir. Yatırım maliyeti hesaplanırken Elazığ'a yakın mesafede bulunan çimento ve diğer inşaat malzemeleri fabrikalarının inşaat süresince ihtiyaca ekonomik bir şekilde cevap vereceği göz önünde bulundurulmuştur. Yüksek kalitede hizmet verecek oteller için özellikle tefrişat ve teknik donanım maliyetleri incelemesinde, bunların başka bölgelerden getirileceği öngörülmüş ve nakliye maliyetlerinin Batı bölgelerine kıyasla daha yüksek olabileceği göz önünde bulundurularak, toplam yatırım maliyetinin benzer yatırımlara göre yaklaşık %20 oranında daha yüksek olabileceği kabul edilmiştir. Kış döneminde yüksek doluluk oranlarıyla hizmet vereceği öngörülen bu yatırım için, bu sezonda konaklama bedelinin diğer sezonlardan daha yüksek olacağı varsayımı kabul edilmiştir. Otellerin orta vadede kış aylarında dört ay süre ile %100'e yakın dolulukla hizmet vereceğini öngörülmüştür. Bunun yanı sıra tesisin işletme döneminde, operasyonel giderler arasında yüksek bir paya sahip olan yiyecek ve içecek giderleri konusunda, bu malzemelerin yöresel kaynaklarla ve ekonomik bir şekilde temin edilebilme imkânına sahip olduğu dikkate alınmıştır. Ayrıca bölgede yer alan turizm yüksekokulları aracılığıyla temin edilebilecek kalifiye iş gücü ve bölgeden çekilebilecek diğer iş gücü sayesinde, eleman bulma sıkıntısı yaşanmayacağı ve personel masraflarının ortalama seviyede olacağı öngörülmüştür.

Tüm bu parametreler göz önünde bulundurularak hazırlanan finansal fizibilite çalışması projenin karlı ve gerçekleştirilebilir olduğunu göstermektedir.

5.5.1.2. Yapılan Saha Araştırması

Bölgede ikamet eden vatandaşların ve kamu kurumlarındaki üst düzey yöneticilerin inşa edilmesi planlanan yüksek irtifa kamp merkezi ile ilgili görüşlerini almak adına gayriresmi görüşmeler yürütülmüş ve bireylerin yüksek irtifa kamp merkezleri ile ilgili yeterli düzeyde

bilgi sahibi olmadığı anlaşılmıştır. Ancak görüşülen şahıslar Hazar Baba Bölgesi'ndeki turizm potansiyelinin geliştirilmesi ve bu bölgeye yeni tesisler kazandırılması konusunda hemfikirdir. Bu bağlamda görüşlerin tamamı bölgede yüksek irtifa kamp merkezi yatırımı yapılmasının ekonomik ve sosyal kalkınmaya olumlu katkısı olacağı şeklindedir. Tüm ilgililerin yüksek irtifa kamp merkezi için fikir birliğine varmasından öte özellikle üzerinde durulan husus ise yatırımın yalnızca Elazığ ilinden değil tüm bölge ve Türkiye'den ziyaretçi çekecek şekilde yapılmasının uygun olacağı düşüncesidir. Bu bağlamda yapılacak olan bir yatırımın yalnızca bir kamp merkezi olarak değerlendirilmek yerine bir turizm cazibe merkezi olarak Hazar Baba Bölgesi'ne katkı sunacak şekilde ele alınmasının daha doğru bir karar olacağı şeklinde vatnadaşlardan görüş alınmıştır.

5.5.2. Bölgesel Düzeyde Gelecekteki Talebin Tahmini

Son 3 yıl içerisindeki istihdamın sektörel dağılım verileri incelendiğinde, bölgede sektörel istihdamın Türkiye geneline paralel olarak değiştiği söylenebilir. Bununla birlikte, istihdam bölgede tarım ve hizmetler sektörlerinde yoğunlaşmaktadır. Bölge sanayi son yıllarda belirli düzeyde gelişmekle birlikte, sanayi sektörü istihdamının son iki yılda % 20'ler düzeylerinde seyretmektedir. Özellikle imalat alanında bölgenin eğitimli işgücü ve ara eleman ihtiyacı vardır. Gelişmenin doğal seyrine uygun olarak, gelecekte tarım sektöründe verim artırıcı tekniklerin kullanımının ve eğitimli insan sayısının artmasıyla, tarım sektörünün istihdam payının azalacağı, sanayi sektörü istihdam payının bir miktar artacağı ve hizmetler sektörü istihdam payının Türkiye düzeyine yükseleceği beklenmektedir. Bu gelişime ayak uydurabilmek için işgücü eğitimi önem taşımaktadır. Gelecekteki işgücünün, sanayi ve hizmetlerin talep ettiği güncel yetenek ve donanımlara sahip olması gerekmektedir.

Bölgede özellikle yaz aylarında yurtdışı giriş çıkışlar yoğunlaşmaktadır. Bölgenin her ilinde önemli derecede gurbetçi vatandaş bulunmaktadır. Özellikle Elazığ'ın doğusu ve güneyi, Tunceli ve Bingöl'de Avrupa'nın çeşitli ülke ve şehirlerinden gurbetçi akışı olmaktadır. Bu vatandaşlar için Elazığ Havalimanı önemli bir erişim noktasıdır ve aynı zamanda bölgenin en çok uluslararası uçuşa sahne olan havalimanıdır. Bu havalimanından ileride Almanya, Fransa,

Hollanda ve İngiltere'nin değişik şehirlerine gelecekte uçuş talepleri olması muhtemeldir. Bunun yanı sıra, Kuzey Irak ile gelişen ticari bağlar gelecekte bu bölgeye uçuş talebi doğurabilecektir. Büyükşehir statüsü alan ve giderek dış ticareti gelişmekte olan Malatya'dan da gelecekte doğrudan Avrupa uçuşları için talep olabilir.

5.5.3. Bölgenin Ekonomik Büyüme Senaryosu ve Talep Tahminleri İlişkisi

Yüksek irtifa kamp merkezi yatırımları özellikle Anadolu'da uzun sürede geri dönüşü olan ve bu nedenle yerel yönetimlerce de desteklenen gayrimenkul yatırımlarıdır. TR 81 Bölgesi için öngörülen yatırım modeli de benzer özellikleri göstermektedir.

Malatya, Elazığ, Bingöl ve Tunceli için hazırlanan 1/100.000 plan ile bölgenin 2040 yılı nüfusu ile ilgili nüfus kabullerinde bulunulmuştur. Örneğin yalnızca Elazığ il nüfusunun ilgili yılda 1.000.000'a ulaşacağı varsayılmış ve plan hedefleri bu nüfusa göre belirlenmiştir. Plan bütün şehirlerde büyüme ve ekonomik kalkınmayı hedeflemektedir.

Aynı şekilde TRB1 Bölgesi Bölge Planı (2014-2023) potansiyel gösteren sektörlerin güçlendirilmesini, girişimciliğin ve ihracatın desteklenmesini hedeflemektedir. Büyüme ve kalkınma hedefleri ile yüksek irtifa kamp merkezi yatırımı arasında belirgin korelasyon bulunmakta olup, yörede KOBİ ve işletme sayısının artması, turizme duyulan kaynak ayrımında artış, ulusal ve uluslararası sportif ve doğaya ilişkin organizasyonların düzenlenmesi de yüksek irtifa kamp merkezine olan talebi arttıracaktır.

Tablo 33. Hazar Baba kayak merkezi ve ülkemizde gelişimini tamamlamış kayak merkezlerindeki konaklama kapasitesi

Kayak merkezi	Tesis sayısı	Yatak kapasitesi
Uludağ	27	3200
Palandöken	9	2500
Kartalkaya	2	1005
Erciyes	2	250
Hazar Baba	2	-

Kaynak: Turizm Bakanlığı verileri, 2017

5.6. Mal veya Hizmetlerin Satış Üretim Programı

5.6.1 Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Potansiyeli (Satış Programı)

Turizm açısından önem arz eden kaynaklar yurt içi ve yurt dışındaki birçok merkezden turist çekmektedir. Bu çekim gücünün oluşması ve turizm merkezinin gelişmesi için, gelen ziyaretçilerin konaklama, barınma, güvenlik gibi ihtiyaçlarını eksiksiz ve sorunsuz bir şekilde karşılanması gerekmektedir. Bu açıdan çalışmamıza konu olan Hazar Baba kayak merkezinin gelişme gösterebilmesi için konaklama ve barınmaya yönelik tesislerin tamamlanması gerekmektedir.

Hazar Baba kayak merkezinde kayak evi ve kafeterya olmak üzere iki ayrı tesis bulunmaktadır. Konaklama tesisi yoktur. Gelişmiş diğer kayak merkezlerindeki konaklama imkânları ise göreceli olarak çok daha fazla gelişmiş durumdadır. Tesisler açısından Uludağ, Palandöken, Erciyes ve Kartalkaya kış turizm merkezlerinde alt yapı sorunlarının önemli ölçüde çözüldüğü, birçok yıldızlı otel ve motellerin varlığı, tesislerin yeterliliği göz önüne alınırsa, Hazar Baba kayak merkezinin çok gerilerde ve işin başlangıç aşamasında olduğu görülmektedir. Tesislerin gelişimi kayak merkezine gelen ziyaretçi sayılarıyla yakından ilgilidir. Hazar Baba kayak merkezine gelen turist sayısının az olmasında yukarıda belirtilen eksiklikler de önemli bir paya sahiptir.

5.6.1.1. Fiyat

Anadolu’da yapılan yüksek irtifa kamp merkezleri kiralari tesislerine yerine ve özelliklerine göre değişiklikler göstermektedir. Bazı tesislerde İstanbul ve diğer büyük kentlerimizde bazı ek hizmetlerden ücret talep edilmesine rağmen, Anadolu’da yapılan organizasyonlarda ücret, sağlanan bütün hizmetleri de içermektedir ve fiyatları yüksek irtifa kamp merkezinin konumu, büyüklüğü, erken satın alma ve son anda kiralama gibi alternatif fiyatlama yöntemleri nedeniyle 28 TL/m2 ile 600 TL/m2 arasında değişmektedir.

5.6.1.2. Ürün

Proje konusu ürün Yüksek İrtifa Kamp Merkezi alanı (spor ve konaklama tesisleri olmak üzere) katılımcılara ve diğer isteklilere kiralanması ile sınırlıdır.

5.6.1.3. Promosyon

Sektörde düzenlenecek her bir organizasyon için ayrı tanıtım faaliyetleri düzenlenmektedir. Hedefi tüketici olan konaklamalarda daha fazla ziyaretçi sayısına ulaşmak için açık hava, gazete ilanı gibi mecralara ağırlık verilirken, ihtisas ve entegre olmak üzere profesyonel organizasyonlarda potansiyel katılımcılara uzun dönem içinde birebir pazarlama yapılmaktadır.

5.6.1.4. Destekler

Yukarıdaki bölümlerde de değinildiği üzere projenin yapımını ve/veya işletmesini üstlenecek özel yerli veya yabancı şirketler yapacağı yatırımında 14.07.2009 tarih ve 2009/15199 sayılı Yatırımlarda Devlet Yardımları Hakkında Karar kapsamında devlet desteklerinden faydalanabileceği öngörülmektedir. Yüklenici firmanın aşağıda sıralanan genel destek unsurlarından faydalanabileceği düşünülmektedir.

1. Gümrük Vergisi Muafiyeti: Teşvik belgesi kapsamındaki yatırım malları (inşaat malzemesi hariç) ithali yürürlükteki İthalat Rejimi Kararı gereğince ödenmesi gereken gümrük vergisinden muaftır.
2. Katma Değer Vergisi İstisnası: 3065 sayılı Katma Değer Vergisi Kanunu gereğince, teşvik belgesi kapsamında uygun görülen makine ve teçhizatın ithali ve yerli teslimleri katma değer vergisinden istisna edilir.
3. Sigorta primi işveren hissesi desteği
4. Vergi indirimi
5. Yatırım Yeri Tahsisi

5.6.2. Pazarlama Stratejisi

Yüksek irtifa kamp merkezi işletme modeline uygun olarak özel sektör veya kamu özel sektör işbirliğine göre kurulmuş tüzel kişiliğe/işletmeye kiraya verilecektir. Pazarlama stratejisi söz konusu tüzel kişilik tarafından belirlenecek ve uygulanacaktır.

6. PROJE YERİ/UYGULAMA ALANI

6.1. Proje Alanının Niteliği

Elazığ Mahalli İdareler Birliği, Yüksek İrtifa Kamp Merkezi yatırımı fikri oluştuktan sonra bölgede yer alan uygun arazilerin envanteri oluşturulmuş, değerlendirmiş ve uygun görülen seçenekler sınırlandırarak seçilen arazinin kadastral planları temin edilmiştir. Yapılan çalışmalar sonucunda seçilen arazilerden Hazar Baba Kayak Merkezi'ne komşu olan arazinin yatırım için uygun olacağı belirlenmiş ve üzerinde alternatifli olarak değerlendirmeler ve tasarımlar yapılmıştır sonuç olarak Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi'nin avan projeleri hazırlanmıştır.

İncelemeye alınan yatırım yerinin özellikleri ve detaylı incelemeleri önerilerle birlikte aşağıda verilmektedir.

6.2. Hazar Baba Kayak Merkezi'ne Komşu Olan Arazinin Özellikleri

Tablo 34.'te bilgileri verilen arazi kullanım için detaylandırılmıştır.

Tablo 34. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Arsa Bilgileri

İL	ELAZIĞ
İLÇE	SİVRİCE
MAH./KÖY	KARAÇALI

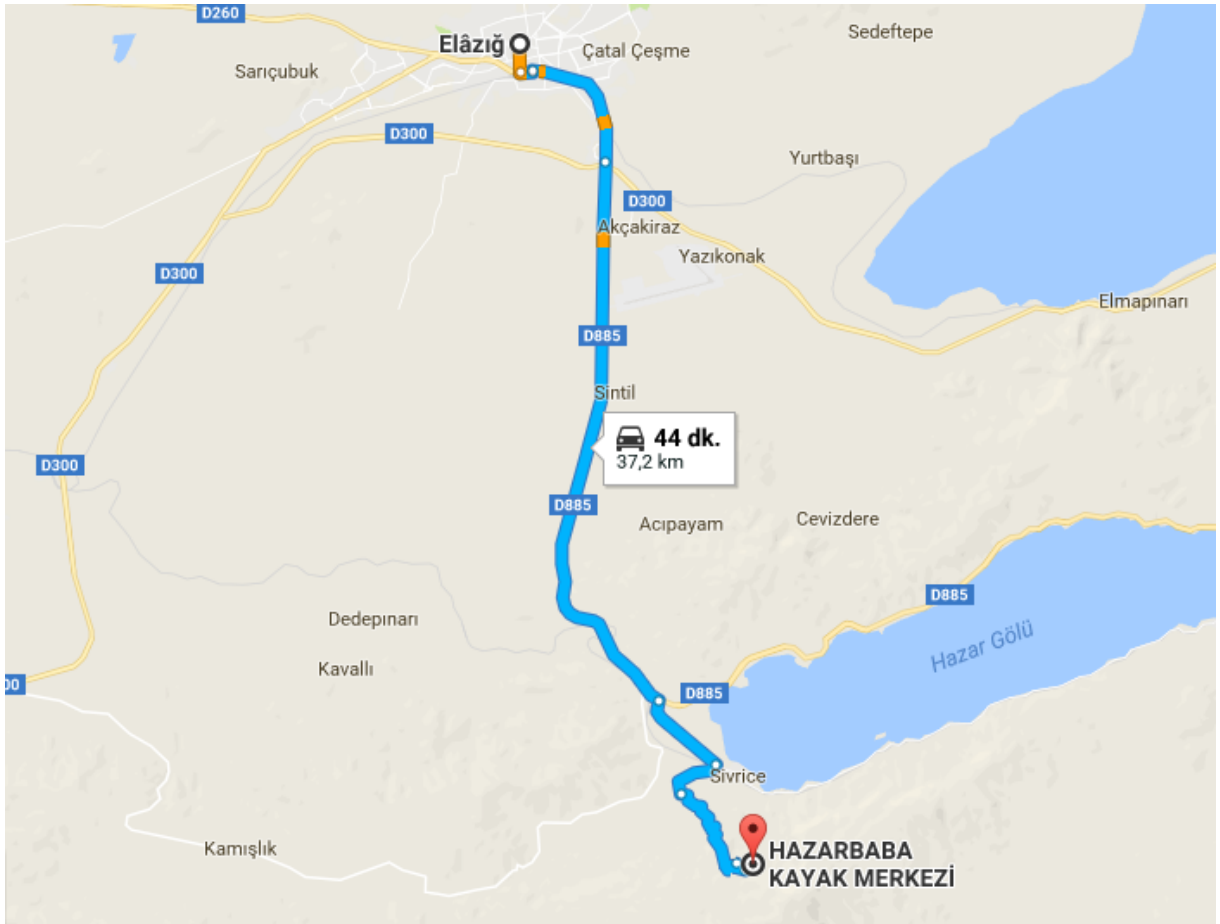
ADA/PARSEL	ALAN
101/24	28.458,76 m ²
101/25	23.044,65 m ²
101/26	10.436,98 m ²
TOPLAM	61.940,39 m ²

6.2.1. Planlama Alanına İlişkin Genel Veriler

6.2.1.1. Konum

Hazar Baba kayak merkezi, Elazığ il merkezinin 37 km güneyinde, Güneydoğu Torosların önemli yükseltisine sahip Güney Batı-Kuzey Doğu uzanışlı Hazar Baba dağının kuzeye-Hazar Gölüne bakan yamaçlarında yer almaktadır (Harita 12 ve Harita 13). Sivrice ilçe merkezine 6 km mesafede ve 1800-2000 m yükseltileri arasındadır. Tesisler % 22 eğimli bir yamaçta bulunmaktadır. Yapılacak olan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi, kayak merkezinin kuzeyinde bulunan komşu 3 ayrı parselin birleşiminden oluşan arsada konumlandırılacaktır.

Harita 12. Hazar Baba Kayak Merkezi'nin Konumu

Harita 13. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Lokasyon Haritası

6.2.1.2. Makro Ulaşım

Hazar Baba Kayak Merkezi, yukarıdaki kısımlarda da bahsedildiği üzere, adını yamaçlarında kurulduğu dağdan almıştır. Bölge halkının kış sporları yapabilmesi amacıyla 1992 yılında yapımına başlanmış, 1999 yılında hizmete açılmıştır.

Kayak merkezi Elazığ il merkezine 37 km. uzaklıktadır. Kara yolunun şehir merkezinden Sivrice'ye kadar olan bölümü asfalt ve oldukça düzgündür. Hazar gölünün kıyısında kurulan Sivrice ilçe merkezinden sonra, kayak merkezine doğru 6 km'lik bölümü kış mevsiminde yol

stabilize olmasına rağmen ulaşımı zorlaştırmaktadır. Belediye ekiplerinin yoğun çalışmalarına karşı nadiren de olsa yol ulaşımına kapanabilmektedir. Yüksek irtifa kamp merkezi tamamlandıktan sonra daha da kapsamlı bir yol inşasının uygun olacağı düşünülmektedir.

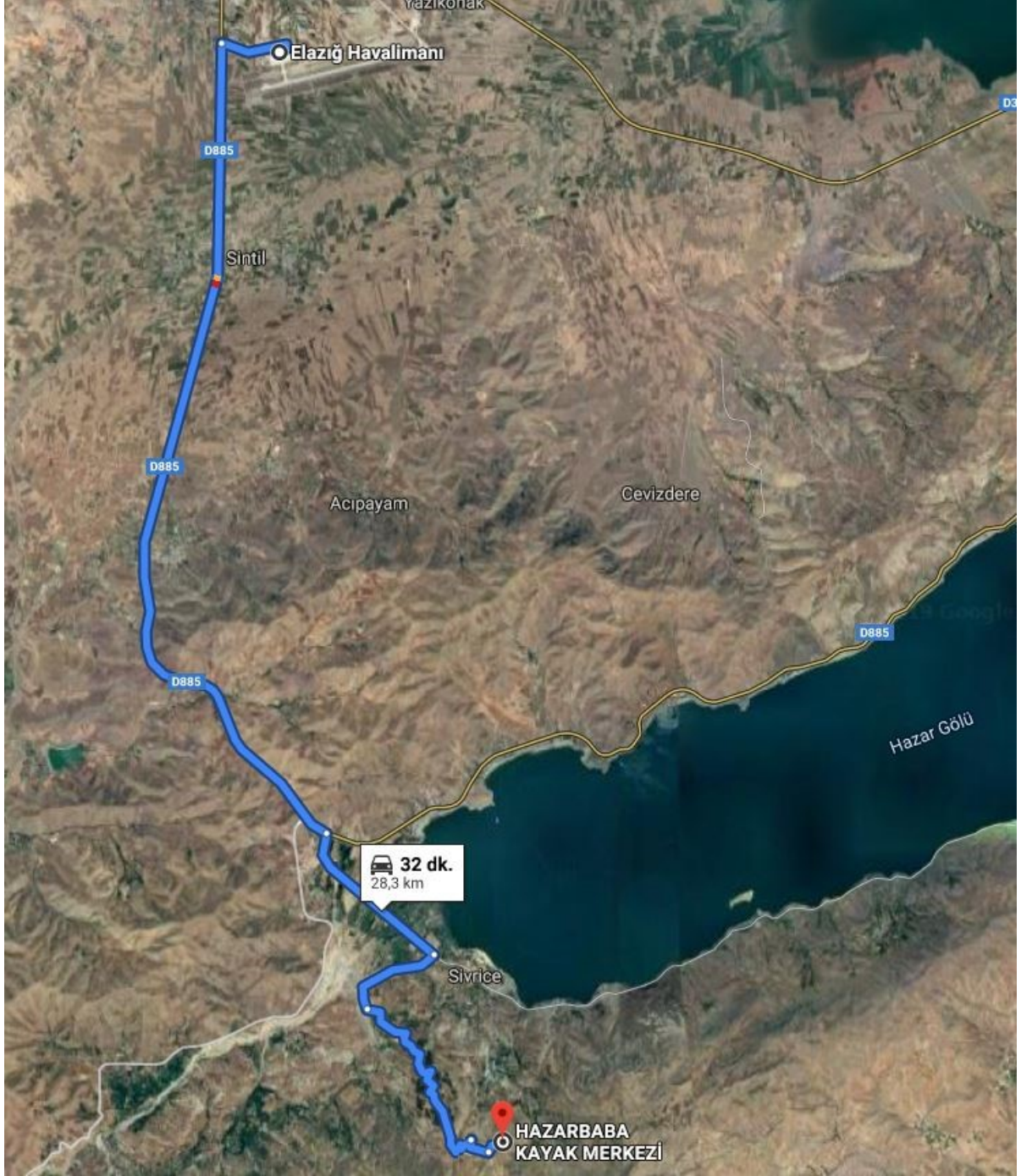
Ayrıca kayak merkezine, Diyarbakır'dan ve Malatya-Elazığ karayolundan ayrılarak Sivrice yönünde Gözeli yolu ile ulaşmak mümkündür. Bu yolların tamamı asfalt olup çift şeritlidir. Yalnız Gözeli yolu çok fazla tercih edilen bir güzergâh değildir. Kayak merkezi yolunda kış aylarındaki yoğun kar yağışı ulaşımı etkilese de, yollar devamlı açık tutulmaktadır. Karayolunun yanı sıra Ankara-Elazığ arasında düzenlenen uçak seferleri ve demir yolu ulaşımı vardır (Tablo 35).

Tablo 35. Hazar Baba Kayak Merkezine Ulaşım Mesafeleri

Sivrice – Elazığ Arası (Karayolu)	28 Km
Havaalanı – Kayak Merkezi Arası	20 Km
Demiryolu (Gar) – Kayak Merkezi Arası	24 Km
Sivrice – Kayak Merkezi Arası	6 Km
Sivrice ile Zirve Arası (Hazar Baba Dağı)	8 Km

Kaynak: Sivrice Belediyesi verileri

Harita 14. Hazar Baba Kayak Merkezi'ne Elazığ Havaalanı'ndan Ulaşım

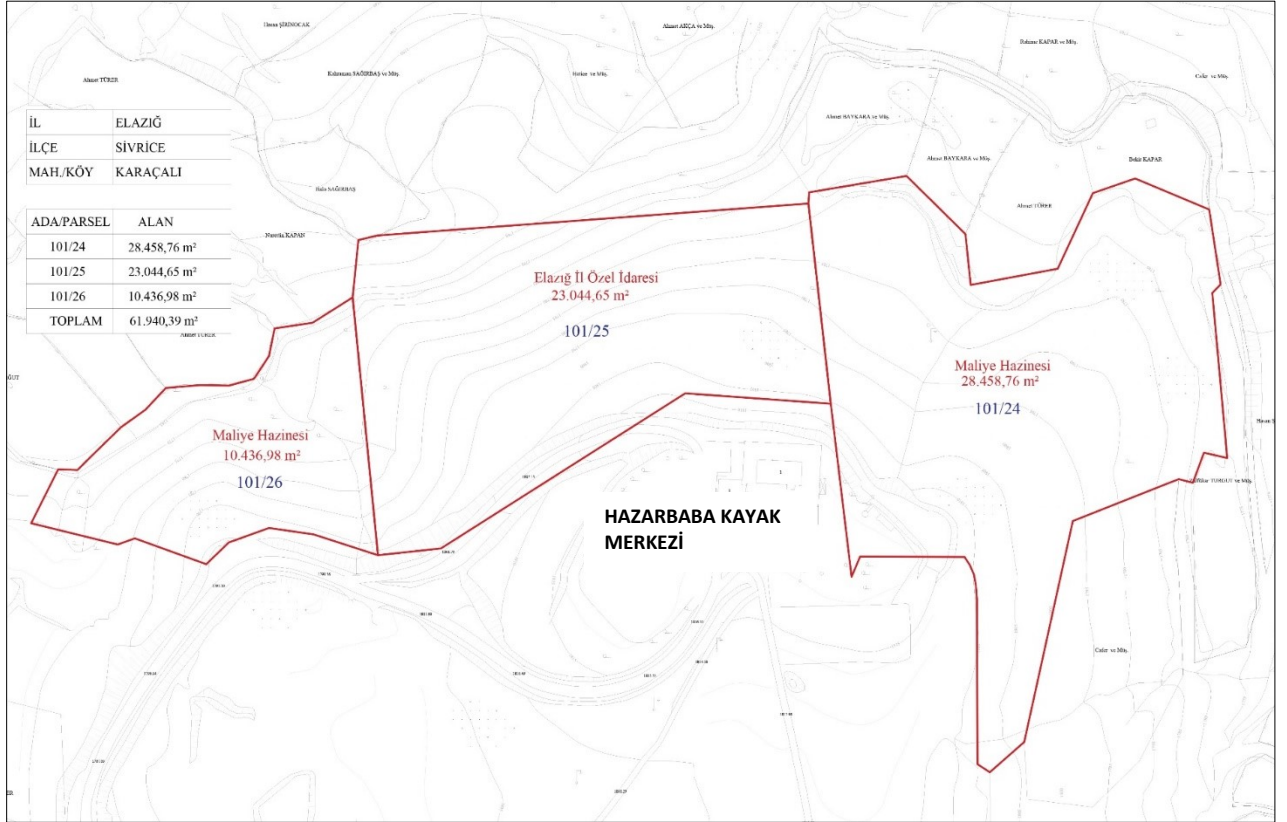
6.2.1.3. Mülkiyet ve Arazi Maliyeti

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi olarak düzenlenecek proje alanını oluşturan parsellerin tümü Tablo 36’te verildiği üzere kamu mülkiyetindedir. Bundan dolayı arsa maliyeti bulunmamaktadır.

Tablo 36. Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Proje Alanı Mülkiyet Bilgileri

MÜLKİYET	ADA-PARSEL	ALAN (m ²)
Maliye Hazinesi	101/24	28.458,76
Elazığ İl Özel İdare	101/25	23.044,65
Maliye Hazinesi	101/26	10.436,98
TOPLAM		61.940,39

Harita 15. Mülkiyet Bilgileri

6.2.1.4. Fiziksel Altyapı

Yatırım konusu araziye Elazığ-Sivrice karayolundan ulaşılmaktadır. Parsel içi yol dışında herhangi bir altyapı yatırımına ihtiyaç yoktur. Orta Gerilim Elektrik şebekesi arazinin yakınındadır. Yüksek irtifa kamp merkezi alanı herhangi bir atıksu şebekesine bağlı değildir ve paket tipi atıksu arıtma tesisi kurulması gerekmektedir. Haberleşme imkânları yeterlidir.

6.2.1.5. Sosyal Altyapı

Hazar Baba Kayak Merkezi mevkiinde sosyal altyapıyı oluşturan sağlık ve sosyal, kültürel tesis alanları mevcuttur ancak yeterli görülmediği durumlarda Elazığ'dan hizmet alınmaktadır. Çevre yerleşim alanları, yatırımın gerektirdiği uzmanlık isteyen yönetici personel için gerekli işgücünü sunmamaktadır. Geçici istihdam olarak çalışacak hizmet elemanları civarda yerleşik yerel işgücü potansiyelinden temin edilebilir.

6.2.1.6. Çevresel Etkilerin Ön Değerlendirmesi

Yatırım konusu 17 Temmuz 2008 tarih ve 26939 Sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren Çevresel Etki Değerlendirmesi Yönetmeliği kapsamında yayınlanan Çevresel Etki Değerlendirmesi (ÇED) uygulanacak olan I. Liste ve Seçme Eleme Kriterleri uygulanacak olan II. Liste kapsamında yer almamaktadır. Dolayısıyla ÇED raporu alınması gereken yatırım konuları içerisinde sayılmamıştır.

6.2.2. Proje Altyapısı

Projenin; Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Hazar Baba Kayak Merkezinin komşusunda, Sivrice ilçesi Karaçalı mahallesi 101 Ada, 24-25 ve 26 Parsellerde geliştirilmesi öngörülmüştür.

Proje çalışmasının ilk aşaması; Fizibilite Raporu Paralelinde geliştirilen Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin Avan Mimari Projeleridir. İkinci aşama olarak ise parsellerin Tevhit işlemi tamamlandıktan sonra yine Fizibilite doğrultusunda hazırlana avan projeler doğrultusunda

uygulama ve mühendislik projeleri İdare tarafından ihale dilerek hazırlatılacak ve gerekli kurum ve kuruluclardan onaylatılacaktır.

Tüm bu hazırlık aşamaları sonrası uygulama projeleri ve ihale dokumaları ile birlikte ihalesi yapılacaktır. Bu ihale iki etapta gerçekleştirilebilir;

- 1. Etap: Projelerine uygun olarak arazi kazı dolgu çalışmaları yapılarak İdman İstasyon Sahaları ile bitlikte Soyunma, Islak ve Teknik Hacim Yapısının tesis edilmesi, altyapı sisteminin imalatı ve tesisin işletmeye alınması.
- 2. Etap: Projelerine uygun Üstyapı (Konaklama, Kapalı Yüzme Havuzu, Kapalı yüzme havuzu ve gerekli teknik hacimleri) yapıların imalatı ve işletmeye alınması.

6.2.2.1. Ulaşım Şeması

Ulaşımında ana giriş kapısının Hazar Baba Kayak Merkezi olması ve 25 metrelik bir ana ulaşım aksı ile mevcut tesisin gerisinden hizmet vermesi planlanmıştır.

Yüksek irtifa kamp merkezine güneyden ana giriş verilecektir. Ayrıca doğudan ayrı bir itfaiye ve servis giriş olanağı sağlanacaktır.

Kayak merkezi kıyısının düzenlenerek, yüksek irtifa kamp merkezine, Elazığ iline ve Sivrice ilçesine yönelik bir “Dinlenme ve Rekreasyon Alanı” ve “Yaya Promenadı” (ana yaya yürüyüş aksı) olarak kullanılması önerilmektedir. Bunun dışında kamp merkezine ulaşımında mevcut yolların kullanılmasının yeterli ve uygun olacağı düşünülmektedir.

Yüksek irtifa kamp merkezi ziyaretçileri için ayrı giriş-çıkış, acil durum çıkışları, İtfaye yolu) ve nakliye ürünleri için yükleme-boşaltma kapıları tasarlanmıştır. Buna ek olarak tasarım planında belirtildiği üzere konaklama tesisine komşu olacak şekilde en az 39 araçlık bir otoparka yer verilmiştir. Bu tasarım mimari tasarımlarla geliştirilecek ve uygulamaya hazır hale getirilecektir.

6.2.2.2. Arazi Kullanımı

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi olarak düzenlenecek proje alanını oluşturan arazi edüdü edilmiş, uygun konum ve rakımda İdman İstasyonları (Futbol Sahası) konumlandırılmış ve oluşan istinat yapıları dağcılık eğitimlerinde kullanılmak üzere tırmanma duvarı ve Soyunma - Duş - WC Yapısı (Açık Alan Spor Sahaları İçin) olarak değerlendirilmiştir.

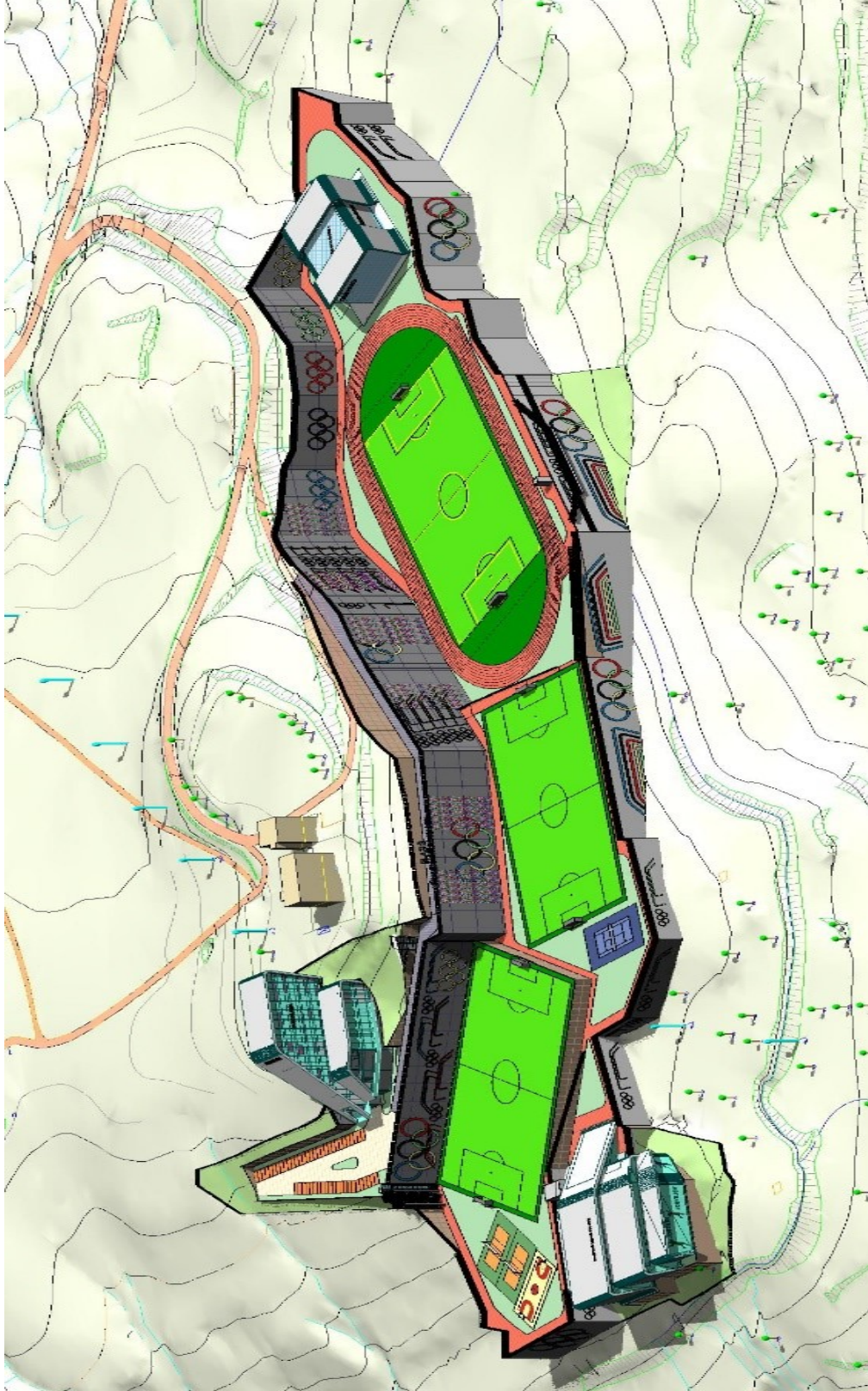
6.2.2.3. Avan Projeler

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi olarak düzenlenecek proje alanında Tablo 37’de bilgileri verilen fonksiyonlarda açık ve kapalı alanlar projelendirilmiştir.

Tablo 37. Yüksek irtifa kamp merkezi alanı arazi kullanımı taslak ölçüler

AÇIK ALANLAR		Adet/metrekare
1	Futbol Sahası	2 adet
2	Futbol Sahası (100x64m)+Atletizm Parkuru (400m)	1 adet
3	Voleybol Sahası (28x15m)	2 adet
4	Basketbol Sahası (30x15m)	1 adet
5	Tenis Kortu (36,58x18,29m)	1 adet
6	Dağcılık Tırmanma Duvarı -Tırmanma h: 17 m : 48m -Tırmanma h: 22 m : 52m	100 m
7	Koşu Parkuru (Tartan Zemin) (1002m+430 m)	1432 m
8	Paslanmaz Çelik Korkuluk (h:110cm)	1767 m
9	Panel Çit h: 200cm (Arsa Çevresi)	1044 m
10	Beton Yol – Otopark	3556 m ²
11	Yaya Sirkülasyonu (Beton Parke Döşeme)	7008 m ²
12	Yeşil Alan	7834 m ²
13	Asansör	3 adet

Fotoğraf 30. Avan Proje- Genel Görünüm

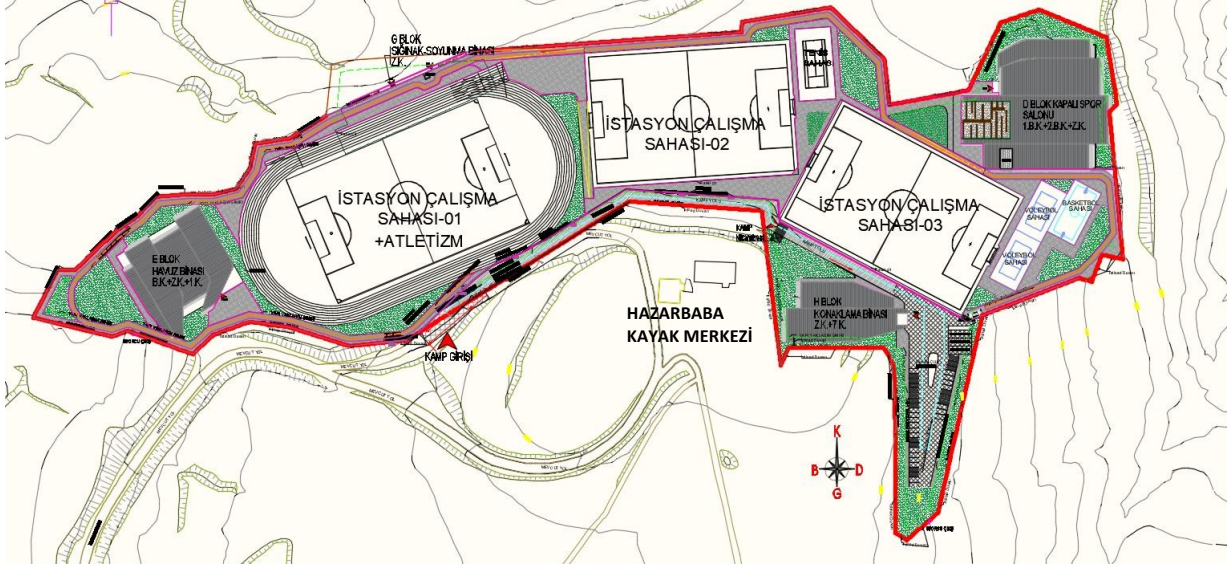

6.3. “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi” 101/24-25-26

Toplam 61.940,39 m² arsa üzerinde kurulan Yüksek İrtifa Kamp Merkezi avan projesinde bulunan Kapalı Tesis Alanları;

- **Konaklama;** 60-70 oda kapasiteli, 200 kişilik toplantı salonu, restoran, masaj-sauna, teknik hacim, vb. gibi mahaller bulunmaktadır. Yaklaşık İnşaat Alanı: 7150,00 m²
- **Kapalı Yüzme havuzu;** Yarı olimpiik yüzme havuzu (12.5x25m), ısınma ve antrenman havuzu (7x12.20m), basın odası, toplantı odası, sporcu soyunma - duş - WC (kadın ve erkek için ayrı ayrı), ilkyardım odası, doping kontrol odası, hakem odası (dinlenme-soyunma-duş-WC), antrenör odası (dinlenme-soyunma-duş-WC), VIP salonu, danışma, seyirci WC, tiribün (200-250 koltuk kapasitesi), idari ofisler, kantin, yayın odaları, güvenlik ve teknik hacimler (klima santrali, ısı merkezi, havuz çanakları vb.) mahalleri bulunmaktadır. Yaklaşık İnşaat Alanı: 4450,00 m²
- **Çok Amaçlı Kapalı Spor Salonu;** Hentbol-basketbol-voleybol saha alanı, basketbol ve voleybol antrenman sahası, kondisyon antrenmanı alanları, antrenör odaları, VIP bekleme salonu, basın ve toplantı salonu, ilkyardım odası, doping kontrol odası, danışma ön büro, masa tenisi salonu, giriş ve fuaye alanı, seyirci WC, kafeterya, canlı yayın odaları, güvenlik odası, tiribünler (500 kişi kapasiteli), karate-boks-güreş sporları antrenman salonları antrenör odaları, teknik hacimler (klima santrali,ısı merkezi vb.), idari ofisler, hamam-ılık (kadın ve erkek için ayrı ayrı), sporcu soyunma - duş - wc (kadın ve erkek için ayrı ayrı), fitness ve plates salonu ve depo mahalleri bulunmaktadır. Yaklaşık İnşaat Alanı: 8500,00 m²
- **Soyunma - Duş - WC Yapısı (Açık Alan Spor Sahaları İçin);** Sporcu soyunma, duş - wc (kadın ve erkek için ayrı ayrı), ilkyardım odası, doping kontrol odası, hakem odası (dinlenme-soyunma-duş-wc), antrenör odası (dinlenme-soyunma-duş-wc), taktik odası, giriş danışma odası, masaj - sauna odaları, sporcu dinlenme odası, depolar, mescit – abdesthane ve sığınak mahalleri bulunmaktadır. Yaklaşık İnşaat Alanı: 4500,00 m²
- **Açık Tesis Alanları** 3 adet İdman İstasyon Sahası (futbol sahası), Voleybol sahası, Basketbol sahası ve Tenis kortu sahalrı bulunmaktadır. Yoğun ağaçlıklı kesimlerin korunması ve tesislerden azami istifade edilmesi temel tasarım ilkesidir.

Fotoğraf 31. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Avan Vaziyet Planı

Hazar Baba Kayak Merkezi'nin komşu parselinde yer alan 101 Ada 24-25-26 Parselde 61.940,39 m² Yüksek İrtifa Kamp Merkezinde en az 39 araçlık otopark da projeye eklenmiştir. Tasarım alanı arazi kullanımı aşağıda verilmiştir. Uygulama İmar Planında kesinlik kazandırılacaktır.

Fotoğraf 32. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Genel Silüet

7. TEKNİK ANALİZ VE TASARIM

Hazar Baba’da 2347 m. rakımlı Hazar Baba Kayak Merkezi’ne komşu parselde konumlandırılacak Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nde dünya standartlarında bir Performans Analiz Merkezi, kondisyon merkezi, antrenman ve maçlar için 3 adet çim saha, voleybol sahası, basketbol sahası, kapalı spor salonu, 7 katlı konaklama tesisi, spor hekimliği (önleyici ve tedavi merkezi), 3 adet ferdi spor salonu, atletizm pisti, 25m. uzunluğunda (yarı olimpik) 5 kulvarlı yüzme havuzunun inşa edilmesinin yeterli olacağı düşünülmektedir. Bunların dışında dağcılık eğitimleri ve idmanları için arazi plastiğinden çıkan istinat yapıları Tırmanma Duvarı olarak değerlendirilmiştir. Tüm alanın çevresinde doğa koşu parkurları düzenlenmiş, geniş sportif yelpazeye hizmet etmesi ön görülmüştür.

Fotoğraf 33. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi

Fotoğraf 34. Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ve Hazar Gölü Manzarası

Kapalı spor salonlarında ve kapalı yüzme havuzunda taban-tavan mesafesinin en az dokuz metre olması, ziyaretçiler için ayrı giriş-çıkış ve acil durum çıkışlarının, lojistik ihtiyaçları için yükleme-boşaltma kapılarının, aydınlatma ve gereğinde güç kullanımı için yeterli kapasitede elektrik donanımının ve temel işlevler için yeterli sayıda jeneratörün, kapalı alanlar için çalışır durumda ısıtma ve havalandırma sistemlerinin, iletişim için gerekli araç ve gereçlerle yeterli iletişim alt yapısının, spor tesislerine uygun sayıda lavabo ve tuvaletlerin, ihtiyaç ölçüsünde büfe, kafeterya ve lokantanın, düzenleyici ve görevlendireceği personele ait danışma, yönetim, gözetim bürolarının, güvenlik ve ilk yardım hizmetleri için gerekli ünitelerin, yeterli otopark alanının ve VIP salonu, konuk ağırlama yerleri, basın odası, seminer salonu gibi yerlerin ve bayrak direklerinin bulunmasını zorunlu kılmıştır.

Detaylar projenin bir sonraki aşamalarında, yani mimari uygulama projeleri yapılırken duyulacak ihtiyacın hesaplanmasında ele alınması gereken konular olmakla birlikte, bu proje aşamasında en azından toplam inşaat alanının yaklaşık 20.000,00-25.000,00 m² civarında belirlenmesi gerektiği öngörülmektedir.

Yukarıdaki bölümlerde teknik değerlendirmesi yapılan ve fikir projesi (concept project) düzeyinde verilen “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Sivrice/Karaçalı Tesisleri 101/24-25-26 Parsel” Kapalı Spor Salonu (8500,00m²) , Yüzme Havuzu (4450,00 m²), Konaklama Binası (7150,00 m²) ve Soyunma - Duş - WC Yapısı (Açık Alan Spor Sahaları İçin, 4500,00 m²); olmak üzere toplamda yaklaşık 24.625,00 m² kapalı alan planlanmıştır.

Bu talep projeksiyonlarında, Elazığ ili Hazar Baba mevkiinin ve TRB1 Bölgesinin bir Yüksek İrtifa Kamp Merkezi ihtiyacı olduğu tespit edilmiştir. Ancak yeterli sosyal altyapıya ulaşılması ile birlikte talebin istenilen düzeye ulaşacağı, aksi takdirde talep düzeyinin düşük kalacağı öngörülmektedir. Diğer bir ifadeyle, tesisin kuruluşunu takip edilen ilk yıllarda küçük ölçekli sportif kulüplerin tesisi tercih edeceği sosyal altyapı tamamlandıktan sonra ise daha profesyonel ve büyük ölçekli kulüpler ve sporcular tarafından Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi’nin tercih edileceği düşünülmektedir.

Günümüzde büyük alanların çeşitli teknolojilerle bölünmesi ve işlevlerinin çeşitlendirilmesi olanakları vardır. Mimari uygulama aşamasında önerilen alan kullanımı içerisinde bazı bölümlerin anında böl-kullan şeklinde planlanmasına dair çözümler üretilebilecektir. Bu tür teknolojilerin kullanılması yoluyla aynı spor salonunda ya da yüzme havuzunda eşzamanlı olarak farklı branşlardan spor kulüplerinin ya da sporcuların antrenman yapması mümkün olabilecektir.

Hazırlanan bu raporda vurgulanması gereken bir diğer hususun ise Yüksek İrtifa Kamp Merkezinin tek bir etaptan ibaret olarak değerlendirilmemesi gerekliliğidir. İnşaat uygulamasının daha öncede ifade edildiği gibi iki etapta gerçekleştirilmesi Kamp merkezini aşamalı olarak işletmeye alınmasını sağlayarak gelir oranında artışın olmasına neden olacağı öngörülmektedir.

Son olarak inşa edilecek tüm alanların ve tesislerin çok amaçlı olarak tasarlanması verimli kullanım açısından üzerinde durulması gereken bir husustur.

7.2. Alternatif Teknolojilerin Analizi ve Teknoloji Seçimi

Kesin sonuca arazinin jeolojik özellikleri incelendiğinde ve zemin etüdü gerçekleştirildiğinde ulaşılabilecek gerçeğe karşın inşaat dağlık bir arazide yapılacağı değerlendirildiği takdirde, zemin iyileştirilmesi için çok fazla bir maliyet kaleminin ortaya çıkmayacağı öngörülmektedir. Ancak yüksek irtifalı ve dar bir arazide inşaat yapılacağı için nakliye giderlerinin yüksek olacağı ve bu nedenle görece hafif sistemlerin inşaatla entegre edilmesi ve sağlamlık için de çelik konstrüksiyonların kullanılmasının uygun olacağı düşünülmektedir.

Yüksek İrtifa Kamp Merkezi inşaatını takiben alanın işletilmesi için işletme modelinin belirlenmesi en başında planlanmalıdır. Spor tesislerinin (elektrik, su, ısınma, personel vb.) giderleri işletme maliyetinin yüklü bir kısmını oluştururlar. Bu durum işletme maliyetlerini etkileyebilir. Bu nedenle öncelikli olarak maliyetler belirlenerek tesis kullanım ücretlerinin buna göre belirlenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir.

7.3. Seçilen Teknolojinin Çevresel Etkileri, Koruma Önlemleri ve Maliyeti

Öngörülen yatırım ve seçilen teknolojilerin çevre üzerinde olumsuz etkileri yoktur ve yatırımın ÇED raporu alması öngörülmemektedir.

7.4. Yatırım Maliyetleri

Yatırım maliyetleri alternatiflere uygun olarak finansal analiz bölümünde verilmektedir.

8. PROJE YÖNETİMİ VE UYGULAMA PROGRAMI

8.1. Proje Yürütücüsü Kuruluşlar ve Teknik Kapasiteleri

Genel proje yöneticisi Elazığ Mahalli İdareler Birliği'dir. Ancak proje yönetimine dâhil olan kurum ve kuruluşlar farklılık göstermektedir. Bazı değişiklikler yaşandığı takdirde bu değişikliklerin güncellenmesinin uygun olacağı düşünülmektedir. Fizibilite raporunun ilerleyen kısımlarında geliştirilen ya da geliştirilmesi uygun görülen iş modelleri ve yer yol haritalarına yer verilmiştir.

8.2. Proje Organizasyonu ve Yönetim

Yatırımın, ilk seçenek olarak önerilen “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 101/24-25-25 Parsel” 100 Yıl Tesisleri, 103/2 parsel”de yapılmasına karar verilmesi durumunda, yapılması zorunlu arazi tahkimatı, jeolojik etüdler, jeomorfolojik analizler ve benzeri teknik hizmetlerin satın alınması ve/veya tamamlanması için teknik açıdan güçlü bir yönetim ekibine ihtiyaç vardır. Elazığ İl Özel İdaresi kadroları yapılacak işlerin yönetimi ve hizmet alımları için yeterlidir. Yatırım konusu arazinin İl Özel İdaresi'ne tahsisi süreci de benzeri teknik çalışmaları içermektedir. İdarenin kadroları tahsis işlemlerinin takip ve tamamlanması konusunda da bilgili tecrübelidir. Proje yönetimi Genel Sekreter Yardımcısı koordinasyonunda Plan ve Proje Müdürlüğü, Strateji Geliştirme Müdürlüğü, Emlak İstimlak Müdürlüğü ve İmar ve Kentsel İyileştirme Müdürlüğü'nün ortak çalışmasıyla yürütülmelidir.

9. “Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 101/24-25-26 Parsel”

9.1. Yatırım ve İş Modeli

“Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 101/24-25-26 Parsel”de yapılması öngörülen tesis için ülkemizdeki diğer yüksek irtifa kamp merkezi inşaatlarının birçoğunda tercih edildiği gibi kamu ve STK’lar, özel sektör temsilcileri ortaklığı ile kurulacak “anonim şirket” olması öngörülmektedir. Kurulacak A.Ş. yatırımın gerektirdiği özkaynakları karşılayacak finansal güçte kurulmalı ve yatırımın finansmanını özkaynaklarla karşılamalıdır. Şirketin kuruluşundan itibaren kurumsal yönetim ilkelerine göre yönetilmesi öngörülmektedir. Yüksek irtifa kamp merkezi yatırımcısı anonim şirketin yatırımı tamamlayarak tesisin düzenlenmesi ve pazarlaması konusunda uzman bir işleticiye sabit kira bedeli ile veya kar paylaşımı olarak kiraya vermesi veya gerekli profesyonel kadroların istihdamı yaparak kamp merkezi alanını kendisinin işletmesi öngörülmektedir.

9.2. Organizasyon ve Yönetim

Projenin yürütücüsü olarak görevlendirilmesi halinde teknik şartnamede de belirtildiği haliyle, Elazığ Mahalli İdare Birliği “İDARE”, işi yürütecek olan firma “YÜKLENİCİ” olarak tanımlanmaktadır. Yürütücü firmanın teknik ve idari kapasitesi projenin başlangıç aşamasında yapılacak iş ve işlemler ile satın alınacak hizmetlerin yönetimi için yeterli olacaktır. Ancak yatırımın fiziki olarak başlaması aşamasında önerilen anonim şirketin kurulması ve iş ve işlemlerin bu şirket tarafından yürütülmesi özellikle paydaşların yönetime katılması açısından önerilmektedir.

İnşaat işlerinin teklif alınarak ihale edilmesi ve proje yönetimi ve kontrollük hizmetleri için teknik danışmanlık hizmetleri satın alınması gerekli olacaktır.

9.3. Proje Uygulama Programı

“Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi 101/24-25-26 Parsel”de yapılması öngörülen tesis için öngörülen proje uygulama programı aşağıdaki Tablo 38’de verilmektedir. Uygulama programında gerekli yatırım kararının 2020 yılının başında alınması halinde, arazi tahsisi ve tahkimatı ile ilgili işlemlere hemen başlanacak ve arazi 2020 yılı ilk yarısının sonunda mimari tasarımla birlikte yatırımın fiilen başlayacağı şekilde hazır olacaktır. Projenin I. Etabı, projelerine uygun olarak arazi kazı dolgu çalışmaları yapılarak İdman İstasyon Sahaları ile bitlikte Soyunma, Islak ve Teknik Hacim yapısının inşaat uygulaması işlemlerinden oluşmak suretiyle 9 ay sürecek olup 2021 yılının ilk yarısında bitirilecektir. Projenin II. Etabı ise Projelerine uygun Üstyapı - Konaklama, Kapalı Yüzme Havuzu, Kapalı yüzme havuzu ve gerekli teknik hacimlerinden oluşmak suretiyle 15 ay sürecek olup 2021 yılının sonunda bitirilecektir. Proje, 2022 yılı ilk yarısı içerisinde tamamlanmış ve tesisler tümüyle hizmete açılmış olacaktır.

Programın gerçekleştirilmesi için kamu otoritelerinin uyum içinde çalışması ve gerekli ödenekleri tahsis etmesi önemlidir.

Tablo 38. Proje Uygulama Programı

	2020		2021		2022	
Proje Uygulama Programı	I	II	I	II	I	II
Yatırım Kararı						
Arazi Tahsisi						
Arazi Hazırlama – Tahkimat						
Mimari Tasarım ve Uygulama projeleri						
Proje Yönetim ve Kontrollük						
Yatırım Şirketi Kurulması						
Yatırıma Başlangıç						
İnşaat İşleri (1. Etap - Projelerine uygun olarak arazi kazı dolgu çalışmaları yapılarak İdman İstasyon Sahaları ile bitlikte Soyunma, Islak ve Teknik Hacim yapısının inşaat uygulaması)						
İnşaat İşleri (2. Etap - Projelerine uygun Üstyapı - Konaklama, Kapalı Yüzme Havuzu, Kapalı yüzme havuzu ve gerekli teknik hacimleri)						
Peyzaj Teşrifat Dekorasyon						
İşletmeye Alma						

9.4. Finansal ve Ekonomik Analizler

Aşağıdaki bölümlerde yapılacak yatırımın ve işletme dönemine ait finansal tahminleri detaylı olarak incelenmiştir. Yapılan değerlendirmelerde yüksek irtifa kamp merkezi kapasitesinin, yörenin ve yatırım yerinin özelliklerinin dikkate alınması ve uygun işletme yönteminin tercih edilmesi ile büyük avantajlar elde edileceği düşünülmektedir.

9.5. Yatırım Dönemi Bilgileri

9.5.1. Sabit Sermaye Yatırımı

Projenin sabit sermaye yatırımının hesaplanmasında inşaat başlangıç aşaması öncesinde satın alınacak harita, jeolojik etüd, mimari tasarım ve benzeri hizmet alımları için gerekli kaynaklar öngörülmekle birlikte arazinin yatırıma hazırlanması için gerekli olan arazi düzeltme yatırımlarının maliyetleri belirlenememiştir. Arazinin konumu gereği yapılması zorunlu arazi tahkimatının görevlendirilecek kamu kurumu tarafından projelendirilmesi, gerekli ödeneklerin ayrılarak yatırımın programa alınması gerekmektedir. Söz konusu tahkimat bu bölgede zorunlu bir yatırım olduğu gerekçesiyle proje yatırım tutarına dâhil edilmemiştir. Tahkimatın yapılmasını takiben, vaziyet planı ve mimari tasarım ve imalat, yapılacak jeolojik etüdlerin gerektirdiği teknik özelliklere uygun olarak tamamlanacaktır. Aşağıdaki tabloda (Tablo 39.) maliyet kalemi olarak ortaya çıkacak kalemler “otel binası, atletizm binası, basketbol binası, havuz binası, tribün binası ve açık futbol sahası, nizamiye binası, trafo binası, vaziyet işleri ve ortak alan” olmak üzere “ana maliyet kalemleri” şeklinde gruplandırılmıştır. Buna ek olarak daha ayrıntılı bir finansal analize imkân sunması açısından her bir ana maliyet kaleminin altında da detaylı maliyet kalemlerine yer verilmiştir. İş gruplarının maliyetleri ile maliyetteki oranlarını içeren bu tabloda sırasıyla iş grubunun adı, tutarı ve toplam maliyet miktarı içerisindeki yüzdesine yer verilmektedir. Verilen tüm bu maliyet kalemleri gerekli rasyonel analizlerin yapılmış olmasına karşın sabit yatırım harcamalarının tahmini tutarı niteliğindedir.

Tablo 39. Sabit Yatırım Tutarı – Yaklaşık Maliyet İcmali

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	01	Konaklama Binası	21.103.697,37
2	02	Havuz Binası	12.057.392,30
3	03	Kapalı Spor Salonu	19.796.918,20
4	04	Sığınak Soyunma Binası	3.831.152,73
5	05	Trafo Binası	3.231.224,72
6	06	Nizamiye Binası	915.365,86
7	07	Vaziyet Alanı	38.293.977,21
TOPLAM			99.229.728,37

9.5.2. Yatırım Dönemi Faizleri

Projenin özkaynaklarla finanse edilmesi önerilmektedir. Bu nedenle yatırım dönemi için bir faiz ödenmesi hesaplanmamıştır.

Ancak herhangi bir faiz ödemesi konusu olacak ise bu faiz oranının projenin belirtilen faaliyet dönemi içerisinde yıllık bazda %8,25-%10,75 aralığında olacağı değerlendirilmektedir. Dolayısıyla projenin toplam maliyeti öngörüldüğünde ödenmesi muhtemel yıllık faizin 10.462.418,22 – 12.724.562,7 TL aralığında olması beklenmektedir. Bu raporda temerrüt faizi miktarları gözardı edilerek hesaplama konusu edilmemiştir.

9.5.3. İşletme Sermayesi

Yüksek irtifa kamp merkezi işletmesinin yatırımcı anonim şirket tarafında yapılması halinde proje işletme sermayesi gerektirecektir. İşletme sermayesi sürekli istihdam edilen personelin belirli süre için ücretleri, belirli miktar ve sürelerde ısıtma aydınlatma giderleri, tahsilatlar ve ödemeler arasındaki farktan oluşacaktır. Sporcu ve turizm hibe, destek ve teşviklerinin tesisi işleten işletmeci için önemli bir motivasyon olacağı daha önceki bölümlerde de belirtilmiş, ve desteklerin işletme gelirlerine yansıtacağı belirtilmiştir. Bu durumda desteklerin ödeme süresi dikkate alındığında tahsilatları 60 gün civarında gerçekleşmesi beklenmektedir. Aşağıdaki tabloda işletmenin beşinci yılı itibarıyla hazırlanan işletme sermayesi ihtiyacı incelemeye sunulmaktadır.

Yüksek irtifa kamp merkezinde dönemsel sportif faaliyetler yürütüleceğinde tutarların sabit ve değişken olanları arasında da farklılıklar meydana gelebilecektir. Örneğin aydınlatma giderleri kamp merkezi bünyesinde yürütülecek olan sportif faaliyet ile doğrudan bağlı bir şekilde artış göstereceğinden yapılan hesaplamalara göre değişken maliyet oranı %80 olarak belirtilmiştir. Bu ve diğer işletme sermayesine ilişkin bilgiler Tablo 40.'ta ifade edilmektedir.

Tablo 40. Beşinci İşletme Yılı İçin İşletme Sermayesi Hesabı

	Oranı			
Ücretler	Sabit Oranı	Değişken Oranı	%/Yıl	Tutarı - TL
Yönetim	100%		0,17	127.383
Bakım Giderleri	33%	67%	0,08	65.430
Aydınlatma – Isıtma ve Havalandırma	20%	80%		522.000
Stoklar	100%			
Yönetim Genel Giderleri / Personel Giderler	20%	80%	0,20	1.227.893
Pazarlama Giderleri		100%		Bakanlık Destekleri
Tahsilatlar	45	Gün		
Ödemeler	30	Gün		
Tahsilat Ödeme Farkı				159.222
İŞLETME SERMAYESİ İHTİYACI				2.101.928

9.6. Projenin Finansmanı

9.6.1. Yürütücü ve İşletmeci Kuruluşların Mali Yapısı

Projenin gerçekleştirilmesi amacıyla kurulması öngörülen anonim şirketin sermaye yapısının yatırım tutarını finanse edecek düzeyde olması veya yatırım süresi içinde gerekli sermaye artırımlarının yapılması öngörülmektedir.

9.6.2. Finansman Modeli

Projenin kamu kaynakları ve proje uygulaması aşamasında alınacak olan kamusal destekler ile oluşturulacak özkaynaklar ile finanse edilmesi öngörülmektedir. Kamusal destek alınması öngörülen kamu kurumları ise şu şekildedir.

- Gençlik ve Spor Bakanlığı
- Kültür ve Turizm Bakanlığı
- Tarım ve Orman Bakanlığı
- Avrupa Birliği Başkanlığı
- Fırat Kalkınma Ajansı
- Elazığ Valiliği
- Elazığ Belediyesi vb.

Aşağıdaki Tablo 41.'de projenin özkaynaklar ile finansmanı detayları ve yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 41. Yatırımın Finansmanı

	YATIRIM DÖNEMİ		
YATIRIM FİNANSMANI TABLOSU	2020	2021	2022
Projeler ve Teknik Çalışmalar	397.654,44	1.544.417,65	677.200,09
İnşaat İşleri	-	26.981.529,67	3.101.782,75
Tefrişat ve Dekorasyon	-	-	-
Satınalmalar	44.660.844,00	16.130.765,08	2.466.644,70
Yatırım Dönemi Genel Giderler	67.870,00	1.870.765,00	1.330.254,55
TOPLAM YATIRIM	45.126.368,44	56.527.477,4	7.575.882,09
BAŞLANGIÇ ÖZKAYNAK YATIRIMI	45.126.368,44	56.527.477,4	7.575.882,09
I. AŞAMA KREDİ	-	-	-
I. AŞAMA KREDİ GERİ ÖDEMELERİ	-	-	-
I. AŞAMA KREDİ BAKİYE BORÇ	-	-	-
FAİZ ÖDEMELERİ	-	-	-
ÖZKAYNAKLAR	45.126.368,44	56.527.477,4	7.575.882,09
YABANCI KAYNAKLAR (KREDİ)	-	-	-
ÖDENECEK FAZİLER	-	-	-
KREDİ GERİ ÖDEMELERİ	-	-	-
TOPLAM ÖZKAYNAKLAR	99.229.728,37	-	-
TOPLAM KREDİLER	-	-	-
KREDİ ÖZKAYNAK ORANI	1,00	-	-

Planlanan yatırım öngörülen kapasite kullanım oranları ile işletmenin yatırımcı tarafından yapılması veya tesislerin işletmeye verilmesi seçeneklerinin her ikisinde de yatırıma geri dönüş sağlayacak geliri yaratamamaktadır.

9.7. İşletme Dönemi Bilgileri

İşletmenin yatırım için kurulacak anonim şirket tarafından işletilmesi veya işletme faaliyetlerinin yürütülmesi ve pazarlanması konusunda uzman bir şirkete kiralanması öngörülmektedir. Her iki alternatifte benzer sonuçlar vermekle birlikte işletici şirkete kiraya verilmesi uygulamada gözlenen verimlilik açısından tercih edilebilir.

İşletme dönemi bilgileri ikinci aşamaya geçiş öncesinde açılışı takiben 15 yıl için hesaplanmıştır. Hesaplamalarda gelir ve giderlerin enflasyondan aynı oranda etkilenecekleri ve sabit kıymetlerin yeniden değerlendirileceği varsayılarak herhangi bir enflasyon düzeltmesi öngörülmemektedir.

9.7.1. Üretimin ve/veya Hizmetin Sınıflandırılması

Yatırımın gelirlerini oluşturan en önemli kaynak düzenlenen sportif kamplardan (Profesyonel kulüplerin kamp nedeniyle tesisi ziyareti) elde edilecek gelirlerdir. Yatırımın kent merkezlerinden uzak konumu ve KOSGEB desteklerinin de üst limitleri dikkate alınarak kiralama ücreti 100TL/m2 olarak hesaplanmış, fiyatın içine belirli kapasiteye kadar elektrik enerjisi kullanımı dâhil edilmiş ve hesaplamalarda olağandışı gelirlere yer verilmemiştir. Kamp tesisi işletmesi içinde olan yiyecek içecek satışı ve benzeri birimlerden kamp gelirlerinin %5'i oranında net gelir elde edileceği varsayılmış ve hesaplamalar bu değerlere göre yapılmıştır. Yapılacak toplantı ve benzeri hizmetlerden elde edilecek gelirlerin düşük olacağı varsayılarak dikkate alınmamıştır.

9.7.2. İşletme Gelir ve Giderlerinin Tahmin Edilmesi

Yukarıdaki bölümlerde yapılan detaylı analizlere ek olarak yüksek irtifa kamp merkezi alanında misafir edilecek organizasyon sayısı ve kapasite kullanımı ile ilgili analitik tahminlerde bulunulmuştur. Kamp merkezinin ilk yılında sadece “on altı” kamp düzenlenmesi öngörüldükçe işletmenin onuncu yılından sonra düzenlenecek kamp sayısı 66’ya, doluluk ise % 88 oranına

yükseltiştir. 2035 yılında ise yapılacak olan kamp sayısı 75, doluluk oranı ise %99 olarak planlanmaktadır.

Aşağıdaki tabloda kamp programı, doluluk oranı tahminleri ve elde edilecek gelirler yıllara göre verilmektedir.

Tablo 42. Muhtemel Kapasite Kullanımı ve Yıllık Gelirler

Yıllar	Organizasyon Sayısı	Doluluk Oranı (%)	Tesislerin Kira Geliri (TL)	Diğer Gelirler (TL)	Toplam Gelirler (TL)
2022	16	0,26	2.064.000	65.440	2.129.440
2023	24	0,32	2.892.000	74.300	2.966.300
2024	34	0,45	3.692.000	84.000	3.776.000
2025	42	0,56	3.924.000	93.500	4.017.500
2026	50	0,67	4.524.000	104.000	4.628.000
2027	52	0,69	4.866.000	135.200	4.995.200
2028	55	0,73	5.956.000	125.900	6.081.900
2029	58	0,77	6.756.000	197.800	6.953.800
2030	61	0,81	9.388.000	241.400	9.629.400
2031	64	0,85	15.320.000	291.800	15.611.800
2032	66	0,88	16.780.000	382.300	17.162.300
2033	69	0,92	18.252.000	477.900	18.729.900
2034	72	0,96	21.456.000	549.800	22.005.800
2035	75	0,99	25.252.000	587.600	25.839.600

İşletmenin giderleri personel ücretleri, kısa dönemli istihdamın personel giderleri, aydınlatma, ısıtma, bakım onarım giderleri ile spor tesislerine mahsus giderlerden olan yüzme havuzu için su ve bakım ile tüm spor tesisleri için sportif malzeme ve bakım giderleridir. Ayrıca yüksek irtifa kamp merkezi alanını yatırımı yapan anonim şirketin işletmesi halinde anonim şirketin hesaplarında amortisman giderleri, işletmenin özel sektöre yapılması halinde ise işletme giderleri içinde yıllık kira ödemeleri yer alacaktır.

İşletmenin en önemli gideri personel giderleridir. Aşağıdaki tabloda yüksek irtifa kamp merkezinin işletilmesi için istihdam edilmesi öngörülen sürekli ve geçici personele ait bilgiler yer almaktadır. Personel sayısının işletmenin kamu tarafından veya özel sektör tarafından yapılması halinde değişmeyeceği öngörülmektedir. Ancak yapılacak kamp sayısı ve doluluk oranında artış yaşandıkça personel maliyetlerinde de artış yaşanacağı öngörülmektedir. Bu artış ise yalnızca personel sayısındaki artış nedeniyle yaşanmayacaktır. Tesis her geçen yıl gelişme kaydettikçe ve profesyonelleştikçe ihtiyaç duyulan kalifiye ve uzman sayısında da ve dolayısıyla bu tür kalifiye personelin maaşlarında da artış yaşanacağı öngörülmektedir. Ancak tesisteki doluluk oranında da artış yaşacağı için, personel maliyet kalemlerinde yaşanacak olan bu artışın karşılanmasında herhangi bir sorun yaşanmayacağı düşünülmektedir.

Tablo 43. Personel Gereksinimi ve Yıllık Ücretleri

PERSONEL GEREKSİNİMİ			
YÖNETİM	KİŞİ	KATEGORİ	BRÜT İŞVEREN MALİYETİ (TL)
Genel Müdür	1	1	120.000
Tekniker (Elektrik)	2	3	72.000
Tekniker (Tesisat)	2	3	72.000
Muhasebe Müdürü	1	2	96.000
Muhasebe Elemanı	4	2	96.000
Pazarlama ve Müşteri İlişkileri Müdürü	1	2	96.000
Pazarlama ve Müşteri İlişkileri Elemanı	4	2	96.000
Güvenlik	8	4	48.000
Bahçıvan	8	4	48.000
Sekreter	4	3	72.000
TOPLAM YÖNETİM	31		
İLK İŞLETME YILINDA ÖNGÖRÜLEN GEÇİCİ KADROLAR			
Etkinlik Elemanı	12	3	72.000
Teknik Eleman	4	4	48.000
Güvenlik	8	4	48.000
Temizlik Elemanı	12	4	48.000

Geçici kadrolar kampları ve spor organizasyonlarını ihtiva eden dönemlerde kısa dönemli olarak istihdam edilecek, yardımcıları, tesislerin kurulması, kontrolü ile sorumlu ve arızaları gideren teknik elemanlar, ilave güvenlik ve temizlik elemanlarından oluşmakta ve her organizasyon ya da kamp dönemi için belli sayıda gün istidam edilmektedirler.

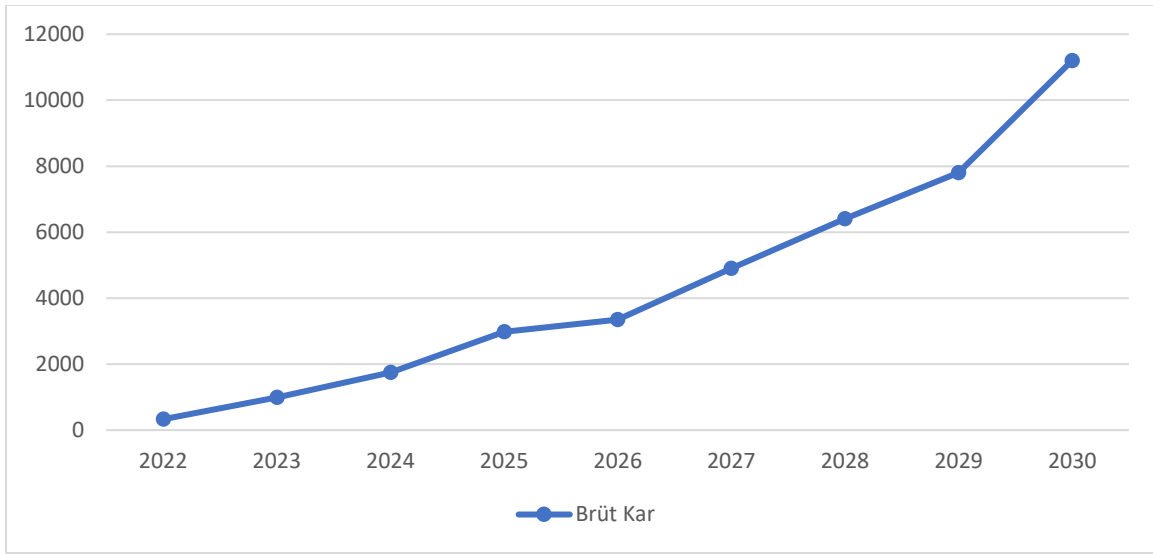
Detaylı gider hesaplamalarında ilk yıl için pazarlama giderleri %18, yönetim giderleri %15 olarak belirlenmiştir. Bu oranlar yıllar içinde yapılan kamp sayısının artması ile % 9,5 ve %8'e kadar düşmektedir. Tamir bakım giderlerinin toplam sabit yatırımın %3'ü oranında gerçekleşmesi beklenmektedir. Doğa, kış ve spor turizmi sektöründe karşılaşılan önemli bir gider spor malzemelerine ilişkin tefrişatla ilgilidir. Düzenlenen her sportif kampta kullanılacak sportif malzemelerin miktarı kampın özeliğine ve talebe göre değişiklik göstermektedir.

Tablo 44. İşletme Giderleri Özet Tablosu

YILLARA GÖRE İŞLETME GİDERLERİ	2022	2023	2025	2027	2030
Ücretler ve İşveren Maliyetleri					
Yönetim	411.400	435.400	435.000	458.800	471.200
Geçici İstihdam	461.510	527.270	587.700	647.500	681.400
Toplam Ücret Giderleri	872.910	962.670	1.012.700	1.095.300	1.052.600
Genel Aydınlatma Isıtma Giderleri	245.970	305.800	365.800	425.000	455.000
Tamir Bakım Giderleri	62.570	80.570	102.400	142.400	171.490
Sportif Malzeme Giderleri	147.560	114.000	154.000	212.000	248.000
Yönetim Genel Giderleri	62.540	54.440	54.440	62.450	66.650
Tanıtım Giderleri	90.000	80.000	120.000	150.000	185.000
TOPLAM İŞLETME GİDERLERİ	1.481.550	1.597.480	1.809.340	2.087.150	2.178.740
Faizler	-	-	-	-	-
Amortismanlar	332.654	332.654	252.375	252.375	252.375
TOPLAM GİDERLER	1.814.204	1.930.134	2.061.715	2.339.525	2.431.115

İşletme öngörülen yatırım modeli ve tutarı ile yörenin kış, doğa ve spor turizmi kapasitesi birlikte değerlendirildiğinde ilk yıllarda ticari kar elde edememektedir. Ticari kar elde edilmesi ilk faaliyet yılı olan 2022 yılında yapılacak olan kamp sayısının 8 olarak gerçekleşmesi halinde mümkün olabilecektir. Aşağıdaki grafik ile işletmenin beklenen brüt karı işletme yıllarına göre verilmektedir.

Grafik 22. Brüt Kar (bin TL)

9.8. Proje Analizi

9.8.1. Finansal Tablolar ve Likidite Analizi

Proje ilk yıllarda ticari kar öngörmemektedir. Yapılan zararların karşılanması için işletmenin ilk yıllarında kredi kullanma yoluna gidilmemesi ve sermaye artırımını yapılarak zararların karşılanması gereklidir.

Bu bölümde Elazığ Yüksek İrtifa Kamp Merkezi Projesi'nin sabit ve değişken yatırımları ile işletme gelir ve giderlerini de kapsayacak bir şekilde analiz yapılacak ve daha sonra bu veriler bir sonraki başlık olan 9.8.2.'de Grafik halinde sunulacaktır.

Tablo 45. Nakit Akım Tablosu

	Nakit Akış Tablosu	Yatırım Dönemi			İşleme Dönemi																		
		2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030	2031	2032	2033	2034	2035	2036	2037	2038	2039	2040
	(+)																						
	Toplam Gelirler	-	-	-	-	2.019.200	2.327.440	2.666.300	2.676.000	3.617.000	3.628.500	4.571.200	4.581.900	5.525.800	6.766.200	7.988.899	9.539.400	12.320.000	13.720.200	15.486.800	16.890.730	18.120.344	19.502.300
	Ödevler	45.126.368,44	56.527.477,84	11.455.359,01																			
	Yabancı Kaynaklar (Kredi)																						
	Toplam Nakit Girişi	45.126.368,44	56.527.477,84	7.575.359,01	915.300	2.019.200	2.327.440	2.666.300	2.676.000	3.617.000	3.628.500	4.571.200	4.581.900	5.525.800	6.766.200	7.988.899	9.539.400	12.320.000	13.720.200	15.486.800	16.890.730	18.120.344	19.502.300
	(-)																						
	Toplam Giderler	45.126.368,44	56.527.477,84	7.575.359,01	1.845.069	1.933.229	2.055.255	2.087.255	2.166.344	2.364.275	2.394.455	2.456.700	2.561.015	2.760.000	2.960.000	3.160.000	3.360.000	3.560.000	3.760.000	3.960.000	4.060.000	4.260.000	4.460.000
	Toplam Yatırım																						
	Kredi Geri Ödemeleri																						
	Toplam Nakit Çıışı	45.126.368,44	56.527.477,84	7.575.359,01	1.845.069	1.933.229	2.055.255	2.087.255	2.166.344	2.364.275	2.394.455	2.456.700	2.561.015	2.760.000	2.960.000	3.160.000	3.360.000	3.560.000	3.760.000	3.960.000	4.060.000	4.260.000	4.460.000
	Amortismanlar				332.654	332.654	332.654	332.654	252.375	252.375	252.375	252.375	252.375										
	Kurumlar Vergisi																						
	Nakit Akış	45.126.368,44	56.527.477,28	-7.575.359,01	29.769	88.971	271.915	572.045	509.656	1.252.725	1.234.045	2.114.500	2.020.885	2.792.800	3.806.200	4.838.899	6.179.400	8.760.000	9.960.200	11.526.800	12.830.730	13.860.344	15.042.300
	Kümülatif Nakit Akış																						

Tablo 46. Kümülatif Nakit Akım Tablosu

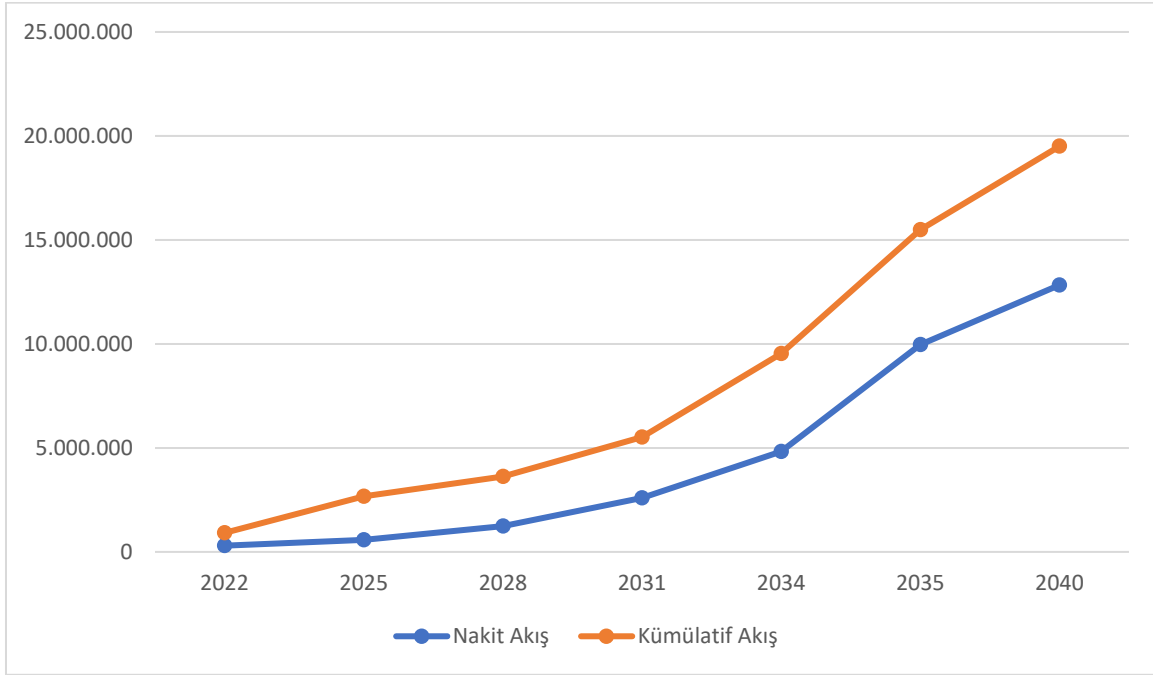
Faaliyet Yılı	Sabit Yatırım (TL) (-)	Değişken Yatırım (TL) (-)	Gelir (TL) (+)	Gelir-Gider Farkı (Pozitif / Negatif Döngüsü) (TL)
2020	45.126.368,44			45.126.368,44 (-)
2021	46.527.477,84			91.653.846,28 (-)
2022	7.575.882,09	1.814.204	2.327.440	98.716.492,37 (-)
2023		1.930.134	2.666.300	97.780.326,37 (-)
2024		1.983.229	2.676.200	97.287.355,37 (-)
2025		2.012.755	3.617.500	95.682.610,37 (-)
2026		2.087.255	3.628.000	94.141.865,37 (-)
2027		2.101.928	4.571.200	91.672.593,37 (-)
2028		2.364.275	6.581.900	87.454.968,37 (-)
2029		2.404.566	8.628.500	81.231.034,37 (-)
2030		2.585.000	9.571.200	71.918.334,37 (-)
2031		2.590.000	13.581.900	63.516.434,37 (-)
2032		2.761.015	19.502.300	46.775.149,37 (-)
2033		3.031.440	17.552.400	32.254.189,37 (-)
2034		3.635.970	21.471.800	14.418.359,37 (-)
2035		3.974.000	25.851.600	7.459.240,63 (+)

Elde edilen veriler ışığında proje inşaat maliyetleri ile yıllık işletme giderleri 2035 yılında kendini amorti edecek ve üzerine yaklaşık olarak 7,5 milyon TL değerinde kar elde edilecektir.

9.8.2. Nakit Akım Tablosu

Yatırımın nakit akış tablosu Grafik 23’te değerlendirmeye sunulmaktadır. Aşağıdaki Grafik’te nakit akışları bazı temel değişken yıllar baz alınarak belirtilmektedir.

Grafik 23. Nakit akışları (TL)

9.8.3. Finansal Fayda-Maliyet Analizi

Projenin finansal açıdan değerlendirilmesi için gelecekteki nakit akışlarının bugünkü değeri hesaplanmaktadır. İndirgeme katsayısı olarak %8 kullanılmıştır. Katsayının seçiminin nedeni finansal araçların güncel reel getirisinin % 8 civarında olmasıdır.

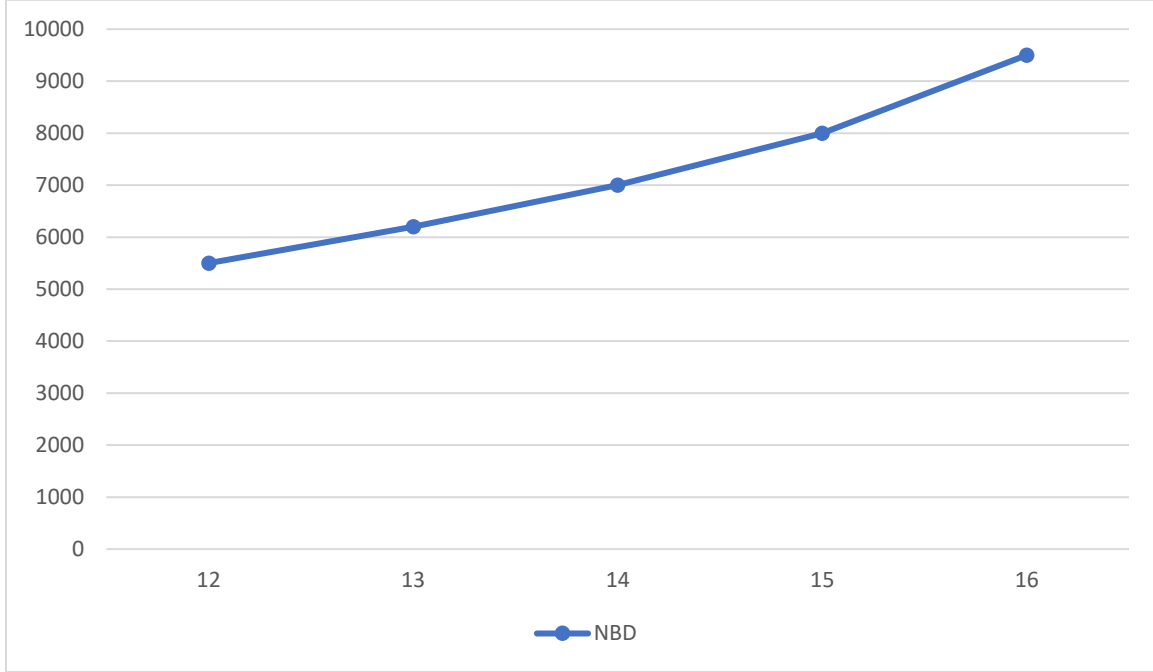
Yapılacak yatırımın finansal değerlendirmesi sonucu elde edilen Net Bugünkü Değer (NBD), toplam yatırımın yaklaşık olarak 99 milyon TL olduğu düşünüldüğünde toplam yatırım tutarının altındadır.

Tablo 47. Net Nakit Akışlarının Bugünkü Değerinin Hesaplanması

Yıllar	Net Nakit Akış	İndirgeme Oranı	NBD
1 – 2022	513.216	0,93	477.290
2 – 2023	736.166	0,86	633.102
3 – 2024	776.915	0,79	613.762
4 – 2025	1.372.045	0,74	1.015.313
5 – 2026	1.609.656	0,68	1.094.566
6 – 2027	2.252.725	0,63	1.419.216
7 – 2028	4.234.045	0,58	2.455.746
8 – 2029	5.914.500	0,54	3.193.830
9 – 2030	7.020.885	0,50	3.510.443
10 – 2031	12.792.800	0,46	5.884.688
11 – 2032	16.806.200	0,43	7.226.666
12 – 2033	14.828.899	0,40	5.931.559
13 – 2034	18.179.400	0,37	6.726.378
14 – 2035	23.760.000	0,34	8.078.400
TOPLAM NBD			48.260.959

Projenin finansal geri dönüşü düzenlenecek kamp sayısı ile kullanılan sportif tesis alanının türevidir. Bu nedenle yapılan kamp sayısının artması halinde yatırıma geri dönüş sağlanabilir. Aşağıdaki şekilde düzenlenen kamp sayısı ile projenin gelecekteki nakit akışlarının NBD'i arasında olan ilişki verilmektedir. Grafik 23'ten de görüldüğü gibi alanda yatırım süresi boyunca tesislerin işletmeye geçeceği yıl olan 2022 yılından 2035 yılına kadar yılda ortalama 26 kamp düzenlenebilirse yatırımın sağladığı net nakit akışının bugünkü değeri sabit yatırım tutarına eşitlenmektedir.

Grafik 24. Düzenlenen Kamp Sayısı ve Gelecekteki Nakit Akışlarının NBD İlişkisi

Yapılan pazar araştırmalarında düzenlenen kamp sayısının ilk yıllarda 8 olacağı ve yöredeki olumlu gelişmelere bağlı olarak rakamın sürekli olarak kümülatif bir şekilde artacağı düşünülmektedir. Bu nedenle işletmenin ikinci faaliyet yılının sonunda ve proje yatırımının 14'üncü yılında yapılacak yatırımın tümüyle finansal olarak geri dönüşü olacaktır. Bu nedenle yalnızca ilk iki işletme yılında sermaye artırımına yoluna gidilebileceği düşünülmektedir.

9.8.4. Devlet Bütçesi Üzerindeki Etkisi

Öngörülen seçenekte gerek arazi hazırlanması ve gerekse yatırımın devlet bütçesi kaynakları ile yapılması öngörülmekte ve ilk işletme yıllarında finansal destekleme beklenmektedir. Sonraki işletme yıllarında ise 3,9 milyon TL kurumlar vergisi ödemesi yapılacağı öngörülmektedir.

10. SONUÇ

Buraya kadar yapılan araştırma ve analizler bir araya getirildiğinde Elazığ;

- 1) Bilimsel olarak da ispatlanmış iklim koşullarının ve biyoklimatik konforunun uygunluğu,
- 2) Uygun yüksekliklerde son teknoloji ile yapılmış/yapılacak spor tesisleri (futbol sahaları ve diğer tesisler)
- 3) Büyük ulusal ve uluslararası spor organizasyonları yapma konusundaki becerisi ve tecrübesi,
- 4) Kış turizmi için oluşturulan yüksek kaliteli konaklama altyapısının yaz döneminde bu amaç için son derece uygun koşullarda kullanabilmesi,
- 5) Gezip görülebilecek ve yaşanabilecek çok sayıda turistik değer ve etkinliklerle beraber kent merkezinde şifalı özellikleri belgelenmiş termal bir tesise sahip olması

gibi çok çeşitli nedenlerle yaz kampı ve kış sporlarına uygunluk gerektiren tüm spor dalları için önemli bir cazibe merkezi olabilecek nitelikte olduğu görülmektedir.

Kamplar sırasında, kamp için gelen sporculara ilave olarak yapılacak turnuvalar nedeniyle de oluşacak turizm hareketliliği kente büyük bir sosyoekonomik katkı sağlarken yapılacak TV yayınları ve medyada yer bulma oranlarındaki artış sayesinde büyük bir tanıtım imkânı da sağlanmış olacaktır.

Özetle, Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi olarak adlandırılabilir bu bölge; dünyadaki emsal turizm bölgelerine göre çok daha çeşitli ve avantajlı olan ulaşım olanakları; batık şehir ve Kilise Vadisi, Kürsübaşı Müzik Topluluğu vb. tarihi ve kültürel hazineleri; yılın on iki ayı boyunca farklı sportif branşlarda (57 olimpiik sportif branşın %60'ı olmak üzere 33 ana sportif branş ve bunların alt dalları) hizmet verebilecek şekilde bahşedilmiş doğal imkanları ve güzellikleri, iklim özellikleri, mevcut ve inşa edilecek (Yüksek İrtifa Kamp Merkezi) spor ve konaklama tesisleri ile tesis altyapısı; aynı periferi içerisinde dağ, vadi, göl, endemik bitki türleri, zengin bir yaban hayatı ve çok çeşitli kuş türlerini barındırması ve daha birçok özelliği

ile yalnızca ülkemizin değil dünyanın sayılı turizm destinasyonlarından biri olarak dünya kış, doğa ve spor turizminde çok önemli bir yer edinebilecek bir potansiyele sahiptir. Üstelik bu bölge için belirlenen bu vizyoner hedef 11. Kalkınma Planı, 2023 Türkiye Turizm Strateji Belgesi gibi tüm üst politika belgeleri ile tam bir uyum arz etmektedir. Tüm bunlara ek olarak Fırat Kalkınma Ajansı ve Elazığ Valiliği başta olmak üzere bölgenin tüm üst düzey kamu kurumlarının ve yöneticilerinin son yıllarda bölgenin turizm potansiyelini canlandırmaya dönük yürüttükleri faaliyetlere istinaden bölgesel düzeyde de bu vizyoner hedefi benimseyecek ve bu hedefin geliştirilmesine katkı sunacak bilgi birikimi ve fikir altyapısına sahip olduğu düşünülmektedir. Dolayısıyla ulusal ve bölgesel topyekûn bir çalışma ile birlikte mevzubahis “Hazar Baba Turizm Cazibe Merkezi” vizyoner hedefine ulaşmanın mümkün olacağı düşünülmektedir.

11. KAYNAKÇA

Avcıkurt, C. (2009). Turizm Sosyolojisi: Genel ve Yapısal Yaklaşım. 3. Baskı, Ankara: Detay Yayıncılık.

Avrupa Olimpiyat Komitesi, 2019.

Çetintaş, H. ve Bektaş, Ç. (2008). Türkiye’de Turizm ve Ekonomik Büyüme Arasındaki Kısa ve Uzun Dönemli İlişkiler. Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi. Cilt 19, Sayı 1, Bahar 2008.

Değer, M.K. (2006). Turizme ve İhracata Dayalı Büyüme:1980-2005 Türkiye Deneyimi. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi. Cilt: 20, Sayı: 2.

Devlet Meteoroloji İşleri Genel Müdürlüğü, www.dmi.gov.tr

Doğar, A. (1995). Yüksek İrtifada Yaşayan Elit Orta-Uzun Mesafe Koşucuların Yüksek İrtifa ve Deniz Seviyesindeki Fiziksel Performansları ile Çeşitli Kan Parametrelerinin Karşılaştırılması. Gazi Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü.

Elazığ İl Çevre ve Orman Müdürlüğü. (2007). Elazığ İl Çevre Durum Raporu. Elazığ.

Elazığ İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü. (2011). Turizm Tesisleri. <http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/belge/1-57189/turizm-tesisleri.html> internet adresinden 2 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.

Elazığ Orman Bölge Müdürlüğü (2011). Elazığ Kent Ormanı. <http://elazigobm.ogm.gov.tr/> internet adresinden 28 Kasım 2011 tarihinde edinilmiştir.

Elazığ Ticaret Borsası, www.elazigtb.org.tr

Elazığ Valiliği, elazig.gov.tr

Elazığ Valiliği, İl Özel İdaresi. (2006). Stratejik Planı 2007-2011. Elazığ.

Elazığ Valiliği. (2011). Sayılarla Elazığ. Elazığ.

European Consumer Centers Network, http://ec.europa.eu/consumers/ecc/index_en.htm

Eurostat, <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/eurostat/home>

Fırat Kalkınma Ajansı, www.fka.org.tr

Fırat Kalkınma Ajansı. (2011). TRB1 Bölge Planı 2010 – 2013.

Fırat Kalkınma Ajansı. (2019) TRB1 Bölge Planı 2019-2023.

Girişimci Bilgi Sistemi, 2018. Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı

International Center for Responsible Tourism, www.icrtourism.org/

İstanbul Gayrimenkul Değerleme ve Danışmanlık A.Ş (İGD) , www.igd.com.tr

KOCA, P. (2007). Erzurum'un Spor-Kamp Turizmi Potansiyeli. *Doğu Coğrafya Dergisi* .

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü, www.kvmgm.gov.tr

Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü. (2018). İllere Göre Sit Alanları.

<http://www.kvmgm.gov.tr/belge/1-43069/turkiye-genelinde-illere-gore-sit-dagilimleri.html>

internet adresinden 29 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı – Elazığ. (2018). Turizm Tesisleri İstatistikleri.

<http://www.elazigkulturturizm.gov.tr/belge/1-57189/turizm-tesisleri.html> internet adresinden

17 Kasım 2018 tarihinde edinilmiştir.

Kültür ve Turizm Bakanlığı, www.kultur.gov.tr

Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2007). Türkiye Turizm Stratejisi (2023)- Eylem Planı (2007-2013).Ankara.

Malatya - Elazığ - Bingöl - Tunceli Planlama Bölgesi 1/100.000 ölçekli Çevre Düzeni Planı,

<https://mpgm.csb.gov.tr/malatya---elazig---bingol---tunceli-planlama-bolgesi-i-82187>, 2018

Mavi Bayrak Türkiye, www.mavibayrak.org.tr

On Birinci Kalkınma Planı, www.onbirinciplan.gov.tr

Orta Vadeli Program (Yeni Ekonomi Programı) 2019-2021, www.sbb.gov.tr

Sivil Havacılık Genel Müdürlüğü, www.shgm.gov.tr

Sivrice Belediyesi (2019). <https://www.elazig.bel.tr/sivrice-blog-222>

The European Youth Olympic Forum, 2018.

Toy,S. (2011). Biyoklimatik Konfor Değerleri Bakımından Doğu Anadolu Bölgesi Rekreasyonel Alanlarının İncelenmesi. Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Fenbilimleri Ens.

TÜİK. (2018). İstatistiklerle TRB1(Malatya-Elazığ-Bingöl-Tunceli). Elazığ.

Turizmi Geliştirme ve Eğitim Vakfı, 2018.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK), www.tuik.gov.tr

Türkiye Otelciler Birliği, <http://www.turob.com/tr>

Türkiye Otelciler Federasyonu, www.turofed.org.tr

Türkiye Turizm Stratejisi 2023.

TÜRSAB (2009). *Yabancı Ziyaretçi Profilineki Gelişmeler*.

United Nations World Tourism Organization (UNWTO), www.unwto.org

UNWTO–World Tourism Organization. (2017). Tourism Highlights. http://www.unwto.org/facts/eng/pdf/highlights/UNWTO_Highlights09_en_LR.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.

UNWTO–World Tourism Organization. (2018). World Tourism Barometer. January 2012. Volume10.

http://dtxtq4w60xqpww.cloudfront.net/sites/all/files/pdf/unwto_barom12_01_january_en_excerpt.pdf, internet adresinden 8 Mart 2012 tarihinde edinilmiştir.

World Tourism and Trade Council (WTTC), www.wttc.org

12. EKLER

EK-01: Proje Yaklaşık Maliyet Dosyaları

YAKLAŞIK MALİYET İCMALİ

(Tutarlar)

ELAZIĞ YÜKSEK İRTİFA KAMPÜSÜ GENEL İCMAL

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	01	KONAKLAMA BİNASI	21.103.697,37
2	02	HAVUZ BİNASI	12.057.392,30
3	03	KAPALI SPOR SALONU	19.796.918,20
4	04	SIĞINAK SOYUNMA BİNASI	3.831.152,72
5	05	TRAFO BİNASI	3.231.224,72
6	06	NİZAMİYE BİNASI	915.365,86
7	07	VAZİYET ALANI	38.293.977,21
Toplam			99.229.728,37

01 - KONAKLAMA BİNASI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	01.01	Kaba İnşaat	2.877.500,76
2	01.02	İnce İnşaat	12.823.174,25
3	01.03	Mekanik Tesisat	2.888.620,43
4	01.04	Elektrik Tesisatı	1.842.627,79
5	01.05	Çelik İmalatlar	671.774,14
Toplam			21.103.697,37

02 - HAVUZ BİNASI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	02.01	Kaba İnşaat	2.030.887,17
2	02.02	İnce İnşaat	5.397.131,09
3	02.03	Mekanik Tesisat	2.286.620,61
4	02.04	Elektrik Tesisatı	637.162,27
5	02.05	Çelik İmalatlar	1.705.591,16
Toplam			12.057.392,30

03 - KAPALI SPOR SALONU

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	03.01	Kaba İnşaat	2.621.627,40
2	03.02	İnce İnşaat	10.403.136,29
3	03.03	Mekanik Tesisat	2.290.337,36
4	03.04	Elektrik Tesisatı	742.372,59
5	03.05	Çelik İmalatlar	3.739.444,56
Toplam			19.796.918,20

04 - SIĞINAK SOYUNMA BİNASI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	04.01	Kaba İnşaat	431.750,94
2	04.02	İnce İnşaat	1.142.862,51
3	04.03	Mekanik Tesisat	969.689,56
4	04.04	Elektrik Tesisatı	64.833,56
5	04.05	Çelik İmalatlar	1.222.016,15
Toplam			3.831.152,72

YAKLAŞIK MALİYET İCMALİ

(Tutarlar)

ELAZIĞ YÜKSEK İRTİFA KAMPÜSÜ

05 - TRAFO BİNASI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	05.01	Kaba İnşaat	55.755,42
2	05.02	İnce İnşaat	91.982,58
3	05.04	Elektrik Tesisatı	3.083.486,72
Toplam			3.231.224,72

06 - NİZAMİYE BİNASI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
	05.01	Kaba İnşaat	582.062,65
1	06.02	İnce İnşaat	296.017,31
2	06.04	Elektrik Tesisatı	37.285,90
Toplam			915.365,86

07 - VAZİYET ALANI

Sıra No	Grup Kodu	Tanımı	Tutarı
1	07.01	Yapısal Peyzaj	17.333.213,53
2	07.02	Fore Kazık	20.013.427,52
3	07.03	Elektrik Altyapı	947.336,16
Toplam			38.293.977,21